

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

ΔΕΚΑ ΕΡΩΤΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΠΕΠΩ.—ΣΑΝ ΕΝΑΣ ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΑΝΤΡΑΣ.—
ΚΑΛΟΤΔΑ.—ΚΑΚΟΠΑΙΔΟ.—ΗΣΟΤΝ ΕΡΩ-
ΤΕΤΜΕΝΗ.—ΟΤΑΝ ΠΟΛΕΜΟΤΣΑΜΕ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ.—Η ΧΡΤΣΗ ΚΑΣΑ
— ΧΩΡΙΑΤΗΣ.—Η ΔΕΥΤΕΡΗ
ΓΝΩΣΗ.—ΣΤΑ ΒΟΤΝΑ ΜΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ — ΑΘΗΝΑΙ

ΔΕΚΑ ΕΡΩΤΕΣ

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

ΔΕΚΑ ΕΡΩΤΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΠΕΠΩ.—ΣΑΝ ΕΝΑΣ ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΑΝΤΡΑΣ.
ΚΑΛΟΥΔΑ.—ΚΑΚΟΠΑΙΔΟ.—ΗΣΟΥΝ ΕΡΩ-
ΤΕΥΜΕΝΗ.—ΟΤΑΝ ΠΟΛΕΜΟΥΣΑΜΕ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ.—Η ΧΡΥΣΗ ΚΑΣΑ
— ΧΩΡΙΑΤΗΣ.—Η ΔΕΥΤΕΡΗ
ΓΝΩΣΗ.—ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΜΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ — ΑΘΗΝΑΙ

Π Ε Π Ω

‘Η μάνα της είχε σκοτωθῆ ἅποι χορδὴ τοῦ Ζαλόγγου, ὁ πατέρας της είχε φηθῆ ἀπὸ μικρὸν παιδὶ στοῦ πολέμου τῇ φωτιᾷ. Κι’ είχε ραντίσῃ πολλὲς φορὲς μὲ τὸ ὑ του αἷμα τὰ ἔροβράχια τῆς Κιάφας, τοῦ Μωριᾶ τὶς κατακαμπίλες καὶ τὰ καταρράχια τῆς Ρούμελης. ‘Η ίδια αὐτὴ, ἀπ’ τὴν κοιλιὰ τῆς μάνας της ἀκόμα, εἶδε κι’ ἐπαθε ἀπὸ σπηληὴ σὲ ἀποκλείστρα κι’ ἀπὸ καταφύγιο σὲ νῆσον.

Πείνα, γύμνια καὶ κατατρεμό. Ἐχασε τὴ βάθα πρὶν ἀπαγγιέσσουν στὸ ρημαγμένο κάστρο μὲ τὰ παληὴ Τούρκικα σπίτια, τοὺς θεώρατους πλατάνους καὶ τὶς μεγαλομάτες βρύσες. Τὸ σπίτι ποὺ τοὺς ἤταν τυχερὸν νὰ πιάσουν σήκωνε τὴ βαρειά του σκεπὴ μεσ’ ἀπὸ ραγισμένες τάπιες, ποὺ γέμιζαν τὴν ἥμέρα καρακάξες καὶ τὴ νύχτα φαντάσματα. Ἀρεγε στὸν πατέρα γιατὶ ἀπ’ τῶνα μέρος ἀγνάντευε τὴ θάλασσα τοῦ Μεσολογγιοῦ, ποὺ εἶχε τρεῖς φορὲς λαβωθῆ σὲ δαῦτο κι’ ἀπ’ τāλλο μέρος τῆς ράχες τῶν βουνῶν, ποὺ ἡ μιὰ πίσω τὴν ἀλλη καὶ λίγο δεξιὰ καὶ λίγο ζερβότερα ἔφταναν ὡς τὸ Σοῦλι τ’ ἀξέχαστο. Καθότουν οἱ τρεῖς τους, ὁ πατέρας, αὐτὴ κι’ ἡ ἔαδέρφη της ἡ Μόσχω, πεντάρφανη καὶ παντέρημη, περισευμένη μόνο αὐτὴ ἀπῶνα ὀλόκληρο καὶ πολύχλαδο σόι. ‘Η Πέπω κι’ ἡ Μόσχω βάλθηκαν νὰ συστήσουν τὸ σπιτικό τους, οἰκονομῶντας τώνα καὶ τāλλο ἀπ’ τὴν ἀρχή. ‘Ο πατέρας δύμως γκρίνιαζε. Τὸ περνοῦσε γιὰ χρουσουζία νὰ βλέπῃ τόσα ἔξιδα καὶ τόσους κόπους γιὰ μιὰ ἐγκατάσταση τάχα μόνιμη, ἐνώ δὲν ἤταν τέτοια, παρὰ ἐνα ἔαπόστασμα καὶ μιὰ ἀνάσα δσο

νὰ γίνη βιλετὸν νὰ πᾶνε ἀπάνω στὴν παλῆα πατρίδα, τὴν φτωχηὴν καὶ τὴν ἐνδοξὴν. Δὲ μποροῦσε ποτὲ νὰ χωρέσῃ στὸ νοῦ τοῦ γερο-Σουλιώτη, πῶς ἀφοῦ λευτερώθηκε τόσος τόπος καὶ τόσο Ρωμέῖκο δὲ θὰ λευτερωνότουν καὶ τὸ Σοῦλι, πῶς ἀφοῦ ἔψυγε ὁ Τούρκος ἀπ' τοὺς κάμπους τῆς Γαστούνης κι' ἀπ' τῆς Ἀθήνας τὸν ἑλαιώνα κι' ἀπ' τὰ κάστρα τοῦ Ἀναπλιοῦ δὲ θάψευγε κι' ἀπ' τὰ γκριτσόπια καὶ τὰ κατσέραχα τοῦ Κακοσουλιοῦ καὶ τῆς Κιάφας! Κι' ἀλλην εὐχὴ δὲν εἰχε στὰ χείλη του, δὲν ἤξερε οὕτε καλημέρα, οὕτε καληγύχτα, οὕτε καλή τύχη, παρὰ μόνο «Καλή-πατρίδα!» — γιατὶ ὅλο Σουλιώτες εἶχαν κατοικήσει τὸ παληὸν ρημαγμένο κάστρο κι' ὅλοι καλή πατρίδα λαχταροῦσαν περσότερο ἀπὸ κάθε βιός κι' ἀπὸ κάθε ἀνάπταψη!... Βιός; οὕτε κάλπικον παρᾶ δὲν ἔδωσε ὁ καπετάν — Κωσταντάκης διατάν τὸ κουβέρνο ἀρχησε νὰ παραχωρῇ στοὺς ἀπόμαχους πολεμιστὲς χωράφια καὶ περιουσίες. «Ο, τι θέλουν, δπου θέλουν ἀς τοὺς δώσουν! Τὸ δικό του βιός ήταν στὸ Σοῦλι: καὶ γρήγωρα θὰ πήγαινε νὰ τὸ ἔχαναρη... Καλή πατρίδα!

Μὰ οἱ γυναῖκες σὰ γυναῖκες εἶχανε στήσει τὸν ἀργαλειὸν γιὰ νὰ ντύσουν τὸ σπίτι τους κ' εἶχαν ἀνοίξη περιβόλι ὄλοτρό-γυρα κ' ἔχαμαν κατοχὴ στὰ χωράφια, ποὺ τοὺς ἔτυχαν καὶ τάδωσαν μεσιακά. Πήραν ἔτοις ὅλη τὴν ἔγνοια τοῦ σπιτιοῦ ἀπάνω τους κι' ἀφησαν τὸ γέρο καπετάνιο νὰ γυρίζῃ ἕγγονοιαστος στὸ παξάρι καὶ στὸν καφφενὲ καὶ νὰ ζῆ μὲ τ' ὄνειρο τῆς καλῆς πατρίδας. Κ' ηταν ποὺ δὲν ηταν ἀξια ἡ Πέπω του, ἀξια καὶ παράξια, γιὰ τὴν κυβέρνια τοῦ σπιτιοῦ καὶ γιὰ κάθε λογῆς ἀντρίκειο κάμωμα. Ἀντροκόριτσο σωστό, ψηλή, παχειά, καλοδεμένη. Στὸ ηλιοκαμένο της πρόσωπο χνούδιζε ἵδιο ἀντρίκειο χνούδι. «Ακόμα κ' ἡ μιλιά της πρόσταζε δπως ὁ ἀντρας στὸ ταμπούρι καὶ δὲ χατδολογοῦσε δπως ἡ γυναῖκα στὸ μιντέρι ποτέ. Τόσοι πόλεμοι, χίλιες μάχες, φωτιές, σφαγές, λαχτάρες, κυνηγητά,

σκλαδιές καὶ ξεσκλαδώματα—οὔρλιαζαν μεσ' στὸ αἷμα της καὶ τὸ ξάνθαν καὶ τὸ ἀναστάτων καὶ τὸ περιδινοῦσαν. Καὶ τότε ἀνέβαινε ἀπὸ βαθύτερα, μεσ' ἀπ' τὰ πηχτὰ κατακάθια τῆς λεμνῆς τῶν αίματων της, ἀνέβαινε μιὰ προσταγὴ γαλήνης βγαλμένη ἀπ' τοὺς ἀξεπλήρωτους πόθους τόσων γενιῶν, ὅποις ἔλειψαν ἡ μιὰ κοντὰ στὴν ἀλληλ χωρὶς μιᾶς ὥρας ἥσυχη καὶ γλυκειὰ ζωῆ. Θαρρεῖς πῶς δυὸς στοιχειὰ μεγάλα, μὲ τὴν ἵδια δύναμη, μὲ τὸν ἵδιο σκοπό, κυνηγόντουσαν καὶ σπαραζόντουσαν. Πάντα νικοῦσε τῶν ταλλοῦ καὶ πάντα κανένα τους δὲν πέθαινε παρὰ ξαναρχότουν καὶ ξανάπιανε ἀμάχη καὶ νικοῦσε κι' αὐτὸ μὲ τὴ σειρά του. "Οταν νικοῦσε τὸ μαῦρο στοιχεῖο μὲ τὰ κόκκινα μάτια θρασσομανοῦσε καὶ θέριευε ἡ Πέπω. Νοσταλγοῦσε τὰ τσοκάρια καὶ τὰ κράκουρα, τὰ λάχανα τὰ ὄματα καὶ τὸ κυνηγητὸ του χάρου. "Ενοιωθε ἀκόμα ἀλυσσοίδες στὰ χέρια της κι' δταν ἀκουγε τὸ γέρο-πατέρα της νὰ λέη: Καλὴ πατρίδα!, τῆς ἐρχότουν δάκρυα στὰ μάτια κ' ἡταν ἔτοιμη νὰ τὸν ῥωτήσῃ θαρρετά: —Νὰ σου ξεχεμάσω τὸ γιαταγάνι, πατέρα;...

"Οταν πάλι νικοῦσε τὸ ξανθὸ στοιχεῖο μὲ τὰ γαλάζια μάτια τότε ἡ Πέπω μαλάκωνε κι' ἀναλίγωνε. Τὴ σαγήνευε τὸνειρὸ μιᾶς ἥσυχης κι' ἀτάραχης ζωῆς, τὸ θάλπος τοῦ σπιτιοῦ, ἡ χαρὰ τοῦ κήπου, ἡ γλύκα τῆς ἀγάπης. Νισάφι πειά!... Ἐλεύτεροι εἰνε κ' ἐδῶ, κ' ἐδῶ τοὺς ἀγαπάεις ὁ τόπος, ἀς τὸν ἀγαπησούν κι' αὐτοῖ. Καλὴ πατρίδα!... ξεφωνοῦσε κάθε τόσο δ γέρος. Καὶ τότε τὸ ξανθὸ στοιχεῖο χυμοῦσε καταπάνω του—Κάτοε αὐτοῦ ποῦ κάθεσαι!..., μουρμούριζε σὰ φοδισμένη ἡ Πέπω.

"Ἐτοι πολλὲς φορές, χτυπῶντας ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ στὴν ἀλληλ, σάστιζε καὶ ξελογιαζότουν, έχανε τὴν ψυχὴ της δπῶς τὴν ἥξερε, ἔδλεπε μιὰν ἀλληλ ποὺ δὲ τὴ γνώριζε κ' ἡταν αὐτὸ σὰν ἔνα θάμα καὶ σὰν ἔνα μάγεμα. Κάποτε νόμιζε πῶς θὰ πειαχτῇ ἀπὸ μέσα της, ἀρματωμένος σὰν τζοχαντάρης, ἔνας ἀψὺς

ταραχή τώρα κ' ή σάρκα φλέγεται, οι κόμποι λυώνται, τὰ μεδοσθλία μουδιάζουν.

— Μόσχω, καιγουμαὶ!...

‘Ο Θεμελῆς εἶνε ὁ μόνος ἀντρας, ποὺ μπαινοβγαίνει σπίτι τους. Τὸν ἔχει ὁ γέρω-καπετάνος αὖν πρωτοπαλλήκαρό του κάτω στὴν ἀγορὰ καὶ σ' ἔναν καυγὰ τῶδειξε πῶς ἀξίζει νὰ τὸν ἔχῃ. Λεβέντης μὲ λαμπαδωτὴ κορμοστασιὰ κι’ ὅμορφο πρόσωπο, ἀσέκης μὲ κατακάθαρη δλόπλεχτη φουστανέλλα καὶ χρυσοχέντητα πεσολιά. Δὲν ἔχει φαμίλια, δὲν ἔχει σπίτι, δὲν ἔχει δουλειά. Κάνει κάποτε πότε τὸν ταβερνιάρη κι’ ἀλλοτε τὸ φορατζῆ. Εἶνε μέσα σ’ δλες τῆς βρωμοδουλειές, κλεψιές, διαρμούς, ἀπαγωγές, φόνους. Γάμος δὲν γίνεται χωρὶς αὐτὸν καὶ πανηγύρι δὲν ἀρχίζει χωρὶς νὰ χορέψῃ πρώτος. Χορό; Χαίρεται ή γῆς πού. τὴν πατεῖ κι’ ὁ οὐρανὸς ποῦ τὸν σκεπάζει δταν χορεύη! Μηδὰ τοῦ δργαίνει καὶ στὸ τραγούδι κανεῖς; ‘Ανασταίνεται θληγή ή κλεφτουριὰ δταν εἶνε στὰ ντουζένια του. Χώρια τὴν πέτρα ποῦ πετάει καὶ χώρια τὸ πγήδημά του στῆς τρεῖς καὶ χώρια τὸ σημάδι—δακτυλίδι περνάει, τρίχα κόδει. Κ’ ή καρδιά του γερή, μόνο ή ψυχή του τιποτένια. Κρίμα τὰ λεβεντιά! Αὐτὸς δην ήταν ἀπὸ σοὶ κι’ δην δὲν ήταν ρέμπελος, δην εἶχε καὶ ψυχὴ περήφανη καὶ γνώση ἀντρικεια ἐπρεπε νὰ χαλάσῃ κόσμο. Μὰ τώρα, ζτοι πάει χαμένος στὸ πιοτί καὶ στῆς γυναικοδουλειές, στὰ λαθρεμπόρια καὶ στῆς κλεψιές—κρίμα!.. ‘Η ἀλήθεια πῶς δσο κι’ δην τὸν κατακραίνουν, κανένας ἀντρας δὲν εἶνε ποὺ νὰ μὴ τὸν ζηγλεύει καὶ καμμιὰ γυναῖκα ποῦ νὰ μὴν τὸν δρέγεται. Κ’ εἶνε δλο σὲ καυγάδες μὲ τοὺς ἀντρες καὶ μὲτης γυναικες δλο σὲ μπλεξίματα. Νυχτοπερπατητής καὶ κρυφοπάτης, ἀλλάζει τὰ φιλιὰ καὶ τῆς μαχαιριές ἀπ’ τὴ μιὰν ὥραστὴν ἀλλη μὲ τὴν ίδιαν εὐχαρίστηση. Πόσες ἔχει γελάση!

— ‘Απὸ κάποιον θὰν τώδρει.. λένε πολλοὶ.

— "Ας μήγα τὸν μπάζουν οἱ σκρόφες στὰ σπίτια τους... λένε οἱ δίκηρες γρηγούλες.

Μὰ πῶς να μήν τὸν μπάζουν πούειν πολλὲς καὶ γειὲς καὶ μεστωμένες καὶ χῆρες καὶ ζωντόχηρες καὶ τα παιδιά εἰνε λιγωστα κι' οἱ ἀντρες εἰνε σακατεμένοι ἀπ' τὸν πόλεμο κι' ἀκόμη τα αἴματά τους ὅλονῶν εἰνε ἀπ' τὸν πόλεμο ἀναταραμένα καὶ ξαναμένα καὶ πιπεράτα κι' αὐτὸς εἰνε γειὸς κ' εἰνε διμορφος κ' εἰνε παλληκαρᾶς κ' εἰνε ἀσίκης ;...

Πέπω, κάτσε φρόνιμα! .. εἰπε μὲ τὸ νοῦ του ὁ Θεμελῆς δταν μιὰ μέρκα ἡ καπετανοπούλα, καθὼς ἔβγαινε ἀπ' τὸ σπίτι τους, τοῦ πέταξε ἀπ' τὸ κεφαλόσκαλο ἐνα μῆλο.

— Δὲν τῶπιασες; Νὰ κι' ἄλλο! ... "Ανοιξ' ἐκείνος τῇς παλάμες του χουφτούλα νὰ τὸ πιάσῃ μὰ ἡ Πέπω δὲν τὸ πέταξε.

— Σὲ γέλασαν, μπίρο μου!... φώναξε πειραχτικὰ καὶ τὸν κύταξε στὰ μάτια. 'Ο Θεμελῆς κατέβασε τὰ χέρια, κούνησε τὸ κεφάλι συγκαταβατικά, τῇς ἔριξε δυὸς τρεῖς γελαστές ματιές πούθελαν νὰ ποῦνε: «τώρα μπῆκα στὸ νόημα» — κι' ἔφυγε ἀργοπατῶντας, χωρὶς νὰ πῆ, λέξη.

— Θεμελῆ, Θεμελῆ! Μή μου γινάτωσες, ώρέ;

«Πολλὲς φορὲς εἶπα, συλλογιζότουν ὁ Θεμελῆς, κατεβαίνοντας τὸ καλντερίμι πρὸς τὸ παζάρι, εἶπα νὰ βάλω χερικό, μὰ πάλε γιὰ τὸ χατήρι τοῦ καπετάνιου κρατήθηκα... Τώρα δὲ μοῦ γλιτώνεις, Πέπω, δλα τὰ καπετανάτα νὰ σὲ διαφεντέψουν !..... Αὔριο.»

Τὴν ἄλλη μέρα μόλις ὁ καπετάνιος Κωσταντάκης πρόδαλε στὸ παζάρι, ἔτρεξε ὁ Θεμελῆς νὰ τὸν καλημερίσῃ.

— Θέλεις τίποτα, καπετάνιο;

— Ψίχα κρεᾶς, ώρὲ Θεμελῆ, ποῦ θὰ βροῦμε σήμερα; καλό.

-- 'Εγώ θὰν τῶδρω, καπετάνιο. Κάμε δουλειά σου ἐσύ, πιὲ τὸ ναργιλέ σου.

— "Αὕτε, ωρέ μπίρο μου, καὶ νἀρθῆς νὸ σ' ἔχω τάσσλα τὸ γιόμα...

Τὸ πῆγε μοναχός του γελῶντας καὶ τραγουδῶντας. Ἐτρεξαν τὰ κορίταια.

— Πάρ' το, Μόσχω, καὶ βάλε τὰ δυνατά σου γιατὶ θᾶμαι τά-
βλα τὸ γιόμα..

"Εφύγε ἡ Μόσχω στὸ μαγερειό.

— Γιατὶ, μωρή Πέπω, μὲ περίπαιξες χτές σὲ μαξοῦμι;

— Ετοι ἀξίζεις.

— Ξέρεις ἐγὼ δὲν τὰ σηκώνω αὐτά.

— Σὰ δὲν τὰ σηκώνεις ἀσ' τα.

— Θέλεις παιχνίδια.

— Θέλεις μπερντάχι.

— Δὲν παιζει τὸ μπαροῦτι μὲ τὴ φωτιά.

— Μωρέ, μπαροῦτι !

— Φωτιὰ ποὺ τὴν ἔχεις, λέω ἐγώ !.

Βρέθηκαν ἀντίκρυτα ὁ ἔνας στὸν ἄλλον μάτια μὲ μάτια, μύτη μὲ μύτη, στόμα μὲ στόμα. Κυττάχτηκαν σὰν τὰ λιμασμένα τὰ δρυιά. Οσμίστηκαν σὰν τὰ σκυλλιά. Τὰ χελιά τους ἔτρεμαν σὰν τ' ἀγρίμια. Ξάμωσε. Ἀρπάχτηκαν... Βρόντηξαν τὰ κορμιά τους σὰν ἀσκιά. Τὰ αἷματά τους χωχλάκισαν σὰν νᾶσμιξαν δυὸ κατεβασίες. Τὰ νεῦρα τους τυλίχτηκαν σὰν τὰ δυὸ κουβάρια τῆς γρηγᾶς. Χωρὶς μηλιά, χωρὶς κρίση, μὲ ἔναν βαθύ, μονότονο βόγγυο τῆς Πέπως μοναχά, πετσοκοδόντουσαν μανιασμένοι, λυσσασμένοι, ξέφρενοι. Κανεὶς δὲ θάλεγε πῶς ἡταν τάχα ἐρωτικὸ κάμωμα κι' ὅχι καυγᾶς κεφαλιακὸς τὸ πάλεμά τους. Τὴν εἰχε μαυρίσει ἀπ' τῆς τσιμπιές, τὸν εἰχε κομματιάση μὲ τὰ νύχια, ώς ποὺ παράλυσε. Τότε τὴν ξάπλωσε στὸ ντιβάνι καὶ κυτάζοντάς την περήφανα καταμεσῆς στὰ γλαρωμένα της μάτια τὴν ρώτησε τάχα :

—Τώρα ;

“Ετσι πάντα, καθώς τὴν πρώτη φορά, τὸ ἐρωτικὸν τους ἀγκάλιασμα, εἶνε πάλεμα καὶ τὸ χάτσιο τους δαρμὸς καὶ τὸ φιλί τους λαδωματιά. Πότε στὸ σπίτι ἀπόμερα, πότε κάτω στὴ φόσσα μέσ’ στῆς ἀδουζιές μαζί μὲ τὰ φίδια, πότε ψηλὰ στὴ τάπια μαζί μὲ τοὺς κοράκους, παντοῦ ἔτσι πάντα χτυπιῶνται τὰ κορμιά τους σὰν ἀσκιά καὶ χοχλακίζουν τὰ αἴματά τους σὰ νὰ σποῦνε δυὸ ποταμοκατεβασιές καὶ σὰν κουβάρια μπερδεύονται τὰ γεύρα τους κ’ ὑφαίνεται ὁ ἔνας μέσα στὸν ἄλλον. Ἐχει κάποια πρωτόγονη ἀγριάδα ἢ ἀγάπη τους. ‘Η ζωὴ κι’ ὁ θάνατος παραστέκουν ἀπάνω ἀπ’ τὸ ζευγάρι τους μὲ τὰ ἴδια δικαιώματα κι’ ὅταν σμίγουν κανένα δὲν προτιμοῦν, καθόλου δὲν λογαριάζουν ἀν θὰ τοὺς ξανασηκώση, ἀν θὰ τοὺς ξαναχωρίση ἢ μιὰ ἢ ὁ ἄλλος — ἡ ζωὴ ἢ ὁ θάνατος !... Κάθε φορά, πότε μὲ τὰ δόντια πότε μὲ τὰ νύχια κάπου θὰ τὸν ξεσκίσῃ ἢ Πέπω τὸν Θεμελή, κάπου θὰ τὸν ματώσῃ. Κι’ ἔκεινος δταν τὴ βλέπει πειὰ ξεθυμασμένη σὰν τὴ θάλασσα ἐπειτα ἀπ’ τὴ φουρτοῦνα, τότε, ἀθελα κι’ αὐτός, τραβάει τὸ μαχαίρι καὶ τὸ σηκώνει ἵσα γιὰ τὸ λαιμό της, τὸ παλέει, τὸ κατεβάζει, τὸ σφίγγει, δρμᾶ καταπάνω της μὲ ἀγρια χαρά, μὲ ἀγνωστη ηδονή, πρωτόφανη.

—Σφάξε με ! τοῦ μουρμουρίζει ἡ Πέπω ἀναδεύοντας τὸ κορμί της σὰν τὸ σφαχτὸ στὰ πόδια τοῦ χασάπη. Κ’ εἶνε παράξενο πῶς δὲν τὴν ἐσφάξε καμμιὰ φορὰ γιὰ ν’ ἀποτελειώσουν ταιριαστὰ τὴν ἀγρια καὶ πρωτόγονη ηδονή τους...

“Ομως ἡ Μόσχω, ποὺ δλα τὰ ξέρει κι’ δλα τὰ ἀποσκεπάζει, ἡ Μόσχω τὴν γκρινιάζει τὴν Πέπω μυστικὰ καὶ τὴν μαλώνει καὶ τῆς ρίχνεται.

— Σκιάζομαι, ωρή Πέπω, πώς δὲ θάχεις, ωρή, καλά ξεμπερδέματα.

— Θά τὸν πάρω !

— Αὐτόν ; Καὶ θὰ στρέξῃ ὁ μπάρπας ;

— Γιατί ; Νέος είνε, παλληκάρι είνε. Αὐτὸς δὲν γίνει ξνας πόλεμος θὰ ξαϊκουστῇ καὶ θὰ καπετανέψῃ !...

— Δὲ σοῦ λέω... Τέτοιοι καὶ χειρότεροι μπορεῖ ναγηταν δλοις οἱ καπετανατοις στὰ νειατα τους. Μὰ τώρα σάμπως ἀλλάζουν, Πέπω, οἱ καιροί...

— "Ακου, ἀδερφή Μόσχω... Πές το, ἀδερφή, τοῦ γέρο — Πατέρα. Πές του «ἡ Πέπω θέλει νὰ πάρη τὸ Θεμελῆ...»

— Κι' ἀν...

— Πές το ! Κ' ἐγὼ θὰ τὰ βολέψω...

Τώπε. Ἀντάριασε ὁ καπετάν Κωσταντάκης. Αὐτὸς παληρότομαρο; Ἡ καπετανοπούλα του ἡ μονάκριβη; Οὔτε γιὰ χουμεντιάρη της δὲν τὸν δίγει !

— Κράξε τὴν Πέπω !

— Ήρθε τολμηρή κι' ἀτσάκιστη. Τὴν κύταξε αὐστηρά.

— Αὐτὸν διάλεξες, ωρή, μέσ' στὴ χώρα ; Δὲ σ' ἀρεσαν τόσα νοικοκυρόπουλα ;

— Αὐτὸν ἔφερνες στὸ σπίτι, αὐτόν...

— Σκάσε, σκύλλα !... Ἐγὼ τὸν ἔφερνα γιὰ μαμούρι, δὲν τὸν ἔφερνα γιὰ γαμπρό!... Κάλλιο νὰ σὲ δώσω στὸ μαχαῖρι μου νὰ σὲ σφάξῃ παρὰ σὲ δαῦτον !...

— Σφάξε με...

— "Οσο είνε ὁ καπετάν-Κωσταντάκης ζωντανὸς δὲ θὰ τὸν πάρης...

— Δέν τὸν παίρνω.

— Εχώ κουβέντα μὲ τὸν καπετάν Διαμαντή. Αὐτὸν θὰ πάρης !

— "Οχι !

— "Οχιά !

"Εφυγε δ καπετάνιος, χωρὶς ἀλλη κουδέντα, πικραμένος κι' ἀγανακτισμένος. Μὰ τί θὰ κάμη τὸ παληότσουπο ; Θὰ τὸν ἀκούσῃ !

Στὸν τάδε !... Δὲν εἶνε μόνο ή σάρκα κ' ή καρδιά, δὲν εἶνε μόνο τὸ αἰσθημα κ' ή γλύκα. Εἶνε κ' ή σκέψη ! ὁ ἄχρηστος καὶ δ παραπανιστὸς αὐτὸς τύραγνος τοῦ ἀνθρώπου, ὁ σκληρὸς κι' ὠμὸς αὐτὸς Ἀλήπασσας, ποῦ σκλαβώνει τὰ νειάτα καὶ βασανίζει τὶς καρδιές καὶ σκοτώνει τὴ χαρά τους !...

"Οχιά ! εἴπε ὁ γέρος φεύγοντας κι' ὀχιές ξεχύθηκαν μέσ' ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς Πέπως καὶ τὴν ἔσφιξαν στὸ λαιμὸν καὶ βούτηξαν στὴν καρδιά της καὶ τὴν ἔζωσαν στὴν μέση καὶ τῆς ἔδεσαν τὰ χέρια καὶ τὴ φαρμάκωσαν. "Οχιές οἱ σκέψει... Εἰχε πέση στὴν φωτιά ὅλως διόλου ἀσυλλόγιστα, χωρὶς τίποτα νὰ σκεφτῇ, τίποτα νὰ σημαδέψῃ. Κανένα σκοπὸν δὲν εἶχε βάλη μὲ τὸ νοῦ της. Ποτὲ δὲ στοχάστηκε ποῦ θὰ τῇ βγάλει ὁ δρόμος ποῦ πήρε. Ποτὲ δὲ φαντάστηκε ἔνα κᾶποιο τέλος τῆς δουλειᾶς ποῦ ἀρχίνησε. "Οταν τὴν πρωτοστρίμωξε ή Μόσχω τῆς ἤρθε ξαφνικά, αὐτόματα στὸ νοῦ ή φυσικώτερη λύση. Νὰ τὸν πάρη. Τώρα βλέπει πῶς αὐτὸν εἶνε ἀδύνατο. Γιατὶ ξέρει καλὰ τὸν πατέρα της, τὸν ἀρβανίτικο κεφάλι ἀγύριστο ἔχει. Καὶ γιατὶ ἀκόμα τῆς εἴπε ή Μόσχω : «Ξέρεις ἀν σὲ παίρνει κι' ἔχεινος ; ποιὸς ξέρεις πόσα μπλεξίματα ἔχει !...» — «Αὐτὸν δὲν ἔπρεπε, ὡρῆ, νὰ μοῦ τὸ πῆγι !» τῆς εἴπε. Καὶ δαγκώθηκε. "Ομως ή Μόσχω ποτὲ δὲν εἶχε ἀδικο. Πάει καλά. Μὰ καὶ τὶ πρέπει νὰ γίνη ;... δ, τι θέλεις ἂς γίνη. Τὴν ἔπιασε τὸ σουλιώτικο, πετάχτηκε ἀπάνω, ἀρπαξε τῆς ὀχιές μὲ τὰ χέρια της, τῆς πέταξε πέρα κι' ἀνάκραξε ἐλεύθερη.

— Τὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς ἀς πεθάνω! Μιὰ ζωὴ χρωστάω..

Κι' δταν πάρη κανεις βαθειά κι' αληθινά τή μεγάλη άποφαση του θανάτου μπορεί νὰ σπάση μὲ μιᾶς τὴ βαρύτερα σίδερα τῆς χειρότερης σκλαβιᾶς καὶ ν' ἀποχτήσῃ γιὰ πάντα τὴν ποιδαίουρη λευτεριά...

Τὴν ἵδια νύχτα γλύστρησε ἡ Πέπω κάτω σ' ἡ φόσσα του κάστρου καὶ στὴν ποιὸ ἀπόμερη γούνα, μεσ' στίς ἀβουζίές, μαζὺ μὲ τὰ φίδια, ἐσμιές πάλι μὲ τὸν ἀγαπητικὸ τῆς. Ποτὲ δὲν ἦταν τόσο ἄγρια καὶ τόσο λιμασμένη. Τὸν φιλοῦιε μὲ τὰ δόντια. Τὸν χάϊδευε μὲ τὰ κόκκαλα τῆς, θαρρεῖς, δλόγυμνα. Τ' ἀχεῖται του ἔτρεξ' αἰμα. Τὰ μάγουλά του πονοῦσσαν.

— "Ακου τώρα, ντολπεράκι μου... Τὸ σκέφθηκες ποτὲ ποῦ βγαίνει τούτ' ἡ φόσσα;

— Κάτω στὴ χώρα.

— Κι' ἔχω μοῦτρα ἐγὼ νὰ βγῶ στὴ χώρα;

— Εγὼ δὲν ἔχω μοῦτρα ποῦ μοῦ τὰ πετσόκοφες...

— "Ασε τὰ χωρατά. Τὶ θ' ἀπογίνουμε;

— Μὲ θέλεις;

— "Εχεις κι' ἄλλες.

— Είχα.

— Κ' ἔχεις.

— "Εχω.

— Νὰ τῆς ἀφήσης δλεις, γιὰ νὰ μὴν τῆς πνίξω μιὰ μιὰ δπως ἡ ἀλεποῦ τῆς κότες...

— Καὶ ποῦ τῆς ξέρεις ποιὲς εἶνε...

— Μή γελάς ! μή γελάς, ώρέ !

— Αγρίεψε, στέριωσε τὸ μπότι τῆς καταπάνω του. Τὴ σκιά-χτηκε.

— Ξεχνᾶς, ώρέ, τίνος κορμὶ ἀγκάλιασες;

— Πέπω !

— Θὰ μὲ ξεμπλέξης ! τάμαθε ὁ πατέρας.

— Θέλεις δὲ καπετάνιος;

— Θὰ κάμης κατὰ πῶς θὰ σου εἰπῶ ἐγώ. Μὰ πρῶτα θέλω νὰ:
ξέρω πῶς εἰσαι δικός μου, καταδικός μου. Εἰσαι;

— Εἴμαι!

Καὶ φιλήθηκαν μὲ τόση φλόγα, μὲ τόση δύναμη ποὺ ἀναπα-
ραγδίουν μιὰ Ἱερὴ ἀγνότητα στὸ ἀμαρτωλὸ τους ἐκεῖνο φιλί.

“Ο γέρο-καπετάνιος γνοιάστηκε. Νὰ κάμη ἔτοι ν' ἀκουστῇ
καὶ τὸ δικό του σπίτι; Ἐκείνα ποὺ γελάει στους ἄλλους; Ἐκείνα.
ποὺ κατηγοράει νύχτα μέρα στὸ παζάρι, νὰ τὰ πάθη αὐτός;
Ἐκραξε χρυφά τὴ Μόσχω καὶ τὴ σταύρωσε.

— Εσένα θὰ σφάξω πρώτη! Μήπως ἀνταμώνονται; Μήπως.
ἔχουν ἀλισθερίσι;

‘Ωρκίστηκε ή δόλια ή Μόσχω τρεῖς φορές: Ποτέ, τέτοιο
πράμα! Τότε τὴν ἔβαλε νὰ πάρῃ τὴν Πέπω μὲ τὸ καλὸ καὶ νὰ
τὴν καταφέρῃ αὐτὴ νὰ στρέψῃ γιὰ τὸν καπετάν-Διαμαντή.
«Ἄλιντε νὰ ρθῇ κ' ή ἀράδα σου!» τῆς εἶπε. “Εταξε ή Μόσχω
Τὴ νύχτα στὴν κάμαρά τους:

— Πέπω μου, τί θὰ γίνουμε! τῆς εἶπε. ‘Ο μπάρπας μπῆκε
σ' ἔγνοια καὶ θὰ μᾶς σφάξῃ ὀλουνός. Καὶ μηδὰ θᾶχη ἀδικο,
κουρούνα; Σκέψου τ' ἔκαμες!.

— Τί σούειπε, Μόσχω;

— Τὸ καὶ τό. Τοῦ ωρκίστηκα. Καὶ μ' ἔβαλε νὰ σὲ καταφέρω.
νὰ πάρῃς τὸν καπετάν-Διαμαντή...

— Ετοι ποῦειμαι τώρα δὲ μπορῶ νὰ πάρω ἄλλον ἀπ' τὸ
Θεμελῆ....

— Τὸ βρωμόσκυλο! Τὸ παληοζάγαρο! “Ακου, Πέπω μου!
“Ακου, ἀδερφή μου: Ξέρω καλά: Σὲ μελέτησε στὴν ταβέρνα δ.
μουρυτάτης!.

— Πῶς ἔκαμε λέει; ! “Αστραψε.

— Τὸν πείραξαν κᾶποιοι μπεκρήδεις πῶς τάχα ξεπέφτεις

στής μαμούρες. Κι' αὐτός τοὺς ἀπάντησε περήφανα πὼς ἔχει καπετανοπούλα, πωὸν δὲν εἰνε δεύτερη... Κ ἔθαλαν ὅλοι ἐσένα στὸ νοῦ....

— Τώπε αὐτό ; Θέριεψε.

— Κι' ἄλλο ἀκόμα. Τὰ ξέρω ἀπὸ ατόμα μπιστεμένο. Χαζοκουδέντιας προχτές σὲ μιὰ φιλενάδα του καὶ τῆς ἔταξε νὰ τὴν πάρη γυναῖκα. Γιὰ χάρη σου τῆς εἶπε, περιφρόνεψα τὴν Πέπω τοῦ καπετάνιου, ποὺ χάνεται γιὰ μένα καὶ μὲ ζητάει καὶ θὰ σκοτωθῇ ἢν δὲν μὲ πάρη...

— Εἰσαι σίγουρη ; Ἡμέρεψε.

— Σὰ νὰ τἀπε σ' ἐμένα..

— Μόσχω, ἀδερφή μου, δὲν ξέρεις πόσο μὲ ξαλάφρωσες ἀπόψε. "Αἴντε νὰ πλαγιάσουμε κι' αὔριο βράδυ..."

Τέτοιος πρόστυχος ; Νὰ σέρνῃ τ' ὅνομά της στής ταβέρνες καὶ στὰ βρωμόσπιτα ; Τόσο τὴν ἀγαποῦσε ; "Οταν εἰνε, λοιπόν, κανεὶς λεβέντης δὲν εἰνε πέρα-πέρα σ' δλα του ; Ποῦ νὰ τὸ φανταστῇ !... Κι' δμως ἔπρεπε νὰ τὸ καταλάβῃ ἀπ' τὰ λόγια του ποῦηταν πάντα φτωχὰ κι' ἀγοστα, ἀπ' τὸν τρόπο του ποῦηταν πάντα κάλπικος κ' ὑπουλος. Τὴν παράσυρε ἡ ὄρμή της, τὴν ἀνάρπαξε ἡ φλόγα της καὶ δὲ σκέφτηκε τίποτα καὶ δὲν πρόσεξε τίποτα ! Ποιμπεύτηκε, πόμπεψε τὸ σόī της. Τὸ σόī της !.. Τὸ Σοῦλι !... Τὸ μαύρο στοιχειὸ μὲ τὰ κόκκινα μάτια ξανα-ζωντάνεψε μέσα της καὶ χύμηξε μανιωμένο στὸ ἀπειρο. "Αῖ, ὥρε Θεμελή !..

Τὸν ἀντάμωσε πάλι τὴν νύχτα κάτω στήν φόσσα, μέσ' στής ἀβουζιές, μαζὶ μὲ τὰ φίδια... τὸν φίλησε καὶ δὲν ἔνοιωσε πῶς τὸ φιλί της δὲν τοῦ μάτωσε τ' ἀχεῖλις ἀπόψε κι' ἀς διψοῦσε ἀπόψε πειδ πολύ....

— Κάθεσαι καὶ λές γιὰ τὴν ἀγάπη μας μεσ' στής ταβέρνες...

Δὲ σοῦειπα πῶς δὲ θωξέρη κανεὶς καὶ πρῶτος - πρῶτος θὰ τὸ μάθη ὁ παπᾶς η γιὰ στέφανα η γιὰ λείψανο ;...

— Τὶ κουβεντιάζεις ;

— Δὲν εἰπες τίποτα ; Κύτα με !

— Κι' ἀν εἴπα τί ; Ἀφοῦ θὰ σὲ πάρω !

— Θὰ μὲ πάρης, ώρε Θεμελῆ ;

— "Αν θέλη ὁ καπετάνιος !.

— Κι' ἀν δὲ θέλη ;..

— Τότε πῶς νὰ σὲ πάρω ;...

— Νὰ ἔτσι !. τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν ἔσφιξε δυνατά. Πῶς φαινεται πώς δὲ μ' ἀγάπησες ποτὲ στ' ἀλήθεια ! Τώρα τὸ βλέπω... Μὰ ἔλα νὰ γύρουμε γιὰ τελευταία φορὰ στὸ ἀμαρτιλό μας τὸ κρεδάτι... Γιατὶ ὁ πατέρας εἶπε τὸ γαλ κι' ἀπὸ αὐτῷ εἴμαστε ἀρρεδώνιασμενοι...

— Ἀλήθεια. μωρή ;!

— Γιατὶ πετάχτηκες ; Δὲ σοῦ ἀρέσει ;

— Ἐμένα ;.. χοροὶδεύεις ;.. "Αἶντε, σουλτάνα μου, νὰ γύρουμε στὸ κλέφτικο γιατάκι μας κι' ἀς μὴ μᾶς εὔρη τὸ πρωτ... .

— Θὰ μᾶς εὔρη καὶ τὸ πρωτ καὶ τὸ βράδυ καὶ νύχτες πολλές, πολλές νύχτες καλύτερες ἀπὸ τούτη... Ξαπλώσου...? Αγκάλιασέ με... σφίξε με...

— Ποτὲ δὲν ἡσουν στρίγλα, τόσο γλυκειά, τόσο ἥμερη...

— Μ' ἀγρίευε η ἔγνοια, Θεμελῆ. Ἀπόψε πῆρα τὴν ἀπόφαση καὶ ἡσύχασα...

— Ηέπιω! τί τὸ θέλεις τὸ μαχαίρι μου; ..

• • • • • • • • • • • • •
Τὸ ἄλλο τὸ πρωτ ὁ καπετάν-Κωνσταντάκης ἔφυγε μὲ τρόπο ἀπὸ τὴν ἀναστατωμένη ἀγορὰ κι' ἀνέβηκε στὸ σπίτι του τρομαγμένος.

- Πέπω! Πέπω μωρή!... Πούεινε ή Πέπω;
— Έρχομαι, πατέρα... Τι μὲ κυτάς έτσι;
— Ποιός τώσφαξε, ωρή, τὸ παληκάρι;
— Μὲ ζήτησε, εἶπες, πατέρα, ὁ καπετάν Διαμαντής;... Ποῦ
τὴν ἀφήσατε τὴν κουβέντα;

ΣΑΝ ΕΝΑΣ ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΑΝΤΡΑΣ

Είχε γραφτή στή Νομική μά δέν είχε τὸν τρόπο νὰ παρακολουθήσῃ σπουδές στήν Ἀθήνα. Οὕτε θέση βρῆκε. Καὶ γύρισε στὸν τόπο του λυπημένος ὅχι τόσο ποὺ θὰ καθυστεροῦσε ἀπὸ τοὺς ἄλλους φίλους του στήν ἐπιστήμη, δοσο ποὺ δὲ θὰ δοκίμαζε σὰν ἔκεινους τήν ἀγνωστη γλύκα τῆς καινούργιας ζωῆς. Καὶ τί δὲν ὑπόσχεται στὸ νοῦ καὶ στήν καρδιὰ τοῦ νέου τῆς ἐπαρχίας ἡ Ἀθήνα! Μὰ πρῶτα-πρῶτα καὶ πειδ πολὺ ἀπ' ὅλα ὑπόσχεται τήν γυναῖκα. "Ἄχ, ἡ γυναῖκα!..." Εβλεπε ὁ Πετράκης τήν Ἀθήνα σὰν ἔναν ἀπέραντον Παράδεισο καὶ γυρίζοντας, ἵδιος πρωτόπλαστος, στὸ Ζάππειο, στὸ Σύνταγμα, στήν Ὁμόνοια, λαχταροῦσε πῶς τώρα, κἀπου ἐδῶ, κἀπου ἔκει, θ' ἀποκοιμηθῆ σὲ μιὰ γωνιὰ σὰν τὸν Ἀδάμ κι' ὅταν ἔμπνήσῃ θαῦρη πλάτι τε, βγαλμένη ἀπ' τὸ πλευρό του, μιὰ θελκτικὴ Εὔα!... "Ἐξω ἀπὸ τήν ἀναπόφυγη ἔρωτικὴ ἀλληλογραφία μὲ τὴ Σταθοῦλα, συμμαθήτριά του στὸ Γυμνάσιο, δὲν είχε γνωρίση ἀκόμη ἔρωτα καὶ γυναῖκα. Τὰ χείλη του ἦταν παρθενικὰ σὰν τὰ πρῶτα ρόδα του Ἀπρίλη. Μὰ ἡ σάρκα ἐσκουζε βαθειά του μὲ τὴ μουλουχτὴ τὴ φωνὴ τῆς καὶ θᾶδινε μ' εὐχαρίστηση τὰ μισά του πλευρὰ γιὰ νὰ τοῦ παραδοθῆ ἔτοιμη μιὰ ὀλόγυμνη Εὔα..."

Καὶ νὰ φεύγῃ ἔτσι, διωγμένος ἀπ' τὸν Παράδεισο, προτοῦ ν' ἀμαρτήσῃ, πρωτοῦ ν' ἀντικρύσῃ, καὶ τὸ δέντρο τῆς γνώσης;! Θυμήθηκε μεσ' στὸ τραίνο, τὸ ρητὸ ποῦ λέει πῶς δὲν είναι γιὰ δλούς ἡ ζωὴ κ' ἔνοιωσε βαθειά τὴν πίκρα του. Τὶ ζωὴ νὰ κάμη αὐτὸς τώρα ἔκει κάτω. Ἡ μητέρα του δὲν θὰ τὸν ἀφήσῃ οὕτε νὰ

καπνίζη, οὐτε νὰ πηγαίνῃ στὸ καφενεῖο. Ἡ Σταθοῦλα δὲ θὰ μπορεῖ νὰ τοῦ σίκουνομήσῃ οὐτ' ἔνα φιλί ἀπ' τὰ θέλγητρά της. Θὰ γκρινάξῃ μὲ σλους καὶ μὲ τὸν ἑαυτό του σλη μέρα. "Ετοι περνοῦν τὰ νειάτα; Νευριασμένος ἔσυρε τὴ βαλίτσα του καὶ τὴν ἄνοιξε στὴ μέση στὸ βαγόνι σὰ νὰ ζητοῦσε μέσα σ' αὐτὴ καμμιὰν ἐλπίδα, καμμιὰ λύση. Τίποτα! Εδγαλε μόνο λίγο φωμέν, λίγο σαλάχι, κι' ἔνα μυθιστόρημα. Τὰ κατάπιε σλα μηχανικὰ κι' σταν σιψάσε καὶ γιὰ νερὸ βρήκε πάλι ἀκόμα πειὸ πολὺ, πώς η ζωὴ εἰνε ἀλήθεια μαρτυρικὴ καθώς στὰ μυθιστορήματα. Κατέβηκε στὸν τόπο του τόσο βαρύθυμος, ποὺ νόμιζε κανεὶς πώς η βαλίτσα του, καθώς πρόσθαλε πρώτη, αὐτὴ τὸν ἔπιασε ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὸν τράβηξε ἀπ' τὸ βαγόνι. Κ' ἔτοι σὰ βαλίτσα τῆς βαλίτσας του, βρύνε, φορτωμένος, κλειδωμένος, πατικωμένος σλος σκασίλα ἔφτασεστο σπίτι. Φίλησε τὸ χέρι τῆς μαμάς καὶ τὸ ματάκι τῆς ἀδερφούλας. "Επειτα, μαζί μὲ τὸν καφέ, τοῦ προσφέρων τὴν εὐχάριστη εἰδηση πώς ὁ κ. Χ. δικηγόρος, φίλος τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα, τὸν περίμενε γιὰ τὸ γραφεῖο του καὶ μὲ μιστὸ μάλιστα.

— Ηραχτικὰ μαθαίνει κανεὶς τὴν ἐπιστήμη καλύτερα! εἰπε η μαμά, καθώς τὸ ἀκούσεις ἀπ' τὸ δικηγόρο.

Ηηγε. "Ο δικηγόρος είχε τὸ γραφεῖο του μέσ' στὸ σπίτι, στὸ πρώτο δωμάτιο, καθώς μπαίνουμε δεξιά. Οἱ βιβλιοθήκες, οἱ ἑταζέρες μὲ τὶς δικογραφίες, τὸ μεγάλο γραφεῖο μὲ τὰ πολλὰ στολίδια, τὸ ἄλλο τὸ μικρότερο, ποὺ ήταν όλοφάνερο πώς καρτερούσε αὐτόν, ἔκαμπαν καλὴν ὑποδοχὴν στὸν Πετράκη «Καλὰ θὰ βολεφτῶ ἔδω μέσα!» σκέφτηκε. "Επειτα — δὲν ήταν κι' ἀσχημη η ὑπηρέτρια ποὺ τ' ἄνοιξε. Κι' ὅλο τοῦ χαμογελούσε. "Ο δικηγόρος παρουσιάστηκε γελαστὸς καὶ κοπλιμεντόζος. Τοῦ εἰπε πολλά, ὄδηγίες γιὰ τὴ δουλειά του, συμβουλές γιὰ τὸ μέλλον

του. Ήποσχέθηκε νὰ τὸν κάμη ἐπιστήμονα, προτοῦ πάρη ἀκόμα τὸ δίπλωμά του.

—Τὸ γραφεῖο σου σὲ περιμένει! τοῦ εἶπε στὸ τέλος καὶ τὸν ἐγκατάστησε. Τότε μπῆκε κι' ἡ κυρία. Τὸν παρουσίασε. Τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι γελαστὴ καὶ τὸν κύταξε λοξὰ μ' ἔνα φλέμμα φαχουλευτό, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ κοκκινίσῃ λίγο. Τί ὅμορφη κυρία!

“Α! πολὺ ἴσχιερὸ σπίτι. Ἐχει μιὰν εὐχάριστη ἀτμόσφαιρα. Ἀπ' τὰ ἔπιπλα, ἀπ' τὴς κουρτίνες, ἀπ' τὴς ταπετσαρίες πνέει καπποίο εὐάρεστο ἔρωμα. Θὰ βολεφτῇ καλά... Ὅταν ἔφευγε, ἔτρεξε ἡ ὑπηρέτρια νὰ τοῦ ἀνοίξῃ. Ὅλο τοῦ χαμογελοῦσε. Τὴ ρώτησε πότε ἀνοίγουν τὸ πρωτ. Χαμογελοῦσε. Τὴν ἔαναρώτησε. Χειρογελοῦσε πάλι. Δὲν εἶχε νοιώση πῶς δὲν ἀκουγε καλά· ήταν λίγο κουφῆ.

* * *

Αἱ, καλὰ πήγαινε ἡ δουλειά. Ἀρχησε νὰ μπαίνει στὸ νόημα τῆς ἐπιστήμης. Ο κ. Ηταν εὐχαριστημένος δχι μόνο ἀπ' τὴν ἐργατικότητα καὶ τιμιότητά του μὰ κι' ἀπ' τὴ Νομική του σκέψη, ποὺ ἀνοιγε πρώιμα. Τὸν βεβαίωνε πῶς θὰ γίνη ἔνας καλός Νομικός. Ἀγάπησε τὸ γραφεῖο. Πήγαινε κάθε πρωτὶ μὲ σρεξη στὴ δουλειά του κι' ἔφευγε πάντα μὲ ἔκανοποίηση. Ἐγινε τὸ ἀγαπημένο παιδί του σπιτιοῦ. Πολλὲς φορὲς τὸν κρατοῦσαν γὰρ φάνε μαζὶ καὶ ποτὲ δὲν ἐλειψε τὸ μερδικό του ἀπὸ κάθε γλυκισμα. Ἡ Ζήσω, ἔτσι τὴ λέγαν τὴν ὑπηρέτρια, τοῦ ἔκανε γλυκὰ μάτια. Περιεργη ἦταν ἡ στάση τῆς κυρίας. Ας εἰνε. Γιὰ τὴν κυρία δὲν πρέπει νὰ γίνεται λόγος ἐδῶ. Οὗτε ὁ Ἰδιος μὲ τὸν ἔαυτό του ἥθελε νὰ συζητήσῃ κατὶ τέτοιο. Μὰ ἡ Ζήσω, ποὺ χαμογελοῦσε πάντα, ἦταν ἔξαιρετικὰ καλοπίχειρη, γιατὶ σὰ δὲν ἀκουγε καλὰ καὶ σὰ δὲ λέγονται φωναχτὰ τὰ λόγια τῆς ἀγάπης, εἶχε καταργήση δλη ἀυτὴ τὴ σιχαμερὴ φιλολογία κι'

έμπαινε μὲ μιᾶς ἀπ' τὸ χαμόγελο στὸ φητό. Πολλὲς φορὲς ὁ κύριος κι' ἡ κυρία ἔλειπαν ἔξω, ὁ Πετράκης εἶχε ἀκόμα δουλειά, ἡ Ζήσω εἶχε τελειώσῃ τὴς δικές της, ἡ σόμπα ἔκαιγε στὸ γραφεῖο. Βροχή, ἀγέρας, σκοτάδι ἔξω. Μοναξιά, ἥσυχια στὸ σπίτι. Καὶ ἡ Ζήσω χαμογελοῦσε πάντα.

“Ομως ἡ κυρία εἶχε κᾶποιες δίκηρες ὑποψίες κι' δταν γύριζε ἀπέξω πάντα ρωτοῦσε πόσο κάθησε ὁ κύριος Πετράκης, τι ὥρα ἔψυγε, κύτταζε λοξὰ τὴ Ζήσω καὶ πήγαινε στὸ γραφεῖο του νὰ ἰδῃ πόσας ἀντίγραφα εἶχε κάμη. ”Εδειχγε πῶς δὲν τῆς ἄρεγε ἡ πολὺ μεγάλη ἐργατικότητά του κ' ἔλεγε πῶς καλύτερα θὰ ἦταν νὰ ἔκλεινε τὸ γραφεῖο σ' ώρισμένη ώρα. Κάποτε τὴν ἐπιταγε ἀπάνω σ' αὐτὸ μιὰ τέτοια στριγγλιὰ ποὺ ὁ ἀντρας της γύριζε καὶ τὴν κύτταζε ἔκπληχτος.

— Τι κάνεις ἔτσι; ! “Εχεις καμμιὰ ώρισμένη ἀφορμὴ ἀπ' τὸ παιδί; ; Έκεινο εἶνε τόσο παρθενικὸ σὰν κορίτσι;

‘Η Ζήσω μαρτύρησε κάτι στὸν Πετράκη. Κ' ἔκεινος ὁ χαζὸς μόλις ἀντίκρυσε τὴν κυρία κοκκίνισε τόσο ἀπὸ ἔνα. κῦμα ἔκφυικής ντροπῆς ποὺ ἦταν σὰ νὰ τῆς ἔλεγεν εὐγενικὰ καὶ μὲ νπόκλιση:

— Μάλιστα, κυρία! “Εχετε δίκηο νὰ μὲ ὑποπτεύεστε. ”Οταν ἔσεις λείπετε....

Καὶ καθὼς ἔκεινη τὸν κύτταζε λοξὰ καὶ πονηρὰ καὶ καθὼς ἔκεινος κατέβασε τὰ μάτια ἦταν σὰ νὰ τῆς τὰ μαρτύρησε δλα—ἀκόμα κι' ὅσα δὲν εἶχε προφτάση νὰ κάμη· μὰ ἡ ἀμαρτία τὸν ἐσπρωχνε νὰ προχωρήσῃ καὶ σ' αὐτά.

‘Η κυρία ἔδειξε πῶς δυσαρεστήθηκε πολύ. ‘Ο Πετράκης δοκίμασε μιὰ δυνατή τσεκουριὰ μέσα του. ‘Η τύψη. Πρώτη φορὰ ποὺ σκέπτεται πῶς δὲν εἶνε τίμιος. “Έχει λοιπὸν μιὰ τόση δύναμη αὐτὸ τὸ πράγμα; Θὰ σταματήσῃ. Αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Πρέπει νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ γραφεῖο. Αὐτὸ θὰ ἦταν ἡ πειδ. δίκαιη τιμωρία..

Μὰ πῶς νὰ δικαιολογηθῇ ; Ποιὰ πρόφαση ναῦρη ; ‘Ο κ. Χ. μπορεῖ νὰ μήν ξέρῃ τίποτα. ‘Η κυρία.... ‘Η στάση τῆς κυρίας είνε πολὺ παράξενη . Μπορούσε νὰ υποθέσῃ κανεὶς... ’Αλλ’ ας είνε. ”Ας μήν ἐπιβαρύνῃ τὴ θέση του μὲ ἄλλους κακούς λογισμούς. Τὸ σωστὸ είνε πῶς μὲ τὸν κ. Χ. ἔχουν τόσο ἀληθινὴ φιλία ποὺ θὰ ήταν πολὺ ἀνάποδο νὰ διακόψουν τὴ συνεργασία τους ἔτσι χωρὶς σπουδαῖο λόγο. Βέβαια είνε φανερὸ πῶς δὲν πρέπει γὰ φύγη. Θὰ μείνῃ, ἀλλὰ θὰ κάνῃ κι’ αὐτὸς ἀλλοιῶς τὸν κουφὸ κ’ ἡ Ζήσω ας χαμογελάνη πάντα. Τὸ κάτω κάτω δὲν ήταν κι’ ἀξιόπρεπο γι’ αὐτόν. Μὲ μιὰ κουφὴ δούλα ! Τοῦ φάνηκε πῶς βγῆκε δ ἀντικρυνός μανάθης νὰ τοῦ ζητήσῃ τὸ λόγο. Καὶ ντράπηκε πειδὸ πολύ. Πῶς τῷ παθε αὐτὸς κι’ ἀφησε νὰ κατρακυλήσῃ τόσο ; Καταπάτησε τὸ σεβασμὸ ποὺ ὥφειλε στὸν ἑαυτό του καὶ στὸ σπέτι ποῦ ἐργαζότουν. ‘Ηταν θαρύ. Χώρια ποὺ δυσαρέστησε τόσο πολὺ τὴν δμορφὴ κυρία!...—Βλέπεις πόσο χάλασε μὲ μιᾶς ; ! Πῶς πιάνει στὸ νοῦ του μὲ τέτοιον τρόπο τὴν κυρία τοῦ κυρίου του ; Τ’ εἰν’ αὐτά ; Τελεία καὶ ποῦλα. Νά : .—

”Εγραψε ἀπάνω στὸ στουπόχαρτό του μιὰ μεγάλη τελεία καὶ παῦλα κ’ ἔψυγε μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ ξανάρθῃ τὴν ἄλλη μέρα, ἀλλὰ χωρὶς ἐρωτικούς παλμούς...“

‘Η Ζήσω δὲν ήξερε τὶ νὰ βάλῃ μὲ τὸ νοῦ της. Τὶ κακό τῶκαμε ; Χαμογελοῦσε πειδὸ πολύ. Τίποτα. Μουντζόχλαιγε. Πάλι τίποτα. Εἶνε χαζός ! Ακοῦς ἔχει ἐπειδὴ τάχα κάτι γκρίνιαζε ἡ κυρία!... Οἱ κυρίες ἔτσι γκρινιάζουν πάντα. ’Αλλὰ κουτή πούναι κι’ αὐτή ποῦ κάθεται καὶ παρακαλεῖ ! Καὶ σὰν τὶ περίμενε τάχα ἀπὸ ἔναν φοιτητή ;

‘Η κυρία δὲν ἀργῆσε νὰ γοιωσῃ πῶς ὅλα εἶχαν τελειώση. ”Εμεινε πολὺ ίκανοποιημένη. Καὶ τῶδειξε στὸν Πετράκη μὲ κάπιο φυσικὸ τρόπο ποὺ τὸν ἔκαμε νὰ κοκκινίσῃ τώρα πειδὸ πολύ. Γιατὶ κυττάει τόσο λοξά, γιατὶ γελάει τόσο πονηρὰ ἡ

κυρία ; Τὸν κοροϊδεύει ; Μὰ τώρα τοῦ σερβίρει συχνὰ τὸν καφέ τὸ ἀπόγευμα μοναχή της . Ἡ κανένα γλυκό . Μπαινοθγαίνει πειδ πολὺ στὸ γραφεῖο του . Ναί , είνε πολὺ καταδεχτική κ' εὐγενικιά κυρία .

Μά ; Ποιὸς τοῦ πότισε τὸ στουπόχαρτο μυρουδιά ; Ἡ Ζήσω , ποιὸς ἄλλος ; Κι' ἂν τὸ πάρη μυρουδιά ἡ κυρία ; Ὁμως αὐτὴ τὸν ἐρώτησε τὸ πρωΐ παιχνιδιάρικα :

— Ἐχετε βάλη μυρουδιά σήμερα , κ . Πετράκη ; Τί θάπρεπε γὰ τῆς ἀπαντήση ;

XXXXXXX — Ἡ μορφὴ τοῦ κ . Χ . , αὐστηρὴ κάτω ἀπ' τὰ χρυσᾶ γυαλιά , μέσ' στὸ πλαίσιο τῶν ψαρῶν μαλλιών πρόσωπος χίλιες φορὲς μπροστά του . « Αὐτὰ λέγονται ἐναγεῖς λογισμοὶ » ἔλεγε στὸν ἑαυτό του κ' ἔπαιρνε κρυφὰ ἐσωτερικὴ φόρα γιὰ τὴν ηθικὴ ἀνάταση ποὺ ἀναφτερώνει τὴν ψυχὴ καὶ τὴ λύνει ἀπ' τὴ σάρκα ...

Μὰ ὁ παληὸς του μαστικὸς πόθος , ἡ κρυφὴ του λαχτάρα νὰ γνωρίσῃ τὴ γυναικα , ἡ μουλουχὴ φωνὴ τῶν ἐγκάτων του , ἡ ἀγνυπόφορη γκρίνια τῆς ἀδάστατης πειὰ παρθενιάς του , τὸ ἀψωμα τῶν αἰμάτων του , παράλυγαν πάλι τὰ φτερὰ τῆς ψυχῆς του καὶ τὸν παράδιναν δεμένο στῆς πειδ ἀμαρτωλές φαντασίες ...

Ἐνα δειλινὸ ή Κυρία μπήκε στὸ γραφεῖο μὲ τὴ ρόμπα της . ἀνοιχτὴ — ὁ κύριος ἔλειπε .

— Τί γράφεις ;

— Κᾶποιες προτάσεις

— Πῶς μπορεῖτε καὶ δὲ διαρύεστε ψιλογράφοντας τόσα κατεβατά .. Οὖφ !

Πλησίασε στὸ γραφεῖο . Πέρασε ἀπὸ πίσω . Τί σῶμα ! Τί ἀρωμα ! .. — ἐναγεῖς λογισμοὶ — ἐστάθηκε ἀπὸ πάνω του .

— Νὰ ιδῶ · γράφεις καθαρά ; .. "Α — ώρατα ! ..

Ἐγυρε . Ἐνοιωσε τὴν ἀνάσα της γὰ τὸν χαϊδεύη . "Επειτα

κάτι τις ζεστό, μαλακό χονδρόπησε στὸν ώμο του. Φρρρ !. "Ενας κατακόκκινος φλέτουρας απὸ καυτὸ αἷμα φλετούρισε μέσα στὴν καρδιά του. "Επεισε γή πέννα ἀπ' τὰ χέρια του... 'Αδύνατο ! 'Η κυρία πήγε καὶ νάθησε στὴν πολυθρόνα τοῦ κυρίου. Πῶς νὰ κυτάζῃ κανεὶς ἔχει ;

— Κυρία, γή ρόμπα σα ξεκουμπώθηκε !. Δὲν τῆς τὸ εἶπε. Αὐτὸ ἔλειψε !

'Ο Πετράκης ἄφησε νὰ παρασύρεται. Εαφνικὰ τοῦ φάνηκε πῶς ἀντὶ τῆς κυρίας δρέμηκε στὴν πολυθρόνα ὁ κύριος Χ. καὶ τὸν κυτούσε διαπεραστικὰ μὲ τὰ χρυσᾶ του γυαλιά. Θέλησε νὰ σηκωθῇ νὰ φύγῃ.

— 'Ελατε, κύριε Πετράκη. Θέλω νὰ μοῦ πήτε σήμερα τὰ μυστικά σας ! εἰπε γή κυρία.

— Ποιὰ μυστικά, κυρία Χ.;

— Νά, ποιὰν ἀγαπᾶτε... Σωπαίνετε ;... Είνε δυνατόν ;

— Σᾶς βεβαίω δτὶ δέν...

— Μὴ λέτε ψέμματα. Εέρω πῶς ἔχετε πολλὲς κατακτήσεις... 'Επειτα καὶ μὲ τὸ δικῆρο σας... Κατακοκκίνισε. Χτυπούσε τὸ μηλίγγι του.

— Γιατὶ ντρέπεστε τόσο ;... Είνε κακὸ πράμα ν' ἀγαπάησας νέος ;..

— "Οχι... ἀλλά... χτυποῦν !.

Είχε χτυπήση γή πόρτα.

— Σᾶς ευχαριστῶ πολύ ! τὸ ἀκουσα ! Γέλασε κοροϊδευτικὰ καὶ βγήκε χωρὶς βιάση. «Τί γελοῖσος ποῦ θὰ φαίνομαι ! σκέφτηκε μόλις δηγήκε. Οὕτε κορίτσι νὰ ημουν ! χρειάζεται θάρρος. Δὲν ξέρω νὰ κουδενετιάσω μὲ μιὰ κυρία ; Πῶς θὰ βγῶ στὴν κοινωνία ;.. 'Έγώ σὲ δυὸ χρόνια θὰ είμαι ἐπιστήμων !..»

Τὴν ἀλληγ μέρα διασταυρώθηκε μὲ τὴν κυρία στὸ διάδρομο.

— Μήπως χτυποῦν ; τὸν ρώτησε εἰρωνικά.

— "Οχι! δὲν ἀκουσα!.. ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ κ' ἔπειτα κατάλαβε τὴ γκάφα του. «Μὲ πῆρε στὸ μεζέ! Εἰμαι γελοῖος!» ξανάειπε καὶ δάγκωσε τὰ χείλη του.

* *

Δέν πέρασαν πολλὲς μέρες. Εἶχε ψάλη καινούργιο στουπόχαρτο. Καὶ κοκκίνιζε σὰν αὐτὸν ἀπάνω στὸ τραπέζι. Τὸ ἀπόγειμα δταν ἦρθε—θυμός! Κάποιος τοῦ τῶχε λερώσῃ! Τὶ γράμματα ἡταν ἐκεῖνα, ὅλο κεφαλαῖα, ποὺ εἶχαν ξετυπωθῆ ἀνάποδα ἀπάνω του; ποιὸς ἦρθε κι' ἔγραψε; Ἀπὸ περιέργεια κι' ἀπὸ κάποιο πεῖσμα, βάλθηκε νὰ τὰ διαβάσῃ. Τὰ διάβασε. "Έγραφαν σὲ δυὸ σειρὲς «ΕΙΣΑΙ ΚΟΥΤΟΣ» «ΕΙΣΑΙ ΧΟΝΤΡΟΚΕΦΑΛΟΣ». Τοὺ φάνηκε πῶς τὸ στουπόχαρτο γίνηκε κείνη τὴ στιγμὴ ἐνας μαγικὸς καθύρεψτης. "Έσκυψε μέσα του κι' εἶδε πῶς εἶχε πράγματι ἔνα χοντρὸ κεφάλι ἄδειο, κουτό!.. Χάρηκε μιὰ παράξενη χαρά. "Ἔπειτα πῆρε τὴν πέννα κι' ἔγραψε ἀπὸ κάτω μὲ φιλὲς φιλὲς κεκκιδες: «ΕΙΜΑΙ!»....

"Ἐπιασε νὰ καθαρογράψῃ μιὰ πρόταση. "Έκαμε δέκα λάθη σὲ πέντε σειρές. Πρώτη φορά. Ποτὲ ἄλλοτε. «Πρόσεξε, Πετράκη!». Μὰ νὰ ποὺ τὸ γραφεῖο γινότανε πάλι ἐνας παράδεισος. Οἱ βιβλιοθήκες ἡταν γραφικοὶ λόφοι δασοφυτεμένοι. Οἱ ἑταξέρες ὅλανθιστες πλαγιές. Ἀνάμεσά τους λουλούδιζαν χλοερὰ λειβάδια κι' ἀνάμεσά τους κελαρύζανε πωταμάκια δροσερά. Χίλιων εἰδῶν πουλιά παίζανε καὶ λαλοῦσαν. Καὶ μόνο ἐνα θηρίο μούγκριζε μουλαχτὰ ἀπὸ πεινα: 'Η σάρκα του! "Αχ! μιὰ γυναῖκα! μιὰ γυναῖκα! Νά τηνε ἡ γυναῖκα!—'Η κυρία! προχωρεῖ μεσ' ἥπ' τοὺς ἀνθισμένους θάμνους τοῦ Παραδείσου πρὸς τὸ χρυσοκαρπισμένο δένδρο τῆς γνώσης. Τὸ φίδι σέρνεται μαυροπράσινο στὰ πόδια της. Τὶ μ' αὐτό;.. Τὸν εἶδε. Τὶ λοξὰ ποὺ

βλέπει ! Τί πονηρὰ ποὺ γελάει ! Μιλει.. Πῶς γάξεινε ἡ φωνή της;

— Κουτέ ! Χοντροκέφαλε !... Δὲ νοιώθεις λοιπὸν πῶς βγῆκα
ἀπ' τὸ δικό σου πλευρό ;...

— Τὸ νοιώθω ! Τὸ νοιώθω ! Τὸ νοιώθω !....

Μέρα - μεσημέρι, ξυπνός, κ' ἔζλεπε δνείρατα ! Τὸν εἰχε
πιάση κάτι σὰ μόρα. Κρύος !δρὼς ζνάδλυζε στὸ μέτωπό του.
Ζάλη — ..

Τ' ἄλλο πρωὶ γύριζε ἀπ' τὴν Εἰσαγγελία, ἡ κυρία ἔδγαινε
νὰ πάντα στὰ ἐμπορικά. Ἀπαντήθηκαν στὴ σκάλα. Παραμέρισε.
Ἐκείνη κοντοστάθηκε γελαστῇ. Τί ώραία ποῦ ἦταν ἔτσι μὲ τὴ
γοῦνα τῆς ! Ἄλλὰ νὰ μπορούσε νὰ τῆς πετάξῃ τὴ γοῦνα ! Καὶ
τὸ πανωφόρι ! Καὶ τὸ φόρεμα !.. Καὶ τὸ.... Τοῦ μιλεῖ :

— Εἰςα ;

— Εἰμαι ! τῆς ἀπαντάει ἀποφασιστικά, τὴ βλέπει κατάματα
καὶ μόλις τῆς κάνει τόπο νὰ περάσῃ. Μιὰ αἰφνίδια τρέλλα τὸν
ἔσπρωχνε νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ ἀπὸ πίσω καὶ νὰ τῆ.... Ἡ κουφή
γύριζε ἀπὸ φώνια. ‘Ο κύριος Χ. περίμενε στὸ γραφεῖο.

— Ποιός εἶνε κάτω στὴν πόρτα ;

— Βγῆκε ἡ κυρία κ' ἤρθε ἡ Ζήσω ἀπ' τὴν ἀγορά... (Μή-
πως ἔκουσε τίποτε ;... Τί τρέλλεις εἶνε αὐτές;..Δέν εἶνε σωστό!..
Ντροπή, ντροπή ἀπ' τὸ σεδαστὸν αὐτὸν ἀνθρωπο, ποὺ τοῦ ἔχει
τόση ἐμπιστεύνη !) Σεδαστόν !.. Ναί. ‘Ο ἀντρας αὐτὸς, ποῦ
σκύθει μὲ τὰ χρυσᾶ του γυαλιά ἀπάνω στὰ χλωμὰ χαρτό-
σημα, εἶνε πειά γέρος, τσακισμένος, ζαρωμένος, μὲ ἀσημένια
μαλλιά ! Καὶ ἡ κυρία ἔκεινη, ποῦ κατέβαινε πρὶν τὴ σκάλα,
εἶνε ἀκόμη νέα, ἀκμαία, ὀλάνθιστη, ὀλόδροση, μὲ κατάμαυρα
μαλλιά ! Κ' ἔχουν μόνον τρία χρόνια παντρεμένοι !. Πήρε
μιὰ νέα !. Τόσο σοδαρός ἀνθρωπος !. Πήρε ἐνα γέρο !. Τόσο
τρυφερή γυναῖκα !... Τί ἔκαμαν !..

Δὲν τώχε ποτὲ σκεφτῇ αὐτό. Καὶ τώρα, πίσω ἀπ' τὸ πα-

ραπέτασμα ποῦ ἀνασηκώθηκε, θλέπει χίλιες σκηνές καὶ χίλιες εἰκόνες ἀπὸ Ἑνα κρυφό, σιωπηλὸ δράμα. Καὶ θλέπει τὸν ἑκατό του νᾶχη κἄποιον δλως διόλου φυσικὸ ρόλο στὸ δράμα αὐτὸ δοσμένο τάχα ἀπ' τὸν ἵδιο τὸ συγγραφέα. Πῶς θὰ γίνη τώρα; — δὲ μπορεῖ: πρέπει νὰ παίξῃ τὸ ρόλο του!

Κακὸν τύραννο ἔβαλε στὴ σκέψη του Οἱ ἄγνωστοι κόσμοι τῆς ἡδονῆς ἔπαιρναν βαθειά του χίλιες φανταστικὲς μορφές, χίλια μαγευτικὰ χρώματα. Ἀρώματα μεθυστικὰ καὶ γλύκες ναρκωτικὲς περνοῦσαν μέσ' ἀπ' τὴς αἰσθησές του. Τὰ πειὰ ζωτικά λουλούδια τὸν ἔρραιναν κ' οἱ πειὸ ἀδοκίμαστοι καρποὶ τὸν πετροδολοῦσαν. "Ἐνας δρμητικὸς χείμαρρος ξεχελιζε μὲσ' τὴς φλέβες του... «... Θὰ είνε, λοιπὸν, μισόγυμνη κι' ὅταν τῆς σχίσω τὸ κεντισμένο πουκάμισο θὰ τὴν ἀγκαλιάσω σφιχτὰ κι' ὅταν...» Κ' ἔπαιρνε τῆς πειὸ ἀγριες διιάστασες μέσ' στὴ φαντασία του ἡ πρώτη συνάντηση μὲ τὴ χιλιοπόθητη γυναικα. "Ἐνα πρωτόγονο πάθος τὸν ἀνάδερνε καὶ πελώριες προσδοκίες τὸν ἐκύκλωναν. Ἐκείνη τὴν ὥρα θὰ ἡταν ἔνας εὐτυχισμένος Θεός, ἀχάρταστος, ἀξέδιψαστος, ἀνικανοποίητος. Θὰ γίνεται νὰ ρουφήγη τὸ "Απειρο!.. Κ' ἔπειτα πειὰ θὰ ἡταν ἔνας καταχτητής, ἔνας περήφανος ἀντρας, ποῦ θ' ἀγαποῦσε μ' ὅλη τὴν τεράστια τῇ δύναμή του τὴν πολυτρυγμένη γυναικα καὶ θὰ τῆς ἔδινε τὴν ἀπέραντη εὐτυχία τοῦ αἰώνιου ἔρωτα!.. "Ομως πότε, πότε, πότε θὰ ἐρχότουν αὐτὴ ἡ στιγμή!

XXXXX! 'Ο κ. Χ; — Αὕτος εἶχε πάρη πειὰ διαθειὰ στὰ μάτια του τὴν δίψη τοῦ θύματος. Εἶχε καταδικαστῆ κι? δχι ἀδικα. Γιατὶ νὰ παντρεψτῇ γέρος; Γιατὶ πάρη νέα γυναικα;.. Α! βέδαια οἱ Νόμοι ποῦ κοιμόντουσαν σκονισμένοι ἐκεὶ γύρω στῆς βιθλιοθήκες δὲν προβλέπανε μιὰ τέτοια ἀτιμωτικὴ ποινή. Μὰ ὁ ἄγραφος κι' ὁ αἰώνιος νόμος, ποὺ ἔπαλλε στὸ κάθε νεα-

νικό αίμοσφαίριο κι' αὐτοῦ κ' ἔκεινης, ὁ Νόμος αὐτὸς γράφει
κάποιες ἀμείλιχτες τιμωρίες...

Καλά, καὶ ποῦ θὰ τραβοῦσαν τὰ πράματα; Ποιὸ τέλος μπο-
ροῦσε νῆχουν; "Η φλόγα του ήταν παμμέγιστη. Μποροῦσε νὰ
ἴδῃ πίσω ἀπ' αὐτή; "Οπου θέλουν ξές καταλήξουν!. Τὸ μέλλον
του; — Εἶνε ή μικρότερη θυσία, που μπορεῖ νὰ κάμη στὴν πραγ-
ματοποίηση τῆς φλογερώτερης κι' ὥραιότερης λαχτάρας τῆς
ζωῆς του. «Δὲ θὰ σκεφτῷ τίποτα!....»

* * *

"Εδρεχε 'κεινο τὸ ἀπόγεμα κι' ὁ κ. Χ. ήταν στὸ πλημμέ-
λημα. 'Η Κυρία βαρέθηκε νὰ θγῇ. Καὶ ποὺ νὰ πάη; Κεντοῦσε
στὴν τραπέζαρία. "Επειτα μπήκε στὸ γραφεῖο.

— "Α! Εἰστ' ἐδῶ; Καλὰ ποὺ σᾶς βρήκα... "Έχω μὲν περιέρ-
γεια: 'Αλήθεια δὲν ἀγαπήσατε ποτέ;

— Ποτέ!...

— Καὶ..., δὲν είχατε ποτὲ μιὰ ἔρωμένη ἔτσι... χωρὶς ἔρωτα;

— "Οχι!... Κοκκίνισε. (Μήπως ἐπρεπε νὰ πῆ: Ναὶ; Μή-
πως ἐπρεπε νὰ μιλήσῃ διφορούμενα;... Πάντα κουτός!.. "Ομως
φαίνεται πώς τῆς ἀρεσε τὸ δχι του...)

— Γι' αὐτὸ εἶστε τόσο παρθενικός!.. Φαντάζομαι λοιπὸν
ὅταν θ' ἀγαπήσετε...

— "Οταν θ' ἀγαπήσω!... ἀναστέναξε.

— Γιατί στενάζετε;

— Φοδοῦμαι πώς θ' ἀγαπήσω πολὺ βαθειά, πολὺ φλογερά
— αἰώνια!...

— "Εσεῖς;... 'Η ἀγάπη σας θὰ λυώση σὰν τὸ χερὶ μὲ τὸ
πρώτο...

— Κάνετε λάθος...

- Ξέρετε πώς σᾶς ξέρω ; !
— Σᾶς φαίνεται .
— Θὰ μὲ θυμηθῆτε .
— "Εχω ὅμως κ' ἐγὼ μιὰ περιέργεια ...
— Νὰ τὴν ἀκούσω ...
Κόμπος . Δεύτερος κόμπος . Τρίτος κόμπος .
— Περιμένω .
— Αα ... ἀγαπήσατε ποτέ ;
— Ηώς δχι ; τὸν ἄντρα μου !
Τώρα ; Τί νὰ πῇ ; Πῶς νὰ προχωρήσῃ ; Δὲ βρίσκεται κανεὶς νὰ χτυπήσῃ τὴν πόρτα ; ...
— Χτυποῦν ! ..
— "Οχι δὲ χτυποῦν ! Δὲν ἀκούσατε καλά ! ...
Ηόσο εἰρωνικὰ γελάει ! . Παλέει μαζί του .
— "Ετοι μοῦ φάνηκε ...
— Λειπὸν ἡ περιέργειά σας ...
— ... Δὲν ἀλλάζουμε θέμα , ...
— Γιατί ; Είνε τόσο εὐχάριστο .
— Ναι ... ἀλλά ... ἔξαντλήθηκε ! ..
— Κι' δλα ; ! Τί περιέργη περιέργεια ποὺ τὴν εἶχατε ! .
— "Επειτα , ξέρετε , ἔχω καὶ δουλειὰ στὸ Συμβολαιογραφεῖο .
— "Α νὰ πάτε , νὰ πάτε ! Φανταστήκατε πῶς μποροῦσα νὰ σᾶς κρατήσω ἀπ' τὴ δουλειά σας ;
‘Ο Πετράκης σηκώθηκε .
— "Ωστε θὰ πάτε ; Τὸ εἰρωνικό της μειδίαμα μεταβλήθηκε
ξαφνικὰ σὲ πεισματάρικο μορφασμό .
— "Οχι δὲ θὰ πάω ! Καὶ προχώρησε πρὸς τὴ θέση της .
— Μὴ προχωρεῖτε γιατὶ σᾶς φοβοῦμαι ! ..
Προχώρησε ἀκόμη ἐνα βῆμα : — Γιατὶ μὲ κοροΐδεύετε ;
— Μὴ προχωρεῖτε , θὰ φωνάξω ! .

Κοκκάλωσε. Πάγωσε τὸ αἷμα του. Γύρισε καὶ κύταξε τὸ στουπόχαρτό του. Εἶχε μελανωθῆ. Ἡθελε νᾶχη δλοφάνερα στοιχεῖα τῆς ἐνοχῆς της νὰ τῆς τὰ πετάξῃ κατὰ πρόσωπο.

— Γιατί ἀποσδολωθήκατε ;...Φαίνεται πῶς θᾶχαστε κακοὺς σκοπούς, Θεέ μου !.

’Αποκοκκάλωσε. Θυμήθηκε δμως τὴ γυναικα τοῦ Πετεφρῆ... δ καῦμένος ὁ Ἰωσήφ !...

— ’Εσεῖς εἰστε ὁ ἀγνός, ὁ παρθενικός, ὁ ἀνήρερος ; . . .
’Εσεῖς ! . .

Τὴ στρίγλα !..Τὴν ἔδλεπε μπροστά του κ' ἡταν ἀδύνατο νὰ φανταστῇ τὴ δική του στάση τὴν ὥρα ἐκείνη ἀπέναντί της. Μὰ πόσο κωμικὴ ποὺ θὰ ἡταν !..

— Δὲ θὰ πάτε λειπὸν στὸ Συμδολαιογραφεῖο ;...

Τὸ ἀποσδόλωμά του τὸ διαδέχτηκε ἔνα ταχὺ κῦμα ὄργης. Κι' αὐτὸ ἔνας βαθὺς σεισμὸς παράπονου. Χωρὶς νὰ τὸ θέλη δάκρυσαν τὰ μάτια του. Τὸν εἰδε. Ἡ ἔκφρασή της ἀλλαξε μὲ μιᾶς. Τὰ μάτια της καθρέφτισαν τὸ παράπονό του. Σηκώθηκε. “Ολο ἀξαφνα ἀρχησε νὰ κλαιῃ κι' αὐτῇ. Ο Πετράκης σάστισε. ”Εκείνη βημάτισε πρὸς τὴν πόρτα. Μὲ τὰ χειλη της ὅγρα ἀπ' τὰ δάκρυα, ποὺ στάλαζαν, τοῦ εἶπε :

— ”Αλλοτε θὰ σου ἀνοίξω τὴν καρδιά μου...”Εστριψε νὰ φύγη. Πάλι γύρισε τὸ κεφάλι.

— ..”Ομως ἔσυ εἰσαι πολὺ κουτός !..Καὶ γέλασε γλυκά, δχι εἰρωνικὰ σὰν ἀλλοτε.

”Ο Πετράκης σήκωσε τὰ χέρια νὰ τρέξῃ κοντά της. (Τοῦ φάνηκε πῶς τὰ διάβαζε δλ' αὐτὰ σ' ἔνα μυθιστόρημα). Τότε χτύπησε ἡ πόρτα. Ἡ κυρία τράβηξε τὸ σύρμα.

— Κυρία μου, ἔγινα μούσκεμα !.. Ἡ Ζήσω ἐγύριζε ἀπὸ θέλημα.—Περίμενα νὰ περάσῃ ἡ μπόρα, μὰ ποὺ ἡ σκασμένη !....

”Ο Πετράκης τάχε χαμένα μέσ' τὸ γραφεῖο. Δὲ θυμότουν

τίποτα. "Ενα μόνο γέζερε, πώς φάνηκε τέλεια άδεξιος. Τήν έχαμε νά γελάσῃ, τήν έχαμε νά κλάψη — δὲν τήν έχαμε τίποτε. Μπροστά του έχει έσπιραξε όπο ἔρωτα κι' από πόνο μιά χαριτωμένη γυναικούλα, ή γυναίκα τῶν πόθων καὶ τῶν δνείρων του, κι' αὐτός... Κι' αὐτός ;..

— "Ομως έσù είσαι πωλù κουτός !...

Τίποτε ολλα : Σκέψηγε πώς έπρεπε νά τής γράψῃ. Θὰ τής τὰ γράψῃ ζλα. Μέ τὸ στόμα δὲ θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ τής τὰ πη. Κι' ἔτσι σὲ βουζά ποτὲ δὲ θὰ γινότουν τίποτε ! τὰ λόγια κυρερνάνε τὸν κόσμο. 'Η γυναίκα ηθελε ἀγάπη, ηθελε δικαιολόγηση, ηθελε ἑξήγηση. Ήως θ' ἄφινε στὰ κυλὰ καθούμενα τὸν ἀντρα τής νὰ πιάση ἔναν ἐρωμένο !. Οἱ πραγματικότητες δὲ συγκρούονται ποτὲ ἀπότομα μεταξύ τους. Τὰ λόγια σκάδουν πρώτα τὴ μιὰ καὶ προετοιμάζουν τήν ἀλλη. Ναὶ πρέπει νὰ τής γράψῃ !...

Κι' ἀρχιεις νὰ γεμίζῃ κατεδατά....

Στὸ ἀναμεταξὺ ή κυρία ήταν πάντα ευθυμη καὶ περιποιητική. Πολλὲς φορὲς στεκότουν, παχνιδιάρα, πίσω ἀπ' τήν πόρτα σὲ μέρος ποδ ἔσλεπε μόνο τὸ δικό του γραφεῖο. Τοῦ ἔγνεφε καὶ τοῦ χαμογελοῦσε. "Επειτα ἔφευγε πεταχτή μὲ τὸ κουνιστό της τὸ βάδισμα. "Αχ ! νὰ γίνη δική του μιὰ φορὰ καὶ νὰ τής είνε αἰώνιος τής σκάδος ! Αὐτή ήταν ή γυναίκα τοῦ πεπρωμένου του. Δὲ θὰ πάψῃ ποτὲ νὰ τήν ἀγαπᾶ. Δὲ θὰ τήν ἀποχωριστῇ ποτέ ! Καὶ πώς μποροῦσε ;... Τὰ πειδὸς παράλογα σχέδια ἔφκιανε ὁ νοῦς του : ἀπαγωγές, διαζύγια, μονομαχίες... Κακοτε — πότε τοῦ πετοῦσε μιὰ θηλειὰ στὸ λαιμὸ ἔνας μικρὸς ηθικὸς δισταγμός : ἔνα τέτοιο σκάνδαλο ;!. Μιὰ τόσο ἀνήθικη πράξη ;!. Μὰ ή θηλειὰ ήταν ἀπὸ φιλή κλωστὴ κι' ἔσπαζε ἀμέσως : 'Αφοῦ τήν ἀγαπᾶ ; 'Η ἀληθινὴ ἀγάπη τὰ ἔξαγνιζει ζλα ! . Κι' αὐτὸς θὰ τής

είνε, γιά μιά στιγμή μόνο ἀγάπης, αιώνια πιστός κι' ἀφοσιωμένος... Δὲν είνε ἡ Εῦα του;

“Οταν ὁ κύριος Χ. ἔφευγε γιά μιά σπουδαία ὑπόθεσή του στὸ ἐφετεῖο ἡ κυρία δὲ θέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Δὲν είχε κέφι γιά ταξεῖδι. Οὕτε οἱ τουαλέττες τῆς ήταν ἔτοιμες.” Ἐπειτα ἡ μητέρα τῆς ήταν λίγο ἀρρωστη. Κι' ἔπειτα δὲ θὰ πήγαιναν ἀργότερα μαζὶ στὰ λουτρά; — “Εμεινε.

Ἡ ἄνοιξη είχε ἀρχίση νὰ χαμογελάῃ μεσ' ἀπ' τὰ μπουμπούκια τῶν δένδρων. Τὰ βλασταράκια του, τρυφερὰ τὴν δαχτυλοδείχτουσαν παντοῦ πρὸς ὅλα τὰ μέρη τοῦ ὄρλιοντα. Τὰ χελιδόνια προσεπιμαρτυροῦσαν. Καὶ οἱ καρδιὲς τῶν νέων ἀνθρώπων τῷξεραν ἀκόμα πειδὸν καλὸν πώς ναι, ἀλήθεια, ἔρχεται ἡ Ἀνοίξη! Ὁ Ηετράκης ὥργηκε τὸ πρωΐ στὸ γραφεῖο του δυὸ πρώτημα τριαντάφυλλα. Τὰ φίλησε γλυκά, τὰ μυρίστηκε καὶ θάρρεψε πώς ὅλος του ἔγινε ἔνα δροσερὸ τριαντάφυλλο μὲ χλιδιά φύλλα. “Οταν ἔκεινη μπῆκε στὸ γραφεῖο κι' ήταν ὄλομόναχοι, τῆς πέταξε θαρρετὰ τῶνα τριαντάφυλλο καὶ τὴ χτύπησε στὸ στήθος: — Θὰ σὲ δείρω! τοῦ εἶπε χαμηλόφωνα κι' ἀκούμπησε στὸ γραφεῖο τοῦ ἀντρός τῆς μὲ τοὺς γλουτούς. Πόσο ηταν ὥραι!... Ἄνασηκώθηκε νὰ τὴν πλησιάσῃ. Κάθησε κάτω, τοῦ εἶπε προστακτικὰ καὶ ἔδειξε μὲ τὸ χέρι τῆς τὸ κάθισμά του. Κάθησε. Τὸν κύταξε βαθειὰ κατάβαθμα στὰ μάτια μ' ἔνα βλέμμα στὴν ἀρχὴ ἔξεταστικὸ κι' ἔπειτα περίλυπα ἔρωτικό. Ἔνοιωσε δλη του τὴ χιλιότρεμη λαχτάρα. Ἐκείνος ἔσκαψε μεσ' στὴν ἀνάσταση ἀγωνία του, που δὲν είχε ἔτοιμο τὸ γράμμα νὰ τῆς τὸ δώσῃ. Θὰ τῶκρυνε μέσα στὸν κόρφο τῆς καὶ θὰ πήγαινε νὰ κλειδωθῇ στὴν κάμαρά της νὰ τὸ διαβάσῃ. ”Ἐπειτα δὲ θὰ τόν... ἔλεγε πειά κουτό!...

Ἄξαφνα τὸ κοντυλογραμμένο κεφαλάκι τῆς μὲ τὸ ἀτημέλητο πρωτίνο χτένισμα γκρεμίστηκε μέσα στὴς παλάμες τῆς σὰ

νὰ τὸ χτύπησε πελέκι καὶ βαθὺ ἀναφυλλητὸ τῆς τίναξε τοὺς ἀγαλματένιους νώμους.

— "Ημουν ἀτυχη!.. "Ημουν ἀτυχη!.. ψιθύρισε Ὁ ἀντρας μου.... Ποιὸς θὰ μὲ... Δε θὰ μὲ νοιώσῃ κανεὶς!... Ποτέ!

— 'Εγώ, ἐγὼ σ' ἔχω νοιώση!... 'Εγώ!.. ψιθύρισε μὲ τρεμάμενα χειλη ὁ Πετράκης καὶ χύμησε ἀπάνω της. "Απλωσε τὰ χέρια της χαριτωμένα σὰ γιὰ νὰ τὸν σταματήσῃ καὶ μὲ δακρυσμένα μάτια πισωπάτησε πρὸς τὴν πόρτα, κυττάζοντάς τον πάντα κατάματα μὲ βλέμμα θλιβερώτατα ἐρωτικό.

Ντυθηκε καὶ πήγε στὴ μητέρα της που ἦταν ἄρρωστη. Ὁ Πετράκης ἔψυγε προτοῦ γυρίση. 'Ηταν ἀναστατωμένος σύγκορμος καὶ σύψυχος. Συγκυλιότουν σ' ἔνα σκοτεινὸ χάος κι' ὅπως στριφογύριζε μοναδικός του ἀξονας ἦταν ἡ σκέψη:

— "Η μ' ἀγαπᾶ καὶ θὰ τὴν κάμω δική μου ἢ μὲ κοροίδευει καὶ θὰ σκοτωθῶ!...

Τὸ ἀπόγεμα ἥρθε στὸ γραφεῖο πειδὸ ἀποφασιστικὸς μὲ τὸ μεγάλο γράμμα στὴ τσέπη. 'Η Κυρία πέρασε δυὸ-τρεῖς φορὲς μπρὸς ἀπ' τὴν πόρτα· μὰ ἔνας ἐνοχλητικὸς πελάτης βασάνιζε ὕρες πολλὲς τὸν Πετράκη, λέγοντας καὶ ἔναντι τας τὰ ἴδια πράματα. Τρεῖς φορὲς εἰπε νὰ τὸν διώξῃ. Κάθε ποὺ περνοῦσε ἡ Κυρία, ὁ Πετράκης ἀπλωνε στὴν τσέπη του κ' ἔπιανε τὸ γράμμα σὰ γιὰ νὰ συνειθίσῃ στὸν κίντυνο καὶ πάρη θάρρος. "Ομως ἔκεινη φαίνεται πολὺ σοδαρή καὶ στενοχωρημένη ἀπόψε. Τὴν ἀκουσε ποὺ ἔλεγε στὴ Ζήσω μόλις ἀποτελειώση τὶς δουλειές της νὰ πάη νὰ ρωτήσῃ πῶς εἶνε ἡ μητέρα της.

Θὰ μείνουν μόνοι!...

— Είμαι ἀδιάθετη καὶ δὲ θᾶσσω... "Ακουσε, Ζήσω!. "Αν ἔχουν καὶ καμμιὰ δουλειὰ κάμε την.

Μόνοι, κατάμονοι. Ποτὲ δὲ θὰ θρῆ πειδὸ καλύτερη εὔκαιρια!. "Επαιρνε θάρρος ἀπὸ μέσα του κ' ἔδινε στὸν ἔαυτό του νὰ κα-

ταλάνη πώς πλησίαζε ή αποφασιστική μάχη. Ἀπάνω στὴν ἀδημονία του ἔδωσε δυὸς φορὲς τὸ λόγο τῆς τιμῆς του στὸν ἐνοχλητικὸ πελάτη πώς θὰ κάμη τρόπο ν' ἀλλάξῃ τὴν ἀπόφαση γιὰ τὴ χαμένη ὑπόθεσή του. Καὶ τὸν ἔκεινον πηγαίνει.

Εἶχε σουρουπώση δταν ἡ Ζήσω κατέβηκε κ' ἔσυρε μαζὶ τῆς βαρειὰς τὴν δξώπορτα. Ἡ κυρία ἡταν στὸ διάδρομο κ' ἔσιαζε τὴ γλάστρα μὲ τὸ κολπωτὸ φιλόδεντρο. Βγῆκε ταραγμένος καὶ, θέδαια, δλως διόλου ἀδέξια, χωρὶς μιλιά, τῆς ἔδωσε τὸ γράμμα. Ἐπειτα τραβήχτηκε πάλι στὸ γραφεῖο—ἔτρεμαν τὰ γόνατά του, δὲ μποροῦσε νὰ σταθῇ ὅρθος!—καὶ περίμενε τὴν ἀπόφαση σὰν κατηγορούμενος δταν συνεδριάζουν οἱ ἔνορκοι.

—Τ' εἰν' αὐτό; ρώτησε βαρετὰ ἐκείνη καὶ προχώρησε πρὸς τὸ παράθυρο τοῦ διαδρόμου νὰ τὸ διαβάσῃ. Σὲ λίγο ἀκουγε τὰ δηματά της. —Τὸ διάβασε κι' ὅλα;... Ὁχι; δὲν τὸ διάβασε!. Μπήκε στὸ γραφεῖο σκίζοντας μὲ φανερὴ ταραχὴ τῆς πυκνογραμμένες σελίδες ποὺ δὲ θέλησε νὰ διαβάσῃ. Τῆς πέταξε πρὸς ἀντόν, σπέρνοντάς τες στὸ πάτωμα, χωρὶς νὰ βγάλη μιλιά κ' ἔπειτα βγῆκε μὲ μιὰν ἔκφραση βαθύτατης ὁδύνης.

Τοῦ φάνηκε πῶς ἀνατράπηκε κ' ἔπειψε ἀνάμεσα σὲ μιὰν ἄδυσσο. Θέλησε νὰ τῆς φωνάξῃ μὰ δὲν εἶχε φωνή. Τὴν ἔκουσε ποῦ δημπαινε στὴν κάμαρά της. Ἐτρεξε ὡς ἐκεῖ. Εἶχε κλείση τὴν πόρτα. Χτύπησε. Ἄκουσε λυγμούς ἢ ἔτοι βουτῶν τ' αὐτιά του; Σαναχτύπησε. Σιωπή... Γύρισε στὸ γραφεῖο κ' ἔμασε τὰ κομμάτια ἀπὸ κάμω. Τάχωσε στὴν τσέπη του νευρικά...

Δοιπόν: πρέπει νὰ σκοτωθῇ!..

Τὸν συνεπήρε βαθύτατο παράπονο, ἔπεισε στὴν πολυθρόνα τοῦ κυρίου κι' ἀρχησε νὰ κλαίῃ σὰ μωρὸ παιδί. Ἐνα στοιχειὸ οὖρλιαζε μέσα του σὰ νὰ τῶλουζε ἢ βροχὴ τῶν δακρύων του καὶ νᾶθελε κάπου ν' ἀπαγγιάσῃ...

Τὴν ἄκουσε ποῦ ἀνοιξε τὴν πόρτα τῆς κ' ἐρχότουν μὰ δὲν
Δέκα ἔρωτες

ηθελε νὰ τὸ πιστέψῃ κι' οῦτε εἶχε τὴ δύναμη ν' ἀνασηκωθῇ.
Ἐπειτα δὲν ἐπρεπε νὰ τὴν ἀντικρύσῃ γιατὶ τὸ γινάτι του ήταν
τέτοιο ποὺ μποροῦσε νὰ τῆς κάμη κακό,—νὰ τῇ χτυπήσῃ, νὰ
τῇ σκοτώσῃ!...

'Εκείνη στάθηκε ἀπὸ πάνω του καὶ ροφοῦσε τὸν ἥχο του
κλαψίματός του σὰν τὴν πειὸ αἰθέρια μουσική. Τὰ δικὰ τῷς δά
κρυα ἔσταξαν μέσ' στὸ ξεχτενισμένα μαλλιά του. Ἡ ἑσπέρα στά-
θηκε καὶ τοὺς κύτταξε ἐκστατική.

Τοῦ πήρε τὸ βασανισμένο κεφάλι μὲ τὰ δυό της χέρια, τὸ
ἀνάγυρε, προσπάθησε νὰ ίδῃ τῆς πονεμένες βρυσούλες τῶν μα-
τιῶν του.

— Γιατὶ μὲ βασανίζεις; τῇ ρώτησε μὲ ἀγνότατο, παιδιά-
στικο πόνο.

— Σήκω, τοῦ εἶπε, ν' ἀνάψης ἔξω τὴ λάμπα.

Σηκώθηκε. Καὶ τὴν ἀκολούθησε στὸ διάδρομο.

— Στὴν κάμαρά μου κάτι εἰνε κρυμμένο καὶ φοβοῦμαι ἀπόψε,
εἰπε κλαψάρικα. Ἐλα νὰ ίδης!...

Τὸν ἔσυρε στὸ σκοτάδι. Κάπου σκόνταψαν. Ἐπειτα πρώτη
φορὰ φιεύρισαν τὰ δνόματά τους:

— Πετράκη!...

— Ἀγλαΐα!...

* *

Βγῆκε σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσαν Ἐρειννες μέσ' ἀπὸ στοιχειω-
μένη σπηληγά. Τρικλίζοντας τοῖχο-τοῖχο πῆγε στὸ γραφεῖο.
Ἄρπαξε τὸ καπέλλο του καὶ παίρνοντάς το ἔχυσε τὸ καλαμάρι.
Τὸ μελάνι ἔσταξε σὰν αἷμα στὸ πάτωμα. Κι' οὐτὸς ἔφευγε σὰν
φονιάς, σὰν κακούργος. Πρὶν φτάσῃ στὴ σκάλα ἀκουσε μιὰ
φωνὴ νὰ τὸν καλῇ μεσ' ἀπ' τὴ στοιχειωμένη σκοτεινή σπηληγά.

— Πετράκη!.. Πετράκη!...

Τοῦ φάνηκε πώς ήταν ἡ φωνὴ τῆς τύψης. Καὶ βιάστηκε πειδὸν πολὺ νὰ φύγῃ. Βγῆκε σὰν τρελλός στὸ δρόμο. Καὶ τράβηξε ἀπόμερα γιὰ τὴν ἔξοχήν.

Αὐτὸν ἤταν λοιπόν ; .. Ἐκεῖ πάνω ψηλὰ στὴν κορφὴ τοῦ πόθου του, ἐπειτα ἀπὸ τόσα λουλούδια κι' ἀπὸ τόσα πουλιά, θ' ἀντίκρυς ε αὐτούς τοὺς ξερούς γκρεμούς, αὐτὰ τὰ μαραμένα τ' ἀγκάθια ; Τόση ἀηδία ; — !

Τι ξεραστικὸν κατακάθι ! .. Ἔνας ἀγδέστατος πολτὸς τοῦ γέμιζε τὸ στόμα καὶ τίποτα δὲν τοῦ θύμιζε πώς εἶχε τάχα πιῇ τὸ γλυκύτερο κρασί στ' διμορφότερο ποτῆρι ! ...

'Αηδιασμένος, ἐξαντλημένος, μετανοιωμένος, ἀκάθαρτος καὶ λερὸς μέσα κ' ἔξω, περπατοῦσε μηχανικὰ στοὺς σκοτεινοὺς ἔξοχικοὺς δρόμους μουρμουρίζοντας ἀσυνάρτητα λόγια. Πότε τραβοῦσε τὰ μαλλιά του, πότε ξανάδαζε τὸ καπέλλο του καὶ χτυποῦσε τὰ μεριά του καὶ μὲ τὰ δυό τὰ χέρια. 'Η ἀνοιξάτικη αὔρα ἐρχότουν νὰ τὸν δροσίσῃ μὲ τοῦ φαινόταν πώς ἔφευγε ἔντρομη ἀπὸ κοντά του καὶ τοῦ φώναζε :

— Οù ! Βρωμᾶς ! ...

Μήπως δὲ βρωμοῦσε ; Διγδερὸς χυλὸς κυλοῦσε ἀπὸ πάγω του καὶ σημάδευε τὰ βήματά του δπως τὰ σαλιγκάρια ...

Νὰ μὴ τὴν ξαναϊδῇ ! Νὰ μὴ τὴν ξαναϊδῇ !

Θυμῆθηκε ποὺ νειρευότουν πῶς θὰ γίνη στὴν ἀγκαλιά της ξνας εύτυχισμένος Θεός—ἀχόρταστος !. Κ' ἔγινε ξνα χορτασμένο χτήνος ! ..

Θυμῆθηκε ποὺ φανταζότουν πῶς θᾶφευγε ἀπὸ κοντά της ξνας περήφανος ἄντρας «ποὺ θ' ἀγαποῦσε μ' δλη τὴν τεράστια τὴ δύναμή του τὴν πολυτρυγημένη γυναικα καὶ θὰ τῆς ἔδινε τὴν ἀπέραντη εύτυχία τοῦ αἰώνιου ἔρωτα !.»...Καὶ φεύγει τώρα ταπεινὸς καὶ αἰχαμένος, μὲ τὴν πειδὸν βαθειὰ ἀηδία, μὲ τὴν πειδὸν δυνατὴ ἀποστροφή. Αὐτὸν ἤταν ; Αὐτὸν ἤταν ;

Γλιατσιάρικα φίδια έδιεπε νὰ σέρνωνται μέσ' στὰ βρωμοχόρταρα γύρω του. Τὸ δέντρο τῆς γνώσης τὸν πετροβολοῦσε μὲ σάπιους, σκουληκιασμένους καρπούς. Τὶ τρομερὴ πτώση!.... 'Εκείνη όλόγυμνη, μαζεμένη κουβάρι, σκεπασμένη μὲ τὰ λυμένα μαλλιά της, κλαίει καὶ δέρνεται στὸ ἀμαρτωλὸ, λασπωμένο κρεδότατό — νὰ μὴ τὴ βλέπῃ! Νὰ μὴ τὴ βλέπῃ όλότελα!.. "Ω δὲ θάταν πειδὸ ἀξιοδάκρυτος ὁ Ἀδάμ, δταν τὸν ἔδιωχναν ἀπ' τὸν Παράδεισο! .. Τὸ προπατορικὸ ἀμάρτημα προσπεργάει σὰ στοιχειὸ μέσα του γενιές γενιῶν κι' αἰώνες αἰώνων καὶ σκούζει, σκούζει μέσ' στὸ αἷμα του, οὐρλιάζει, οὐρλιάζει μέσ' στὰ μεδούλια τῶν σκελιῶν του!...

Δὲ θὰ τὴν ξαναΐσῃ ποτὲ!.. Ποτὲ πειά!

Πόσο σιχαμένες είναι ὁ κόσμος! Πόσο βρωμερὴ εἰν' ἡ ζωὴ!.. Γιατὶ νὰ μήν εἰνε ὁ ἄνθρωπος ξνα κατακάθαρο, όλότσο δέντρο ποὺ νὰ βλέπῃ πάντα τὸν οὐρανό; Γιατὶ νὰ μήν εἰνε ἔνα ἐφήμερο λουλοῦδι του βράχου ποὺ νὰ ζῇ πάντα στὴ μοναξιά;... Πόσο χαμηλὰ σέρνεται ἡ ἥδονή!.. Πόσο ψηλὰ ύψωνται ὁ πόνος!..

Χωρὶς νὰ τὸ νοιώσῃ πῶς καὶ πότε γύρισε πίσω ἀπ' τὸν τρελλό του δρόμο καὶ βρέθηκε μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του πεθαμένος γιὰ ὑπνο. "Η μητέρα του τὸν μάλλωνε ἀπ' τὸ κρεδότι γιατ' εἶχε ἀργήση πάλι ἔξω καὶ μάλιστα πειδὸ πολὺ ἀπόψε — κι' αὐτὸς ἥθελε νὰ τὴν πῆ:

— Μάνα, γιατὶ μ' ἔφερες στὸν κόσμο, σὲ τέτοιο κόσμο;;;

Κοιμήθηκε βαρειά κι' δλη τὴ νύχτα παραληροῦσε. Τὸ πρωῒ ξύπνησε ἀπότομα: εἶχε ἰδῃ πῶς κοιμότουν τάχα στὸ πλευρό της. "Έκαμε νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ καὶ τοῦ ξέφυγε. Πετάχτηκε.

Εἶχε πάλι τόσο κέφι!.. Ἀντερώθηκε ἥδονικά. Νὰ τὴν εἶχε πλάτι του καθὼς χτές βράδυ!.. Μὰ δὲν πρέπει νὰ μὴ τὴν ξαναΐσῃ; Καὶ τάχα..... Δὲν θὰ τὸν διώξῃ κι' ἔκείνη — ἔτσι ποὺ τὴν.

ἀφησε ;... Χωρὶς ἔνα φιλί, χωρὶς ἔνα χάδι—ἔπειτα ἀπὸ τόσα
χάδια καὶ φιλιά ;

Ντύθηκε διαστικὰ κι' ἔτρεξε στὸ γραφεῖο. Μὲ ποιὸν
τρόπο θὰ τὸν πρωταντικρύσῃ ; "Οσο γι' αὐτὸν ἀνέδηκε τὴ
σκάλα δλως διόλου σὰν ἔνας περήφανος ἄντρας!..."

Κ Α Λ Ο Υ Δ Α

"Ημουν ἔνας ἀπὸ τοὺς πειδὸν κακοὺς στρατιῶτες τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Τόσο κακός ποὺ πίστευα πῶς μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν κοσμοχαλασία ἐκείνη μιὰ ώραία κ' αἰώνια εἰρήνη. Μὰ καὶ τόσο πειδὸν πολὺ ἀκόμη κακός, ποὺ κι' ὅταν πίστευα σ' αὐτὸν τὸ δικαιότερο, δὲν ἦθελα νὰ τὸ πραγματοποιήσω ὅχι σκοτώνοντας ἀνθρωπο μᾶλλον τούφεκιά στὸν ἀέρα! "Η τουφεκιά μου θὰ ἡταν τόσο παράτονη μέσα στῆς ἄλλες, τόσο εἰρωνική, τόσο προσβλητική στὸ βαθύτερό της νόημα, ώστε αιγαλεοφόρα φοιδόμουν πῶς δ "Αρης, παντοκράτορας θεός ἐκείνον τὸν καιρὸν, θᾶσσοιςε τρόπο νὰ μ' ἔκδικηθῃ! .. "Ηξερα καλὰ γιατί δὲν ἦθελα νὰ σκοτώσω ἀνθρωπο κι' αὐτὸν μὲ δασάνιζε βέβαια πειδὸν πολὺ ἀπὸ δ, τι θὰ μὲ δασάνιζε ἀν ἦθελα νὰ σκοτώσω χωρὶς νὰ ξέρω καθόλου τὸ γιατί—καθὼς τόσες χιλιάδες ἄλλοι δυστυχισμένοι συνάδελφοι....

"Εκαναν λοιπὸν πολὺ καλὰ νὰ μὲ ρωτήσουν ἀν ξέρω γράμματα κ' εὐχαριστῶ τὴ θεία φώτιση, ποὺ μ' ἔδαλε νὰ πῶ: ναι! τὴ στιγμὴ ποὺ μ' είχε πιάση μιὰ σπουδαία τρέλλα νὰ φωνάξω ἀπὸ τὴν γραμμὴ τοῦ λόχου :

— "Οχι! Εγώ δὲν ξέρω γράμματα σὰν έσας, κύριε δεκανέα!.. Ειμ' ἔνα ξύλο ἀπελέκητο, ἔνα κούτσουρο, ἔνα χτήνος!. Δὲν μὲ βλέπετε τί κακὸ παράστημα ποὺ ἔχω μέσ' τὴν ἐνωμοτία; Δὲν μὲ νοιώθετε τί κακὸ κέφι ποὺ ἔχω «ἐνώπιον τοῦ ἔχθροῦ» ;.. Ειμ' ἔνας ἀγράμματος, ἔνα χτήνος σᾶς εἰπα!..

"Ομως εἰπα μὲ μετριοφροσύνη ναί, έγώ ξέρω γράμματα

πολλὰ καὶ τότε μ' ἀποσπάσανε πίσω σ' ἔνα γραφεῖο, μοῦ πῆραν τὸ σφριγγηλό μου μάνλιχερ καὶ μοῦ δώσανε ἔνα γέρο σκουριασμένο γκρᾶ. "Ετοι μπορεῖτε δλοι νὰ μὲ πιστέψετε πῶς δὲν ἐρριξα καθόλου τουφειά σ' δλον τὸν Εύρωπαϊκὸ πόλεμο. Μόνο καθάρισα καλὰ-καλὰ δυὸ φορὲς τὸ γκρᾶ μου καὶ τὸν ἄλειψα σ' ἔνα προσηλιακὸ μὲ πὸλὺ λιπος, γιατὶ τὴν πρώτη φορὰ πῆγε νὰ μὲ τιμωρήσῃ ἔνας αὐστηρὸς ἀξιωματικὸς στὴν ἐπιθεώρηση καὶ μοῦ εἶπε μὲ πολὺ ἐπιτιμητικὸ ὑφος :

— Στρατιώτης ποὺ δὲν ἔχει καθαρὸ τὸ δπλο του δὲν ἔχει καθαρὴ τὴν τιμὴ του !..

"Οταν τὸ πρωτάκουσα μοῦρθε νὰ γελάσω κρυφά, ἐπειτα δημως ἔνοιωσα μὶὰ προσδολὴ, γιατὶ θυμηθῆκα καλὰ πῶς δὲν ἥμουν ἔκεινος ποῦ νόμιζα πῶς εἰμαι, μὰ ἔκεινος ποῦ νόμιζαν οἱ ἄλλοι πῶς εἰμαι. "Ἐνα νούμερο στὸ φύλλο συσσιτίου καὶ τίποτ' ἄλλο. Τότε πῆρα καὶ καθάρισα καλὰ τὸ γκρᾶ μου κι' δταν σ' ἄλλη ἐπιθεώρηση ὁ κ. Διοικητής τοῦ Λόχου Στρατηγείου τὸν βρήκε ἐν τάξει μοῦ φάνηκε πῶς ἀποχτοῦσα μιὰ δεύτερη «τιμὴ» καθαρὴ σὰν τὴν ἄλλη, πειδὸς βέδαιο, πειὸ θετικὰ καθαρὴ ἀπ' τὴν ἄλλη !..

"Ομως ἐμένα μοῦ ἔφτανε πῶς δὲ θὰ σκότωνα ἀνθρωπο, πῶς θὰ γινότουν ἡ παγκόσμια εἰρήνη χωρὶς γὰρ νὰ βάψω τὰ χέρια μου σ' αἴμα. Κι' εἰχα ἥσυχάση γιὰ κάμποσο καιρὸ ὡς ποὺ μιὰ μέρα πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ μου πῶς καὶ μὲ τὰ ἔγγραφα ποὺ γράφω κάτι γυριζῶ κι' ἐγώ, κάτι σπρώχνω μέσα σ' αὐτὴν τὴν τεράστια μηχανὴ ποὺ παραλαβαῖνει νέογις καὶ γερούς ἀνθρώπους καὶ βγάζει ἀπ' τὴν ἄλλη ἀκρη πρισμένα πτώματα καὶ οἰχτροὺς σακάτηδες... "Αγρύπνησα πολλὲς νύχτες προσπαθῶντας νὰ βρῶ ἔχω εὐθύνη ἡ σχι καὶ πόση. Βρήκα στὸ τέλος πῶς εὐθύνη θὰ είχα πάντοτε, δπως καὶ νὰνε, δσο δὲ μπορῶ νὰ σταματήσω μ' ἔναν τρόπο τὴ φριχτὴ αὐτὴ θανατομηχανὴ δλως διόλου, δλως

διόλου!.. Μά γιὰ νὰ ἔσανάρω περισσότερον ὑπνο φρόντισα νὰ μετατεθῶ στὸ γραφεῖο τοῦ χτηνιάτρου, ὅπου δὲν ἔγραφα καὶ δὲ φρόντιζα πχρὰ γιὰ χτήνη, πού, τέλος πάντων, μπορεῖ νὰ τὰ βασικάμε καὶ νὰ τὰ ἀδικοσκοτώναμε κι' αὐτὰ — μὰ διαφέργανε ἀπὸ μένα μπροστὰ στὸ δημιουργὸ τοῦ κόσμου πολὺ πειὸ περσότερο βέβαια ἀπὸ ᾧ, τι διαφέρονται μεταξὺ μας οἱ «ἔχθροι».. Ἐκεὶ τὸ βρῆκα πειὸ καλά. “Οταν μάλιστα μπῆκα στὴ δουλειά μου εἶδα κάτι ποὺ δὲν τὸ περίμενα, πὼς δηλαδὴ μέσα στὸν πόλεμο μποροῦσε νὰ γίνη καὶ γινότουν ἀποτελεσματικώτερη προστασία τῶν ζώων παρὰ τῶν ἀνθρώπων! Κι' αὐτὸ μὲ ἵκανοποίησε κἀπιῶς ὅσο μπορεῖ νὰ ἵκανοποιηθῇ ἔνας γραφέας χτηνιάτρου. Θυμῆμαὶ ἀκόμα πῶς ἔδρισκα τότε πειὸ φιλάνθρωπο τὸ σκότωμα τῶν ἀγιάτρευτων, τῶν σακατεμένων ἢ μαλιασμένων ζώων, ἀπ' τὴ διατήρηση μὲ κάθε κοργιάλο τῶν ἀγιάτρευτων, σακατεμένων ἢ χτικιασμένων ἀνθρώπων, ποὺ τοὺς στέλναμε πίσω στὴν κοινωνία καὶ στὰ σπίτια τους, οἰχτρὸ πεσκέσι τοῦ πολέμου. Καὶ σκέφτηκα κἀποτε νὰ γράψω μιὰν ἀναφορὰ καὶ νὰ συστήσω τὸ μέτρο αὐτὸ καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους· μὰ στὴν ἀρχὴ δὲν ἔδρισκα ποιὸς θάγηταν ὁ ἀρμόδιος νὰ τοῦ ὑποβάλω μιὰ τέτοιαν ἀναφορά, τάχα ὁ κ. χτηνιάτρος; ”Επειτα δημως μοῦ πέρασε ἀπ' τὸν νοῦ ἡ φριχτὴ σκέψη πῶς ἂν ἐλειπαν οἱ σακάτηδες κι' οἱ χτικιασμένοι μποροῦσε νὰ λησμονήσῃ πειὸ γρήγωρα ὁ κόσμος τὰ κακὰ τοῦ πολέμου. Ἀνατρίχιασα σύγκορμος καὶ δὲν ἔκαμα τὴν ἀναφορά, μὰ σύτε καὶ τὴν ἄλλη, ποὺ θᾶλεγε τάχα — τὸ τρέλλες! — πὼς ἔπερπε καὶ τὰ πιώματα τῶν σκοτωμένων νὰ τὰ μπαλτσαμώνουν μὲ ἀνοιχτὲς τίς κοντιές καὶ μ' ὅλα τὰ σκουλήκια τους καὶ νὰ τὰ στέλνουν πίσω στὰ χωριά καὶ νὰ τὰ στένουν ἐκεὶ στὴς πλατείες ἀντριάντες γιὰ δόξα τοῦ πολέμου!..”

Καὶ τὸ χειρότερο κακὸ γῆταν ποὺ στὰ τόσα ἐνδόμυχα βάσανά μου δὲν εἴχα κανέναν, κανένα πλάτι μου ποὺ νὰ μπορῶ

νὰ τοῦ μιλήσω καὶ νὰ μὲ νοιώση, πωὐ νὰ μπορῇ νὰ μοῦ μιλήσῃ καὶ νὰ μὲ κατευνάσῃ...

Μοῦ φάνηκε παράξενο πῶς μπόρεσα καὶ κατασύχασα τόσο, δταν μετασταθμεύσαμε ἀπὸ τὸ ρημαγμένο Σέρδικο χωριό Μιλέτκοβο σὲ μιὰ γραφικὴ Ἑλληνικὴ πολίχνη. Μιὰ ζεστὴ πνοὴ κοινωνίας μὲ περιτύλιξε, θάλπος σπιτιοῦ μὲ γλύκανε, μὲ χτύπησε ἄρωμα τζωῆς. Μὲ κυρίεψε προαίσθημα εἰρήνης. Θὰ ξαναγίνω χαρούμενος ἀνθρωπος; Ἡταν ἔκει μαζεμένοι κάθε λογῆς σύμμαχοι, ἀσπροι καὶ μαῦροι. Οἱ δρόμοι κι' ἡ ἀγορὰ ἦταν πάντα γεμάτοι.

Στὴ μικρὴ πλατεῖα ἔπαιξε κάθε ἀπόγεμμα μουσικὴ. Οἱ ἀρμονικοὶ της ἥχοι μὲ ἀνάρπαξαν χαῖδευτικά, μοῦ πετοῦσαν πέρα τ' ἄρματα, μὲ ξέγδεναν ἀπ' τὴν στολὴν, μὲ ξέπλεναν ἀπ' τὴν φρίκην. Γινόμουν ἄλλος ἀνθρωπος. Λίγο ἀκόμα ἔλειπε νὰ χαρῶ, ν' ἀνθίσω. Σκουντιόμουν εὐχάριστα μέσα στὸ πολὺ πλήθος πωὐ ἀκούγε τὴ μουσικὴ καὶ μοῦ φαινότουν πῶς περπατοῦσα στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ μου. Μὰ ὁ καθένας ἀπ' τοὺς συγαδέλφους μου θὰ πάθαινε τὴν ἴδιαν ἀπάτην καὶ δὲν ἤταν κακόλου δυσάρεστο νὰ μοιάζῃ ἡ πλατεῖα τῆς μικρῆς Μακεδονικῆς πόλης τὴν ὕρα ποὺ ἔπαιξε ἡ μουσικὴ, νὰ μοιάζῃ σὰν τῆς πλατείες χίλιων ἀλλων χωριών ἀπ' τὴν Ἑλλάδα, ἀπ' τὴ Σερδία, ἀπ' τὴ Γαλλία, ἀπ' τὴν Ἀγγλία, ἀπ' τὴν Αὐγυπτίο, ἀπ' τὴ Σενεγάλη... Όμως ἔμοιαζε σίγουρα πειδ πολὺ μὲ τὴν πλατεῖα τοῦ δικοῦ μου χωριοῦ, γιατὶ ἐγὼ ημουν ὁ πειδ εἰρηνικὸς κι' ὁ πειδ ἀθώος ἀπ' δλους τοὺς ἄλλους. Μόνον μὲ τὸ δικόμου τραγοῦδι ταίριαζαν τὰ πειδ ὅμορφα κομμάτια τῆς μουσικῆς. Πόσες φορὲς δ Σαίν-Σὰνς κι' ὁ Βέρδης κι' ὁ Μάγερμπεερ είχαν μελοποιήση, χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν, τὸ δικό μου τραγοῦδι ποὺ τέλειωνε πάντα μὲ τὴν ἐπωδό:

— Έγώ δὲ σκότωσα κανέναν ἀνθρωπο μέσα σ' ἔναν ὄλόκληρο πόλεμο!...

Πόσοι λίγοι θὰ μποροῦσαν νὰ τὸ ποῦνε τὸ τραγοῦδι αὐτὸ μὲ πεποίθησῃ! "Αχ κι' ἀν μποροῦσαν νὰ τὸ ποῦνε ὅλοι, ἄχ κι' ἀν τῷλεγαν ὅλοι πέρα-πέρα κι' ἀπὸ καιρὸ — πόσο γρήγορα θάχε τελειώσῃ ὁ πόλεμος καὶ πόσο στέρεη θάχε φκιαστῇ ἡ εἰρήνη! Μὰ δὲν τῷπαν κι' οὔτε μποροῦν νὰ τὸ ποῦν. "Ομως ἔγώ δὲ σκότωσα κανέναν ἄλλον ἀνθρωπο—οὔτε τὸν ἑαυτό μου, ἔχει κι' αὐτὸ κάποια σημασία—μέσα σ' ἔναν ὄλόκληρο πόλεμο!..."

"Ἐνα δειλινὸ είχα κόψη πολλές κυκλαμιές στής δασωμένες σοῦδες τῶν ἀμπελιῶν κι' ἥταν γύριζα περνοῦσε καβάλλα ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Πυροδολικοῦ, ἔνας συνταγματάρχης συμπαθητικός, γιατὶ ζοῦσε πάντα μοναχός του καὶ κύταζε μὲ ὄλανοιχτα μάτια τὴ φύση. Τὸν χαιρέτησα μὲ σεδασμὸ καὶ τοῦ πρόσφερα τῆς κυκλαμιές μου μ' ἔναν τρόπο ποὺ είχε, ηθελα νὰ είχε, πολλὴ σημασία. Τῆς πῆρε μὲ πολλὴν εὐγένεια κι' αὐτὸ μ' ἔκανε ν' ἀμφιβάλω ἐν ἔνοιασε τὸν τρόπο μου! Γιατὶ οἱ κυκλαμιές μου ήταν τὴν ὥρα ἐκείνη μιὰ δεῖδα ἐξακοντισμένη ἀπ' τὸ μεγάλο τηλεβόλο τῆς εἰρήνης, μιὰ δεῖδα γεμάτη ἀνθρωπισμὸ καὶ πολιτισμὸ καὶ χαρὰ τῆς ζωῆς, μιὰ δεῖδα γεμάτη θεό! Κι' ὅμως ὁ συνταγματάρχης δὲν ἔπεσε ἀπ' τὸ ἄλογό του, μὰ τὸ χτύπησε κ' ἔψυγε μὲ καλπασμὸ κ' οἱ κυκλαμιές μου σκορπιόντουσαν στὸ δρόμο του σὰν πτωματάκια καὶ τὸ ποδοβολητό του μοῦ φώναζε περιπατικὰ ἀπὸ πίσω: «Πόλεμὸς! Πόλεμος!»..... "Ακουσα χωρὶς κέφι τὴ μουσικὴ καὶ γύρισα χωρὶς κέφι στὸ καλυδόσπιτό μου. Τὸ στρῶμα μου ἀπλωνότουν χάμου σὰν ἔνας τάφος. "Αναψα στὸ τζάκι φωτιά, οἱ φλόγες ήταν κόκκινες, τὰ κούρδουλα τριζοθιολοῦσαν ἀπαλίσια. Γιατὶ ἄλλοτε, τόσες φορές, ἔλαμπε καὶ τριζοθιολοῦσε σὰν «έστία»; 'Απάνω στὸ τζάκι

Ἐστεκε τὸ ἄδειο κουτὶ τῆς κονσέρβας, τὸ ἀνθογυάλι μου. "Αν-
δὲν εἰχα δώση τῆς κυκλαμιὲς στὸν Ἀρχηγὸ τοῦ πυροβολικοῦ!..
Κάθησα στὸ σκαμνί μου κ' ἔρριξα τὰ δυό μου μπράτσα καὶ τὸ
κεφάλι μου ἀπάνω στὸ τραπέζι, δπως θύρριχνε ἕνας χασάπης
τὰ κομμάτια τοῦ σφαχτοῦ.

— 'Εγὼ δὲ σκότωσα ἀνθρωπο! εἶπα μυστικὰ καὶ δειλά.

— Καὶ τὶ μ' αὐτό!.. μοῦ εἶπε μιὰ φωνὴ πῶθγαινε σὰ φλόγα
μέσα ἀπ' τὸ τζάκι.

— Λίγο εἶνε;

— Δὲν εἶνε τίποτα.

— Τὸ λέει γιατὶ δὲν ξέρεις.

‘Η φωνὴ πέταξε πολλὲς σπίθες.

— 'Εγὼ δὲν ξέρω; Πέές μου, λοιπόν, ἐσύ, ποὺ ξέρεις, ἢν ξέ-
ρης, γιατὶ δὲ σκότωσες ἀνθρωπο καὶ ποιὸς τὸ ξέρει πῶς δὲ σκό-
τωσες καὶ πῶς τὸ ξέρεις πῶς ἔκεινον ποῦ θὰ σκότωνες ἐσύ δὲν
τὸν σκότωσες διπλανός σου — διπλανός σου ποὺ ηξερες νὰ
τοῦ κρατήσῃς τὸ χέρι...

Τί λέει; Πετάχτηκα καὶ σίμωσα τὴ φωτιὰ γιὰ νὰ διώξω
τὴ φωνὴ ἀπὸ μέσα της. Τὰ κούρδουλα ήταν χλωρὰ καὶ βρε-
μένα, ἔσκαζαν σὰν πολυδόλο. Γύρισα κ' είδα στὸν τοῖχο τὸν
ἴσικο μου, ποὺ ἀγωνιζότουν σὰν τρελλὸς ν' ἀνεδή, δπως τὸ μυρ-
μῆγκι, δπως ἡ μυίγκα, ὀλόδισα ἀπάνω στὸν τοῖχο καὶ μιὰ κολλοῦσε
ώς παραπάνω, μιὰ ξανάπεφτε κάτω. Τάχα χοροπηδοῦσε ἡ φω-
τιὰ στὸ τζάκι η τὸ μυαλὸ στὸ κεφάλι μου; Θά παλαδώσω!...

‘Αλλὰ βέδαια: Πώς ξεγελοῦσα ώς τώρα τὴ μουσικὴ καὶ
ὑπόκρουε τὸ τραγοῦδι μου, τόσο πεζὸ, τόσο ταπεινό, τόσο δειλὸ
τραγοῦδι; Δὲ σκότωσα ἀνθρωπο! Καὶ σὲ ποιὸν βγῆκα νὰ τὸ
βροντοφωνήσω αὐτό; Δὲν εἰχαν τὸ δικαίωμα δλοις νὰ πιστεύουν
πῶς σκότωσα ἀνθρώπους καθὼς δλοις τους; Δὲν ἔπρεπε νὰ γε-
μίσω κ' ἐγὼ τὸ τουφέκι μου, καθὼς ἔκεινοι τὰ δικά τους, καὶ

νὰ ρίξω τῆς σφαῖρες μου διλότσα καταπάνω στὸν πόλεμο ποὺ σκοτώνει τοὺς νέους ἀνθρώπους ; Δὲν τῶκανα ! Κι' ἂν ἐκεῖνοι, σύμφωνα μὲ τῆς ἰδέες τους, σκοτώνοντας ἀνθρώπους, εἰνε γῆραες, τὶ μπορεῖ νὰ εἴμ' ἐγὼ ποὺ δὲν ἔκαμα τίποτα, τίποτα, τίποτα γιὰ νὰ μὴ σκοτώνονται, σύμφωνα μὲ τῆς ἰδέες μου, οἱ ἀνθρώποι ; Μήπως μόνον ἀπὸ δεῖλια δὲν γῆθελα καὶ δὲν μπόρηγγα νὰ σκοτώσω κ' ἐγὼ ἀνθρωπό ; Μήπως ἀν εἰχα κ' ἐγὼ πειὸ γερή τὴν καρδιά καὶ πειὸ ἀντρίκεια τὰ νεῦρα, μήπως θὰ ντρεπόμουν τότε νὰ εἰπῶ πῶς δὲ σκότωσα ἀνθρωπό, μήπως θὰ καυχιόμουν τότε πῶς ἐγὼ σκότωσα τοὺς πειὸ πολλοὺς, μήπως γῆταν καλός τότε ὁ πόλεμος κι' ὁ σκοτώμδος ἵερή ἀνάγκη ; ..'Απὸ δεῖλια ! 'Απὸ φόδιο ! 'Απὸ σφάλμα τῆς καρδιᾶς ! 'Απὸ ἀρρώστεια τῶν νεύρων !... "Αν οἱ ἄλλοι εἰνε πειὸ γεροὶ ἀπὸ μένα, τὶ ἀξία θὰ είχε ἀποιος λόγιος κι' ὅποια πράξῃ ἐνὸς ἔρρωστου νέου ;...Δὲ μπορῶ νὰ σκοτώσω, δὲ μπορῶ νὰ μὴ σκοτώνουν οἱ ἄλλοι, δὲ μπορῶ οὕτε νὰ σκοτώθω ! Κι' ὅμως κἄποιο σκότωμα πρέπει νὰ γίνη γύρω μου, μέσα μου, μακρυά μου. Βλέπω, νοιώθω τὸ Φόνο κατὶ νὰ μοῦ ζητᾷ. Κατὶ τοῦ ζητῶ κ' ἐγώ. Δὲ μποροῦμε νὰ συνεννοήθοῦμε. "Ομως νάτος ὁ Φόνος — μισθ δείχγει τόση γνωριμιά ! Κι' ἀπὸ κοντά του η 'Ανασταση, η 'Αναστημένη Ζωή. Αὐτὴ μοῦ χαμογελᾷ. "Αν εἰχα σκοτωθῆ θὰ μποροῦσε τάχα ν' ἀναστηθῶ μαζὶ μ' ὅλα τὰ ἔκατομμύρια τῶν ἄλλων σκοτωμένων καὶ τότε θὰ παίρναμε τὴ θέση τῶν ζωντανῶν στρατιωτῶν καὶ θὰ τοὺς στέλναμε αὐτοὺς στὰ σπίτια τους καὶ θὰ μέναμε στὰ μέτωπα γῆμεις οἱ σκοτωμένοι. Στρατός !..Καὶ τότε δὲ θᾶλεγα μοναχός μου : «'Ἐγὼ δὲ σκότωσα ἀνθρωπό!» Παρὰ θὰ λέγαμε ὅλοι μαζὶ : «Σκοτωθήκαμε συναναμεταξύ μας χωρὶς νὰ ξέρη ὁ ἔνας τὸν ἄλλον !» Κ' εὔκολα θὰ ἐρχότουν τότε στὰ χεῖλη μας η βροντερή κραυγὴ : Κανεὶς δὲ θὰ σκοτώσῃ πειὰ τὸν ἄλλον !.. Κ' εὔκολα θὰ γέμισαν τότε τὰ τουφέκια μας μὲ τῆς γλυκερὲς σφαῖρες, που

θὰ πετοῦσαν σὲ φιλιὰ καὶ θὰ πήγαιναν νὰ σκοτώσουν τὸν πόλεμο καὶ τὴν ἀδελφοσφαγή. Γιατὶ νὰ μὴν ἔχω σκοτωθῆ ; "Η μῆπως εἰμι καὶ σκοτωμένος καὶ δὲν τὸ ξέρω ; Σαμπως τί ξέσερα ἡ τί ξέρω γιὰ νὰ τὸ ξέρω κι' αὐτό ! Κι' δημως μπορεῖ νᾶμαι σκοτωμένος, θαμένος, ἔτοιμος γι' ἀνάσταση — γιατὶ νά : χτυποῦν στὴν πόρτα καὶ μοῦ φαίνεται πῶς χτυποῦν τὴν πλάκα τοῦ τάφου μου· καὶ ποιὸς μπορεῖ νάνε ; 'Ο Χάρος κι' ὁ Φόνος δὲν ἔχουν πειὰ κανένα δικαιώματα πάνω σ' ἐμένα· μὰ ν̄ ζωὴ μπορεῖ νὰ ξαναπόχησε καινούργια δικαιώματα. "Αν είχα πεθάνει θ' ἀναστηθῶ :

- 'Εμπρός !.. Ποιὸς εἶνε ;
- Τὰ ροῦχα φέρνω !..

"Ενα μεστὸ κορίτσι. "Η κορμοστασιά του εἶνε καλοδεμένη καὶ λιγερή. Τὰ μάτια του λάμπουν. "Η φωνή του γλυκαλνεῖ τ' αὐτιά. Πρέπει νάνε πολὺ δημορφό.

Μπήκε καὶ στάθηκε κατάμπροστα στὴν ἀνοιχτὴ πόρτα. "Η φωτιὰ τῆς ἀνάγλυψε τὴν δψη καὶ πέταξε τὸν ἵσκιο τοῦ κορμιοῦ τῆς δξω στὴν αὐλὴ. Νάηταν ἀπ' τὴ φωτιὰ ἡ πειδ πολὺ ἀπ' τὴ ντροπὴ ἔται κοκκινωπό ; 'Αχούμα τώρα, ἀν μποροῦσα νὰ βρεθῶ στὸ καλυβόσπιτό μου, θὰ μποροῦσα νὰ σταθῶ στὴν ἴδια θέση, καταπάνω στὴν ἴδια θέση, ποῦ είχε σταθῆ τότε γιὰ πρώτη φορὰ μπροστά μου. Καὶ τὰ χέρια της ἀπλωναν ἀλαφρὰ νὰ μοῦ δώσουν κάτι — ήταν, εἶπε, τὰ ροῦχα μου· μὰ ἐγὼ δὲν είχα δεχτῆ ἵσαμε τότε πειδ πολύτιμη προσφορά. Κάθε φορὰ ποὺ ν̄ εὑμενική μου Μοῖρα θὰ μοῦ φέρνῃ τὰ καλοπρόσδεχτα δώρα της ἐγὼ θὰ τὴ φαντάζομαι ἔται, στὴν ἴδια θέση, στὴν ἴδια στάση μὲ τὴν Καλούδα καὶ θὰ παίρνω βαθειά μου τὴν ἴδια πάντα διάθεση.—

Μοῦ είχε πή πάλες ν̄ μητέρα της ήταν ἀρρωστη καὶ γι' αὐτὸ τ' ἀργησαν τὰ ροῦχα καὶ γι' αὐτὸ τ' ἀφερνε αὐτὴ μοναχή της. μῆπως τὰ διαζόμουν. Μοῦ είχε πή — γιατὶ θὰ τὴ ρώτησα φαίνεται — πῶς ν̄ μητέρα της ἔται ἀρρωσταίνει συχνὰ ἀπ' τοὺς.

πωλλούς κόπους. Μου είχε 'πή — γιατί θὰ τὴν ἔαναρώτησα φαίνεται — πώς δὲν ἔχουν κακέναν προστάτη παρά ἐνα γαμπρὸ ἀπ' τὴν ἀδερφὴ τῆς τὴν μεγάλη, φούρναρη στὴ Σκλονίχη. Μου είχε 'πή — γιατὶ πάλι θὰ τὴν ἔαναρώτησα — πώς ζοῦνε, βέβαια, ἀπ' τὸν πόλεμο καὶ τοὺς στρατιώτες, μὰ βασανίζονται πολὺ καὶ πολὺ κιντυνεύουν ἀπὸ λογγίς κιντύνουν, μόνο ποθ φύλαξε ὁ Θεός καὶ δὲν ἔφτασαν οἱ ἔχτροι ὡς τὸν τόπο τους γιατὶ τότε....

Είχαν καὶ τὰ φτωχά, τ' ἀπροστάτευτα ἐκείνα πλάσματα ἔχτρούς ! Θυμῆμαι πώς δὲν τὴ ρώτησα ἀν τάχα θάθελαν νὰ πλάνουν καὶ τὰ ροῦχα τῶν ἔχτρων καθὼς τὰ δικά μου. Δὲν τὴ ρώτησα, γιατὶ ρωτοῦσα τὴν ὥρα ἐκείνη τὸν ἑαυτό μου: ἐγὼ τὲ γῆρουν : ἔχτρός ἦ φίλος ; "Ομως μιλοῦσε μὲ ἀγνότατη ἐλληνικὴ μιλιά κι' αὐτὸ τὴν ἔφερνε σιμότερα στὴν ψυχὴ μου.

Μὰ τὴν είχα τόσην ὥρα ἀφήση ἔκει δὰ μπροστά μου φορτιωμένη τὰ ροῦχα, μὲ τὰ δυό τῆς χέρια σὲ μιὰ σεμνὴ χειρονομία δειλής προσφορᾶς. Δέν γῆμελα γὰ τελειώσει ποτὲ ἢ χαριτωμένη ἐκείνη συηγή, ποὺ σιγά·σιγά σήκωνε στὴν καρδιά μου μιὰ τρικυμία γλυκύτερη ἀπ' τὴ γαλήνη, ποὺ στάλαξε μέσα τῆς ἢ μουσικὴ στὴν πλατεία. Μὲ τὰ πρώτα κύματα τῆς καινούργιας μου τρικυμίας ἡ ταραγμένη μου φαντασία εἰδε τάχα πώς αὐτὸ δὲν ἤταν ἐνα διαβατικὸ συναπάντημα παρὰ ἐνα βαθὺ καὶ ἀνεξίχνιαστο μελέτημα τῆς Μοίρας. Στεκόμουν ἀντίκρυ τῆς, σιωπηλὸς τώρα πειά, δχι σὰ μέσα σ' ἐνα καλυβόσπιτο καὶ γιὰ ἐνα κοινὸ νιτερέσο, μὰ σάμπως σ' ἐναν ἐπίσημο χῶρο, μπροστὰ σὲ χιλιάδας ἀγνούς ἀνθρώπους καὶ γιὰ κάποιο μεγάλο σκοπό, ποὺ δὲν ἤταν ἀσχετος τάχα μὲ τοὺς σκοπούς τοῦ πολέμου !.. "Ηρθαν κι' ἄλλα κι' ἄλλα κύματα μεγάλα κι' ἀπανωτά.... — "Ἐνας ἄλλος κόσμος ξάνοιξε κάπου — μέσα μου ἢ ὄλογυρά μου δὲν τῶνοιωθα... Νά την !. 'Αντικρυζόμαστε σιωπηλοί, τάχα ντροπαλοί, τάχα φοισμένοι, σὰ δυδ μυστηριώδη δητα, σὰ δυδ παράξενα τέρατα, ποὺ

τὰ γέννησαν ὁ πόλεμος κι' ἡ εἰρήνη ἀπάνω σ' ἐναντίον ἔξαλλον δργα-
σμό ! Τὰ χαρακώματα, τὰ συρματοπλέγματα, οἱ δολίδες, τὰ νε-
κροταφεῖα τοῦ πεδίου τῆς μάχης, τὸ πηγτὸ αἷμα τὸ ξεραμένο
ἀπάνω στὰ καψαλισμένα χορτάρια, καπως πήραν μὲ μιᾶς ἄλλην
ὄψη μεσ' στὴ φαντασία μου κι' ἀλλη σημασία μέσ' στὸ νοῦ μου.

“Εγώ εἶχα πάρη μιὰ τεράστια δύναμη γυρίζοντας ἀνάμεσά τους !
Πῶς δὲν τὴν εἶχα νοιώσει ὡς τώρα ; Νά την ποὺ ἀναπηδᾷ ἔξα-
φνικὰ ἀπὸ μέσα μου καὶ μὲ κάνεις νὰ πάρω βαθύτερη συνείδηση
τοῦ ἔαυτοῦ μου καὶ τῆς μοίρας μου...” Άλλως τε νά : τὰ διαβάζω
ὅλα καταξάστερα στὰ σκοτεινά τῆς μάτια. “Ἐτσι θὰ τὰ διαβάζῃ
κι' αὐτὴ στὰ δικά μου. Κι' ἀντικρυζόμαστε ἀκόμα, πάντα σιω-
πηλοί, σὰ δυὸ πρωτόγονες ζωές ποὺ κίνησαν κι' ἥρθαν ἀπὸ βάθη
σκοτεινὰ κι' ἀνήλια κι' ἔσμιξαν τώρα στὸ ἀνοιχτότερο ὑπαι-
θρῷ τῆς αίματοκυλισμένης γῆς ὅχι γιὰ νὰ χαιρετηθοῦν καὶ νὰ
προσπεράσουν μὰ γιὰ νὰ συγχρουστοῦν καὶ νὰ μείνουν !..

“Ηρθαν κι' ἄλλα κι' ἄλλα κύματα μεγάλα κι' ἐπανωτά.---
“Ολο τὸ πηγμένο αἷμα ἔσκουζε μέσα μου. Ήταν ἡ ζωὴ ποὺ
ζήταγε νὰ καταπνίξῃ τὴ σπαραχτικὴ δουδαμάρα τοῦ Φόνου.
“Ἐνας ἄλλος ζωντανὸς ἀνθρωπὸς χύμηξε νὰ τ' ἀναρπάξῃ τὸ νέο
τὸ κορίτοι, νὰ τὸ σηκώσῃ στὰ σιδηρένια του μπράτσα, νὰ τὸ
ποδοκυλήσῃ μὲσ' στοὺς τάφους, νὰ τὸ φιλήσῃ, νὰ τὸ δαγκάσῃ,
νὰ τοῦ ρουφήξῃ δλη μὲ μιᾶς τὴν παρθενικὴ του τὴν ἄχνα !..
“Εβραζε ὀλόκληρος ἀπ' τὴ λαχτάρα τῆς ἥδονῆς. Τὰ μάτια του
πετοῦσαν φωτιές. Τὰ χέρια του γάμψωναν τὰ δάχτυλά τους. Τὰ
σκέλια του τρέμανε. Τὸ χτηνός !. Πήρα μιὰ βαθειὰ φόρα καὶ
χύμηξα καταπάνω του καὶ τὸν ἀναποδογύρισα τὸν ἄλλον, τὸν
ζωντανὸν ἀνθρωπὸ, σταύρωσα τὰ χέρια του ἀπάνω στὸ στή-
θος καὶ τὰ πάτησα μὲ τὸ γόνατό μου. Τότε γύρισα κ' εἶπα στὸ
κορίτοι :

— Μή φοβᾶσαι !

— Τι νὰ φοβηθῶ ; ρώτησε ἀπονήρευτα.

— *Α ναΐ, ἀλήθεια, τί νὰ φοβηθῆς ;..Ποτὲ δὲν γίταν κανένας φόδος ἐδῶ μέσα..

“Απλωσα καὶ τῆς πῆρα τὰ ροῦχα. “Απλωσα καὶ τῆς ἔδωσα τὰ χρήματα. Πόσο πεζή, πόσο χυδαία μοῦ φάνηκε ἡ συναλλαγὴ μας τότε αὐτή !.. “Ωστε γι' αὐτό, μόνον γι' αὐτό εἰχεν ἔρθη ;.. Κ' ἔφυγε δίχως ἄλλο τι ἀπὸ μπροστά μου σάμπως νὰ ξόφλησε δλος κι' δλος ὁ λογαριασμός μας, σάμπως νὰ μὴ ζητοῦσα τίποτε ἄλλο ἀπ' αὐτή, σάμπως νὰ μὴ ζητοῦσε τίποτε ἄλλο ἀπὸ μένα— δοσο νὰ ξαναδώσω ροῦχα γιὰ πλύσιμο !..

“Οταν ἔφυγε κι' ἀπόμεινα πάλι μόνος ἀντίκρυ στήν ἀνήσυχη φωτιά, τότε ἔφυγε ἀπότομα κάτω ἀπ' τὸ γόνατό μου ὁ ἄλλος δι νικημένος ἀνθρωπος ὁ ζωντανός, δρθώθηκε κατάμπροστά μου, μὲ ἀγριοκύταξε καὶ μόλις μὲ ρώτησε :

— Τώρα τι κατάλαβες ;....μ' ἄρχησε ἀμέσως τέτοιες κατακεφαλίες ποὺ ζαλίστηκα. Μὰ ἐκεῖνος ἔξακολουθοῦσε νὰ μὲ δέρνη ἀλύπητα, τέτοιο ξύλο, ποὺ μὲ πόνεσαν δλα τὰ ποντίκια τῶν χρεάτων μους κι' δλων τῶν κοκκάλων μους οἱ ἄρμοι....

Κι' δμως ἀλήθεια, κι' δμως ναΐ !. Ειμ' ἔνας δειλός, ἔνας ἀδύνατος ἀνθρωπος. Γι' αὐτὸ δὲ σκότωσα σ' ἔναν ὀλόκληρο πόλεμο οὕτ' ἔναν Τούρκο, οὕτ' ἔναν Βούλγαρο !. “Ἐναν Γερμανὸ ἔπρεπε δμως νὰ σκοτώσω, ἔναν ποὺ δὲν γίταν ποτὲ ἐχτρὸς οὕτε δικός μου, οὔτε τοῦ προσπάπου μου, ἔναν ἀθώο ἀνθρωπο ποὺ δὲν είχε κ' ἐκεῖνος σκοτώσῃ κανέναν, ἔναν ἀνθρωπο πολὺ καλύτερον ἀπὸ μένα, γεμάτον ζωὴ καὶ φῶς καὶ ἀνθος, ἔναν ἀνθρωπο γεμάτον πολιτισμὸ καὶ καλωσύνη, γεμάτον ἔρωτα καὶ νοσταλγία, ἔναν τέτοιον ἀνθρωπο ἔπρεπε νὰ σκοτώσω καὶ νὰ μὴν ξαναγυρίσῃ ποτὲ πειὰ στοὺς πατρικούς του τόπους, δπου θὰ τὸν καρτεροῦσε ἡ ἀγαπημένη του νὰ ξαναρχίσουν τοὺς ὥραίους ἔρωτες!..

“Αν είχα σκοτώσῃ κ' ἐγὼ ἔναν ἀνθρωπο, ἔναν τέτοιον ἀν-

θρωπο, θξειχα γίνη ξνας ἀψύς πολεμιστής, ξνας τέλειος πολεμιστής καθὼς δλοι οι πολεμιστάδες ἀπ' τὸν καιρὸν τοῦ Ὄμήρου, καὶ δὲ θ' ἔφινα νὰ φύγη ἔτσι, σὰ μιὰ τιποτένια πλύστρα, σὰ μιὰ κοινὴ ζητιάνα, τ' διμορφο κορίτσι πονῆθε καὶ χτύπησε τὴν πόρτα μου !....Τέλος πάντων τ' ἦταν ἐδῶ μέσα ; Σκήτη καλογέρου η καλύδια πολεμιστή ; Τί οὐρλιάζει γύρω μου ; 'Η αἰώνια ζωὴ τῶν ψυχῶν ἡ ὁ αἵματηρδός θάνατος τῶν σωμάτων ; Θὰ θυπήρχε μεγαλύτερο δάσανο γιὰ μιὰ κολασμένη ψυχὴ ἀπ' τὸ νῶνε στὴν κόλαση καὶ νὰ μὴ θέλῃ νὰ τὸ παραδεχτῇ παρὰ νὰ φτερουγίζῃ ἀκατάπαυστα ἀναζητῶντας τὶς αὔρες τοῦ Παραδείσου ;...."Αχ ! "Αν εἰχα σκοτώση, ἀν εἰχα σκοτώση θάμουν κ' ἐγὼ σὲ τέλεια ἀρμονία μὲ τὴ ζωὴ ποὺ μὲ περικυκλώνει καὶ θὰ γλεντούσα καὶ θὰ πωνοῦσα καὶ θὰ πέθαινα ἀνθρώπινα καθὼς δλοι, πολεμικὰ καθὼς δλοι, ξέγνοιαστα, χαρούμενα, ξεχαστικά ! . Δὲ θὰ τὴν ἄφηνα τότε νὰ φύγη, σχι, σὰν τιποτένια ζητιάνα, σὰν κοινὴ πλύστρα, δὲ θὰ τὴν περιφρονοῦσα, δὲ θὰ τὴν πρόσβελνα ἔτσι, παρὰ θὰ τὴν τιμοῦσα σὰν αἰχμάλωτή μους ἀρχοντοπούλα, σὰν ἀτυχισμένη πριγκηπέσσα καὶ θὰ τῆς ἔνοιγα τὴν ἀγκαλιά μου καὶ θὰ τῆς ἔστρωνα τὴ δοιδοπέτσινη ἀσπίδα μου καὶ θὰ γλεντούσαμε ἀκόμα τώρα ἐκεῖ δὲ στὸ παραγώνι ἀντίκρυ. Θὰ γλεντούσαμε γλυκὰ κι' διμορφα καὶ σιγά-σιγά θὰ ξεχνούσαμε δλως διόλου ἐκείνη τὴ σκληρή τῆς αἰχμαλωσία κ' ἐγὼ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ σκότωσα μαζὶ κ' ἐκείνους ποὺ θὰ μὲ σκοτώσουν !....

"Επεφτα, ἐπεφτα δλο καὶ πειδὸς θαθύτερα σ' ξνα χάος σκοτεινὸ κι' ἀτέλειεωτο. 'Ο ζωντανὸς ἀνθρωπὸς μ' ἔσπρωχνε ἀπὸ πάνω μὲ σκληρότητα καὶ μὲ χαιρεκακία. "Ως ποὺ χτύπησα μὲ ὄρμὴ σ' ξνα βυθὸ κι' ἔσπασα κι' ἔγινα χίλια τρίμματα καὶ πήδησε μεσ' ἀπ' τὰ τρίμματα ή καρδιά μου σὰν ξνα λαστιχένιο τόπι κι' ἀνέδηκε δλο μὲ μιᾶς τὸ σκοτεινὸ χάος κατάίσα ἀπάνω

καὶ οὐγῆκε σ' ἐναντίον ἀνέρων φωτεινὸν κι' ἔκειται στριφογυρίζοντας γύρω στὸν ἄξονά της—γύρω στὸν ἔρωτα—μὲν ἔσανάπλασε τὴν καρδιὰν μου ὀλόκληρον, ἔτσι δπως πλάστηκαν μιὰ φορὰ οἱ κόσμοι!...

Πόσο ξαλάφρωσα ἔκειται τώπω γιὰ ἐδῶ ἀπόνω!.. Ὑπογράφτηκε μέσα μου μιὰ βέβαιη πειὰ εἰρήνη κι' ἔτρεχε ὁ ἔρωτας φωχικός, ἔτρεχε νὰ βάλῃ τὴν δικήν του σφραγίδα στὴν συνθήκη. Κι' ἡταν ὁ ἔρωτας τρελλός ἀπὸ χαρά, γιατ' ἔσπαζαν κι' ἀχρηστευόντουσαν τ' ἄλλα τὰ ὅπλα καὶ μοναχὰ τὰ δικά του τὰ τόξα λάμπανε ὀλόχρυσα στὸν ἥλιο καὶ μοναχὰ τὰ δικά του τὰ βέλη σφυρίζανε στὸν ἀνέρα μουσικώτατα!.. Ἐτσι ἀπὸ στεργὴν περιέργεια θάψελα νὰ ἰδῶ που πήγε ὁ πόλεμος, τι ἀπόγιναν οἱ σακάτηδες, πόσοις τέλος πάντων ἦταν οἱ σκοτωμένοι, ποιοὶ ἐπὶ τέλους ἦταν οἱ νικητὲς καὶ τὸ λογῆς νίκην είχαν τάχα καταφέρει—μὰ σλα, σλα αὐτὰ χανόντουσαν θελκτικὰ μέσα σ' ἔνα ἀυλο σύνεφο ἀπὸ ξανθὸν φῶς καὶ σὲ μιὰ φαντασμογορικὴ ἀποθέωση! Ξαναπάρουσιασάστουν στὴν σκηνὴν τοῦ κόσμου τὴν Γυναικαν χειροκρατοῦμενη ἀπὸ τὸν ἔρωτα!... Ἀλλ' ὅχι πειὰ τὴν Γυναικαν τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς μὰ τῆς φυσικῆς χαρᾶς τὴν Γυναικαν, κι' ὅχι πειὰ δικιατομίχτης Ἔρωτας μὰ δὲ Ἔρωτας ὁ αἰθερολάμψιος!..

Ἡ ὁπτασία μου ξετυλιγότουν ἀκράτητα κι' ἔδλεπα τάχα μιὰ κατάχρυση μηχανή, ποὺ ὁ κάθε ἀτμὸς τῆς ἀστραποδολούσες ἀπὸ διαιμάντια, τὴν ἔδλεπα νὰ βάζῃ τάχα ἐμπρὸς μ' ἔνα θύρυσθο ἀρμονικώτατο, μὲ μιὰ ρυθμικώτατη κίνηση. Νὰ βάζῃ ἐμπρὸς καὶ νὰ βγάζῃ μὲ βιὰ στὴν ζωὴν νέους ἀνθρώπους καὶ μετρῶντας τοὺς τάφους τοῦ πολέμου δὲ τὴν ἀκρηγονίαν τῆς γῆς, νὰ τοποθετῇ ἀπάνω στὸν καθέναν κι' ἀπόνα βρέφος!... Κι' ἔτσι γινότουν ὁ κάθε παληὸς τάφος ἔνα καινούργιο λίκνο κι' ἔκλαιγαν μεσ' στὰ μοιραῖα λίκνα τους οἱ καινοῦργοι ἀνθρωποί, ἔκλαιγαν καὶ γιὰ τοὺς παληοὺς θανάτους, ἔκλαιγαν καὶ γιὰ τῆς νέες ζωές!..

Εἶχα μεθύση ἀπὸ χαρὰ κι' τὴν χαρὰ μου μικρομάνα στοργι-

κάτια, κουνοῦσε σὰν ένα λίκνο τὸ κρανίο μου πέρα-δῶθε, ήταν
γι' χαρά τῆς ζωῆς κι' εἶχα μεθύση, μὰ δὲν τρελλάθηκα!..

Πήγα στὸ σπιτάκι τῆς Καλούδας νὰ ίδω τὴ μητέρα της τὴν
ἀρρωστη. Ἡταν τὸ μικρότερο ἀπ' ὅλα τὰ μικρὰ σπιτάκια, χα-
μηλό, ξεπάτωτο. Ἀριστερὰ ἡταν γι' καμάρουλα ποὺ ζούσανε τὴν
ταπεινὴ ζωή τους. Δεξιὰ ἡ ἀποθήκη. Στὴ μέση ένα ύπόστεγο
ἀνοιχτὸ ἀπὸ μπρωστά. Ἐκεὶ στεκότουν ὁ αργαλειός τῆς Καλού-
δας καὶ πῶς ἐμοιαζεῖ δταν τὸν εἰδα μὲ τὴ μηχανὴ τὴν κατά-
χρυση, ποὺ ἀστραποθοῦσαν οἱ ἀτμοί της ἀπὸ διαμάντια!

Στὸ μεσανὸ ξύλινο δοκάρι, ποὺ κρατοῦσε ἀπὸ κάτω τὸ ύπό-
στεγο, ήταν κρεμασμένος ένας μικρὸς καθρέφτης. Κἄποιο σκοπὸ
πρέπει νὰ ειχε κεῖ πέρα, γιατὶ τὸν ἔσλεπα στὴν ίδια θέση σ' ὅλα
τὰ φτωχικὰ σπιτάκια τῆς Μακεδονίας, ποὺ δλα θάχουν στὴ
μέση ένα ύπόστεγο γι' μιὰ χαγάτα... Κυττάχτηκα καθώς ἐμπενα
στὸν καθρέπτη τῆς Καλούδας κι' εἰδα τὸ πρόσωπό μου ἀγνὸ καὶ
φαιδρότατο. Καὶ σκέφθηκα εὐθὺς πῶς ἂν εἴχα σκοτώση ἔκεινον
τὸ Γερμανὸ δὲν θῆταν τὸ πρόσωπό μου ἔτσι ἀγνὸ κι' ἔτσι ὄλο-
γέλαστο, γιατὶ ἂν τὸν είχα σκοτώση θὰ ημουν ένας ἀψὺς πολε-
μιστὴς καὶ θᾶειχα σύρη τὴν Καλούδα μεσ' στὴ σκηνὴ μου χυδαία
καὶ βάρβαρα καθώς....

Ἡ μητέρα ήταν πεομένη χάμου στὸ στρῶμα, δίπλα στὸ
τζάκι. Ἀνασηκώθηκε, κουκουλωμένη στὸ πάπλωμά της γιὰ νὰ
μὲ δεχτῇ. Στὸ ἄλλο μέρος τῆς καμηλῆς γωνιᾶς ήταν τὸ στρῶμα
τῆς Καλούδας. Τὸ σκοῦρο γαλαζόχρωμο σεντόνι του διατηροῦσε
τῆς γοῦνδες τοῦ κορμιοῦ της στοῦ βπνιοῦ τ' ἀγκαλιάσματα. Κά-
θησα στὸ καμηλὸ σκαμνὶ κι' ἀκουσα τῆς γρηγούλας τὰ παρὸπονα
καὶ τῆς εὐχαριστίες καὶ τῆς εὐχές. Είχε περάση πολλοὺς πολέ-
μους κ' είχε ίδῃ πολλοὺς πολεμιστές κι' ἀπ' δλες τῆς φυλές,
τὴν ἀξίωσε ὁ θεός, τοῦ κόσμου. Μὰ τόσο καλὸ πολεμιστὴ σὲ

τόσον κακὸ πόλεμος δὲν ξανάχει λίδη. Κανεὶς ἄλλος δὲν τῆς εἴχε στείλη ποτὲ γιατρὸν καὶ δὲν τῆς εἴχε δώση φάρμακα καὶ δὲν τῆς εἴχε φέρη γάλατα καὶ κονιάκ καὶ γλυκίσματα. Καὶ δὲν τῆς εἴχε μιλήση (αὐτό, αὐτό) πειὸ γλυκά — σὰν παιδί της.

— Οἱ πόλεμοι χαλούνε, παιδί μου, τῆς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων· μὰ ἑσύ — γιὰ νὰ σὲ λέω! . — ἑσύ δὲ θὰ σκότωσες ἀνθρωπό! Γιατὶ νὰ χαλάσῃ ἡ καρδιά σου ; ..

“Α Μάϊκω, Μάϊκω! πῶς μπόρεσες νὰ βρής καὶ νὰ πιάσης τὸ μυστικὸ χεροῦλι τῆς καρδιᾶς μου ;

‘Η Καλούδα πηγαινορχότουν. Φοροῦσε μιὰ ζώνη παράξενη μὲ δυὸ ἐπιχρυσωμένες θηλειὲς μπροστά, κάτω ἀποκάτω ἀπὸ τὰ φουντωμένα στήθη της. Δὲν τολμοῦσα νὰ τὴν κυτάξω, γιατὶ μὲ κυτοῦσε μ’ ἔνα βλέψιμα γεμάτο τόσο σεβασμὸν καὶ τόση ἐμπιστοσύνη, ποὺ δὲν αναγνώριζα μέσα σ’ αὐτὸ τὸν ἔαυτό μου.

“Οταν ἔρυγχα (— Ναι θὰ ξανάρθω, θὰ ξανάρθω πολλὲς φορές, Μάϊκω ...) εἰδα απέξω, κατάμπροστα στὸ δύποστεγο, μιὰ σεμνὴ φαμελίτσα ἀπὸ φτωχικά, μικρὰ χρυσάνθεμα. Παράξενο! Δὲν τὰξιχα λίδη ὅταν ἔμπαινα. Καὶ μποροῦσα νὰ πάρω ὅρχο πῶς δὲν ήταν, δὲν ήταν ὄλότελα τότε· μὰ τώρα δά, στὸ ἀναμεταξύ, εἰχαν ἀνθίση ίσα-ίσα γιὰ νὰ μὲ ξεπροδιδήσουν κ’ εἰχαν ἀνθίση ἀπ’ τὰ γλυκόλογά της μάνας κι’ ἀπ’ της Καλούδας τὴν εὐγνωμοσύνη.... .

— Τί ὅμορφα κίτκε, Καλούδα!... Πῶς τὰ λέτε ;

— Μητρόφσκι.

“Ατ — Δημήτρηδες ; ”Εσκυψε κ’ ἔκοψε τὰ πειὸ πολλὰ καὶ τάχω ἀκόμα κ’ ἔνα κουτί μαραμένα...

....Πόσο τὴν ἀγαποῦσα τὴν Καλούδα!... “Ἐνα αἰσθημα τρυφερὸ κι’ ἀγνὸ μὲ ὑπόταξε στὴν ὅπαρξή της. Κ’ ήτσν αἰσθημα καθολικό, γαλήγνιο, ἥρεμο. Χωρὶς πυρετούς καὶ παροξύ-

σμούς καὶ πάθη. Δὲν εἰχε ὁ ἔρωτάς μου κανένα βιαστικὸ σκοπό, καμμιὰ ρητήν ἀπαίτηση. Ἀγαποῦσα γιὰ ν' ἀγαπιῶμαι χωρὶς νὰ τὸ ξέρω. Τίποτα δὲ ζητοῦσα τὴν ὥρα ἐκείνη κι' ἀς προσδοκοῦσα γι' αὔριο τὸ πᾶν. Ἀγαποῦσα γιὸς ν' ἀγαπῶ. Αὐτὸ μὲ βοηθοῦσε νὰ διασκελίσω ἀπάνω ἀπ' τοὺς τάφους κι' ἀπάνω ἀπ' τὰ χαρακώματα — κι' αὐτὸ μῶρτανε! Κυκλοφοροῦσα τὴν ψυχὴ μου ἐλεύτερη κ' ἡσυχὴ στὸν ὅμορφόκοσμο τῆς γαλήνης. Τί άλλο; . . .

“Η θυσία ἐξακολουθοῦσε, ὁ θωμὸς ἦταν ἀκόμια γιομάτος κι' ὁ Ναὸς κατάκλειστος. Ἔνοιωθα ἐκεῖ μέσα τὴν Καλούδα κορυφαία λέρεια, ντυμένη στὰ κάτια πρα, μὲ λευκὰ κρίνα στεφάνι στὰ μαλλιὰ καὶ κόκκινα ρόδια ζώνη στὴ μέση...Δικά μου ἦταν τὰ κρίνα καὶ τὰ ρόδια δικά μου. Μὰ ὅσο καὶ ἂν τὰ λαχταροῦσα πίστευα μὲ ιερή πίστη πῶς δὲν εἰχεν ἐλθη ἀκόμα η ὥρα νὰ τὰ χαρφῶ. Ὁ πόνος τῆς εἰχε περιπλεχθῆ μὲσ' τὸν πόθο τῆς εργήνης, η ἔρωτική μου λαχτάρα εἰχε ἀναλυώση μὲσ' στὴ λαχτάρα τῆς λευτεριᾶς — κι' ὅσο ἥμουν ἀκόμα πολεμιστής κι' ὅσο ἥμουν ἀκόμα σκλάδος, δὲν ἦταν ἀκόμα η Καλούδα δική μου, δχι! ... Τὸ αἰμάτινο ποτάμι περνοῦσε ἀκόμη θαύμη καὶ φριχτὸ ἀνάμεσά μας. Ἀντικρυζόμαστε νὰ καθένας ἀπ' τὴν ὅχτη του, ἐγὼ ἀπ' τὴν ὅχτη τοῦ θανάτου κ' ἐκείνη ἀπ' τὴν ὅχτη τῆς ζωῆς, κ' εἴμαστε τόσο μακρυά, τόσο μακρυά! ... Ὁ λόγος μου δὲ θέφτανε σ' ἐκείνη καὶ τὸ φιλί μου θάπερτε χωρὶς νὰ δοθῇ. “Ομως τὴν ἀγαποῦσα κ' ἦταν δική μου κ' εἰχα ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη μου κι' ἂν εἰχα ἐλπίδα στὴν εἰρήνη κι' ἂν εἰχα πίστη στὴ ζωὴ — γιὰ μένα καὶ γιὰ τὸν κόσμον ὅλο — τῆς εἰχα μόνο καὶ μόνο γιατὶ τὴν ἀγαποῦσα κ' ἦταν δική μου κ' εἰχα ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη μου! ..

“Ἐπαιρνα τὸν ἔρωτά μου καὶ κλειόμουν στὸ ἀγαπημένο μου καλυδόσπιτο καὶ μαζευόμουν τόσο πολὺ στὸν ἕαυτό μου μέσα

ποὺ θαρροῦσα πώς τὸν ἔθλεπα νὰ γίνεται μιὰ μικρὴ μετέωρη σπιθούλα σὰν ἐκεῖνες ποὺ πετοῦσε ἡ φωτιά. Ἐπαιρνα τὸν ἔρωτά μου καὶ πήγαινα ἔξω μακρυά στὸ ἀνοιχτὸ ὑπαίθρῳ καὶ σκορποῦσα τόσο ἀπλόχωρα τὸν ἑαυτό μου, ποὺ θαρροῦσα πώς δὲ χωροῦσε πειὰ τίποτε ἀλλο ἀπὸ μένα ἡ ἀγκαλιὰ τοῦ Θεοῦ. Ταξίδευα, στρατοκόπος ποθοπλάνταχτος κι' ὅγειρομεθυσμένος, κάτω στὸν κάμπο τῶν Γιαννιτσῶν, γύρω στὰ βουνά τῆς Καρατζόδας. Μάζευα τὰ πειὸ χρυσοπέρφυρα φύλλα ἀπ' τὰ δάση τῶν καστανιῶν τῆς Κρύδας καὶ ἀπ' τὰ ρέματα τῆς Τσερναρένας τῆς πειὸ ζωγραφιστές ἑατόδεργες κι' ἀπ' τὰ λειβάδια τῆς Γεργόπης τῆς πειὸ δροσερές ἀνεμῶνες. Καὶ ταπλευκα στεφάνια παράξενα, τ' ἀγάδενα παράξενες ἀνθοδέσμες καὶ πότε πήγαινα καὶ τ' ἀπίθωνα στοὺς τάφους τῶν ἀγνώστων μου νεκρῶν τοῦ πολέμου, ποὺ εἰχαν ὅλοι γίνη φύλοι μου, πότε τὰ κουδαλοῦσα στὸ σπίτι μου ἀγκαλιές, πότε—μιὰ γύχτα πήγα σιγά καὶ τ' ἥψησα στήν πόρτα τῆς Καλούδας...

Τὰ βροχερὰ καὶ παγωμένα βράδυα, ποὺ ὀλόγυρά μου πλέκόταν ἔνα στενόχωρο κλουδί ἀπὸ ὕδατινα σύρματα κ' ἔνοιωσια βαρειὰ τῇ σκλαδιά μου μέσα σὲ δαῦτο, ἐπαιρνα πάντα τοὺς λασπωμένους δρόμους καὶ γλυστρώντας μὲ κάποιαν ἀηδία στήν πολυζυμωμένη γλύνα τους, ἔφθανα στὸ φτωχικό της σπιτάκι ծπου ἀναζητοῦσα τὴν λύτρωση καὶ τὴν ἀναψυχήν. Τὸ φωτογόνι λαμποκοποῦσε, ἡ Μάτικω χουχούλιζε, τὸ σκαμνί μου μὲ περίμενε ἀνάμεσα στὰ δυού στρώματα. Ἡ Καλούδα γονατοῦσε νὰ μοῦ βράση τσάι κ' ἡ γρηγούλα μοῦ ἀνοιγε ἀκόμη μιὰ φορά τήν καρδιά της.

Ναὶ—ἡταν πολὺ βασανισμένη ἡ ζωὴ τῆς μητέρας—ἀπὸ μικρὸ παιδὶ κ' ἐπειτα κόρη, ἀπὸ νειόπαντρη καὶ πειὸ πολὺ τώρα στὰ γεράματα. Σαράκι τήν ἔτρωγε τῆς Κολούδας ἡ ἔγνοια. Ἀν ἔκανε πώς κλεισοῦσε αὐτὴ τὰ μάτια της τὸ θὸ γινότανε τὸ ἔρμο

τὸ κορίτσι;.. Πεντάρφανο, ἀπροστάτευτο κ' ἔτσι καλὸς, τόσο
ἀκακο, τόσο ντόμπρο;.. 'Η Καλούδα τύχαινε νὰ τ' ἀκούῃ καὶ
γιώμιζεν τὰ μάτια της δάκρυα.

— "Εχει ὁ θεός, Μάτκω... ὁ θεός εἰνε γιὰ τοὺς καλοὺς καὶ
τοὺς ἀδύνατους..."

"Ο θεός — μεγάλη ή χάρη του — ἀρχιζε πάλι ή δόλια μάνα,
εἶνε ή μόνη ἀπαντοχὴ τῶν φτωχῶν, δύμας τώρα ὁ κόσμος χά-
λασε κι' οἱ βουλέες τοῦ θεοῦ περιγελεῖσανται... «Μὲ χήλια βά-
σανα φυλάχμε τὴν τιμὴν τοῦ σπιτιοῦ μας...»

Πώς; Καὶ δὲν τῷχα σκερτή πιστέ! «Μὲ χήλια βάσανα...»
Εἰδα ξαφνικὰ τὴν Καλούδα κυλισμένη σὲ μιὰ βρωμερὴ λάσπη —
μιὰ λάσπη πολεμική σὰν ἐκείνη ποῦ γίνεται στοὺς ὅρχους τῶν
μεταγωγικῶν ἀπ' τῆς ἀκαλυπτίσεις τῶν ζώων, καὶ ὡς τῆς ζυμώ-
νουν ἀδιάκοπα μὲ τῆς ὄπλες τους... Σὲ μιὰ τέτοια λάσπη τὴν
εἰδα κυλισμένη κι' ἀπ' ὅλόγυρα Ρωμηοί, Φραντσέζοι, Σέρβοι,
Αράπηδες τὴ λιχουδιάζουνε καὶ τὴν τραβούσαν ἀλλοι ἀπ' τὰ χέ-
ρια, ἀλλοι ἀπ' τὰ μαλλιά... Φρίκη! Κι' ἐκείνη ήταν τόσο ἀδύ-
νατη, τόσο ἀπροστάτευτη, τόσο βέδαιη πώς δὲν είχε σωτηρία
ποῦ δὲν ἔδραζε σύτε μιλιά νὰ ζητήσῃ βοήθεια· μόνο ἀναδευό-
τουν σὰ σκουλήκι, σὰ σκαύχρι στὴ βρωμερὴ τῇ λάσπη τὴν
πολεμική ...

Μὲ πειδὸν δικαίωμα θὰ τοὺς ἀπόδιωχνα καὶ θὰ τοὺς ἀμπο-
δοῦσσα; Τί μπερούσαν νὰ τοὺς πῶ; Δὲν είχαν κάμε δικαίωμα νὰ
μοῦ ἀπαντήσουν πώς κι' ἐγώ δὲν γίμουν παρὰ ἔνας ἀπ' δλους
τους; Μόνον ἐγώ κ' ἐκείνες τὸ ξέραμε πόσο ἀγνὰ καὶ πόσο τίμια
ἔμπιπαινα ἐκεῖ μέσα. 'Ενω δλοι οἱ ἀλλοι βέδαιαι δὲν πήγα ναν μὲ
καλὸ σκοπό... "Ολοι; Ποὺ τῶξερα; Κι' ἀν καποιοις ἀπὸ διαύτους
είχε ἔνα αἰσθημα βαθὺ σὰν τὸ δικό μου; Κι' ἀν αὐτὸς ήταν
πειδὸν πολεμιστής καὶ πειδὸν ζωντανὸς ἀνθρωπος; "Αν ὁ δι-
κός του πόθος δὲν ήταν περιπλεγμένος μὲ τὸν πόθο τῆς εἰρήνης

κι' ή λαχτάρα του ή έρωτική δὲν είχε άναλυόση μεσ' στής λευτεριάς τή λαχτάρα ;.. Τότε ;.. Μὰ ποιός μπορεῖ νάναι αὐτός ;.. Αὐτός είνε ὁ ἐπικίνδυνος ἔχτρος μου. Μ' αὐτὸν θὰ παλέψω, θὰ κονταροχτυπήσω, θὰ νικήσω ... "Αλλ' ὅχι !.. Δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ βρίσκεται κι' ἔνας τέτοιος. Εἶναι δλοι τους χυδαῖοι καὶ πρόστυχοι. Δὲ μυρίζονται παρὰ αἴμα όνθρωπινό, ηδονὴ τῆς τάρκας. Ἡ ἀρετὴ τῆς Καλούδας κι' ή δική μου προσοχὴ ἀπάνω ἀπ' τὴν προσοχὴ τῆς μάνας είνε φύλακες ἀρκετοί καὶ προστάτες ἀπροσμένητοι..."

Πήγαινα συχνότερα. Καὶ μὲ τὴν ψροχὴ καὶ μὲ τὸ χιόνι καὶ μὲ τὴς ξαστεριές. Παλέχμε χιονοπόλεμο στὴν αὖλή. Τὴ μάθαινα τὸν καλαματιανό, μοῦ μάζαινε τοὺς χοροὺς τῆς Μακεδονίας. Μαζεύοντουσαν κι' ἄλλα κορίτσια τῆς γειτονίας. Μπορεῖ νᾶηταν κι' ὅμορρότερα· μὰ κανένα δὲν ἥταν ἔτοις σχαθὸ κι' ἔτοις ἀπλὸ σὰν τὴν Καλούδα. Γιατί τὴν ζήλευαν; Καθαρὰ τῶδεπα πώς τὴν ζήλευαν τὰλλα τὰ κορίτσια κι' αὐτὸ μ' ἔκανε κυρφὰ περήφανον, γιατὶ δὲ μποροῦσε νᾶνε ἄλλο τίποτε παρὰ εἰχαν νοιώση τὴν πρωτίμησή μου σ' ἔκεινη!. "Ομως μπαινόδγαιναν πολλοί, "Ελληνες, ὑπηρέτες ἀξιωματικῶν, "Εγγλέζοι πρόσχαροι σὰ μικρὰ παιδιά, Γάλλοι πολυλογάδες. Τοὺς σημάδευα καὶ τοὺς ψυχολογοῦσαν ἔναν-ἔναν. Ήσθλοι ἀπ' αὐτούς, μάντευα πῶς, μὲ ζῆλεύανε· γιατὶ μ' ἔδειπαν νὰ κυκλοφορῶ μὲ κάποια προνόμια στὸ ταπεινὸ φτωχόσπιτο ποὺ ἥταν τόσο τίμιο. Μὰ ή ζήλεια τους αὐτὴ δὲ μ' ἔκανε καθόλου περήφανον, γιατὶ ἔννοιωθα πῶς δὲν πίστευαν πὼς ἥταν ἄλλο τόσο τίμιο καὶ γιὰ μένα τὸ ταπεινὸ φτωχόσπιτο!... Καὶ προσπαθοῦσα μὲ τὴ στάση μου, μὲ τὰ πλάνα λόγια μου, μὲ τὰ θλέμματά μου, προσπαθοῦσα νὰ τοὺς δίνω ὅλουςνῶν νὰ καταλαβαίνουν πῶς ἥμουν ἀγνότερός τους ἀκόμα καὶ στοὺς λογισμούς.

Μὰ κάθε μέρχ, κάθε τόσο, καθώς συνάλλαζαν οἱ λόχοι, κα-

θώς πηγαίνοερχόντουσαν τὰ τμῆματα, ἀλλαζόν κι' οἱ πελάτες τῆς καζαρής σκάφης τοῦ φτωχικοῦ σπιτιοῦ. Ἀλλες φάτσες, ἀλλα χούγιες, ἀλλοι κίντυνοι...

Ἐνα δειλινὸ μοῦ εἴπαν πώς ὁ τάδε στρατιώτης τοὺς γίνεται φόρτωμα. Εἶνε καλός καὶ γενναιόδωρος. Τοὺς πηγαίνει χίλια καλά, ζάχαρες, καρφέδες, ρῖζια κονσέρβες. Μὰ καμμιὰ φορὰ πίνει καὶ πάξει τὴ νύχτα καὶ χτυπάει καὶ θέλει νὰ τοῦ ἀνοίξουν καὶ νὰ τοῦ φέρουν καρρέ. Ἄμμιν, τὴ νύχτα μποροῦν ποτὲ νὰ τοῦ ἀνοίξουν αὐτές δυὸ καταμόναχες γυναικες;..

Πιατί νὰ μοῦ τὸ ποῦν; Ἡταν γραφέας τοῦ ἔφοδιαςμοῦ. Τὸν ἔπιασα στὸ δρόμο καὶ τοῦ εἴπα νὰ μήν ἔαναπειράξῃ τῆς φτωχεῖς γυναῖκες. Μοῦ ἀπάντησε ἀπότομα πώς δὲν ἥξερε πῶς τῆς ἔχω καπκρωμένες ἐγώ! Τοῦ φύναξα θυμωμένος: — Καὶ νὰ μήν ἔανακλέψῃς εἰδη τοῦ ἔφοδιαςμοῦ, γιατὶ θὰ πᾶς στὸ στρατοδικεῖο!.. Σάμωσε νὰ μὲ χτυπήσῃ. Τὸν πρόλαδα!.. Ἐγώ νὰ δειρώ ἔναν ἀλλον δύστυχο στρατιώτη πολὺ πειὸ δυστυχέστερον ἀπὸ μενα, ἡφοῦ καὶ δὲν τὸν ἀγαποῦσαν, πολὺ πειὸ κατώτερό μου ἀφοῦ κι' ἔκλεινε, ἐγώ!.. Παραξενεύτηκαν ὅσοι μ' ἥξεραν καὶ πειὸ πολὺ ὁ ἴδιος ἐγώ πωσ ἥξερα πειὸ καλὰ τὸν ἔαυτό μου... Μᾶς πήγαν στὸ φρουράρχειο. Τιμωρηθήκαμε κι' οἱ δυό. Μὰ ἔκεινος δὲν ἔαναπάντησε στὸ σπίτι τῆς Καλούδας....

Καλούδα, σεμνὸ καὶ λιγομέλγητο κορίτσι, παρθενικὸ κι' ἀγαθώτατο! Μὲ ἀγαποῦσες, η ἀγάπη ἔκαιγε σὸν ἵερὸ καντηλάκι μιεσ' στὴν καρδούλα σου. Τῶδεπα ἀπὸ κάποιες χαραμάδες τῶν ματιών σου. Μὰ δὲν τολμοῦσες οὔτε στὸν ἴδιο τὸν ἔαυτό σου νὰ τὸ φιθυρίσης. Ζωύσες μὲ τὸ αἰσθημά σου σὰν ἔνα γλυκό δινειρό μὲ τὴν πικρὴ βεβαιότητα πώς θὰ τελειώσῃ πολὺ γρήγωρα....

Χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἔκανα τὴ Μοτρά σου βαρύτερη, γιατὶ μεσ' ἀπ' τὸ αἰσθημά σου ἔθλεπες χειρότερη τὴ δυστυχία σου καὶ καμμιὰ ἐλπίδα δὲν ἔλαμπε νὰ τὴ μετριάσῃ!... Καλούδα, μὲ

ἀγαποῦσες. Καὶ σχεδὸν μὲν τὸ μαρτύρησες, ὅταν ἔνα βράχιο
ἔτρεχες λαχανιασμένη· οἱ τὴν καλύβα μου καὶ μοῦειπες:

— Τρέξε! Σῶσε μας!.. Ἐνας Γάλλος ήρθε μεθυσμένος καὶ
δὲ θέλει νὰ φύγη...

Τρέξαιμε μαζί. Σὲ κρατοῦσα κάτω ἀπ' τὸ μπράτσο, γατὶ¹
ἔτρεμες σύγκορμη. Καὶ τὸ κορμάκι σου μοῦ παραδινότουν μὲ τὴν
γλυκύτερη προσθυμία!...

Εἶχε φύγη. Μὰ πάλι, δυστὸν καὶ νύχτες στὴν ἀράδα ξαναπήγε καὶ
πολιόρκησε τὸ σπίτι τους μὲ ἄγρια ἐπιμονή. Βροντοῦσε τὴν
πόρτα, τὸ παχύθυρο, τὸν τοῖχο, τὰ κεραμίδια. Φώναζε, ἀφρεζε..
Τυχερὸ ποτὲ νὰ μὴ θρεθῶ ἔκει. Τὴν τρίτην νύχτα, μόλις ἔφαγα,
πῆγα. Μοῦ φέραν μακεδονίτικα ρετσέλια, ψήσαμε κάστανα
στὴ φωτιά. Ἐξω χόνιζε. Εἶχα μαζί μου τὸν «Παύλο καὶ τὴ
Βιργινία». Ἐφερα τὸ λυχνάρι σιμά κι' ζρχισα νὰ διασκέω.
Ηταν κι' οἱ δυστὸν καταλιαγεμένες. Εἶχαν σταυρώσει τὴν πα-
λάμες κι' ἀκουγαν κι' ἀκουγαν. Πότε τοὺς ξέφευγε ἔνας στεναγ-
μός, πότε τοὺς ἔπνιγε κακοποιος κόμπος. Στὸ τέλος ἔτρεξαν κι' ἀπ'
τὰ δικὰ τους τὰ μάτια λίγα δάκρυα ἐπάνω στὸν τάφο τῶν δυ-
στυχισμένων ἑκείνων παιδιών...

— Εἶνε ἀληθινή Ιστορία; ρώτησε γῇ Καλούδα σφογγίζοντας
τὰ δάκρυά της.

— Ἀληθινή! της ἀπήντησα καὶ της ἔδειξα μιὰ ζωγραφιὰ
τοῦ Παύλου καὶ τὴς Βιργινίας...

Ο Γάλλος δὲν εἶχε φανῇ τὴν νύχτα ἑκείνη. Ἐφυγα μὲ κακο-
ποια ἀδίκαιολόγητη δυσαρέσκεια.

Οἱ νιφάδες τοῦ χιονισμοῦ ἐνοχλοῦσαν καθὼς ἔπαιφταν ἐλα-
φρά, διαχριτικά, χαϊδευτικά. Ήθελα νὰνε βαρειές, διαπερχ-
στικές, ἐπικιντυνες.... Ἐπεσα νὰ κοιμηθῶ δλως διόλου ὑπόρε-
χτος. Μόλις ἔκλειγαν τὰ βλέφαρά μου πετάχτηκα: Εἶχα ξε-
χάση νὰ πῶ καληνύχτα σ' αὐτὸν τὸ Γάλλο, που τάχα μόλις

τώρα εἰχαμε ξεχωρίση φιλικά καὶ γάτος ἔφευγε πέρα στὸ σκοτάδι παιζοντας σὰν παιδί με τὴς νιφάδες τοῦ χιονιοῦ.. Νὰ φωνάξω τώρα, θὰ μ' ἔκούσῃ;

— Καλή νύχτα, φίλε!

Δὲ μ' ἔκουσε.

· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·

Τὴν ἀλλη μέρα πήγα τ' ἀπόγευμα στὰ Γαλλικὰ νεκροταφεῖα. Χάζευα μὲ τῆς ἐπιγραφὲς τῶν σταυρῶν, μὲ τὰ στεφάνια ποὺ τοὺς ἔστελναν ἀπ' τὴ Γαλλία μὲ τῆς συγκινητικὲς ἐπιγραφὲς ποὺ εἶχαν οἱ κορδέλλες, μὲ κἄποιες φωτογραφίες τῶν σκοτωλιένων ἢ τῶν συγγενῶν τους. Δυὸς-τρεῖς στρατιῶτες ἔφκιαναν τὸ ινγκμεῖο ἐνὸς ἀεροπόρου καὶ τὸ στόλιζαν δμορφα μὲ τὰ συντρίμμιατα τοῦ ἀεροπλάνου ποὺ τὸν ἔρριξε. Ἀπέξω ἀπ' τὰ συρματοπλέγματα τοῦ νεκροταφείου ἔλαφταν τοὺς ἀλλόθρησκους συμμάχους σᾶμπως νὰ μὴν ἡταν συνέχεια ἢ ἵδια ἢ γῆ καὶ σᾶμπως ὁ πάσσαλος τῆς φράχτης νάζτανε κάτω καὶ κάτω ἵσα με τὰ τάρταρα καὶ νὰ χώριζε ὀλγήινὰ στὴν αἰώνια ζωὴ τοὺς πιστοὺς ἀπ' τοὺς ἀπιστούς, ποὺ μολαταῦτα εἰχανε χύση τὸ ἵδιο κόκκινο αἷμα κι' εἶχανε χάση τοῦ ἵδιου ἥλιου τὸ φῶς! .. Γεμάτος θάνατος ἦμουν δὲ τὸ βράδυ. Ξωρὶς νὰ τὸ θέλω εἰχα τόσο περιφρονήση τὴ ζωὴ μου ποὺ στοχαζόμουν πὼς δὲν ἀξιζε τίποτα κι' ἀν μοῦ τὴ ζητοῦσε κἄποιος στ' ἀστεία ἥμουν ἔτοιμος νὰ τοῦ τὴ δώσω καὶ νὰ ξεγνοιάσω. Μὰ σὰν κανεὶς δὲ μοῦ τὴ ζητοῦσε κι' οὕτε δὲν ἴδιος τὴν ἔνοιαθα, ἡταν ἡ ἀηδία μου κι' ἡ ἀγωνία μου τόση, ποὺ ὠρχίστηκα νὰ μὴν ξαναπάξω σὲ νεκροταφεῖο ἢ ἀν πρέπει σώνει καὶ καλὰ νὰ πάω, τότε νὰ φροντίσω νὰ ἔχω πεθάνη προηγουμένως!..

Σὲ τέτοια ψυχολογικὴ κατάσταση, ποὺ θρισκόμουν, δὲ μπο-

ροῦσα οὔτε νὰ κοιμηθῶ, οὔτε νὰ μείνω. Σύριασα καλά τὴ χό-
βολη στὴ μέση τῆς γωνιᾶς, ἔρριξα κι' ἔλλη στάχτη ἀπάνω,
τυλίχτηκα στὸ μανδύα μου καὶ Βγῆκα. Θεοσκόταδο. Φυσοῦσε
ἔνας κακόψυχος, γκρινιάρης Βοριᾶς, ποὺ πάσχει τὸ κακὸ τοῦ
κόσμου. Μάλλωνε μὲ τὰ δέντρα καὶ μὲ τὰ σπίτια, οὐρλιαζε
μέσ' στοὺς αλάδους, ἐσκουζε ἀπάνω στῆς σκεπῆς κι' ἀπ' τὸ κα-
τάπηχτο σκοτάδι: καλοῦσε ὅλους τοὺς δυαιμόνους σὲ διαδολική
συνεργεία. Μοῦ εφύριξε στ' αὐτὸν νὰ πάω πάλι στὸ νεκροτα-
φεῖο. Ἀνατρίχιασα. Τοῦ ζήτησα νὰ μὲ σγκώσῃ στ' ἀλάνταδα
φτερά του καὶ νὰ μὲ πετάξῃ μέσ' στὴν καρδιὰ τοῦ σκοταδιοῦ ἡ
κάπου ἀλλοῦ σὲ κάποιο τέτοιο μέρος ποὺ νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ μήν
ὑπάρχῃ, ποὺ νὰνε καὶ νὰ μήν εἰνε... Φύσης ὅμοια καὶ μοῦ τὸ
ὑποσχέμηγκε. Κι' ὁ Βοριᾶς, ὁ κακόψυχος καὶ δαιμονισμένος
Βοριᾶς, ποὺ περίτρεχε τὴ νύχτα ἐκείνη σ' ἔνα δευτερόλεφτο
ὅλα τὰ χιονισμένα Μπαλκάνια κ' ἐσμιγε τάχα μέσ' στῆς φτε-
ρούγες του ὅλες τῆς κορφές τῶν ψηλῶν βουνῶν κι' ἀνακάτωνε
τάχα μέσ' στὰ χνάρια του ὅλα τὰ μεγάλα ποτάμια ἀπ' τὸν
Ντούναδη ὥς τὸ Βαρδάρη, αὐτὸς ὁ κακόψυχος καὶ δαιμονισμέ-
νος Βοριᾶς, ποὺ περίτρεχε τὴ νύχτα ἐκείνη σ' ἔνα δευτερόλεφτο
ὅλα τὰ χονισμένα Μπαλκάπια, ὁ Βοριᾶς ἐκείνος μ' ἔφερε χωρὶς
νὰ τὸ καταλάθω, μ' ἔφερε στὴν πόρτα τῆς Καλούδας καὶ μοῦ
σφύριξε μυστικὰ στ' αὐτὴ πώς μοναχὰ στὴν ἀγκαλιά τῆς δὲ
θὰ οὐρλιαζε, γιατὶ ἐκεῖ θὰ ξανάπαιρε η ζωὴ μου τὴν ἀξία της
καὶ θὰ ξαναγύριζαν νικημένα στοὺς τάφους ὅλα τὰ σκουλήκια
τοῦ θανάτου — στὴν ἀγκαλιά της. μονάχα στὴν ἀγκαλιά της!..

Τὸ ζέρω!

...."Ομως ἔνας ἄλλος προσπαθοῦσε νὰ σπάσῃ τὴν πόρτα καὶ
νὰ πέσῃ στὴν ἀγκαλιά τῆς Καλούδας, ὅπου δὲν οὐρλιαζε ὁ Βο-
ριᾶς καὶ δὲν ἔφταναν τὰ σκουλήκια τοῦ θανάτου...

"Ήταν αὐτούρετος σὰν τὸν πόλεμο καὶ δυνατὸς σὰν τὸ Βοριᾶ

καὶ σκοτεινὸς σὰν τὸ μεσονύχτι. Θὰ τοῦ εἰπεῖ θυμωμένος: — Τί θέλεις ἐδῶ; Φύγε! Φύγε ἀμέσως!... Θὰ τὸν ἔσπρωξα. Θὰ μοῦ ἀπάντησε μεθυσμένος: Θέλω γυναικα!. Γιατὶ τὸν ἄκουσα τὸ λόγο αὐτὸ καὶ δὲν πιστεύω νὰ τὸν φώναξε ὁ Βοριᾶς, οὔτε ή Νύχτα. Θὰ τοῦ ἔσχατειπα: — Φύγε! Θὰ τὸν ἔσχασπρωξα. Θὰ μ' ἔσπρωξε κ' ἔκεινος. Καὶ: ἀ μοῦπε, ἀς μὴν τάκουσα, ἀς μὴ τὸ θυμᾶμαι. Δὲ μποροῦσε νὰ μὲ χτυπήσῃ ἔτοις χωρὶς νὰ μοῦ πῆ τίποτα. Θὰ τὸν ἔχτυπησα κ' ἔγώ. Δὲ θυμᾶμαι ποῦ. Μὰ πόνεσε καὶ φώναξε. Τὸ θυμιζιαί. Ἐπειτα πισωπάτησε στὸ σκοτάδι. Κ' ἔπειτα ἄκουσα κατὶ νὰ ἔγλυστράξει σὰν ἡ λόγχη ἀπ' τὴ θήκη της. Κ' ἔπειτα τὸν εἰδα νὰ χυμάει, σὰν ἔνα χοντρὸ κομμάτι ἔσκομμένο ἀπ' τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, καταπάνω μου. Φαίγεται χύμηξα κ' ἔγώ. Γιατὶ βροντήξαν τὰ κορμιά μας κούφια καὶ δυνατά. Παλέψαμε μὲ λύσσα καὶ μὲ ἀφρή σὰν οἱ χειρότεροι ἔχτροι τοῦ κόσμου. Ἐνοιωσα τὸ λεπίδι τῆς λόγχης του νὰ κρούῃ τὸ χέρι μου ξυστά. Κ' ἔπειτα ἔνοιωσα τὴ λαδή τῆς λόγχης του νὰ λέη στὴν ἀπαλάμη μου: — Σφῆξ με! δούλεψέ με!.

Τι ἔκαμα; Παιδὲς ἔσπρωξε τὸ χέρι μου; Κἀποια στιγμὴ ἔνοιωσα στὸ σκοτάδι νὰ χάνεται ἔλο τὸ λεπίδι τῆς λόγχης καὶ νὰ μοῦ μένει στὸ χέρι μονάχα ἡ λαδή!.. Αὐτὸ ἔνοιωσα καὶ τίποτ' ἀλλο! Ἐπειτα ὁ Γάλλος σωριάστηκε κάτω καὶ πῆρε μαζὶ του καὶ τὴ λαδή τῆς λόγχης του, ποὺ ἔέφυγε ἀπ' τὸ χέρι μου καθὼς εἰχε πρὸν ἔεφύγη καὶ τὸ λεπίδι. Αὐτὸ ἔνοιωσα καὶ τίποτ' ἀλλο! Χωρὶς νὰ τὸ θέλω, χωρὶς νὰ τὸ ξέρω τὸ γιατὶ τῶναλα στὰ πόδια. Ὁ Βοριᾶς μὲ κυνηγοῦσε ἀπὸ κοντὰ μ' ἔνα σπαραχτικὸ οὐρλιατό. Κλειδώθηκα στὸ καλυβόσπιτό μου. Ἐτρεμα σύγκορμος. Ὁ Βοριᾶς ἔμπαινε ἀπ' τὰ κεραμίδια, ἀπ' τῆς χαραματιές, ἀπ' τὸ τζάκι. Ἀνάδεψα τὴ φωτιά. Ἡθελα νὰ ρωτήσω κακοίον ἀν ημουν έγώ. Γιατὶ δὲν ἔνοιωθα μέσα μου τὸν ἔαυτό μου. Μήπως μὲ ἀρπαξε ὁ Βοριᾶς; Μούρθε μιὰ τρέλλα νὰ τρέξω

στὸ Γχλλικὸ Νεκροταφεῖο νὰ ἴδω μήπως ημουν ἐκεῖ. Μὰ φοβή-
θηκα μήπως τάχα μ' ἔχουν θαυμάνενο ἀπόξιο ἀπ' τὸ ουρμακό-
πλεγμα, μὲ τοὺς Σενεγαλέζους, κάτω ἀπὸ μιὰν ὀλόριῃ πέτρα,
καὶ δὲν πῆγα!.. Οἵμως βέδια: ημουν νεκρός. Μὲ σκότωσαν!
Τὴν ὥρα ἐκείνη ποὺ μοῦ πήραν τὴν ξένη λόγγη ἀπ' τὸ χέρι...
Καὶ νὰ μήν τῶχω καταλάθη τόσογν τῷρα πὼν εἰμαὶ σκό-
τωμένος!.. —

Ἐπεσα καὶ κοιμήθηκα βαρειὰ δύπως κοιμώνται, πιστεύω,
ὅλαι· οἱ νεκροὶ τὴν πρώτη νύχτα τοῦ θανάτου ἔπειτα ἀπ' τὸ κου-
ραστικὸ ταξεῖδι τῆς ζωῆς...

Ἄλλὰ τὸ πρωὶ ξύπνησα! Ζῶ; Δὲ μὲ σκότωσαν, λοιπόν,
χιὲς τὴ νύχτα τὴν ὥρα ποὺ μοῦ πήραν τὴν ξένη λόγγη ἀπ' τὸ
χέρι; Τότε ποιὸν σκότωσαν λοιπόν, χιὲς τὴ νύχτα ποιὸν
σκότωσαν;

Μπήκα στὸ καφενεῖο νὰ πιῶ καρφὲ κι' ἄκουσα ποὺ μιλοῦ-
σαν γιὰ κᾶποιον Γάλλο ποὺ αὐτοχτόνησε μὲ τὴ λόγγη μπροστὰ
στὸ σπίτι τῆς πλύστρας, γιατὶ ἀγαποῦσε τὴν κόρη της καὶ δὲν
τοῦ ἀνοίγανε νὰ μπῆ...

— "Οὐχὶ δὲν αὐτοκτόνησε! εἰπ' ἔνας φοντάρος. Κᾶποιος ἄλ-
λος τὸν ξεμπέρδεψε... .

«Σκότωσα ἔναν ξύρωπο! ἔναν ξύρωπο, ποὺ δὲν τὸν εἶδα
ποτέ, ποὺ δὲν ξέρω ποιὸς εἶνε, ποὺ δὲν εἶνε, πῶς τὸν λένε, ποὺ
δὲν ξέρω τι φάτσα εἶχε! Σκότωσα κᾶποιον, ποὺ δὲν τὸν σκό-
τωσε ὁ πόλεμος! Σκότωσα ἐεινον ποὺ έμένα δὲν μὲ σκότωσε!
Σκότωσα!... »

Κ' ἔπειτα.....

Θυμάμαι πώς ξεκίνησα νὰ πάω στὴν κηδεία του κ' εἰχα ἔναν
ἀκατανίκητο πόθο νὰ ξεσκεπάσω τὴν κάσα του, νὰ τὸν φιλήσω
καὶ νὰ ζωγραφίσω τὴ μορφή του γιὰ πάντα μέσα στὰ μάτια
μου. Δὲν πῆγα.

Θυμάχαι πώς ξεκίνησα νὰ πάω στὸ Φρουραρχεῖο καὶ νὰ παραδοθῶ λέγοντας πῶς μέσα σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο σκότωσα κι' ἐγώ, καθὼς δλοι, ἔναν ἀνθρωπὸ ποὺ δὲν τὸν ξέρω, καθὼς δλοι, πωὶς εἰνε κι' οὕτε ἡθελα, καθὼς δλοι, νὰ τὸν σκοτώσω ! Δὲν πῆγα . . .

Θυμάχαι πῶς ξεκίνησα νὰ πάω στὸ σπίτι τῆς Καλούδας καὶ νὰ τὴ ρωτήσω γιατὶ τὸν σκότωσε μὲ τὴ δικῇ του λόγχῃ καὶ μὲ τὸ δικό μου χέρι τὸν ἀνθρωπὸ ποὺ τὴν ἀγαποῦσε καὶ χτυποῦσε τὴν πόρτα τῆς μαζὶ μὲ τὸ Βοριά ! Δὲν πῆγα.

“Ομως πῆγα μιὰν ἀλλη μέρα στὸ Νεκροταφεῖο καὶ ρώτησα κ' ἔμιαυα ποιὸς ἥταν ὁ τάφος τοῦ στρατιώτη «ποὺ σύτοχτόνησε» καὶ σκόρπισα κόκκινες ἀνεμῶνες ἀπάνω του καὶ διάβασα τ' ὄνομά του στὸ σταυρό ! Ἡταν ἔνα παιδί εἰκωσιοχτώ χρονῶν.

Φοδᾶμαι νὰ γράψω τ' ὄνομά του. Κι' ἄς ἔγραψε ὁ σταυρός του κάτω κάτω μὲ κεφαλαῖα γράμματα :

« MORT POUR LA FRANCE »

— Πέθανε γιὰ τὴν Γαλλία!... τῶξεραν, λοιπὸν, ἐκεῖνοι γιατὶ εἶχε πεθάνη !... Ἀλλοίμονό μου, γιατὶ νὰ μὴ μπορῶ νὰ τὸ μάθω κ' ἐγώ ;

... Δυστύχησα πολύ, δυστύχησα ἀπὸ ὅπνο, ἀπὸ γαλήνη ἀπὸ φυχὴ. Ζήτησα κ' ἔψυγα γιὰ τὸ λόχο μου, μπροστὰ στὴ γραμμῆ. Ἐκεὶ θὰ βασάνιζα τὸ κορμὶ μου σκληρά. Κριμα ποῦ δὲν εἶχα πειὰ φυχὴ νὰ τὴν βασανίσω κ' ἐκείνη !... Προτοῦ φύγω ξαναπῆγα στὸν τάφο του καὶ ξανασκόρπισα κόκκινες ἀνεμῶνες. Ο φτωχός μου ὁ ἔχτρός !... (Τὶ ἀλλο ἥταν ἀφοῦ τὸν σκότωσα παρὰ ἔχτρός μου) ;... Τώρα πειὰ θάρχησαν νὰ τὸν τρῶνε τὰ σκουλήκια! Ο φρικτός μου ὁ ἔρωτας !... (Τὶ ἀλλο ἥτον τὰ σκουλήκια του ἐκείνα παρὰ δικός μου ὁ ἔρωτας μεταμορφωμένος;) ...

Δὲν ξαναπῆγα ποτὲ καὶ δὲν ξανάειδα ποτὲ τὴν Καλούδα !

Τήν είχα σκοτώση καὶ αὐτὴ τὴν ίδια νύχτα μὲ τὴν ίδια λόγχη!...
Καὶ μὲ τὴν ίδια τὴν λόγχη σκότωσα μαζὶ καὶ τὸν ἔρωτα! Δὲν ξαναγάπησα, οὕτε θὰ ξαναγαπήσω πειὰ ποτέ!...

· ·

“Οταν μεσ’ ἀπ’ τοὺς καπνούς τῶν μαχῶν κι’ ἀπ’ τῆς καταχυτικὲς τῶν κυμάτων ξεχάραξε βαθειὰ στὸν ἔγριον ὄρλεοντα τῶν πολεμικῶν μετώπων τὸ πρώτο θέωραιο πειρήγυμα τῆς εἰρήνης, δταν στὴ βαθειὰ μας ἀξημέρωτη νύχτα ἀκούσαμε νὰ λαλοῦν τ’ ἀπόμακρα κοκόρια τὴν πρωσέγγιση τῆς αὐγῆς κι’ ἔφυγε ὁ θραχυῖς, που μᾶς πλάκωνε τὰ επήλεια κι’ ἔφυγε ὁ μπόγιας, που μᾶς κρατοῦσε ἐνέχυρο τὴν ζωή, κι’ ἔφυγε τὸ σκιάχτρο, που μᾶς ἔδιωχνε τὰ πουλιὰ ἀπὸ γύρω μας, τότε, δταν σὰν τρελλοὶ γιορτάσαμε τὴν ἀνκυρωχή, τότε, χίλιοι πόλιοι χυμήξανε βοερὰ στὴν καρδιά μου καὶ χίλια ὅνειρστα μοῦ ξαναφτέρωσαν τὴν ψυχή!..” Ήγινε ξαρπικὰ ἡ ζωὴ πάλι δική μου καὶ πίστεψα ἀνεπάντεχα πὸς ξανακατοικήσῃ καὶ γῆ ἀπὸ ἀνθρώπων, κι’ εἶδα ἔνα δρόμο νὰ χαράζεται ἀπάνω στὴ γῆ κι’ εἶδα ἔναν γῆλο νὰ τὸν φω τίζει.... Περπάτησα στὸν ὅμορφο δρόμο κάτω ἀπ’ τὸν αὐλῶν τῇλο καὶ δρῆκα πάλι τοὺς θεούς τοῦ πατρικοῦ μου σπιτιοῦ κι’ ἀκούσα πάλι τὰ πουλιὰ νὰ λαλοῦν καὶ μύρισα πάλι τὰ λουλούδια τῆς γλάστρας, ἔσταξα πάλι τὸν τίμιο καὶ καρποφόρο ἰδρώτα τῆς εἰρηνικῆς δουλικῆς, βρήκα πάλι παρηγοριὰ στὴν κοινωνία, εἶδα καινούργιους σκοπούς στὴ ζωή, φύτρωσα νέες ἐλπίδες γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα — μὰ δὲν ξαναγάπησα ποτέ....

....’Ακόμα! Γιατὶ τὸ λέω εἰλικρινὰ πῶς δὲν πιστεύω παρὰ πῶς πάλι θὰ ξαναγαπήσω. Καθὼς ξέχασα τὸν πόλεμο καὶ δὲν θυμάμαι ἀν ἐσκότωσα ἥ μὲ σκότωσαν σὲ δαῦτον, μὰ βρίσκω πῶς καὶ τὸ ἔνα καὶ τὸ ἄλλο θάζηταν δλως διόλου φυσικὸ κι’ ἀσήμαντο

γιὰ τὴ ζωή, ἔτοι θὰ ξεχάσω μιὰ μέρα καὶ τὸν τάφο ἐκείνου, ποὺ «πέθανε γιὰ τὴ Γαλλία» — ἀφοῦ πέθανε γιὰ τὴ Γαλλία ;..—. "Ἐτοι θὰ ξεχάσω καὶ τὴν ἀνύποπτη κοπέλλα, ποὺ τὸν σκότωσε μὲ τὸ χέρι μου καὶ μὲ τὴν λόγχη του — πώς τὴν ἔλεγαν; Καλούδα!..—"Ἐτοι θὰ ξεχάσω κι' δλα τοῦτα, ποὺ κάθησα κι' ἔγραψα χωρὶς κανένα σκοπό. Ἐνῷ θὰ μποροῦσα νὰ σᾶς γράψω τότε μὲ λιγώτερο κόπο τὴν δμορφή ιστορία ἐνδεικθεῖσμένου ἔρωτα — ποὺ σίγουρα θάρθη, ἀφοῦ ζῶ κι' ζσο δὲν πεθαίνω.....

ΚΑΚΟΠΑΙΔΟ!!!

Ξεκουράζεται καλοκαΐτι στὸ χωριό του. Καὶ πρώτο καλοκαΐτι ποὺ γυρίζει φοιτητής. Ὁταν βεδαίωθηκε πὼς δὲν ἔμεινε μάτι πὼν νὰ μὴν εἰχε ἵδη τὸ κομψό του γκρίζο κουστούμι, τὴ φανταχτερή του γραβάτα καὶ τὸ μακρο μπαστοῦνι μὲ τὴν ἀσημένια λαδή, ἀρχηγες νὰ στενοχωριέται. Κάτι τοῦ λείπει ἀπ' τὴ ζωὴ του. Κάνει ώραίους περιπάτους κάθε πρωῒ, κολυμπάει κάθε μεσημέρι, πηγαίνει μὲ τὴ βάρκα συχνὰ τὸ βράδυ. Διαδέξει ὅμορφα μυήστορήματα. Βίζει καινούργειο αἴμα. Βίζει καινούργιες ἰδέες. Τὸ σφρ γος του ξεχειλίζει. Ἡ καρδία του ἀνησυχεῖ. Καὶ ἴσχια ἐκεῖνο ποὺ τοῦ λείπει εἰναι λίγος ἔρωτας!.. Εἰναι τόσο δύσκολο νῆχη κανεὶς λίγον ἔρωτα στὴ μικρὴ ἐπαρχία!... Μὰ εἶνε καὶ τόσο δύσκολο νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς ὅταν εἰνε δεκαοχτώ χρονῶν, πρωτεετής φοιτητής καὶ ξεκαλοκαιριάζει!.. Βρήκε κάνει καλὴ συντροφιὰ σὰν ἔτυχε νὰ περνάῃ τὸ φετεινὸ καλοκαΐτι στὸ χωριό τους ἡ φιλικὴ τους φαμελιά ἐνὸς ἔμπορα ἀπὸ γειτονικὴ πόλη. Ἐκεῖνος πηγαίνορχεται — ἔχει τὸ μαγαζί του μοναχό. Μὰ ἡ γυναῖκα του μὲ τὰ δυό της χαριτωμένα παιδάκια εἰνε δλη μέρα μαζί τους, μὲ τῆς ἀδερφές του καὶ μ' αὐτόν. Τὸ πρωῒ στὸν ἴσχιο τῶν πλατάνων, τὸ ἀπόγεμπα στὸ σπίτι, τὸ βράδυ στὴν ἀκρογιαλιά τὴν στὴ βάρκα. Κ' ἔχει τόσο καλὴ συντροφιά! Πάντα γελαστή, πάντα τραγουδιστή, πολύλογη πάντα. Παίζει ώρατο μαντολίνο. Καὶ τραγουδεῖ ὅμορφα. Θὰ μάθη καὶ τὰ κορίτσια. Εἰνε ἀπέξω ἀπὸ τριανταπέντε χρονῶν κ' ἔχει δλως διόλου κοριτσιάσικη κορμωστασιά, καὶ ψυχὴ κοριτσιοῦ. Μὰ κᾶποιον ἀγέ-

ρχ, κάποιον ίσκιον ολόγυρά της δλως διόλου κοριτσίσικα.

Δέν είνε ώραια. "Ομως τὰ μάτια της είνε παράξενα. Μεγάλα καὶ οἱ κόρες τους μὲ τὸ ἀταίριαστο, ἀπροσδιόριστο χρῶμα, κάπως γυρίζουν σὰν τρεχοί, σὰν ρόδες, γρήγωρα-γρήγωρα, βιαστικά, μεσ' τὸ ἀσπράδι ποὺ τὸ ἀναταράζουν καὶ τὸ τριχυμίζουν σὰν νάτανε ώγρό, ρευστό... Ναί, πωλὺ παράξενα μάτια. Κι' ὅπως γυρίζουν οἱ σταχτοπρασινοκάστανες ροδίτες τους, ὅπως γυρίζουν ἀπ! ἀγγίζουν ξαφνικά μὲ τὴν κόψη τους τὰ ξένα μάτια καὶ τὰ χαράζουν, τὰ σκληρούν ώς μέσα στὴν καρδιά

Τόσο συνείθισε τὴ συντροφιά της, ποὺ καλοκατέρι του καὶ δροσιά του ἔγινε πλέον αὐτή. Μὰ μήπως κ' ἔκεινη;

Θάπρεπε νὰ βάλῃ κανεὶς κακό μὲ τὸ νοῦ του ἀν ἐμάντευε πόσῳ τὸν τραβήσεις ἡ ὥριμη γυναικα καὶ σὲ μὲν ἐποχὴ ποὺ εἶχε τόσην ἀνάγκη γιὰ λίγο ἔρωτα! Μὰ ἔκεινος δὲν εἶχε βάλη κανένα κακό. Τὰ νεικήτα του ἔτρεχαν κοντὰ σ' ἔνα παρθενικό, ρόδινο σηνειρο ἀγνοῦ ἔρωτα. Διψούσαν γιὰ τὸ καθαρὸ πρώτο αἰσθημα, ποὺ δὲν τὸ εἶχαν δικιμάσῃ ἀκόμα. Ἡταν ὁ πρωτηνὸς στρατοκόπος ποὺ διψάσε γιὰ νερὸ, καὶ τρέχει πρὸς τὴ βρύση τοῦ λόγγου — Ποτὲ δὲν τοῦ περνάει ἀπ' τὸ νοῦ πῶς μπορεῖ νὰ ξεδιψάσῃ ἀπῶνα βαρέλι μὲ γλυκό κρασί.. Κάποια μουγγή φωνὴ ποὺ ἀνεβαίνει ἀπ' τὰ ἔγκατα τῆς σύρκας του, ἀπ' τὸν πυθμένα τοῦ αἴματός του, σβυέται, χωρὶς ν' ἀκουετῇ στοὺς θόλους τῆς καρδιᾶς του. "Ομως ἡ συντροφιά της γίνεται μὲ τὸν καιρὸ ἀναγκαιότερη. Τὴν ἔχει ἀκόμα καὶ στόνειρό του. Μὰ ἔκει δὲν είνε ἡ ίδια. Πρῶτα-πρῶτα δὲ γελάει, δὲ τραγουδάει — σωπαίνει μελαγχολική. Κι' ὅλο τὴ βλέπει κάπως σὰν νὰ ταλαντεύεται, ἀπὸ 'δω κι' ἀπὸ 'κει ἀνάερη, σὰν νὰ τραμπαλίζεται ξαπλωμένη ἀπάνω σὲ μεγάλα συγνεφένια κύματα... Καὶ κάθε ποὺ ἀλλάζει στάση, κάθε ποὺ γέρνει ἀπ' τὴν ἀλλη μεριά, παίρνει ἡ μορφή της διαφορετικιάν ἔκφραση... Μὰ τί τὴν βασανίζει ζει; Τῆς τὰ λέει τὰ ζηνειρά του, δχι χωρὶς

πονηριά—έκεινη ἀπαντάει πῶς δὲν πιστεύει τὰ δυνειρά. Καὶ οἱ ροδίτες τῶν ματιῶν της στιφογυρίζουν γρηγωρότερα...

“Οταν τύχη ν’ ἀγγίξῃ ἐπάνω της, μιὰ παράξενη δύναμη τὸν τινάζει πέρα. Καὶ θέλει νὰ τὴ δοκιμάξῃ συχνότερα τὴ δύναμη αὐτῆς. Δὲν πρέπει. ”Οταν τὸ σκέφτεται τῆς παίρνει σχώρεση ποὺ τὴν ἀγγίζει ἔτοι ἀπρόσεχτα. Καὶ στήν ταραχή του δὲν καταλαβαίνει τί τοῦ ἀπαντάει, καθόλου.

“Ενα μεσογέμερι, ποὺ διάβαξε στὸ χρεββάτι του κάποιο μυθιστόρημα χωρίς νὰ μπορῇ νὰ τὸ παρακολουθήσῃ, οὔτε ν’ ἀποκοιμηθῇ, ἔκαμε μιὰ μεγάλη ἀποκάλυψη ἀπάνω στὸν ἑαυτό του : Δὲν ἦταν αὐτὸς ποὺ τοῦ ἔλειπε κάτι ἀπ’ τὴ ζωή του ; Πῶς τώρα δὲν τοῦ λείπει ; Δὲν ἦταν αὐτὸς ποὺ καιγόταν γιὰ λίγον ἔρωτα ; Πῶς τώρα δὲν καιγεται ; . . . Μήπως δὲν τοῦ λείπει πειὰ τίποτα ; Μήπως είχε τώρα τὸν λίγον ἔρωτα ποὺ διψοῦσε ; Νὰ τὴν ἀγαπάῃ ; . . . Μπορεῖ ποτέ ; Μιὰ ὥριμη γυναῖκα μὲ δυό παιδιὰ κι’ ἔναν σοδαρὸ χντρα ; Στὴν ἀπειρία του φαινόντουσαν ἀπροσπέραστα σ’ ἔνα φυσικὸ αἰσθημα τὰ ἐμπόδια αὐτά. Μὰ πάλι πῶς τοῦ εἶνε τόσο ἐλκυστική ; Τί ἄλλο είνε τὸ ἀκαταμάχητο αἰσθημα ποὺ τὸν σπρώχνει ν’ ἀκουμπήσῃ ἀπάνω της, νὰ τὴν ἀγγίξῃ κάπου, νάνε πάντα κοντά της ; Τί ἄλλο μπορεῖ νὰ λέγῃ ή μουγγή φωνή τῶν κρεάτων του ποὺ σδυέται ἀνάκουστη στοὺς σκοτεινοὺς θόλους, στὰ βαθειὰ κατώγια τῆς καρδιᾶς του ; Καὶ δὲν πρέπει νάνε τῆς ψυχῆς του ή ἄνηκη φωνή ἔκεινη ποὺ καλεῖ κάθε νύχτα στὰ δυνειρά του ; Τὴν ἀγαπάει ! ”Αχ ἔκεινα τὰ μάτια ποῦ στριφογυρίζουν σὰν τροχοὶ κοφτεροί ! ”Αχ ἔκεινη ἡ κοριτσίστικη κορμοστασιά ! ...”

Μὰ είνε ἔνα ἔγκλημα, ἔνα σωστὸ ἔγκλημα ποὺ δὲν παίρνεις καμμιὰ δικαιολόγηση. Νά, ἔλα, πὲς πῶς ἀλήθεια τὴν ἀγαπάει ; Πῶς θὰ τολμοῦσε νὰ τῆς τὸ πή ; Ποῦ ναῦρη τὰ λόγια ποὺ ταιριάζουν ; Νὰ υπάρχουν λόγια καὶ τρόποι γιὰ ἔνα τέτοιο πράμα;

”Αδύνατο ! Κανείς, στήν ήλικία του, στή θέση του δὲ θὰ τόλμησε ποτὲ νὰ μιλήσῃ ἐρωτικὰ σὲ μιὰ ωριμη γυναῖκα μὲ δυὸς παιδιά κι' ἔναν σοδαρὸν ἄντρα ! Νὰ τὸ κάμη αὐτός ; Κι' ἀν τὰ λόγια του ἀκουγόντουσαν πειὸ πέρα, ποιὰ ἄλλα λόγια μποροῦσε νὰ βρῇ γιὰ νὰ δικαιολογηθῆ στής ἀδερφάδες του ;.. Καὶ στή μητέρα του ;.. Καὶ στὸν ἄνδρα της ;.. Καὶ στ' ἀθώα της τὰ παιδάκια ;.. Μά, σὲ πειὸ πολύ, σ' αὐτὴν τὴν Ἰδια ; Τι θὰ τῆς ἔλεγε παρακάτω ὅταν θὰ ἐγγρίζε νὰ τὸν ρωτήσῃ αὖστηρά :— Πῶς εἰπες ;»...! 'Αληθεια..., δὲν πρέπει νὰ κάνῃ ποτὲ κανεὶς κάτι δχι ἀν εἰνε κακό, μὰ τουλάχιστο ἀν εἰνε τόσο κακὸ ποὺ δὲ μπορεῖ οὔτε ὁ Ἰδιος νὰ τοῦ βρῇ, οὔτε ἀπὸ πρίν, τῇ δικαιολόγηση !..” Ετσι εἰνε.

Καλὰ οἱ ἄλλοι — ἄλλ' ἀν ἡ Ἰδια δὲ γυρίσῃ νὰ τὸν κυτάξῃ αὖστηρά καὶ δὲν τὸν ρωτήσῃ :— «Πῶς εἰπες ;»...; "Άν τὸν κυτάξῃ... Πῶς ἄλλοιως μπορεῖ νὰ τὸν κυτάξῃ ;... "Άν τοῦ πή...Μὰ τί ἄλλο μπορεῖ νὰ τοῦ πή ; ..Φέρνει μπροστά του τὰ παχειὰ της, δύρρα χείλη, τὰ βάζει μὲ τὴ φαντασία του νὰ κινηθοῦν, ν' ἀπαντήσουν στὰ δικά του ἐρωτικὰ λόγια, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ φαντασθῇ παραπέρα τὰ λόγια ποὺ θὰ μποροῦσε νᾶδρη ἔκεινη ! Δὲν ὑπάρχουν, δὲν ὑπάρχουν τέτοια λόγια !... Δὲν ὑπάρχουν !.. μὰ καὶ ποὺ τὸ ξέρει αὐτός ; πότε γνώρισε αὐτός τὴν καρδιὰ καὶ τὸν ἐρωτα καὶ τὴ γλώσσα τῆς γυναικας ;.. 'Επειδὴ αὐτός, ἀδγαλτος κι' ἀνήξερος, δὲ μπορεῖ νᾶδρη ἔνα λόγο ποὺ ταιριάζει, γι' αὐτὸ τάχα δὲ μποροῦν κι' οἱ ἄλλοι ; Τὰ δικά του χείλη, βέδοικα, εἰνε ἀσπαρτα κι' ἀπότιστα, ἀφίλητα εἰνε ἀκόμα τὰ δικά του χείλη, πῶς ν' ἔνθισουν ἔτσι μὲ μιᾶς τὰ ώραια ἐρωτικὰ λόγια, τ' ἀγνωστα ; Μὰ ἔκεινη μὲ τὰ δύρρα, μὲ τὰ παχειὰ χείλη, τὰ σπαρμένα καὶ τὰ ποτισμένα, μὲ τὰ χιλιοφιλημένα ἔκεινα χείλη, ὡ πόσα ώραια κι' ἀρθονα, πόσα γλυκὰ καὶ μεθυσμένα λόγια θὰ ἥξερε νὰ τοῦ πή μὲ μιᾶς, δρμητικά, πληγμυριστικά, παθιασμένα

λόγια—νὰν τὸν ἀγαποῦσε !... Αὐτὸς εἶνε τὸ σπουδαῖο : Τὸν ἀγαπάει ;.. Γιατὶ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ ; Δὲν ἔχει τὸν ἀντρα της ; Δὲν ἔχει τὰ παιδιά της ; Τί θὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτόν ; Μὰ πάλι : Γιατὶ νὰνέ τόσο κοφτερές οἱ ροδίτσες τῶν ματιών της ; Γιατὶ νὰ μὴν ἀπαντάει κακοποτε ποὺ πρέπει ν' ἀπαντήσῃ, σταν κρούη ἀπανω της καὶ τῆς παίρνει τάχα σχώρεση ;

Πρέπει νὰ τῆς μιλήσῃ ! Μὰ πῶς ; Τοσ φαίνονται τόσο ἀταλριαστα τὰ συνειθισμένα ἐρωτικὰ λόγια ποὺ ξέρει, τὰ λόγια ποὺ εἶπε κακοποτε σὲ μιὰ μοδιστροῦλα στὴν Ἀθήνα... Εἶνε, ἀλήγθεια, τόσο ἀταλριαστα !.. Νὰ τῆς γράψῃ ;... Τί ; 'Αφοῦ, καθὼς θυμάται, οὕτε τὸ ἐρωτικὸ ἐπιστολάριο, ποὺ κακοποτε τώχε ξεφυλλίζη, οὕτε αὐτὸ δὲν εἰχε μέσα σχέδια ἐπιστολῆς σὲ μιὰ ὥριμη γυναῖκα μὲ δυό παιδάκια κι' ἔναν σοσαρὸν ἀντρα !.. Πῶς, λοιπόν, πῶς ;

Χαμογέλασε εὐχαριστημένος, γιατὶ μεσ' τὴν ἀμηχανία του αὐτὴ ἔνοιωσε πῶς κρυδότουν πραγματικὰ ὅλος ὁ λίγος ἐρωτας ποὺ διψοῦσε.. "Εκλεισε τὸ βιβλίο ποὺ τὸ κρατοῦσε ἀχρηστο στὰ χέρια του, γύρισε ἀπ' τ' ἄλλο πλευρὸ καὶ κοιμήθηκε μὲν μιὰ γλυκύτατη ἀνησυχία : "Ηταν ἐρωτευμένος. Ήσιὸς ξέρει τὶ μπορεῖ νὰ γίνη παρακάτω !. Αὐτὸς ἀγαποῦσε μιὰ φορά !.

Τὸ ίδιο βιράδυ πηγαν μὲ τὴ βάρκα. Τὰ κορίτσια τραβοῦσαν σιγὰ τὸ κουπί. Αὐτὸς κακότουν τώρα στὸ τιμόνι. Σκοτάδιασε. 'Ο 'Αποσπερίτης χτυποῦσε μιὰ χρυσή, καμακιὶ τὴ θάλασσα. Πλέανε στὴν ἔρημη ἀκρογιαλιὰ μὲ τῆς πυκνές καλαμιές ποὺ φάνταζαν ἀπὸ μακροὺ σὰ στίφη ἀγριανθρώπων ὀρματωμένων μὲ λόγχες ἐλαστικές. . . 'Εκείνη καθύόταν στὸ πλάΐ του. Καὶ τραγουδοῦσε: Νὰ μὴν εἶνε οἱ δυό τους, δλοιμόναχοι, μεσ' τὴ βάρκα! Μιὰ τέτοιαν ὥρα θαβρισκε τὰ λόγια πούθελε νὰ τῆς πή. Καὶ θὰ τῆς τἀλεγε ὅλα. Μὰ χρειαζόντουσαν πολλὰ λόγια γιὰ τέτοιαν ὥρα; . . . "Άκου πῶς τραγουδάει σὰν κορίτσι! . . . Θὰ τῆς

ζειεγε: Κύτα πώς τρέμεις ό 'Αποσπερίτης θταν ἀκούη τὸ τρχ-
γοῦδις σου!... Κ' αὐτὸ θάπτωρε μιὰ ἄλλη σημασία—ἄν ήταν
οἱ δυό τους μεσ' τὴ βάρκα μιὰ τέτοιαν ὥρα. Καὶ πόσα θὰ τοῦ
ζειεγε τότε κι' αὐτή!... Ἡ μουγγή φωνή φώναξε δυνατὰ μέσα του.
"Ενα γλυκό μούδιασικ ξεχύθηκε ἀπ' τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του
σ' δλο του τὸ κορμί..." Απλωσε λουνείδητα, μηχανικά, ἐνστιχτα,
σὰ νὰ ἔχτελοῦσε κάποια μεγάλη προσταγή. τὸ ἀριστερὸ του
χέρι, τῶσυρε σιγὰ ἀπάνω στὴν κουπαστὴ τῆς βάρκας, καὶ τὸ
κατέβασε ἀλαφρὰ γύρω στὴ μέση της!.... Ἀναδεύτηκε. Τοῦ φά-
νηκε πῶς πρόσεξε καλὰ μήπως βλέπουν τὰ κορίτσια τίποτα...
ἔτσι του φάνηκε. Μὰ νά: ἐπικανε στὴ μέση της 8λη τὴν κορι-
τσίστικη κορμωστασιά της!.. Πόσσο τὴν ἀγαποῦσε ἐκείνη τὴν
ἥρα!... Μὰ τὸν ἀγαποῦσε κ' ἔκεινη; Ἡ έτσι ἀπὸ ντροπὴ τῶν κο-
ριτσιών ἔμεινε ησυχη; Γιατί ἔπαψε σιγὰ τὸ τραχοῦδι της;

Πέφτει ἀληγούναν βαρύτερα ἀπάνω στὸ χέρι του, ἀφῆνε δλο
τὸ κορμί της ἀπάνω του ἢ κουράστηκε τὸ χέρι: του κ' ἔτσι τοῦ
φαίνεται;... Τὰ κορίτσια φώναξαν πῆνε ειναι πολὺ μακρυά καὶ
νὰ γυρίσουν πειά, μᾶς καὶ τζλλο, κουράσθηκαν νὰ τραβοῦν δλο
αὐτὲς κουπή! Φώναξε πῆνε θὰ πήγαινε αὐτή νὰ τραβήξῃ τώρα,
ξέρυγε ἀπότομα σὰν ἀπὸ ἔνοχη θέση, πήγε καὶ πήρε τὸ ἔνα
κουπή!...

"Οταν θγῆκαν ἔξω ζειειλε τὰ παιδιά μὲ τὴν ὑπηρέτρια στὸ
σπίτι κ' οἱ ἄλλοι: κάθησαν στὸ καφενεῖο νὰ πιοῦνε νερό. "Ἐπειτα
ζειειναν τὰ κορίτσια στὸ σπίτι κι' αὐτός θὰ τὴν συνώδευεν ὡς
τὸ δικό της. Τὸ σπήτι της ήταν πίρα στὴν ἀκρη τοῦ χωριοῦ πρὸς
τὸ ἄλλο μπράτσο τῆς ἀκρογιαλιάς. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε γρή-
γωρσ καὶ δυνατά. Πρέπει νὰ τῆς πή; Δὲν ἔθρισκε οὔτε ἔναν λό-
γο! "Αν τοῦ μιλοῦσε αὐτή, ἀν τὸν μάλλιωνε; Αἴ, τότε τελείω-
ναν δλα! 'Αλλ' ἀν δὲν τοῦ μιλοῦσε, ἀν περίμενε μὲ λαχτάρα νὰ
μιλήση αὐτός, νὰ μιλήση ἔκεινο τὸ χέρι που τῆς ζειειλε προτή-

τερα στή ψάρκα τὴ μεσούλα της;. Βαδίζανε σιωπηλοί κάτω ἀπ' τὰ δεντράκια τοῦ σκοτεινοῦ δρόμου. Μόνον ἔνας διαβάτης πήγαινε μπροστάν ἀπ' αὐτούς. Κι' ἂν τῆς μιλήσω θά μ' ἀκούσῃ ἔκεινος! σκέφτηκε σὰ γίζε νὰ ξεγελάσῃ τὸν ἵδιο τὸν ἐαυτό του τὸν ἀνίκανο νὰ βρῇ τὸ ταιριαστὸ λογάρι ποὺ αχτερούσαν τόσην ὥρα τὰ μικρά της αὐτάκια!... Τότε ξαφνικά, αὐτόματα, ἀπλωσε τὸ χέρι του κι' ἔπως κρεμότουν τὸ δικό της στὸ πλάτι του τῆς ἐπιασε τὸ μικρό της δαχτυλάκι στήν ἄκρη του, ἀπ' τὸ νῦχι!... Ἐκείνη τὸ ἀφριδε σὰ νἀγηταν ξένο, σὰ νἀγηταν δικό του. Ἡρθε σιμότερα καὶ τὰ κορμιά τους μιλήσαν τῶνα στάλλο μὲ τὴν ξαναμένη ζέστα τους... 'Αλλ' αὐτὸς ἔτρεμε δλος. Εἰδε τὸν ἄλλο διαδάτη πώτεριψε δεξιά. Πρὶν φτάσουν στὸ σπίτι της ήταν ἔνα μεγάλο δέντρο μὲ κατασκότεινον ίσχιο. 'Οταν περγούσαν κάτω ἀπὸ αὐτὸς ἔστριψε ξαφνικά καὶ βρέθηκε ἀντικριστά της. Εἰδε τὶς ροδίτσες τῶν ματειῶν της νὰ στριφογυρίζουν δικιμονισμένα, τοῦ φάνγκε. Τὴν ἀρπαξε ἀπὸ κάπου — μήπως κατάλαβε ἀπὸ ποῦ; — τὴν ἀκούμμηνησε στὸν κορμὸ του δέντρου καὶ τὴ φίλησε σφιχτά, μανιακά, στὰ παχυά, στὰ δύρρα της χειλιγι. Τὸ ρούφηξε τὸ φιλί του, ἔτσι τοῦ φάνηκε, μὰ εὖθὺς τοῦ ξέρυγε:

— Κακόπαιδο!...

Τοῦειπε σιγαλὰ κ' ἔτρεξε πρὸς τὸ σπίτι της ἀλαφρὴ σὰν ἀλαράκι. Τότε κ' ἔκεινος — παράξενο — πῆρε τρέχοντας, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, τὴν ἀντίθετη διεύθυνση γιὰ νὰ γυρίσῃ σπίτι του. 'Οταν πειὸ πέρα κοντοστάθηκε, συλλογίστηκε λυπημένος κᾶπωις: Δὲ χρειαζόντουσαν, λοιπόν, καθόλου λόγια!... "Ολ' αὐτὰ ἔγιναν μὲ μιὰ λέξη μονάχα;. Πῶς μ' εἶπε; Κακόπαιδο!.. Ναι μὰ δὲ μ' εἶχε ξαναπή ποτὲ κανεὶς ἔτσι!...

"Ολη νύχτα γελοῦσε, τραγουδοῦσε, σφύραγε πενταχαρούμενος. Καὶ τὴν εἶδε στὸν ὑπνο του ἀνάερη μὰ χωρὶς νὰ ταλαν-

τεύεται, ξαπλωμένη στὰ συγνεφένια κύματα μὰ χωρὶς νὰ τραχυπαλίζεται — ἀσάλευτη. Εἶχε γίνη!...

“Οταν τὸ φῶς τοῦ χτύπησε τὸ πρωὶ τὰ μάτια πετάχτηκε χαρούμενος πάλι. Μὰ κάποια ντροπή ἀπλώθηκε μέσα του δπως τὸ ροδόφως τῆς ἀνατολῆς στὴ θάλασσα. Πῶς νὰ τὴν ξαναῖδῃ — στὸ φῶς τοῦ ἥλιου; Πῶς νὰ τὴν κυτάξῃ;.. Τι νὰ τῆς πῆ;.. Κι’ ἀνέκεινη μετάνοιασε τὴν νύχτα;...

‘Αποφάσισε νὰ μὴν πάη καθόλου σήμερα στὸ σπίτι της, νὰ τὴν ἀποφύγη ὅλως διόλου σήμερχ — σπῶς θάκανε βέδαια κ’ ἔκεινη... Μὰ δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα ποὺειχε ντυθῆ γιὰ νᾶδγη κι’ ἀκούσε τὴν τραγουδιστὴ φωνὴ της κάτω ἀπ’ τὸ παράθυρο του κι’ ἀκούσε τὴν πόρτα τους νὰ χτυπάνη — καὶ τὴν καρδιά του. ‘Ετρεξε καὶ τῆς ἀνοιξε αὐτός. ‘Ηρθε νὰ πάρη τὰ κορίτσια νὰ πᾶνε κάπου, ἢν γῆθελαν... ’Αλλὰ καθὼς περνοῦσαν τὴ σκοτεινὴ ἀμπατή τὸν ἄρπαξε ἔκεινη, καὶ τὸν φίλησε σφιχτά, μανιακὰ στὸ στόμα ...

Πήγαινε πολλὲς φορὲς μὲ τὰ κορίτσια, δταν ἡταν φεγγάρι, καὶ ξαπλωνόντουσαν στὴν ἀκρογιαλιὰ κάτω ἀπ’ τὸ σπίτι της. ’Ακουμποῦσαν τὸ κεφάλι στὰ πουπουλένια μαξιλάρια ποὺ τοὺς ἔφερνε καὶ κύταζαν ψηλὰ τὸ σεληνοφώτιστο χάρος τραγουδῶντας ὅλοι μαζὶ ἡ ρίχνοντας στὰ κουτουροῦ χαλικάκια στὴ γαληνεμένη θάλασσα. “Οταν ὁ ἀντρας τῆς ἔλειπε αὐτὸς τῆς ἔδαζε μυστικὰ λουλούδια κάτω ἀπ’ τὴν κεντισμένη ντεμέλα. ’Έκεινη τζῆρισκε τὴ νύχτα καὶ τὴν ἥληγ μέρα ἔκανε τρόπο νὰ τὸν πετροβολήσῃ μ’ αὐτά. ‘Ηταν ἔνα κορίτσι, ! ἔνα προτοπόνετο κορίτσι. Ποιάς τῷλεγε πῶς ἡταν τάχα μιὰ ὥριμη γυναῖκα μὲ δυὸ παιδάκια κι’ ἔναν σοσσαρὸν ἄντρα; Αὐτὸ εἰνε ἔνα μεγάλο φέμιμα, ἐμιως (κι’ ἓν δὲν εἰνε) ἀπόδιε λείπει ὁ ἀντρας της. Δὲν εἰνε φεγγάρι. Καὶ φυσάει ἀπ’ τὴ θάλασσα Κ’ ἡ ἀδερφή του νυστάζει. Μὰ τὴν πήρε μὲ τὸ στανιὸ καὶ πήγαν. Κατέθηκαν τὰ πουπου-

λένια μαξιλάρια... Μετράμε τ' ἀστέρια κι' ἔποιος μετρήση τὰ περισσότερα ;... «Καλὸν — δὲν κρυώνετε ; Ἐγώ κρυώνω καὶ νυστάζω....» «Ἄπλινθος εἶνε τὸ σπίτι καὶ τὸ κρεβάτι ἐκεῖ...» «Νὰ σοῦ πάθῃ... Καλὸν ποὺ ίψα κάρμα...» «Οταν μετρήστε τ' ἀστέρια μὲ ξυπνήτε!...» Κ' ἔρυγε γῆ ἀδερφή του. Οἱ δύο τους ὄλομόναχοι, στὸ σκοτάδι, στ' ἀκρογιάλι ;... «Ω! πῶς εὐώδιαζε τὸ κορμί της σὰν φύκι καὶ σὰν ἄμμος στὴ ρίχη!..

Καὶ μέτρησαν τ' ἀστέρια—κάλεις ἀστέρις κ' ἔνα φιλί. Καὶ μέτρησαν τὸ χάρος—κυλῶντας μείζουμένος σ' ἔνα χάρος ποὺ δὲν ὅπαρχαν παρὸν δύο σφρόδροι παλμοί, οἱ δικοὶ τους... Κάποια στιγμὴ ἀκούστηκε μιὰ ξεψυχισμένη φωνή, γῆ φωνή της: — Δὲν εἰσαι καλός!.. Δὲν εἰσαι ἀγνός!...

Ανακτήκανθηκε καὶ τὴν κύταξη, μὲ τρεμουλιάρικη ἀγωνία, κατάμεσα στὴ αβύσσιμην της μάτια. Τῇ γῆιελε νὰ πη μ' αὐτό; «Η ἔκφραστή της δὲν ἔδινε καμμιάν ἐξήγηση. Τὰ χείλη της ξανάλεγαν: Δὲν εἰσαι καλός!...» Μιὰ τύψη τὸν χτύπησε ξαρνικά: πῶς τάχα προχώρησε πειὸν πολὺ καὶ δὲν ἔπρεπε... Αποτρέψθησε τὸ χέρι του ἀπὸ κάπου — κ' ἔμεινε καλός!... Τὸ πατίδι !....

Μτὸ δρόμῳ ποὺ γύριζε μὲ τὴν ἀδελφή του μετανοοῦσε περγαλόφωνα γιατὶ νὰνε τόσο καλός. Κι' αὐτή ποὺ δὲ μποροῦσε τίποτα νὰ καταλάβῃ — ήταν κι' ἀπ' τὸν ὅπνο — τοῦ ἀπαντοῦσε νυσταγμένα πῶς ἡν ἥταν ἀλήγουσα καλός δὲν ίψα τὴν ξεσήκωνε νὰ τὴ φέρη ἀπόψε στὸ παραθύλασσο νυσταγιλιένη, κρυωμένη κι' ἀνόρεχτη. — Μήπως κι' έσυ δὲν ἔχεις δίκηρο ; τὴς εἴπε μόνο.

«Οταν ἔγινε, τέλος πάντων, γῆ ἐκδρομὴ στὸ Μόλο τῆς Μεγάλης Κρέμασης, ποὺ πολὺν καιρὸ τὴ σχεδιάζανε, πέρασαν ὠραῖα. Εστρωσαν φτέρες κάτω ἀπ' τὰ πλατάνια, ἐδῶ ἔγινε γῆ τραπεζαρία, ἐκεῖ οἱ κρεβᾶτοκάμαρες. Πειὸν κεῖ φενότουν στὴ σούβλα τὸ ψητό. Τὰ τζιζίκια σάμπως αὐτὰ νὰ τους φιλοξενοῦσαν στὰ λισκιερὰ ἐκεῖνα παλάτια τους, τραγουδοῦσαν μὲ πολλή,

θᾶλεγες, φροντίδα. Γύρισαν τὰ κατατόπια τοῦ Μύλου. Εἶδαν τὴς καμάρες πῶφερναν τὸ νερὸ ἀπ' τὸ ποτάμι, κι' ἡταν καταπράσινες ἀπ' τὰ πωλυτρίχια καὶ τὰ μούσκλια, στολισμένες σὰ στοὺς παλατιούς σὲ μεγάλο γιορτάσι. Εἶδαν τὴν Κρέμαση καὶ τὴν Κάναλη, τὴς Μυλόπετρες καὶ τὴς φτερωτές. Ζυγιάστηκαν στὴν πλάστιγγα τοῦ μυλωνᾶ — ἡ ὥριμη γυναικα μὲ τὰ δυὸ παιδάκια καὶ τὸν σωδαρὸν ἀντραῖοντες ζερύνη δυὸ δύχαδες στὸ ξεκαλοκαλριό της!.. "Επειτα πήγαν στὴν Νεροτριβή ποὺ μὲ τὰ μαντάνια της μαλακώνει κι' ἀπαλαίνει τὰ σγαντσαρὰ χιωριάτικα μάλλινα — βελέτζες, τσέργιες, ἀντρομίδες, μπατανίες

Κατέβηκαν πειδόντακτούς μικρούς καταράχτες. Πόση δροσιά. Αλώνιος ισχιος καθότουν ἔκει, τυμπαζωμένος κουβόρι, κάτω ἀπ' τὴς θεώρκτες βατουλιές, ποὺ πηδούσαν δριμητικὰ ἀπ' τοὺς γκρεμούς τῆς βαθειᾶς ρεματιᾶς καὶ σταματοῦσαν ἀνάερες στὴ μέση, σὰν κρατημένες ἀπὸ ξαφνικό θάμα. Οἱ ἀρκουδοθασίες κρεμούσαν τὴς χτέλειωτες, ξερὲς κι' ἀγκαθερές βέργες τους. Κι' ἀπὸ πάνω οἱ ἀγροκισσοὶ κ' οἱ ἀγράμπελες σκορποῦσαν τὰ στερνά τους λουλούδια καὶ τὰ πρώτα τους βατόμουρα... Ήταν κάπου ἔκει μιὰ σπηλίτσα, μιὰ πράσινη κόχη μεσ' στὸ βράχο, ποὺ ποτὲ δὲν τὴν εἶδε τὸ φῶς τοῦ γῆιου. Μόλις ἐφταναν ὡς ἔκει οἱ πιτσιλίθρες τοῦ βουεροῦ νεροῦ καὶ τῶν τζιτζίκων οἱ ἀντίλαλοι «'Ελάτε νὰ σας δείξω τὴ σπηληγά...» φώναξε. «'Εμεῖς τὴν ξέρουμε», εἶπαν τὰ κορίτσια, ποὺ δὲν ἤθελαν νὰ βραχοῦνε στὰ νερά. Μὰ ἔκεινη ποὺ δὲν τὴν ἤξερε; Τῆς ἐδώσε τὸ χέρι καὶ κατέβηκαν πηδῶντας τὰ βράχια σκαλοπάτια τῆς ρεματιᾶς. "Εστριψαν δεξιά, μακριὰ ἡπὸ κάθε μάτι κι' ἀπὸ δλον τὸν κόσμο ποῦξεραν ὡς τότε, παραμέρισαν τὰ βατόχλαδα καὶ μπῆκαν στὴ σκοτεινὴ σπηλίτσα. 'Ανατρίχιασαν ἀπ' τὴν ὄλόπηγχτη δροσιά. Καὶ τὰ φιλάκια ἡταν ὄλόδροσα κ' ἔκεινα σὰν τὴς πιτσιλίθρες τοῦ νεροῦ πῶφταναν πότε-πότε στὰ πρόσωπά τους. Τρελλάθηκαν. Κ' ή

σπηλιὰ εἰχε νὰ ιδῃ τέτοιες τρέλλες ἀπ' τὸν καιρὸν ποὺ κᾶποιοι τραγοπόδαροι θεοὶ κουδαλοῦσαν ἔκει μέσα τῆς Νεράϊδες... «Θὰ ρυῆτε τώρα;...» φώναξαν τὰ κορίστια. Βγῆκε στὴν πόρτα τῆς σπηλιᾶς καὶ βγάζοντας τὸ κεφάλι της μεσ' ἀπ' τὰ βατόχλαδα φώναξε πρὸς τ' ἀπάνω : «Ἐλάτε — Ήλα χάσετε. Εέρετε τί ὥραῖα ποῦσινε!..». «Ἐμεῖς φεύγουμε!..» ήταν ἡ σκληρή ἀπάντηση ποὺ κατρακύλησε κάτω κι' ώς τὴ σπηλιὰ μὲ τὴ βοή τοῦ γεροῦ καὶ μὲ τῶν τεῖτζικων τὰ τραγούδια. Φεύγουν! γύρισε καὶ τοῦ εἶπε μὲ παράξενο τόνο, τὴν ἀγκάλιασε σφιχτὰ καὶ τὴν ἀπόσυρε στὸ βάθιος τῆς σπηλιᾶς σὰν πρωτόδγαλτος τραγοπόδαρος Θεούλης, ποὺ μόλις τώρα ἔνοιωθε τὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς του. Δὲν τοῦ εἶπε λέξη. Ἀναστέναξε μονάχα καὶ τὸν ἔδρισκε πέρα καὶ πέρα καλόν.... «Οταν ἀνέδαιναν κουρασμένοι τὴ ρεματιὰ θέλησε νὰ τοῦ παραπονεθῇ :

Μ' ἔκαμες νὰ μὴ σὲ ντρέπομαι πειά τοῦ εἶπε γελαστή.

Γύρισαν ἀναψοκοκινισμένοι στὰ πλατάνια κι' ἔλεγαν πῶς ήταν πολὺ ὥραῖα ἔκει κάτω. Μὰ οἱ ἄλλοι δὲν τοὺς πίστευαν κι' ἔλεγαν πῶς δὲν ἔξιζει τάχα, γιὰ νὰ ιδῃ κανεὶς μιὰ σπηλιά, νὰ λασπωθῇ καὶ νὰ τσαλακωθῇ ἔτσι σὰν ἔκεινους!.. «Κυτάξτε τὰ ρούχα σας πρῶτα», εἶπε ἡ μικρότερη ἀδελφή. Ἀλήθεια, αὐτὸ δὲν τώχαν προσέξη. Ἄλλὰ δὲν ήταν καὶ τόσο σπουδαῖο ἀφοῦ δὲν τώχαν προσέξῃ κι' οἱ ἄλλοι περσότερο....

ΗΣΟΥΝ ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΗ....

”Ησουν ἐρωτευμένη. “Οσο κι’ ἀν προσπαθοῦσες νὰ κρύψῃς τὸ πρῶτο μυστικὸ τῆς ζωῆς σου—γιὰ τοὺς ἄλλους μπορεῖ—πρὸς ἐμένα δὲ μποροῦσες νὰ τὸ καταφέρης. Δὲ μοῦ τὸ μαρτυροῦσαν οὕτε λόγια σου, οὕτε κινήματά σου. Μοῦ τὸ μαρτυροῦσε κατὶ πού ἔδγαινε ἀπ’ δόλοκληρη τὴν ὑπαρξή σου σὰν ἀρωμα καὶ σὸν ἀχιεδοῦσιλή. ’Εκείνο τὸ ἀπόγεμα πηγαίναμε οἱ δυό μας περίπατο πέρα στὸν ἔξοχικὸ δρόμο. Νεκρὸς ἀπὸ κίνηση, ξετυλιγότουν ἀνάμεσα στὰ χτήματα σὰ φύδι σκοτωμένο, καλύτερα παγωμένο ἀπ’ τὸ χειμῶνα. Στής σουδες λιμνάζανε θολὰ νερὰ κι’ ἀπάνωθέ τους ἔπειταν ξεραγκιανὲς βέργες ἀπὸ μαραμένους βάτους. Κάποια πουλάκια πηδοῦσαν ἀπὸ ἀγκάθι σὲ ἀγκάθι τιτινίζοντας μελαγχολικὰ καὶ σκιαγμένα. ”Ω! πᾶς θυμοῦμας τὸν περίπατο ἔκεινον σὰ νὰ μὴν ἔκανα ἄλλον περίπατο στὴ ζωὴ μου η̄ σὰ νὰ μοῦ συνέβηκε κατὶ σπουδαῖο σ’ αὐτόν. Κι’ ὅμως η̄ ταν ἔνας κακὸς περίπατος χωρὶς καμμὶδὲ τέρψη—καὶ δὲ βγῆκε μπροστά μας οὕτ’ ἔνα ἀφηνιασμένο ἀλογό, καὶ δὲ βρήκαμε οὕτ’ ἔνα λουλούδι νὰ κόψουμε. Κάποιες μικρὲς ἐληγές, καθὼς περνοῦσες ὁ ἀνεμος, ἔστρεφαν ἀπότομα πρὸς ἐμᾶς τὴν ἀσημένια τους δψη σὰν κακόπαιδα ποὺ ἀναποδογυρίζουν τὴν ποδιά τους περιπατητικά. Ψηλὰ περνοῦσαν κοπάδια ἀπὸ ἀγριόπαπιες κ’ η̄ ταν η̄ σπουδαιότερη κίνηση τὴν ὥρα ἔκεινη τὸ πέρασμά τους. Μὰ σ’ ἔνα χωράφι ἐσκαβε χερσδύναμα τὸ κορίτσι. Ἀνασηκωνότουν καὶ ξανάσκυδε ρυθμικά. Τὸ βλέπαμε ἀπὸ πίσω. Ο ἀγέρας κολλοῦσε τὸ φόρεμα στὸ κορμὶ του, ξεχώριζε τὴς ἀδρές του γραμμὲς καὶ

καθώς άναστηκωνε τὸν ποδόγυρο δέειχνε δυό λασπωμένα δυνατὰ πόδια. Τὰ λασπωμένα δυνατὰ πόδια ήταν χωμάτινα στὸ ὄγρο τὸ χῶμα μὲ κακοὶαν εὐχαρίστηση καὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ τσαπιές ἀντηχοῦσσαν αὖτηγρά καὶ περίγρανα. Στάθηκες καὶ κύταζες καλὰ τὸ κορίται ποὺ ἔσκασε. "Ἐνας καιρός παρέξενος. Ήταν καὶ δὲν ήταν γῆλος. Ήταν καὶ δὲν ήταν συγνεφιά. Ήταν μόνον ἀγέρας. Σήρωνε τὸ ξερά σύγνεφα ἀπ' τὸν οὐρανό καὶ θαρρεῖς πώς σήκωνε τὴ σκόνη τους στὴν ἀτμοσφαῖρα. Ακόμα ἐπικινέ τῆς αχτίδες τοῦ γῆλου καὶ τῆς σκορποῦσε ἀταχτα στὸν ακάπτο σὲ μαραμένα φύλλα. Ναί, ήταν μόνο ἀγέρας καὶ σ' ἐνοχλοῦσε. Άλλοιως γιατί νὰ βάδιζες μελαγχολική κι' άμιλητη; "Ομως στάθηκες καὶ κύταζες καλὰ τὸ κορίται ποὺ ἔσκασε. Καὶ μπόρεσες νὰ μιλήσῃς.

— "Ημεν τέσσα ἀπαργγόρητη σήμερα... καὶ πῶς μπόρεσε νὰ μοῦ δώσῃ μιὰν παρηγγορὰ τὸ κορίται ποὺ σκάσει! ...

— Τὸ κορίται ποὺ σκάσει;

— Αὖτό.

— Δηλαδὴ τὸ ἀνοιχτὸ ὅπατηρο, ὁ ἀγρός, η ἐργασία...

— Γό κορίται ποὺ σκάσει.

"Αλήγουεια η ἐργασία εἰνε η ὅγιέστερη παρηγγορὶα τοῦ ἀνθρώπου. Προσφέρει τὴν ἀγνότερη λήψη...

Είχες πὴ ἀρκετὰ καὶ δὲ νόμισες πώς ἐπρεπε νὰ μοῦ ἀπαντήσῃς. Προχώρησες πάλι σιωπηλή καὶ σθυσμένη. Τίποτε δὲν ἀλλαζε πειστέρα. Οἱ σούδες, οἱ βάτοι, τὰ χωράφια, οἱ ἐληές.

·Ο ἀγέρας

— Γυρίζουμε.

— Δὲ θὰ πᾶμε ώς τὸ γεφῦρι;

— "Έχω δουλειὰ στὸ σπίτι.

— Τόσο βιαστική δουλειά;

— Μὰ νὰ πάη ἔν' ἀπόγεμα χαμένο ;.. Δουλειά, κάποια δουλειά...

—...Τὸ κορίτσι ποῦ σκάθει...

‘Ανάδλεψες καὶ μὲ κύταξες. ‘Ακουσα νὰ μοῦ λὲν τὰ μάτια σου »ναὶ». Γυρίζαμε. ‘Ο ἀγέρχις ἔγινε λιὲ μιᾶς σφοδρότερος. ‘Ηταν γιατὶ τὸν εἰχαμε τώρα κατέμπροστα. ‘Ορμοῦσε ἀπ’ τὰ βάθη τοῦ πελάγου σὸν φρενιασμένος πελώριος γλάρος. Κι’ ἔπειτα μετατιρρωφωνότουν, μόλις πατοῦσε τ’ ἀκρογιάλι, σ’ ἀφηνιασμένο ἄλογο ποὺ κάλπαζε ἀνάμεσα στὸν κάμπο. Μᾶς ἔρριξε κάμποσα κερά φύλλα στὸ πρόσωπο. ‘Εζένα ὅμως σοῦ ξέπλεξε καὶ τὰ μαλλιά. Κι’ ἀναστατώθηκαν τόσα πολὺ διηρόφα τὰ μικρὰ σγουρά σου λόισα. Σκέπαζαν τὰ μάτια σου κι’ ἥταν χαριτωμένη τοῦ χεριοῦ σου ἡ κίνηση ποὺ τ’ ἀπόδιωχνε ἐκεῖνε καὶ τὰ ξανάφερνε στὴ θέση τους. Ξαναπεράσαμε ἀπ’ τὸ κορίτσι ποῦ ἔσκαδε. Καὶ τῷειδαμε κατὰ πρόσωπο τώρα. ‘Ηταν φουσκομάγουλο, χοντρομπαλούδικο κορίτσι τοῦ ὑπαίγουρου. ‘Η κίνησή του σοῦ φάνηκε τώρα λιγώτερο ρυμική καὶ οἱ τσαπιές του δὲν ἀντηχοῦσαν τόσο περήφανα. Γιατὶ δὲ μοῦ μαρτύρησες πῶς δὲ μποροῦσε νὰ σὲ παρηγορήσῃ πειὰ σσο πρώτα ;

‘Ησουν ἐρωτευμένη. Δὲν τώχαν ἀκούση τ’ αὐτιά μου, οὕτε τῶδλεπαν τὰ μάτια μου. Τὸ αἰείθανότουν ἡ ὑπαρξή μου ὄλο κληρη σὰν ἄρωμα καὶ σὰν ἀχτιδοβολή. Εἶχαμε τόσην οἰκειότητα, τόσο θάρρος. Κι’ ὅμως δὲν ἐφτανες νὰ μοῦ μαρτυρήσῃς τὸ μυστικό σου. Κι’ διμως στεκόμουν ἀτολμως μπρὸς στὸ κατόφλι τοῦ ἀδύτου τῆς μικρῆς σου καρδούλας. ‘Ακουγα μέσα τοὺς παλμοὺς νὰ σφυροκοποῦνε σὰν παιδάκια ποὺ τάχουν κλειδωμένα στὴν κάμπαρα καὶ δὲ μποροῦν, μὰ καὶ φοδούνται, ν’ ἀγολέουν καὶ νὰ βγοῦνε. Τῶξερα πῶς θᾶθελες νὰ σοῦ πῶ πῶς ἔνοιωσαν τὸ μυστικό σου Τῶξερα πῶς θᾶθελες νὰ κλάψης μπροστά μου. Τῶξερα πῶς θᾶθελες νὰ πιαστῆς ἀπὸ μένα καὶ ν’ ἀκουμπήσῃς

ἀπάνω μου καὶ νὰ ζητήσῃς τὴν... Βοήθεια μου. "Ω! καὶ γιατὶ τῶξερα καλά, γιατὶ τῶξερα καλὰ τόσο πειὸ πολὺ δὲ μποροῦσα νὰ σου δώσω τὴν ἀφορμὴ που ζητοῦσες καὶ σου ξεκλέψω τὸ μυστικό. (Καὶ νὰ πονέσω τάχα ἐγώ, νὰ πονέσω πειὸ πολὺ γιὰ νὰ ξελαφρώσω τόσο λίγο τὸ δικό σου πόνο!...)

Μπήκαμε σιγά-σιγά στὴν πόλη. Τὰ μάγουλά σου ήταν κόκκινα. Καὶ τὸ πρόσωπό σου εἶχε τὴν ἔκφραση τοῦ μαλακωμένου πόνου, τῆς ξεθυμασμένης υλιψῆς. Τί θὰ πηγαίναμε νὰ κάνουμε στὸ σπίτι; Θὰ διάβαζα, θὰ κεντούσες, θὰ πίναμε τοάτι. "Ομορφα. 'Αλλὰ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους; Μαζί! μὲ τοὺς ἄλλους;.

— Δὲν εἰνε ἀκόμα νωρίς;

— "Εχω κουραστή... Καὶ ποῦ νὰ πῆμε;

— Μιὰ ίδεα... ('Ο ἀγέρας λυσσοῦσε στοὺς δρόμους καὶ στὴν πλατεῖα) πῆμε κάτω στὰ μουράγια νὰ ίδοιμε τὰ κύματα; Συχνὰ πηγαίναμε ώς ἔκει. Τὸ χειμῶνα μὲ τὴς τρικυμίες. Τὸ καλοκαίρι μὲ τὰ φεγγαρόδραδα. Στρίψαμε ἀμιλητοὶ πρὸς τὸ λιμάνι. Τὰ κατ'εια χοροπηδοῦσαν ἀραγμένα σὰν τ' ἀνήσυχα παιδιά στὰ θρανία τοῦ σχολείου. (Κάτι απ' τὴν παιδιάστικη ψυχή ηθελα νὰ βλέπω—παράξενο—παντού...) 'Από ἕνα κατ' αὐλυτοῦσε τὸ ἀλυσσοδεμένο σκυλί. Δυστοπάρας μπάλωναν τὰ δίχτια τους στὸ ἀπόγονο. "Ενας καρροτσέρης ξεφόρτωνε σάκινες μὲ φαρίνα ἀπὸ μιὰ πάσσαρα. Μὲ πόση ἀσφάλεια περνοῦσε φορτωμένος ἀπάνω στὸ στενὸ πόντε!.. Μὰ πῶς θυμοῦμαὶ τόσο ζωηρὰ τὴς πειὸ ἀσήμιαντες λεπτομέρειες... Φτάσαμε στὸ κάστρο, στὴν πέτρινη φαγωμένη σκάλα. Πρόσεξε, σοῦπα. Καὶ μῶδωσες ἀμέσως τὸ χεράκι σου... Πόσο εἰνε παγωμένο! «Εἰνε! Μου φαίνεται πῶς τὸ σφίγγω ἀκόμα τώρα. 'Ανεβήκαμε στὸ τείχος. Λίγο νὰ μᾶς ἀναποδογυρίσῃ ὁ ἀγέρας. Τρέξαμε κι' ἀκουμπήσαμε σ' ἕνα μεγτένι. "Ηταν τόσο φηλά κι' δμως μᾶς ἐφταναν τὰ ραντίσματα ἀπὸ τοὺς ἀφροῦς τῶν κυμάτων. Τί μεγαλόπρεπη τρικυ-

μία ! Θυμᾶσαι πῶς ἔσπαζαν τὰ κύματα στὸ κάστρο ; Γιὰ μιὰ στιγμὴ δὲν ἔγοιωθε κανεὶς ἀν θρυματίστηκε τὸ κῦμα ἢ τὸ μουράγι . Κι' ἔμενε μὲ τὴ βέδαιη ἐντύπωση πῶς νικητὴς στὴν ἄγρια ἐκείνη πάλη δὲν ἦταν τὸ κάστρο , ποὺ ἀπόμενε τάχα ἀκέριο κι' ἀσάλευτο , παρὰ τὸ κῦμα πώφευγε θρυματισμένο μὲ θρηγνεροὺς βόγγους γιὰ νὰ ἔναρθῃ μὲ χαρούμενους τάχα ρόχθους ὄλακερο πάλι ! "Ακούσα νὰ σοῦ παίρνη ὁ ἀγέρχες τοὺς στίχους κάποιου ποιητῆ :

« Ἔδω σ' αὐτὰ τὰ κάστρα
Ποῦ ή θάλασσα ἡ χαλάστρα
Μὲ κλάματα μὲ γέλια
Τοὺς σκάβει τὰ θεμέλια... »

"Ομως οἱ γλάροι πετοῦσαν ἔφοδα ἀπάνω ἀπ' τὸ τρικυμισμένο πέλαγο . Καὶ πότε θαρροῦσε κανεὶς τὸ μαχρυνὸ κῦμα σὰν πνιγμένο πουλί . Καὶ πότε θαρροῦσε κανεὶς τὸ ξεμαχρυσμένο πουλὶ σὰν ἀφρὸ ποὺ σηκώθηκε ἀνέρος μὲ τὴν φτεροῦγες τοῦ ἀνέμου . Θυμᾶσαι ποὺ τὰ λέγαμε ὅλ' αὐτὰ σιγά-σιγά στὸ βενετσιάνικο τὸ κάστρο τὸ θαλασσινὸ ἀκουμπισμένοι ; Κι' ἥθελες νὰ σοῦ πῶ γιὰ τὶς ναυμαχίες , ποὺ μάτωσαν τὴν ἀγαπημένη αὐτὴν θάλασσα ; Κι' ἥθελα νὰ μ' ἀκούσης γιὰ τὴν ἀτυχὴ βασιλοποδίλα τὴν Θάμαρ , ποὺ βασίλεψε μιὰ φορὰ κι' ἔγαν καιρὸ στὰ σεβάσμια τοῦτα κάστρα ;... Τί ἂλλο θυμᾶσαι ἀκόμα ;... Ναι . Τὸ μεγάλο μαῦρο δαπόρι ποὺ περνοῦσε ἀνοιχτὰ καὶ πότε χανότουν στὰ κύματα πότε μαύριζε τὸν ἀγέρχα μὲ τὸν ἔφθιονο καπνό του ... "Ω τὰ βαπτόρια ποὺ περνοῦν ἀνοιχτὰ στὸ κανάλι μὲ τὴν τρικυμία ! .. Μὲ ποιὰ παράξενη συγκίνηση τὸ βλέπαμε ἀπ' τὴ στεριά . Καὶ σὰ νὰ θέλαμε νὰ ρθῇ στὸ λιμάνι μας ν' ἀράξῃ . Καὶ σὰ νὰ φοδώμαστε μήπως πειδὲ πέρα βουλιάξῃ μαζὶ μὲ τοὺς ἀγαπημένους μας πωῦ ταξίδευαν τάχα χωρὶς ἐμᾶς ...

Μὰ ήταν όρωτευμένη. Τώδλεπα πειά καθαρὸ μεο' στὰ μάτια σου, πού νωγράχιζαν τὴν τρικυμία τῆς καρδιᾶς σὲ νὰ καθρέφτιζαν τὴν τρικυμία τοῦ πελάγου. Καὶ σηκώθηκε μιὰ ἄλλη τρικυμία μέσα μου... Ἀφαιρέθηκες κυτάζοντας τὰ κύματα. Σὲ γήτεψε τὸ στοιχεῖο τῆς τρικυμίας. Προσήλωνες τὰ ματάκια σου ὀλάνγιχτα στὸ ζνιγμα τῶν κυμάτων κι' ἔθλεπα πώς ἔθλεπες κάτω ἀπ' τὰ θολὰ νερὰ κρουσταλλένια νεραϊδοπάλατα κι' ὅψιορδης θανάτους...

— Ηχει νὰ φύγουμε!

Ηραξενεύτηκες ποὺ σοῦ τῶειπα θυμωμένα καὶ πεισματικά.

— Εἶνε τόσο ὅμορφα...

— ...Αἱ λοιπὸν εἶνε πολὺ ὅμορφα, μὰ εἰσαι κι' ἐσύ πολὺ ἔρωτευμένη !

Δὲν ηὔερα τὸ ἔλεγα. Μὲ κύταξες κατάματα. Γλύκανα τὴ φωνή μου καὶ σὲ ρώτησα :

— Δὲν εἰσαι ;

— Γιατὶ δὲν μ' ἀφγνες νᾶειμαι ;...

— Καὶ τώρα ;

— Τὸ μαρτύρησες !

— Σὲ ποιόν ; .

— ...Στὰ κύματα !

Καὶ μοῦ τὰειπες ὅλα 'Εκεῖ. Μπροστὰ στὰ κύματα καὶ στοὺς γλάρους. Ἀπάνω στὰ βενετσάνικα κάστρα, ποὺ πολλοὶ μπορεῖ νὰ πέθαναν στὰ μεντένια τους ἀπὸ δόξα μὰ κανεὶς δὲ μπόρεσε πεθάνη ἀπὸ ἀγάπη !.. Κανεὶς ἀφοῦ οὕτε κ' ἐσύ πωκλαψες τόσο, ἀφοῦ οὕτε κ' ἐγὼ πῶσφιξα τόσο τὴν καρδιά μου κ' ἐπινέξα μέω τῆς μιὰ τρικυμία μεγαλύτερη ἀπὸ ἐκείνη τοῦ πελάγου...

— Ήσουν, λοιπόν, ἀλήθεια ἔρωτευμένη !... Μὰ τί ; Δὲ μοῦ τὸ μαρτυροῦσε ώς τώρα κάτι ποὺ ἔβγαινε ἀπ' ὅλόκληρη τὴν

„παρεξή σου σὸν ἔρωμα καὶ σὸν ἀχτιδοσολή ; Γιατὶ ν' ἀντήγ-
χησε κακπάς ἀλλοιώτεια στὴν ψυχή μου μαρτυρημένο κι'
ἀπ' τὰ ἴδια σου τὰ διψάσμενα χείλη ;... „Ομως δὲν ηταν
καιρός νὰ κυτάξω τὸν ἑαυτό μου. Σ' εἰχα μπροστά μου ἔκει
πληγωμένη. Τὰ ματάκια σου μὲ κυτοῦσαν μὲ ἀγωνία. Πῶς νὰ
μὲ βλέπανε τάχα ; Σχληρόν, ψυχρόν, ἀδιάφορον—κακόν ;...
„Αχ ! Καλός δὲ μπόρεια νὰ ειμαι τὴν ὥρα ἐκείνη, καῦμενουλα!.
Αὐτὸ τὸ ξέρω... Σὲ κύταξα κατάμχτα μ' ἔνα βαθὺ βλέμμα πόνου,
ἄλλ' θμως ὁ πόνος μου, ὁ πόνος μου ποὺ τόσον ἔμοιαζε μὲ τὸ
δικό σου πόνο, δὲν ηταν ὁ πόνος μου καθόλου συμπόνια!...“

„Αποσδολώθηκες. Μάντευσ πῶς τὸ αἰσθημά σου πάθαινε μιὰ
τέτοια πίεση ποὺ φοδόσουν πῶς θὰ χαυῇ .Έκεινο τὸ σταθερό
καὶ τ' ἀσάλευτο πράμα, ποὺ ὑψωνότουν μονοκόμματο καὶ μονό-
πλευρο πρὸς τὸ ἄπειρο, τρεμοσάλευε τώρα σύγκορμο καὶ στρι-
φογύριζε γρήγορα κ' ἔδειχνε χίλια κομμάτια καὶ χίλιες πλευ-
ρές. Να!, τὸ μάντευα. „Εθλεπες χίλιες ἄγνωστες δψες στὸν
ἔρωτά σου, χίλιες δψες ποὺ δὲν τῆς εἰχες ὑπονοιαστῇ, ποτέ. Καὶ
ἡ καινούργια πραγματικότητα τοῦ μαρτυρημένου μυστικοῦ, τοῦ
ξειμολογημένου ἔρωτα, σὲ βίραινε βασανιστικά „Εγινες μὲ μιᾶς
κατηγορούμενη, ἔγινες μὲ μιᾶς ἐνοχῇ. „Ἐνοχῃ!... „Ηρθα στὴ
θέση σου, πήρα τὴν ταραχή σου. Γύρισα κ' εἶδα τὸν τόπο μας.
Τὰ σπίτια του ἔτρεχαν ἀπ' τὸ βουνὸ πρὸς τὴ θάλασσα σὰ νὰ μὲ
κυνηγοῦσαν—σὰ νὰ κυνηγοῦσαν δηλαδὴ ἔσενα—καὶ νὰ μ'
ἔσπρωχναν, νὰ μὲ διαζαν νὰ πέσω ἀπ' τὰ μεντένια στὰ κύματα.
„Ολα τὰ σπίτια καὶ πρῶτο τὸ δικό σου!... „Εφταιξες, ἀμάρτη-
σες, κολάστηκες—δικάζεσαι. Νὰ οἱ δικασταὶ σου : 'Ο τόπος
σου, τὰ σπίτια του. Βγῆκε ἡ ἀπόφαση, καταδικάστηκες. Τὰ μεν-
τένια τοῦ κάστρου δὲν εἶνε παρὸν ἡ ποινή. Νὰ οἱ μπόγηδες : 'Ο
τόπος σου, τὰ σπίτια του. „Ολα τὰ σπίτια καὶ πρῶτο τὸ δικό
μου ! Γιατὶ ;... Κι' θμως ἀγαποῦσες τόσο πειδ πολὺ τὸν τόπο

σου μέσ' όπ' τὸν ἔρωτά σου!. Κι' δημιώς μέσ' ἀπ' τὸν ἔρωτά σου γινόντουσαν τόσο πειδὲ εὐτυχίσιμένα ὅλα του τὰ σπίτια καὶ τὸ δικό σου πρώτο!... Ἡρθα στὴ Ήση σου, πήρα τὴν ταραχὴ σου. Καὶ μιὰ τέτοια παραίσθηση μὲ κατατρόμαξε τὴν ὥρα ἐκείνη, ἵνα τέτοιο παράπονο μοῦ ράγισε τὴν καρδιά...

Ἐπειτα μοῦ φάνηκε πῶς χαμογέλασες καὶ προσπάθησες νὰ μιλήσης κᾶπως ἔτσι: — «Τὸ πίστεψε λοιπόν; Μὰ δὲν ήταν ἀλήθεισ, κουτέ!... Δὲν εἴμαι καθόλου ἔρωτευμένη... Καὶ μάλιστα μ' ἐκείνον!...» Μάταιη προσπάθεια νὰ ξανακρύψῃς τὸ μυστικό σου! «Ομως καὶ ποιὸς ἔνοχος δὲν κατάφυγε σ' αὐτή!.. Βιάστηκα ν' ἀπαντήσω στὸ χαμόγελό σου.

— Εἶνε κᾶποια μυστικὰ ποὺ μοιάζουν μὲ τ' ἀρώματα. «Αμικ σπάση τὸ μπουκάλι τους δὲν ξαναμαζεύονται πειά!...

«Ησσυν ἔρωτευμένη. Μὰ πόσσο σ' είχε ἀδικήση ὁ ἔρωτας! Καὶ προσπάθησα, ὁ μωρός, νὰ σου τὸ ἀποδείξω! Ντρέπομαι νὰ ξαναθυμηθῶ τώρα τὴν φεύτικες θεωρίες καὶ τ' ἀδιανα λόγια ποὺ μεταχειρίστηκα. «Υμηνῆσα τὸν ἔρωτα δημιώς εἶνε ξεχυμένος στὸ σύμπαν ἀπ' τὰ αἰθέρια ὑψη τῶν ἀστεριῶν ὡς τὰ βάθη τῆς σάπιας πέτρας ποὺ ζῇ ἔνα σκουλήκι. Σὲ βεβαίωσα πῶς κᾶποιος ἔρωτας συντάραξε τὴν ὥρα ἐκείνη τὴν θάλασσα κι' ἀκόμα πῶς τὰ πένθιμα κάστρα, ποὺ στεφάνωναν τὸ βουνό, μὲ τὴ δύναμη κᾶποιοις ἔρωτα προσπερνοῦσαν κι' αὐτὰ τους αἰώνες. Βέδαια ή ζωὴ δὲν εἶνε παρὰ ἔνας ἔρωτας, μὰ ἐγὼ τὸ ξεπέρασα τὴν ὥρα ἐκείνη αὐτὸ τὸ πασίγνωστο παραμύθι καὶ σου ἀπόδειξα πῶς δὲν εἶνε παρὰ ἔνας ἔρωτας κι' ὁ ἴδιος ὁ θάνατος!... Κι' ἐπειτα— ἀφοῦ ἔσδυσα ὅλον τὸν κόσμο καὶ δὲν ἀφησα παρὰ τὸν ἔρωτα, ἐπειτα—ἀφοῦ τραγούδησα ὅλους τους ἔρωτες καὶ δὲν ξέχασα παρὰ τὸ δικό σου, ἐπειτα προσπάθησα, ὁ μωρός, ν' ἀποδείξω πόσσο σ' είχε ἀδικήση ἐσένα ὁ ἔρωτας, πόσσο κατέθαινες κάτω ἀπ' τὴν ὁμορφιά σου κι' ἀπ' τὰ προσόντα σου, πόσσο χαμήλωνες

τὸ ἀνάστημά σου καὶ πόσο ἀσχήμιζες τὴν ζωὴν σου ἀγαπῶντας.. ἔκεινον! Σὰ νὰ ὑπάρχῃ στὸν ἔρωτα διαφορὰ κι' ἐξαίρεση!. Σὰ νὰ μπορῇ νὰ ζυγιάσῃ κανείς, προτού ν' ἀγαπήσῃ, ὅλες τῆς ἀρετῶν κι' ὅλα τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἀγαπημένου!.. Περίμενα νὰ μοῦ πηγᾶς : «Δὲν εἰνε ὁ ἔρωτας λογαριασμὸς κι' ἐξίσωση!.. Τόσο τὸν ξέρεις ; Καὶ τὸν τραγουδᾶς κι' ὅλα!..» Μὰ ἡ ἐπίθεσή μου σ' ἀποσδόλωσε. Μὲ κύταξες, μὲ κύταξες μὲ τὸ πληγωμένο σου βλέμμα, σκέψτηκες πώς μπορεῖ νἄχω καὶ δίκηρο, ὑπονοιάστηκες πώς μπορεῖ νχειμαι καὶ κακός—μὰ γιὰ τ' ἄλλο, μόνο γιὰ τ' ἄλλο δὲν ὑπονοιάστηκες καθόλου τίποτα, καψοκόριτσο!....

Σ' ἀφησας στὸ σπίτι σου χωρὶς ν' ἀνέδω. Θαρρῶ πώς ἔτσι θᾶσθελεις κι' ἐσὺ ἀπὸ φόδο μήπως ἡ κουβέντα μας ἀντιλαληθῇ ἔκει μέσα ἀπ' τὸν ἔναν στὸν ἄλλον καὶ προδοθῇ καὶ καταστρέψῃ!. Εἶχε σουρουπώση πειὰ καὶ πήρα πάλι τὸ δρόμο καὶ πήγα νὰ νυχτώσω πέρα στὴν ἔρημη ἀκρογιαλιά, ἔκει ποῦ σκάζουν τὰ πλατειὰ κύματα καὶ γαληγεύουν οἱ τρικυμισμένοι πόνοι. Βάδισα, βάδισα βουδὸς κι' ἀστόχαστος, κούφιος κι' ἀσκοπος. Ἡμουν μιὰ ζωὴ ἀνώνυμη, μιὰ ὑπαρξῃ ὅλως διόλου ἀκαθόριστη, ἔξω απὸ κάθε νόμο. Κανένας Θεός δὲ μ' ἐξουσίας καὶ καμμιὰ δύναμη δὲ μποροῦσε νὰ μοῦ σταματήσῃ τ' ἀσκοπο ἔκεινο βάδισμα ἐπάνω στό... Ἐπάνω ποῦ;.. Ἐκεὶ ποὺ βάδιζα ἔγῳ δὲν ἥταν οὔτε στεριά· γιατὶ νά : ἐρχόντουσαν τὰ κύματα καὶ τὸ σκέπαζαν. Δὲν ἥταν οὔτε θάλασσα· γιατὶ νά : ἔλυωναν οἱ ἀφροὶ κι' ἔμενε ἄμμος. Μὰ πάλι ἐρχόντουσαν τὰ κύματα καὶ πάλι ἀπόμενε ἄμμος καὶ δὲν ἥταν οὔτε στεριά οὔτε θάλασσα καὶ δὲν ἥταν οὔτε οὐρανός· γιατὶ στὸν οὐρανὸ μπορεῖ νὰ βαδίζῃ κανείς βουδὸς κι' ἀστόχαστος, κούφιος κι' ἀσκοπος μὰ δὲν πονεῖ κι' ἔγῳ πονοῦσα!—“Οταν ἔφτασα στὸ ποτάμι εἶδα πώς ἥταν ἀνάγκη νὰ γυρίσω· κι' αὐτὸς εἶχε πολλὴ σημασία τὴν ὥρα

έκεινη, γιατί έμοιαζε μὲ μιὰ δύναμη ποὺ μπόρεσε νὰ μὲ σταματήσῃ κι' έμοιαζε μ' ἔνα νόμο ποὺ ἐπρεπε νὰ τὸν σεδαστῶ!

Γύρισα. Καὶ μου φάνηκε πώς μὲ τὴ στροφὴ ἀλλαξῖα θέση δλως διόλου. Πρωτήτερα ἥμουν ἐγὼ μεσ' στὸν πόνο. Τώρα εἰνε ὁ πόνος μέσα σ' ἐμένα. Πρωτήτερα δὲν ἥξερα πού βάδιζα. Τώρα βαδίζω ἀπάνω στὸ μονοπάτι ποὺ ἄνοιξα ἐγὼ ὁ ίδιος κάπου.

Πήγαινα κούφιος κι' ἀσκοπος, ίδιος ὁ πόνος, ὁ ἀθάνατος, ἡ αἰώνιος, ὁ ἀναίτιος πόνος! Γυρίζω πολυστόχαστος καὶ βαρυφορτωμένος. Μετρῶ τὰ βήματά μου κι' εἰνε πολὺ βέδαιο πώς ένας ώρισμένος ἀριθμός ἀπὸ δαῦτα θὰ μὲ φέρη πάλι στὸ χωριό μας καὶ στὰ σπίτια του καὶ σ' ἔνα σπίτι!.. "Ομως καὶ πρέπει νὰ σταματήσω, γιατὶ ἔκει εἰνε ἡ κοινωνία κι' εἰνε οἱ Νόμοι κι' εἰνε ὁ Θεός! Δὲ μπορεὶ νχειμαι πειὰ ἔκει μιὰ ζωὴ ἀνώνυμη, μιὰ ὑπαρξη δλως διόλου ἀκαθόριστη, ξέω ἀπὸ κάθε νόμο. Ἐκεὶ θὰ μ' ἔξουσιάζῃ ἔνας γνωστὸς Θεός κι' ὁ πόνος μου θᾶχη γνωστὴ αἰτία κι' θᾶχη συνέπειες γνωστές. Ποτὲ δὲ μπορεὶ ἔκει νὰ ειμαι ἐγὼ μεσ' στὸν πόνο μὴ πάντα θᾶσινε ὁ πόνος μέσα σ' ἐμένα... — Πρέπει νὰ σταματήσω ἔδω! "Ομως ἀλήθεια, κακμιὰ δύναμη δὲ βρίσκεται, ἀλλοίμονό μου, νὰ σταματήσῃ τὸ σχόπιμο τοῦτο βάδισμα.

Τί ἔχω πάθη;... Νά, τίποτε ἀλλο: "Η καρδιά μου κάπως ἀπομονώθηκε μέσα μου, κάπως ἀποκλείστηκε σὲ μιὰν ἔρημο... Καὶ τοῦ κάκου τώρα ζητάει νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὴ σκέψη μου, τοῦ κάκου στέλνει προσταχτικὰ μηνύματα στὰ νεῦρα! "Ομως δὲ θᾶπρεπε νὰ φοδζμαι οὕτε τὸ Θεό, γιατὶ αὐτὸς μ' ἐπλασε ἔλεύτερον, δλως διόλου ἔλεύτερον, οὕτε τὴν κοινωνία, γιατὶ ἡ κοινωνία ειμαι κι' ἐγώ, οὕτε τοὺς Νόμους της, γιατὶ κανεὶς τους δὲν εἰνε δυνατώτερος, οὕτε ἀγιώτερος ἀπ' τὸ Νόμο τῆς εύτυχίας μου!.. "Ο Θεός ξνα Νόμο ἔδωσε στὴν ζωὴ — τὸν ἔρωτα. Καὶ ἡ κοινωνία δὲ ριζώνει τὰ θεμέλια της παρὰ στὸν ἔρωτα.

Κι' ἐγώ δὲ θὰ ζητωθῶσα παρὰ νὰ λειτουργήσῃ ἐλεύτερα ὁ ἔρωτας!... Τότε γιατὶ φοβᾶμαι;... Κάποια σκιάχτρα, ποὺ ύψωνουν οἱ ἀδύνατοι ἄνθρωποι γιὰ νὰ προσφυλάγωνται ἀπ' τοὺς δμοιούς των, πρέπει τάχα νὰ τὰ φοβῆθω κι' ἐγώ;...

Μπορεῖ πωτὲ ἔνας δυνατὸς ἄνθρωπος νὰ δυστυχήσῃ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ὑπακούσῃ σὲ κάποιες ηθικές προσταγές ποὺ καθιέρωσε ἡ κοινωνία γιὰ νὰ συγκρατῇ τοὺς ἀδύνατους;

"Αν οἱ ἄνθρωποι βρέθηκαν στὴν ἀνάγκη νὰ μεταφράσουν τὸ Θεὸ γιὰ νὰ τὸν νοιώθουν εὐκολώτερα, πρέπει νὰ δουλώσω κι' ἐγώ τ' αὐτιά μου νὰ μήν τὸν ἀκούω ἀμετάφραστον, δπως μιλεῖ μὲ τῆς φωνῆς τῆς φύσης;... "Αν οἱ ξερές καρδιές δὲ μποροῦν ν' ἀνθίσουν ἂλλα ἔρωτικὰ λουλούδια ἀπ' τὰ φεύτικα ἔκεινα τῆς πορτοκαλλιάς ποὺ στολίζουν τὰ στέφανα τοῦ γάμου, πρέπει νὰ κατασκάψω κι' ἐγώ τὴ δικῆ μου τὴν καρδιά τὴν κατάχλωρη, ποὺ ἔνας πλούσιος ἔρωτας τὴ στολίζει μὲ χίλιων λογιών λουλούδια;..."

"Οχι βέβαια, φτάνει νᾶειμαι ἀλήθεια δυνατὸς ποὺ νὰ μπορῶ νὰ κάμω μιὰ πράξη διαταγμένη ἀπ' τὴ φύση κι' ἀπ' τὸν ἔρωτα κι' ἔπειτα ὀλότελα δικῆ μου καὶ κανενὸς ἄλλου!..

...Πέρασα σκυμμένος ἀπ' τὸ σπίτι σου κι' δμως ἀκουσα τὸ καντιλάκι σου νὰ φιθυρίζῃ ἀρμονικὰ μισ' ἀπ' τῆς γρίλλιες, νὰ φιθυρίζῃ πώς ἀγρυπνίας καὶ πώς πάσχεις. "Εσπρωξα τὸ σῶμα μου στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου καὶ τὸ ἀνέβασα μὲ κόπο στὴ σκάλα. "Οταν βρέθηκα στὴν κάμαρά μου ἔνοιωσα πώς ἥμουν σκόρπιος σὲ χίλια θρύψαλλα." Εμασσα τὰ θρύψαλλα μου ἔνα ἔνα, τὰ συγκέλλησα προσεχτικὰ ἐπίνω στὸ κρεβάτι μου κι' ὅταν μου γλύκωνε ὁ θυνος τὰ βλέφαρα τότε μόνο ἔνοιωσα πάλι τὸν ἐκαυτό μου ὀλάχερον καθώς πρωτα...

· · · , · · ·
Ποιὸς εἶχε προδώση τὸν ἔρωτά σου; Ποιὸς ἔκαμε τότε τοὺς

γονιούς σου τόσο σκληρούς ; Ποιός ξεσήκωσε τότε έναν αγριον
ἀποκλεισμὸν γύρω ἀπὸ σένα ; ο ποταπὸς κι' ὁ κακούργος !... Κα-
ποια μοῖρα, ἡμελα νὰ πιστεύῃς, σὲ κυνηγοῦσε κακή. Ἐγώ ;.
Μήπως ἔγὼ δὲ σοῦ σφόγγισα τὰ πρώτα δάκρυα τοῦ μεγάλου
πόνου ; Μήπως ἔγὼ δὲ σοῦ μαλάκωσα τὰ πρώτα σπαραχτικὰ
χτυποκάρδια ; Δὲν ἥμουν ὁ θλιβερός σου σύντροφος ὅλον τὸν
καιρὸ τοῦ στενοῦ ἀποκλεισμοῦ ; "Αν ντρεπόσουν ν' ἔντικρύσης
τὸν ποτέρα σου κι' ἀν γί μανούλα σου γί ἰδια ἔγινε τόσο ψυχρή,
ἔμένα σύτε ντράπηκες νὰ μὲ κυτάξῃς κατάματα μὲ τὸ πειστικό
ζλέμμα κι' ἀν δὲ σὲ παρηγόρησα θερμότερα δὲ συνότουν θερμό-
τερη παρηγοριὰ ἡ ἀπαρηγόρητη ψυχὴ μου... Στὸ στήθος μου
ἀκούμπησες κάποτε κι' ἔκλαψες καὶ μὲ κατάδρεξες μὲ τὰ πύ-
ρινά σου δάκρυα. Μὰ ξαφνου τινάχτηκες ξαφνιασμένη :—Τί
ἔχεις ; μὲ ρώτησες.—Τὶ θέλεις νᾶχω ; ..— Εέρεις πῶς χτυπάει
γί καρδιά σου ;...

"Ηξερα πῶς χτυπάει γί καρδιά μου κι' ἡξερ' ἀκόμα κάτι ποὺ
ἔσυ δὲ θὰ τὸ μάθαινες ποτέ, ἡξερ' ἀκόμα καὶ τὸ γιατί χτυποῦσε
γί καρδιά μου ἔτσι !..

"Ομως ήσουν πάντα ἐρωτευμένη !.. Κι' ὅταν ἡρθα στή φυ-
λακή σου ἔνα δειλινὸ μοῦ φώναξες μὲ σπαρχυμὸ μόλις ποὺ
μπῆκα στήν πόρτα :

— Δὲν ἀκοῦσ ! Δὲν ἀκοῦσ !... Θέλουν νὰ μὲ παντρέψουν
μ' ἔναν ἄλλον !...

Τῷξερα κι' ἀν τῷξερα πῶς δὲ θὰ παντρευόσουν παρὰ μ'
ἔναν ἄλλον !... Σοῦ μίλησα γιὰ κάποια Μοῖρα κακή, σοῦ μί-
λησα γιὰ κάποιο σκληρὸ πεπρωμένο. Σοῦ θύμησα πῶς ποτὲ δὲ
μπορεὶ νᾶ προδικάσῃ κανεὶς τὸ μέλλον. Αὐτὸ ποὺ σήμερα σὲ πο
τίζει πίκρα, τὸ ἴδιο σοῦ ἀνοίγει αὔριο ὅλους τοὺς κρουνούς τῆς
γλύκας. Ο δρόμος ποὺ σὲ κατεδάξει στής βαθειές ρεμματιές καὶ
τόσο θέλεις νὰ τὸν ἐγκαταλείψης, ὁ ἴδιος σὲ ἔνεδάξει μὲ τὸν

καιρὸς στὰ πειὰ ψηλότερα κορφοδούνια. Τὸ ἄνθος ποὺ μαραίνεται καὶ σὲ θλίβει, τὸ ἵδιο δένει τὸν καρπὸ ποὺ σὲ τρέφει... Εἰπα τὴ Μοῖρα κακή—ποιὸς τὸ ξέρει ἂν δὲν προλαβαίνῃ αὐτῇ ἔνα κακὸ πειὸ τρανώτερο; Εἰπα τὸ πεπρωμένο σκληρὸ—ποιὸς τὸ ξέρει ἂν δὲν εἰνε σήμερα σκληρὸ γιὰ ν' ἀσφαλίσῃ πειὸ πολὺ τὴν αὐριανή εὔτυχία;... Καὶ σοῦ εἴπα πολλά, σοῦ εἴπα κι' ἄλλα πειὸ πολλὰ ἀκόμα. Κάθε τόσο μοῦ ψιθύριζες συντριμμένη:

— Εἰμαι δυστυχής! Εἰμαι δυστυχής!

“Α, να! Εἰσαι τώρα δυστυχής, σμως ἄλλοτε ἥσουν εὔτυχής κι' ἄλλοτε θὰ ξαναγίνης πειὸ εὔτυχέστερη ἀκόμα. Ἐπειτα μὴν ξεχνᾶς πώς καὶ τὴν ἴδια ἑτούτη τὴ στιγμὴ εἰνε κι' ἄλλοι πειὸ δυστυχέστεροι ἀπὸ σένα. Καὶ νχξερες ποιὸς εἰνε κι' ἀπ' τοὺς πειὸ δυστυχέστερους ἀπὸ σένα πειὸ δυστυχής!..

— “Ωστε νομίζεις κι' ἐσὺ πώς θὰ μπορέσω νὰ ζήσω μ' ἔναν ἄλλον;...

— “Ημουν πάντα ψέσαιος πώς δὲ θὰ ζούσες παρὰ μ' ἔναν ἄλλον!..

— Γιατί;

Δὲ σοῦ τὸ μαρτύρησα!... Μ' ἔναν ἄλλον!. Μ' ἔναν ἄλλον!. Μὰ κάλλιο ναί, κάλλιο ἀς εἰνε ὁ ἄλλος αὐτὸς ἔνας ξένος, ἔνας ἀγνωστος, ἔνας ποὺ δὲν τὸν ἀγαπᾶς καθόλου, ἀκόμα καὶ ποὺ τὸν μισεῖς, ἔνας τέτοιος ἀς εἰνε αὐτὸς ὁ ἄλλος, ποὺ θὰ τοῦ πέσης δῶρο τῆς τύχης—κι' ἀς μὴν εἰνε ποτὲ αὐτὸς ποὺ ἀγαπᾶς, αὐτὸς ποὺ ξέρω πόσο δὲ σοῦ ταιριάζει, αὐτὸς ποὺ θὰ σ' ἔπαιρνε ἀπ' τὰ χέρια μας σὰ λάχυρο ἐρωτικοῦ πολέμου καὶ θὰ σ' ἔδειχνε δλη μέρα καμαρωτὸς καὶ περγανος!.. Θὰ φύγης, θὰ πᾶς στὰ ξένα, ή ἴδια ἐσὺ δὲ θὰ θέλης νὰ ξαναγυρίσῃς ποτὲ στὸν τόπο ποὺ βασανίστηκες, θὰ ζῆς εὔτυχής δὲ θὰ ζηλεύουμε δλη τὴν ὥρα, θὰ ζῆς δυστυχής δὲ θάχουμε δλη τὴν ὥρα τύψη!... Εἰνε πολὺ φανερὸ πώς καμμιά, μὰ καμμιά ἄλλη λύση δὲν ἀπό

μενε. Οι πολλές λύσεις είνε για τους δυνατούς ανθρώπους, γι' αυτούς πού μπορούν νὰ κάμουν μιὰ πράξη όλότελα δική τους. Μὰ ἐμεῖς δὲν εἴμαστε ἀπ' αὐτούς. Τὸ ξέρω ἀπ' τὸν ἑαυτὸν μου καὶ μοιάζουμε ἀρκετά. Γιὰ τοὺς ἀδυνάτους ανθρώπους δὲ μένει παρὰ τὸ πατημένο μονοπάτι. Εἴμαστε ἀπ' αὐτούς οσο κι' ἂν καμώθηκα τὸ ἐναντίο μιὰ νύχτα στ' ἀκρογιάλι... Τράβα, πήγαινε στὸ πατημένο μονοπάτι κι' ἀν γλυτώσης ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ μαρασμοῦ μὴ φοδῆσαι πειὰ τὴ ζωὴ τῆς πλήξης. "Οσο γιὰ μένα τὸ ἵδιο μονοπάτι ἀκολουθῶ, ἀνήμπορος ν' ἀντιταχθῶ στὴν ταπεινή μου τὴ μοῖρα!..

..."Ησουν ἔρωτευμένη!.. Πόσο ἔκλαιγες τὴν ὥρα τοῦ γάμου σου. Πόσο ἔκλαιγα περσότερο ἀπὸ σένα! Κανεὶς δὲν ἔνοιαψε τὸ μυστικὸ δράμα ποὺ ξετυλιγότουν φυσικὰ πρὸς τὴν τελευταία του πράξη!.. Κι' δοι μπορεῖ νὰ σὲ πίστευαν ἔσένα καποτε σὰν ἔνα τρυφερὸ θῦμα, δὲ μποροῦσαν πιεὰ νὰ σὲ πιστέψουν ἔτοι καὶ τὴν ὥρα ἐκείνη, γιατὶ τὸ στέφανο τοῦ γάμου ἀσπριζε σὰν ἔξιλασμὸς καὶ σὰν δικαίωση!.."Άλλο θῦμα ποιός καὶ ποιὸν νὰ μαντέψῃ; Μήπως ἐκείνον πῶλειπε; Μήπως τὸ γελαστὸ γαμπρό; Μήπως ἐμέναν; Μήπως τὸν ἵδιο τὸν ἔρωτα ποὺ οἱ λαμπάδες τοῦ γάμου καιγόντουσαν σὰ νεκρικές του;...

Τὴν ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ σὲ φίλησα, σὲ φίλησα πολύ, ἔγῳ σὲ φίλησα, ἔσένα φίλησα, ἔρωτευμένη, καὶ μεσ' στοὺς βαθειοὺς λυγμούς σου μοῦ. Φιθύρισες πολλές φορές: Σ' εὐχαριστῶ! Σ' εὐχαριστῶ! Γιατὶ μ' εὐχαριστοῦσες; Μόνο γιατὶ ἔκλαιγα πειδ πολὺ ἀπὸ σένα θᾶπρεπε ἴσως νὰ μ' εὐχαριστήσῃ. Μὰ ὡ! νᾶξερες πόσο πειδ πολὺ ἔκλαψα μέρες πολλές, καιρὸν πολύν, δταν ἔμεινα μοναχός μου!.. Βρήκα στὰ βάθη τοῦ ἑαυτοῦ μου καποια γωνιὰ μυστικὴ κι' ἀπρόσιτη, ποὺ καλά-καλά οὔτε ἡ συνεδησή μου δὲ μποροῦσε νὰ τὴν καταπατήσῃ. Ἐπαλλε μόνο ἐκεῖ ή ζωτάνια τοῦ σητος κι' ἔνα σκοτάδι ἀπλωνότουν παντοτεινὸ κι' ἀδι-

απέραστο. Έχει μαζεύσθαι, βουβόδες κι' ἀσάλευτος καὶ κλαίω
καὶ κλαίω...

Κι' θταν πηγαίνω πέρα στὸ δρόμο τὸν ἔξοχικό, ποὺ κοίτετα
σὰν παγώμενο φίδι... Κι' θταν ἀνεβαίνω στὰ βενετοάνικα κάστρα,
ποὺ ἡ θάλασσα ἡ χαλάστρα... Κι' θταν πλανιέμαι τὴ νύχτα σιήν
ἔρημη ἀκρογιαλιά μὲ τὰ πλατειὰ κύματα... Κι' θταν στέκω σὰν
πετρωμένος στὴ μέση τῆς κάμαρός μου... Κι' θταν κι' θταν κι'
θταν... — ποιὸς θὰ τὸ πίστευε πώς παντοῦ τελῶ τὰ πειὸ κατανυ-
χτικὰ μνημόσυνα τῆς ὅμορφης ἐποχῆς ποὺ ησουν ἐρωτευμένη ;...

Τῆς ἐποχῆς πούησουν ἐρωτευμένη μ' ἔναν ἄλλον κι' ἐγώ.....
— Κι' ἐγώ ημιουν ἐρωτευμένος μ' ἐσένα, ξαδερφούλα !..

ΟΤΑΝ ΠΟΛΕΜΟΥΣΑΜΕ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Ἐπῆγε στὴ Μικρὰ Ἀσία χωρὶς κανέναν ἐνθουσιασμό. Καθὼς φοβότουν στὸ μικρά του χρόνια τὰ παραμύθια γιὰ τὸ Μεγαλέξανδρο καὶ τῆς Γοργόνες, ποὺ τοῦ διηγότουν ἡ βάδα του, ἔτσι ἀπαράλλαχτα καὶ τώρα ἔτρεμε στὸ βάθη τῆς καρδιᾶς του καπιοιο μυστήριο. Τοῦ φαινότουν πώς τοῦ ἔστελναν νὰ κάμη ἐναντίον αὐτοῦ ὑπερφυσικό, νὰ ζωντανέψῃ τὰ παραμύθια τῆς βάδας, νὰ τὰ βάλη μὲ Στοιχεῖα καὶ μὲ Δράκους, μὲ Γοργόνες καὶ μὲ Ἀμαζόνες. Γιὰ νὰ τὰ βγάλη πέρα ἔπρεπε σώνει καὶ καλὰ νὰ γίνη γῆρωας, νὰ γίνη ἀντρειωμένος ἀπὸ κεινοὺς πού, καθὼς μολόγας ἡ βάδα, είχαν μιὰ σπιθαμή οὐρὰ —δμως αὐτὸς ἔνοιωθε πώς δὲν εἶνε ἀπὸ τέτοιο σότι. Μπορεῖ νὰ πήγε στὴ Μακεδονία στὸ μέτωπο καὶ μπορεῖ νᾶκαμε καλὰ τὸ χρέος του στὸ Περιστέρι καὶ στὸν Ἐριγώνα, μὰ ἔκει καπως ἔνοιωθε τὴ γῆ στέρεα κάτω ἀπ’ τὰ πόδια του κι’ ὅταν τὰ σύγνεφα κατέδαιναν πρὸς τὸ Νότο τᾶλλεπε νὰ στέκωνται ἀπάνω ἀπ’ τὸ χωριό του. Ἐνῷ τώρα μιὰ θάλασσα μὲ μεγάλα κύματα, τόσο ἀπέραντη ποὺ τὸ μάτι δὲν μποροῦσε νὰ πιαστῇ πουθενὰ ἀπὸ στεριά, τὸν ρούφηξε στὰ πλατειά τῆς στέρνα, τὸν ταρκούνισε, τὸν ζάλισε, τοῦ ἀναποδογύρισε τὰ σπλάχνα κι’ ἔπειτα τὸν πέταξε χωρὶς κέφι, χωρὶς ύγεια, χωρὶς ἀνθρωπιὰ σὲ μιὰ πολύδονη πολιτεία, πού, καπως τοῦ φάνηκε πώς κι’ αὐτὴ ἡ ίδια, κατέδαινε στὸ γιαλὸ κυνηγυμένη ἀπ’ τὰ Στοιχεῖα τῆς Ἀνατολῆς κι’ ἥταν ἔτοιμη, ἀνέβρισκε τρόπο, νὰ διαβῇ τὴ θάλασσα μὲ τὰ μεγάλα κύματα καὶ νὰ περάσῃ ἀντίπερα στὴν Εὔρωπη —ὅπως πέρασε.... Τὴν

ἄλλη μέρα τὸν ἔκλεισαν σ' ἐνα φορτηγὸν θαγόνι, ποὺ βρωμοῦσε κοπριά, κι' ἀρχησε ἔνα ταξίδι ἀτέλειωτο μεσ' ἀπὸ ἀκαλλιέργητους κάμπους, ἀπένω ἀπὸ στερεμένα ποτάμια, πέρ' ἀπὸ κακόμορφα βουνά. Ἐδῶ τοῦ εἰπαν εἶνε τὸ βουνὸν ποῦ μαρμάρωσε ἡ Νιόδη — Κι' εἰδε ἔνα πέτρινο Ηεώρατο βουδάλι πῶφευγε πρὸς τὰ κάτω σὰν νὰ τὸ πρόγριζε ὁ σιδερόδρομος. Ἐδῶ τοῦ εἰπαν εἶνε δὲ Πακτωλὸς πῶτρεχε δύο χρυσάφι — κι' εἰδε μιὰ στερεμένη ποταμούλα ποὺ διψοῦσε περσότερο κι' ἀπ' αὐτόν. Ἐκεὶ τοῦ εἰπαν ἦταν οἱ Σάρδεις ποῦ καθότουν ὁ Κροῖσος ὁ πλουσιώτερος βασιλῆς τοῦ κόσμου — κι' εἰδε κατὶ ξερὰ λιότροπα βουναλάκια, φτωχὰ κι' ἄχρηστα. Κι' ὅλος αὐτὸς ὁ τόπος ἦταν γιομάτος φαν τάσματα καὶ βρυκολάκους, ἀπὸ κάθε γωνιὰ περίμενε κανεὶς ἔνα σκιάχτρο, κι' ἀπὸ κάθε μέρος ἔνα κοκό. Ναί, πίσω ἀπὸ καύε βουνό, πίσω ἀπὸ κάθε πολιτεία ζούσανε τάχα κι' ὑπάρχανε ἄλλα Στοιχεία κι' ἄλλα φυντάσματα εὔμενικά καὶ φιλικώτατα, ἄλλας κόσμος γιομάτος δμορφιὰ καὶ καλωσύνη, μὰ κᾶποια παράξενη δύναμη ἐπεφτε παντοῦ στὴ μέση κι' ἡ ψυχὴ δὲ μποροῦσε νὰ πετάξῃ συνειδητὰ ώς ἐκεὶ καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ πραγματικὰ μαζὶ τους!.. Ἐπειτα ἐκείνος ὁ ἀνήφορος γιὰ τὸ Οὐσάκ, ποὺ τὸ τραῦνο γκουσομανοῦσε σὰ λαδωμένο στοιχεῖο καὶ σεργότουν μὲ τὸ στανιὸ σὰν πελώριο σκουλήκι, πῶλεγες τώρα θὰ ξεπιαστὴ καὶ θὰ κατρακυλήσῃ κάτω, μὰ ἐκεῖνο τρύπωνε μεσ' στής τρύπες τῆς γῆς μὲ βιὰ καὶ μὲ δρμή κι' ἔμοιαζε σὰν ν' ἀναζητοῦσε ἐκεὶ μέσα τὸ ἀπαίσιο σκούληκι, τροφή, πτώματα!.. Γκιουνένκιοι, Ἐγδανλάρ.. ὀνόματα ποὺ πέφταν σὰν τσεκουρές στὸ αὐτό! Ἐγκέριες γέφυρες ποὺ πηδοῦσαν σὰν τεράστιες ἀκρίδες ἀπὸ χαράδρα σὲ χαράδρα κι' ἔμοιαζαν ὅχι σὰν ἔργα πολιτισμοῦ μὰ σὰ παγίδες διαβόλων. Οὐσάκ. Ἐνας σταθμὸς γιομάτος κάρδουνο σὰν διπλήριο ἀνθρακωρυχεῖο!.. Ἐνας δρόμος πειὸς ἀπένω ἀπ' τὴ γῆ, πειὸς κάτω ἀπ' τὸν γῆλιο, φκιαγμένος δύο ἀπὸ σκόνη!.. Μιὰ πολιτεία ποὺ

κατοικούσαν θλο μυῆγες καὶ βασανιζόντουσαν τοῦ κάκου νὰ διέλησυν ἀπὸ διατηρητικὰ ένοχλητικὰ παράξειτα : τοὺς ἀνθρώπους ! ...

Τίποτα δὲν τοῦ ἄρεσε, τίποτα δὲν τοῦ μίλησε στὴν καρδιά. "Οὐαὶ ηταν ἄλλοιώτικα, ἔξωτικά, στοιχειωμένα. Ή γη δὲν ηταν στέρεα κατώ ἀπ' τὰ πόδια του κι' ὁ οὐρανὸς ηταν ἀπὸ πάνω του κούφις. Λὲ μπορούσε νὰ νοιώσῃ χπὸ ποῦ εἴγαινε ὁ ήλιος καὶ σταύρηκε ἀδύνατο νᾶ βάλη στὸν σύρανὸν ἔνα σημάδι ἀπάνω ἀπ' τὸ χωριό του. Αἰσθανότουν τὸν ἔχυτό του θλως διόλου μικρούλη, ἀδύνατον, αστεῖον. Πελώριοι Δράκοι, ντυμένοι σὰν τσέτες, εἴθαιναν στὸν ὑπὸ του καὶ τοῦ φώναζαν περιγελαστά:

— Μὲ μῆς ηρούες νὰ πολεμήσης ; ... Χχαχά !

Μὲ τὴν πρώτη πορεία πῶλαις, πρὸς τὰ βουνὰ τοῦ Σιμάδο ἀπάνω, λιγότερεψ ἀκόμα περιστέρῳ ὁ ἔχυτός του. Γιὰ τέτοιον τόπο χρειαζότουν νὰ φορῇ τῆς σιδερένιες μπότες τοῦ Δράκου, πῶπερνε σφρίντα δρυγιές κάτιε ἀδρασκελισιά....

"Αρρώστηρες καὶ πήγε νὰ πειλάνη Τὸν κατέβασαν στὴ Σιμύρην. Στὸ νοσοκομεῖο, στὸ κρεδόστι, μὲ τῆς ἀδερφές, ξαναθρήκε λίγο σπίτι, λίγο χωριό, λίγη μάνα. Εἰδε τὴ Σιμύρην κορνιταρισμένη στὸ παράνυρο τοῦ νοσοκομείου καὶ τοῦ φάνηκε διορφη, ἀνοιχτόκαρδη, συμπαθητική. "Οταν πήρε ν' ἀναρρώση καὶ σηκώθηκε βρήκε στὴ γειτονιὰ φίλους, φίλες. Τοῦ φάνηκε πῶς ηταν κεῖται ἀπ' τὴ θάλασσα μὲ τὰ μεγάλα κύματα. "Εστριψε κι' εἶδε, ἐπειτα ἀπὸ τόσον καιρό, ἔνα δημορφο σύγνεφο νὰ στέκεται ἀπάνω ἀπ' τὸ χωριό του καὶ τοῦ φάνηκε πῶς τὸν ρωτοῦσε : «Θέλεις νὰ βρέξω μέσα στὰ χωράφια σου ; » Κάθησε σ' ἔν' ἀπόμερο πεζούλι καὶ τραχυόδησε.

Τὰ βραδάκια ἔδγαν ναν οἱ γειτόνισσες ἀπέξω ἀπ' τῆς πόρτες, ἔβαιναν μιξιλάρια στὰ σκαλοπάτια ἡ καρέκλες στὰ πεζοδρόμια καὶ καθύόντουσαν νὰ δροσιστοῦν, νὰ κουβεντιάσουν, νὰ ξεσκάσουν.

Καὶ περνοῦσαν ἡξιωματικὸν καθόλλα σὲ ἄλογα, παιδιὰ ἀπάνω σὲ ποδήλατα, στρατιώτες παχέες παρέες. Οἱ καλησπέρες καὶ τὰ λογάκια τῆς νειότης πετοῦσαν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα τόσο τριαντά καὶ τόσο ὅμορφα ποὺ μοιάζανε σὰ στίχοι ἀπ' τὸ ἵδιο ποίημα. "Ενοιωθες τὴ Ζωὴ νὰ βάζῃ δλα τὰ δυνατά της γιὰ ν' ἀντικρύσῃ νικηφόρα τὸ Θύνατο, ποὺ ἐμούγγριζε ὄλοτρόγυρα, κ' ἔβλεπες τὸν Ἐρωτα νὰ τοξεύῃ κατάστηθα μὲ τὰ μαγεμένα του βέλη τὸν πόλεμο.

"Ο Πέτρος περνοῦσε ἀργὰ μὲ τὸ κουρασμένο βῆμα τοῦ ἀρρώστου καὶ μὲ τοῦ ἀρρώστου τὸ θαμπὸ βλέμμα.

— Τὸν καῦμένον! εἰπε μιὰ γυναῖκα.

— Θέλεις νὰ καθήσῃς; ρώτησε ἡ ἀλλη.

— Δὲ σᾶς γνωρίζω, εἰπε ἀφερεμένα ὁ Πέτρος καὶ σταμάτησε.

— Κ' είνε ἀνάγκη νὰ μᾶς γνωρίζῃς;... Ἐλλάδα, φέρε μιὰ κλαρέκλα εἴσω.

‘Ἐλλάδα; Ἡταν ἔνα ὅμορφο κορίτοι μὲ χυτὸ κορμὸ κ' ἔφερε πηδηχτά, γελαστὰ τὴν καρέκλα. Τὸ πρόσωπό του ἦταν ὅμορφο μὰ δὲ φαινότουν καθαρὰ στὸ σκοταδάκι. Ἡ φωνὴ του ἦταν πολὺ συμπαθητικὴ κ' ἔβγαινε θαρρεῖς ἀπὸ παντοῦ ἀπ' τὸ στόμα, ἀπ' τὰ μάτια, ἀπ' τὴν μπουκλες, ἀκόμα κι' ἀπ' τὰ λιγερά, πολυκίνητα χέρια.

‘Ο Πέτρος βρέθηκε καθισμένος, ἔτσι δπως στὰ παραμύθια. Κι' δπως στὰ παραμύθια ξύπνησε τάχα ἀπῶνα δνειρὸ κ' εἰδες ὀλόγυρά του ἔναν ἀλλον κόσμο γιομάτον κάλλη καὶ θάματα. Μιὰ νεράιδα τὸν ρωτοῦσε γιὰ τὸ χωριό του, γιὰ τὸ σπίτι του, γιὰ τὴ μανούλα του Κι' δπως ἐκείνη τὸν ρωτοῦσε ἔτσι αὐτὸς ταῦλεπε μπροστά του πειδ ὅμορφα, πειδ πλούσια, πειδ ἀγαπημένα ἥπ' δ, τι ταξερε. Καὶ πήγαινε τάχα μιὰ στιγμὴ στὸ χωριό του καὶ στεκότουν στὴ μέση στὴν πλατεῖα κι' ἀπὸ 'κει τῆς

ἀπαντοῦσε: — Νχ, ἐτοῦτο εἶνε τὸ χωριό μου!... Κι' ἀγέδαινε τάχα στὸ σπίτι του κι' ἔγοιχε τὸ παραθύρι τῆς σάλας κι' ἀπὸ κεῖ τῆς φώνας: — Νά, ἐτοῦτο εἶνε τὸ σπίτι μου!... Κι' ἀγκάλιαζε τὴν μανούλα του καὶ τὴν φιλοῦσε καὶ μὲ κατάγλυκο στόμα τῆς ἔλεγε τῆς καλής Νεράϊδας: — Νάτην ἡ μανούλα μου, νά την!....

Ἡ Ἑλλάδα τοῦ κατέβαινε γλυκὸ καὶ κονιάκ καὶ τοῦ εὐχήθηκε περαστικά. Μὰ ὁ Πέτρος παραξενεύτηκε, γιατὶ καθὼς κάθησε στὴ μαγιεύνη καρέκλα εἶχε ἔεχόση πὼς ἥταν ποτὲ ἀρρωστος. Ἐπειτα σηκώθηκε νά φύγη ἔφυγε νωρίς γιατὶ δὲν ἤθελε νά φύγη ποτέ· κι' αὐτὸ ἔφυγε νωρίς... — κ' ἡ Ἑλλάδα ρωτήσε χαϊδιάρικα τί, μαμά της.

— Μαμά, νά τὸν πάχω τὸν κύριο Ηέτρο ὡς παρακάτω ;..

— Νά τὸν πάξ, παΐδι μου.

— Τὸν ξέρω τὸ δρόμο, εἶπε ὁ Πέτρος κ' ἥταν ἀκόμα σαστισμένος.

— Ήχμε! Ήχμε! Ήχμε!.. φώναξε ἡ Ἑλλάδα γελαστὰ καὶ τὸν παράσυρε μὲ τὸ γέλιο τῆς καὶ τὸν κύλησε μὲ δαῦτο σ' ἔναν δρόμο ἀνύστρωτον ποὺ δὲν τὸν ἔξερε ὁ δόλιος ὁ Πέτρος!.. Τῷλεγε, τῷλεγε στὸ δρόμο — μὰ οὕτε καταλάβαινε τὶ τῷλεγε γιατὶ αὐτὰ εἶχαν μιάν ἄλλη σημασία κι' αὐτὴ τὴ σημασία προσπαθοῦσε νὰ νοιώσῃ ὁ Πέτρος καὶ δὲν τὴν ἔνοιωθε καλὰ καὶ πάλευε ἐπως τὴν νύχτα στὰ δινειρά κ' ἔλεγε πότε νὰ φέξη!...

Σὲ μιὰ γωνία σταμάτησαν.

— Νά ἔχει εἶνε τὸ νοσοκομεῖο σας!

Κύταξε καὶ τοῦ φαινότουν πὼς δὲν εἶνε αὐτὸ κ' ἤθελε νά τὸ πῆ καὶ ντρεπάτουν.

— Λοιπόν: καληνύχτα, καληνύχτα, καληνύχτα! Καὶ θὰ σᾶς βλέπουμε, αῖ;....

— Α!; Να!... Καληνύχτα.

Φεύγει ; "Εδγαίνε μέσο' ἀπ' τὰ μάτια του σὰν ἐνδόμυχη δπτασία κ' ἔφευγε πρὸς τὰ ἔξω — γιατί ;

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ !.. Ἀκοῦτε ;

— Τίποτα !.. Τίποτα !.. "Οποτε—θέλετε νἀρχεστε !.. Ἀκοῦτε ;

"Εφυγε. "Ενοιωσε μιὰ πίκρα σὰ νἀπιε φάρμακο Κ' ἐπειτα ἐνοιωσε πολὺ καλὰ τὸν ἑαυτό του, καρδιαμωμένον, εὐχαριστημένον σὰν τάχα τὸ φάρμακο νἀταν κἄποια μαγικὸ τονωτικὸ μὲ κεραυνοβόλο ἐνέργεια.

"Ενας κῆπος ἀνθίσε ξαφνικὰ μέσα του καὶ χίλιες μοσκομέλισσες βούτζαν εὐχάριστα ὅλη νύχτα ἀπάνω ἀπ' τοὺς ἀνθούς του. Μὰ πειδ πολὺ ἀπ' δλες βούτζε μιὰ ποὺ τὸν ρωτοῦσε ἐπίμονα «πῶς ήταν ;... πῶς ηταν ;...». Κι' αὐτὸς δὲ μποροῦσε νὰ τὴν ἀναπαραστήσῃ ! "Ηταν σκοτάδι — δὲν εἶχε ίδῃ τὰ μάτια της οὔτε τὰ μαλλιά της, οὔτε τὰ χειλη της. Μόνον τὸ κορμί της ητανε χυτὸ κ' ἡ φωνή της ἀναπηδοῦσε σὰν αὐτούρουσταλλένιος πίδακας καὶ τὰ χέρια της ἀναδένανε σὰν ἀνθισμένοι κλάδοι. Κ' ηταν διμορφη κ' ηταν γλυκειὰ κ' ηταν καλὴ μαζὶ του !... Μὰ δὲ μποροῦσε νὰ τὴ ζωντανέψη ἀκέρια μπροστά του κι' αὐτὸ πόσσο τὸν δασάνιζε !

Τὴν ἀλλη μέρα, τὴν ὥρα τῶν ἐπισκέψεων, ἔνα κορίτσι ηρθε στὸ Νοσοκομεῖο καὶ ζητοῦσε τὸν κύριο Πέτρο.

— Ποιέν κύριο Πέτρο ;

— Τὸν κύριο Πέτρο, καλέ, τὸ στρατιώτη, ποὺ ηρθε ἀρωστος ἀπ' τὸ Ούσάκ καὶ τώρα εἰνε καλύτερα καὶ βγαίνεις ἔξω...

"Απὸ θάλαμο σὲ θάλαμο τὸν βρήκε. "Ανοιξαν τὰ μάτια του Πέτρου ἀπ' τὴν ἔκπληξη. Καὶ κοκκίνισαν τὰ χλωμά του μάγουλα ἀπ' τὴν ντροπή. Τοῦ ἔφερνε λουλούδια καὶ μπομπόνια. Τοῦ ἔφερνε μέρα, στὸ φῶς, στὸν ήλιο τὴν εἰκόνα της, τὴν ἀληθινὴ της εἰκόνα ζωντανή, ἀκέρια καθὼς τὴν ἀναζήταγε ὅλη νύχτα !.. Καὶ τώρα δὲν ητανε πειά σαστισμένος, εἶχε ζωντανέψη κι' αὐτένα "Ερωτες.

τὸς μεσ' στὸ παραμύθι, εἶχε ἀνοίξη ἡ καρδιά του, εἶχε λυθῆ ἡ γλῶσσα του

— Μὰ γιατί, γιατί ὅλα αὐτά; Τόσος κόπος, τόσα ἔξοδα γιὰ μένα;.. Μὰ εἰστε παραπολὺ καλή...

— Τι λέτε, καλέ; Ἀκούτε κόπος!.. Κι' ἔξοδα εἰπατε; Κανένα!.. Νά: αὐτὰ τὰ λουλούδια εἶνε ἀπ' τὸ μπαζέ μας. Κι' αὐτὰ τὰ μπομπόνια ἀπ' τὸ μαγαζί του πατέρα! Λοιπόν;

— Μὲ σκλαδώσατε!...

Μὲ πόση ἀφέλεια, μὲ πόση χάρη μιλοῦσε, φερότουν, ζοῦσε! Καὶ πόσο ηταν ὅμορφη!.. Μελαχροινοῦλα, μὲ μαῦρα μεγάλα ὑγρὰ μάτια, μὲ κόκκινα νωπὰ χείλη, μὲ μαῦρα μεταξωτὰ μαλλιά. Μιὰ μυτοῦλα κοντιλογραμμένη. Ὁνα πηγουνάκι σμιλευτό. Μιὰ λακκουδίτσα στὸ μάγουλο—κι' ἔνα βελουδένιο χνουδάκι αλαφρότατο.

— Μὰ ἐγράφατε καὶ σᾶς ἐμπόδισα...

— "Α ὄχι!..

— Τί ὄχι; Σὲ ποιάνε γράφετε; Στὴν ἀρρεβωνιαστικιά σας;.. Σωπαίνετε; Σᾶς ἔπιασα!.

— "Ἄς τῆς ἔγραφα κι' ἄς μήν εἰχα... "Ἄς ειχα κι' ἄς μήν τῆς ἔγραφα!.

— Τι πάει νὰ πῇ αὐτό;.. Δὲν ἔχετε ἀρρεβωνιαστικὰ καὶ θέλετε νάχετε;..

— "Εγραφα στὴ μητέρα μου...

— Τὴν καῦμένη· πῶς θὰ περιμένει τὸ γράμμα σας!.. Καὶ τι τῆς γράφετε;..

— Πὼς. ἔγινα πειὰ καλὰ ἀπὸ χτές βράδυ!

— "Αλήθεια, καλέ; Νὰ ίδω!.

«... Ἀπὸ χθὲς είμαι πολὺ καλύτερα. Γνώρισα καὶ μία πολὺ καλήν οἰκογένεια ἐλληνική, ἀφού καὶ τὸ κορίτσι τους τώχουν βαφτίση 'Ελλάδα! Μὲ περιποιήθηκαν πολὺ καὶ σὲ θυμηθῆκα.

Μοιάζουν μ' ἐμῖς. Εἶνε καλοί καταδεχτικοί καὶ πρόσχαροι, δλο ε λικρίνεια καὶ καλὴ καρδιά...»

— Καλὲ γιὰ μᾶς τὰ γράφετε τόσα πράματα ; Μπράβο σας !. Γράψτε τώρα παρακάτω : «Μὰ ἡ Ἑλλάδα εἶνε κακή καὶ ἀδιάκριτη. Ἡρθε καὶ διάβασε τὸ γράμμα μου καὶ δὲ μ' ἀφήνει νὰ γράψω...» Γράψτε λοιπόν !

— Κακή !

— Τὸ ξέρω, κύριε Πέτρῳ, πῶς εἰμαι. Μή μου τὸ λέτε !

• • • • • • • • • • • • • • • • • • •
«Ο Πέτρος ἔγινε πειὰ καλά. Γιόμισε τὸ πρόσωπό του. Τὸ μάγουλό του κοκκίνισε. Τὸ μάτι του ἀναψε ζωηρά. Τὰ νειάτα του πήραν τὴν πρώτη ώμορφιά τους καὶ ἡ ἀρσενική σεμνότητά του τὴν συμπαθητική της ἔκφραση. Μέσ' ἀπὸ τὸ ισοπεδωτικὸ χακὶ μοσκομύρισε τὸ καλοανυθρεμμένο νοικοκυρόπουλο. Ἐχει ἀποσπαστεὶ καὶ μένει σ' ἔνα γραφεῖο μέσ' στὴ Σμύρνη.

Εἶνε ἀρρεδωνιασμένος μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Τί μεγάλο πράμα ποὺ στάθηκε γι' αὐτόν, γιὰ τὴν ψυχή του, γιὰ τὴν ύγειά του, γιὰ τὴν ζωή του—αὐτὸς δ ἔρωτας ! Πόσο εὐτυχῆ τὸν ἔκαμε, πόσο ἀνώτερον. Τὸν γιόμισε χαρά, τὸν γλύκανε μ' αἰσιοδοξία, τὸν ωπλισε μὲ ἀντρεία. Ἡ Μικρὴ Ἄσια μίλησε στὴν ψυχή του. Ἡ λαγγεμένη Ἀνατολὴ τὸν ἔμπασε στὰ μυστικὰ τῶν θελγήτρων της. Πόσο ἀγάπησε τὴ Σμύρνη ! Δὲν εἶνε πειὰ ἡ πολιτεία ποὺ λαχταρᾶ νὰ περάσει κεῖθε ἀπ' τὴ θάλασσα μὲ τὰ μεγάλα κύματα. Εἶνε ἡ πολιτεία ποὺ φέρνει ἔδωθε ἀπ' τὸ Αἴγαο τὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ λαχταρᾶ νὰ τὴς σκορπίσῃ σ' δλα τὸ πέρατα τῆς Ἀνατολῆς. Κ' ἡ θάλασσα μὲ τὰ μεγάλα κύματα δὲν εἶνε πειὰ σκληρὴ χωρίστρα, μὰ γερή κι' ἀκατάλυτη γέφυρα. Πατάει στέρεα τώρα τὸ πόδι του στὴ γῆς κι' ὁ οὐρανὸς εἶνε μεστὸς ἀπάνωθέ του—τὸν βλέπει ν' ἀκουμπάει μὲ χάρη πειὸ κεῖθε ἀπ' τὸ Ίόνιο καὶ νὰ περι-

κλεῖ σ' ἔναν πεντάμορφον ὄρβέοντα τὴν αἰώνια Πατρίδα. Ὁ γῆλιος δταν βασιλεύη φαίνεται πώς βουτάει στὸν κόλπο, μὰ νάτος, νάτος πάει καὶ πέφτει πίσω ἀπ' τὸ δασωμένο βουναλάκι τοῦ χωριοῦ του! Τὰ παραμύθια τῆς Βάθας ζωντάνεφαν μέσα του. Βύζαξε γάλα ἀπὸ Δραχομάνας ἀστήθι. Κ' ἔγινε ἀντρειωμένος. Νοιώθει στὰ πόδια του τῆς σιδερένιες μπότες τοῦ Δράκου καὶ θέλει ν' ἀδρασκελίσῃ τὰ βουνά. Εἰδε τὸν γῆλιο ἀπὸ ποῦ βγαίνει καὶ γνώρισε πλατειὰ στὸν οὐρανὸ τὸ σκοπὸ τοῦ πολέμου αὐτοῦ. Μέτρησε τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὸν βρῆκε τώρα δυνατὸν καὶ ἀξιον γιὰ τέτοιον πόλεμο. Πρόθυμα δέχτηκε νὰ ξαναπάγῃ στὸ μέτωπο κι' ὅσο ἡ μελαχροινούλα του Ἐλλάδα ἔκλαιγε τόσο ξάναδε ὁ ἐνθουσιασμός του καὶ δυνάμωνε ἡ πίστη του. Πόσες φορὲς εἶχανε πάει μὲ τὰ κομψὰ ἔκεινα βαποράκια στὸ Κορδελλιό. Μὰ ποτὲ δὲν ξαναεῖχαν πάει καθὼς τὸ βραδάκι ἔκεινο ποὺ θάφευγε τὴν ἀλλη μέρα γιὰ τὸ μέτωπο. Ποιὸν ὄμορφο παλιμὸ εἶχε ἡ ζωὴ τῆς προκυμαίας! Πόσο αἰσθανόταν ἡ ξύλινη ἀποβάθρα τὸ χάδι τοῦ λευκοῦ βαποριοῦ ποὺ διπλάρωνε! Μιὰ μυρμηγκιὰ εὐτυχισμένων ἀνθρώπων ὄρμοῦσε καὶ βούτζαν πανηγυρικὰ οἱ σάλες καὶ τὰ καταστρώματα κ' οἱ γέφυρες. Χίλιοι ἔρωτες χοροπηδούσαν ὅλόγυρα στὸ βαπόρι, ἀλλοι μὲ τὴν αὔρα σὰν πεταλούδες κι' ἄλλοι μὲ τὰ κύματα σὰν χρυσόφαρα. Καὶ γινόταν ἔνα μυθικὸ πλεούμενο ποὺ Νεράϊδες κι' Ἀμφιτρίτες καὶ Τρίτωνες τὸ τραβιούσαν μὲ χρυσὲς καδένες πρὸς τῆς ἀγάπης τὰ πέλαγα, πρὸς τὰ νησιά τῶν μακάρων... Ὁ γῆλιος βασιλεύει κι' δῆλεπαν στὰ χρυσοπόρρυφα, τὰ δργιαστικὰ χρώματά του, ἔδειπαν τὴν ἀποθέωση τοῦ ἔρωτά τους. Μιὰ ὄμορφη νύχτα θὰ τὸν σκέπαζε... Μὰ εἰνε τόσο βέδαιο πώς ὁ γῆλιος θὰ ξαναφανῇ τὴν αὐγὴν, ἀνάμεσα ἀπ' τὰ ἴδια χρώματα!.. Μιὰ ἐλαφρή, γερή κι' ὅχι ἀρρωστιάρικη, κι' ὅχι παθιασμένη θλιψη τοὺς κυρίευε δισσὸς ἐπεφτει ἡ ἑσπέρα. "Οταν ἐγύριζαν στὴ Σμύρνη ἡ Ἐλλάδα ἔδάκρυζε· μὰ τὰ δάκρυά της εἶχαν τὴν ἴδια

εύτυχία μέσον στὸ σκοτάδι ποῦειχαν τὰ γέλοια της πάντα μέσον τὸ φῶς. Ἐνας σεβαστός, ἀγαθὸς κύριος τοὺς κύττας πολλὴν ὥραν ἀπὸ ἀντίκρυ μὲν ἀσυγχράτητη συγκίνηση. Στὸ τέλος εἶπε χαμηλόφωνα στὸν Πέτρο :

—Φένγεις αὔριο γιὰ τὸ μέτωπο, δὲν εἰνε ἀλήθεια;

Τόσο νὴ εἰκόνα τους ἦταν ἀληθινὰ καὶ φυσικὰ ἐχφραστικὴ σὸν αἰώνιο πρότυπο!

Ἐφυγε τὴν ἀλλη μέρα, πρωὶ νύχτα. Γλυκοχάραξαν στὴ Μαγνησιά. Ἡ αὐγὶκὴ καταχνὶα ἡμιωνότουν παράξενα μὲ τὴν ὄλοπηχτη πρασινάδα τῆς πυκνοκατοικημένης πολιτείας καὶ σὰν ἔξωτικὰ στελέχια πρωτόφαντης βλάστησης ὑψωνόντουσαν πρὸς τὸν οὐρανὸν οἱ τριάντα τρεῖς μιναρέδες της. Ἀναζήτησε τὸν πέτρινον δγκο τοῦ Σιπύλου κι' ὅταν τὸ τραίνο προσπεργοῦσε εἶδε πάλι τὸ γιγάντιο βουδάλι νὰ φεύγῃ φρενιασμένο πρὸς τὴν πεδιάδα. Μὰ ἐμάντεψε ἐκεῖ καποὺ στὰ σπλαγχνα τοῦ βουνοῦ πετρωμένη τὴ Νιόδη, αἰώνιο σύμβολο τοῦ πόνου τῆς μάνας, καὶ θυμήθηκε τὴ μάνα του καὶ γίόμισε νὴ ψυχή του φυσικώτατον πόνο. Ἀριστερά τους ἔτρεχε ταπεινὸς καὶ παραχωμένος στὴν ἄφθονη βλάστηση τῆς ὁχτῆς ὁ "Ερμος. Κ' ἔπειτα ὁ κάμπης ἔξανοιξε πειδ πλατὺς καὶ κάπου ἀπάνω σ' ἓν' ἀσήμαντο γεφυράκι πέρασαν τὸν Πακτωλὸν καὶ συλλογίστηκε μὲ ίερὸ πόθο πῶς πάλι τάχα μέλεται νὰ ἔαναγιομίσῃ χρυσάφι δταν οἱ Θεοὶ θελήσουν νὰ ἐπιτρέψουν τὰ ἔργα τῆς εἰδήνης. Ἀριστερὰ τὸ Σαλιχλῆ μὲ τὴν ἐπιδηλητικὴ δεντροστοιχία του, δεξιὰ οἱ Σάρδεις, νὶ πρωτεύουσα τοῦ Γύγη καὶ τοῦ Κροίσου... Πῶς ἀλλαξε καὶ πῶς διμόρφηνε τώρα μὲ μιᾶς δλος ὁ τόπος, ὁ παράξενος κι' ἀπέραντος τόπος, τριγύρω του! Καποιο ἔόρχιο ἔλυσε τὰ κακὰ μάγια καὶ σκορπίστηκαν στὸν ἀνεμο τὰ κακόσουλα στοιχεῖα κ' οἱ δαιμόνισμένοι βρυχολάκοι. Δὲν προβάλλει πειὰ πίσω ἀπὸ κάθε γωνιὰ κι' ἀπῶνα σκιάχτρο, κι' οὕτε προσμένει κανεὶς ἀπὸ κάθε μέρος

κάποιο κακό!.. Γιγάντια ίερὰ φαντάσματα πλανιώνται ἀπάνω ἀπὸ βουνά κι' ἀπὸ κάμπους, θροοῦν μέσ' ἀπ' τῆς λόχμες, φοισσίζουν ἀπάνω στὰ νερά. Κ' ειν' εὐμενικά, κ' εἰνε φιλικώτατα. 'Ο παληός, ὁ μυθικὸς ἔκεινος κόσμος, ὁ γιομάτος ὅμορφιὰ καὶ καλωσύνη, ποὺ κρυδόταν ἀλλοτε πίσω ἀπ' τὰ βουνά, πίσω ἀπ' τής πολιτείες, ξέψυγε τώρα κι' ἀπλώθηκε πάντοι μέσ' στὴ Σωτανή φύση κι' ὅμορφαίνει τὰ ὄντα, ἐξιδανικεύει τὰ ἔμψυχα, ἐξαυλώνει τὰ ἄψυχα σπέρνει μιὰ καινούργια ἀκμή. Χάθηκε ἀπὸ παντοῦ, σὰ νὰ τὴ ρούφηξε μυστηριακή, ἔμπωτη, ἡ δύναμη ἔκεινη ἡ παράξενη, ποὺ ἔπειρτε ἀλλοτε στὴ μέση κι' ἐμπόδιει τὴν ψυχὴ του νὰ ἐπικοινωνήσῃ πραγματικὰ μὲ τὴν ψυχὴ τὴν ἀθάνατη του κόσμου του παληοῦ του πεθαμένου!.. Ταξίδευε ὁ Πέτρος μαγεμένος ἀπῶνα ζωγρὸ ἔθνικὸ ὄνειρο, ἀπὸ μιὰ παράξενη φαντασμογορία, πούηταν συναρπαστικὴ καὶ μεθυστικώτατη κι' ἀς μήν ἔσειχνε παρὰ σὲ πλούσιο φῶς, ποὺ τύφλωνε, θομπές μορφὲς κι' ἀδέδαια σχήματα. Σάν ἀπὸ πηγὴ βαθύτατης ἐμπνευσης ἀναπηδοῦσαν αὐτόματα στὴν ἐρεθισμένη σκέψη του κάποιοι πολιτισμοί, κάπιες εὔτυχίες, κάπιοια μέλλοντα!. Κ' γ' μικρή του, ἡ ἀγαπημένη του 'Ελλάδα πρόσθαλλε παντοῦ καὶ πάντοτε λαμπερή ἀπ' ὅμορφιὰ κι' ἀπὸ ἀγάπη κ' ἡταν δικό της φόντο δλα του τὰ μεγάλα ὅραματα, κ' ἡταν δική της κορνίζα δλοι του οἱ ἀνεπάντεχοι στοχασμοί. Τὸ λαχανιασμένο ἀνέδασμα στὸν ἀπότομο ἀνήφορο του ὁροπέδιου τῆς 'Ανατόλιας εἶχε αὐτὴ τὴ φορὰ κατὶ τὸ θριαμβικὸ καὶ τὸ περίδοξο. 'Ο κάμπος τῆς Φιλαδέλφειας ἀπλωνότουν κάτω σ' ἔναν καρμόσυνο συναγερμὸ σὰ νάθελε ν' ἀκολουθήσῃ μ' δλα του τὰ πλάσματα τὸ ἀνέδασμα τὸ μεγαλόπρεπο. Καὶ τὸ τραῖνο περήφανο, σὰν ἔμψυχο, σὰ νλαμψιγε καὶ νᾶκανε δική του ψυχὴ τῆς ψυχὲς τῶν ἐπιβατῶν του, ἀνέδαινε κι' δλο ἀνέδαινε, χτυποῦσε κατακέφαλα στὰ βουνά κι' ἀνοιγε τὴν ὥρα τάχα ἔκεινη

σήραγγες, δρμούσε επερίσκεφτα στής χαράδρες και πηδούσε αδύσσους, άφηνοντας πίσω του, σὰ μαγειμένα χνάρια στὸ κενό, γιγάντιες σιδερένιες γέρυρες. Ἀπὸ δῶ κ' ἐμπρὸς ή μάνα ή γῆ ζωνότουν στὴν πλατειά της μέση μιὰν ἀλλοιώτικη ζώνη κ' ἔβλεπε κανεὶς ἀπάνω της ἑξωτικὰ φυτὰ κι' ἄλλου κόσμου πετράδια.... Χαράδρες καὶ πλαγιές, σταύμοι καὶ βρύσες, λόγγοι καὶ χωριά, ὅλο τ' δροπέδι τὸ πλατύ καὶ τὸ ἀπέραντο γιόμισε παντοῦ ἀπὸ πολύδοσες κι' ἀεικήτες μυρμηγκιές πολεμιστῶν. "Ολα τὰ χωριά κι' δλες οἱ πολιτεῖς τῆς Παληῆς Ἑλλάδας διαλέχτηκαν, στραγγίχτηκαν γιὰ νὰ συναχτοῦν τὰ πολυθόρυβα ἔκεινα λεφούσια, ποὺ ἡ χαρμόσυνη τύρδη τους γιόμιζε τριάντα αἰώνες μὲ ἀναστάσιμες ἀρμονίες. Ὡ ἀν ἐγινότουν ἕνα θάμα καὶ ζωντάνευε. Ὁλικὰ κάθε νοσταλγικὴ ἀναπόληση τοῦ καθενὸς ἀπὸ τὰ παληκάρια ἔκεινα — ποιὸ θουνά καὶ ποιὸς κάμπος, ποιὸ νησὶ καὶ ποιὸ πέλαγο τῆς Ἑλλάδας δὲ θὰ φάνταζε πλούμιστὸ καὶ λαμπρόχρωμο πέρα κείῃς κάτω ἀπὸ τὸν γόη τὸν ἥλιο τῆς Ἀνατολῆς! Καὶ ποιὸ σπιτάκι! ..

"Ἐπειτα ἥρθε ὁ πόλεμος... Τὰ χτυποκάρδια τῆς μάχης, ἡ φρίκη τοῦ φόνου, ἡ μυρσυδιὰ τῶν αἰμάτων, τῆς νίκης ἡ χαρά, τὸ μεθύσι τῆς δόξας, οἱ περηφάνειες τῆς προέλασης, τῆς κπολευτέρωσης ἡ συγκινητικὴ ἱκανοποίηση!... Τόσοι τόποι, τόσες πολιτεῖς, τόσα πλούτη, τόσες ψυχές! Ἀξέι, ἀξέι μὲ λίγους τάφους, μὲ λίγο αἷμα — λίγο ἡ πολὺ δὲν ἔχει πειὰ καὶ μεγάλη σημασία, ἡ βρύση ἀνοιξε... — ὅμως ἀξέι, ναί, νὰ κάνη δικόν του κανεὶς τόσον τόπο καὶ μάλιστα νὰ τὸν ξανακάνη δικόν του ἔπειτα ἀπὸ τόσους αἰώνες!. Καὶ νὰ βρίσκη φιλιωμένους μεταξύ τους, σ' ἔναν ἀλλόκοτο παράδεισο μέσα, δλους τοὺς Θεοὺς ποὺ λάτρεψεν ἡ φυλή του ἀπὸ τότε ποὺ πρωτοκατέδαινε γυμνὴ καὶ βάρδαρη ἀπὸ τῆς Ἰνδίας τῆς μῆτρες ὡς τὰ σήμερα ποὺ ξαναβαίνει χιλιοπαιδεμένη κι' ἀκατάλυτη! Ναί, μὰ ναί — πῶς;!..

Νὰ βρίσκη πανάρχαιος θωματός νὰ τὸν καρτεροῦνε — αὐτόν ! — μὲ πίστη καὶ μὲ ὑπομονὴ μεσ' ἀπ' τὰ βάθη τοῦ χρόνου — καθὼς στὸ Ἐύρετ, ποὺ ἔνας Θεὸς τοῦ μίλησε καθαρὰ καὶ ἔαστερα μεσ' ἀπ' τὴς Βυζαντινὲς στοὺς μιᾶς σταραποθήκης, καθὼς στὸ Σεΐνη τὴ Γαζὴ ποὺ ἔνας Ἀγγελος Κυρίου φρουροῦσε τὸν τάφο βασιλοπούλας μέσα σ' ἔνα Τούρκικο Μοναστῆρι, καθὼς στὸ Ταχταλλ-ντάγ ποὺ κατάκορφά του βροντοῦσαν ἀκόμα μέσ' ἀπ' τὰ σπασμένα μάρμαρα οἱ κεραυνοὶ τοῦ Φρυγίου Διός !..

Μόλις ἔπαινε ἡ μάχη, μόλις τέλειωνε ἡ πορεία ἔτρεχε πάντα στὸ σπίτι τῆς ἀγαπημενῆς του μελαχροινούλας — ἐκεῖ δὰ στὴ Σμύρνη, στὸ Φασούλα... — Καθαριζότουν ἀπ' τὰ αἴματα κι' ἀπ' τοὺς ἰδρῶτες, ἔπαιρνε τότε μπράτσο τὴν Ἑλλάδα του καὶ σεργιανοῦσαν ὅλους τοὺς τόπους ποὺ κατάχτησε. Κι' ἐκείνη — ἀκοῦσ; μὰ πωῦ τὰ βρῆκε!.. — εἰχε μαζὶ τῆς ὅλα τὰ χρυσὰ κλειδιά κι' ὅλα τὰ μαγεμένα τ' ἀντικλείδια κι' ἀνοιγε μ' αὐτά, παντοῦ σ' ὅλους τοὺς τόπους, ὅλα τὰ κάστρα τὰ πανάρχαια κι' ὅλα τ' ἄφαντα παλάτια, ὅλους τοὺς κατάχρυσους ναοὺς κι' ὅλους τοὺς κρουσταλλένιους πύργους, ἡ μάγισσα!.. Ζοῦσε ὁ Πετράκης ὁ καλὸς μὲ τὴς ὀπτασίες τῆς ἔκπαγλες μιᾶς Ἑλληνικῆς Χαλιμᾶς, ζοῦσε σὲ μιὰν ἔκσταση, σ' ἔνα πραγματοποιημένο τάχα σκνειρο. Κάθε ύγρη νύχτα ποὺ κοιμότουν κάτω ἀπ' τὸν ἔαστερον οὐρανὸν τῆς Μικρασίας, ἀπάνω στὰ ἥλιοφρυμένα χορταράκια τῆς, πλάι στοὺς παράξενους Φρυγικοὺς βράχους μὲ τὴς ταφοσπηγλιές τῶν τρωγλοδυτῶν, κάθε νύχτα τόσο καὶ πειὸ πολὺ ποτιζότουν μὲ τὸ μυστήριο τοῦ λαγγεμένου αὐτοῦ τόπου καὶ τὸν ἀγαποῦσε πειὸ πολὺ καὶ σπερνότουν ἀπάνω του. Κάθε αὖγή, ποὺ τὸν ξυπνοῦσε ἀπὸ βαθὺν ὅπνο κι' ἀπὸ βαθύτερο σκνειρο μιὰ γλυκειά Ἑλληνικὴ διάνα, ἀντιλαλούμενη χαρμόσυνα πέρα ὡς πέρα σ' ὅλα τὰ παρακλάδια τοῦ Τμώλου καὶ τοῦ Τήμουν καὶ τοῦ Οἰνδύμου καὶ τῶν Ολύμπων, κάθε αὖγή τόσο καὶ πειὸ πολὺ

φωτιζότουν ή ψυχή του καὶ σιγά-σιγά ξηγούσε τῆς μαγικές πεντάλφες ποὺ δργωναν τὰ πόδια του στὰ πέρατα ἐτοῦτα τῆς Ἄνατολῆς... Κάθε καυτὸ μεσημέρι πῶδεπε τὸν Ἰσκιο του νὰ χάνεται κάτω ἀπ' τὰ πόδια του ἀπάνω στὸ φλογερὸ ἄμμο τῆς Ἀρμυρῆς Ἐρήμου σὰ νὰ τὸν ἔλυωναν τάχα τὰ ποτάμια τοῦ ἔδρωτά του, κάθε τέτοιο μεσημέρι τόσο καὶ πειὸ πολὺ ἔνοιωθε νὰ ριζώνῃ στὰ ἥλιοφρυμένα ἐκεῖνα ἐδάφη καὶ νὰ βυζαίνῃ βαθύτατους χυμοὺς καὶ νὰ κυοφορῇ ζωτικὰ λουλούδια καὶ καρποὺς παραδείσων.... Καὶ σὲ τέτοια μεγάλη στιγμὴ ἀνέβαινε ψηλά-ψηλά, ἔφτανε στὴν κορφὴ του ἑαυτοῦ του κι' ἀπὸ κεῖ ἔκραζε χαρούμενα τὴν ἀγαπημένη του :

— "Ελα ! "Ελα νὰ καμαρώσης τὰ θάματα τῆς ἀγάπης σου!..
"Ελα—φιλάκι!..

Στὸ τέλος ἦρθε μιὰ σφαῖρα καὶ τὸν βρῆκε κᾶπου ἐκεὶ κοντὰ στὸ Ἀφιόν, δταν γύριζαν ἀπ' τὸ Σαγγάριο, σ' ἔναν τόπο ποὺ δλα τὰ κουτσοχώρια ἦταν σπαρμένα μὲ ἀρχαῖα σημάδια κι' δπως τξδλεπε κανεὶς νὰ τρεμοσαλεύουν τάχα γύρω του δὲν ἤξερε ἂν ἔχη κι' αὐτὸς αἰώνες πεθαμένος—ἀπὸ τότε!... ἢ ἀν ἔχη αἰώνες πολλοὺς νὰ ζήσῃ ἀκόμα κι' αὐτὸς—ῶς τότε!.. Σ' ἔναν τέτοιον τόπο ἦρθε μιὰ σφαῖρα καὶ τὸν βρῆκε κ' εἰδε τὸ αἷμα του νὰ τρέχῃ κατακόκκινο ἀπάνω σὲ κᾶποια πανάρχαια τάχα ξεράγκαθα ποὺ αὐτὸ τὸ πότισμα καρτερούσαν νὰ ξαναθήσουν! Μὲ λιχουδιὰ κ' εὐγνωμούσύνη ρούφηζε ή γῇ τὸ αἷμα του μὰ δ κόκκινος ἀφρός του ξεράθηκε κ' ἔμοιαζε σὰ βουλοκέρι πῶσταξε ζεματιστὸ γιὰ νὰ μπῇ κ' ἐκεὶ δὰ μιὰ ἐπίσημη σφραγίδα. Καὶ τοῦ φάνηκε πῶς ἔνα μέρος, ἔνα κάτι ἀπ' τὸν ἑαυτό του βουλώθηκε μὲ τὴ σφραγίδα ἐκεῖνη καὶ θὰ μείνη πειὰ πολλοὺς αἰώνες στὴ θέση αὗτὴ ποὺ ἀνθεῖ ξεράγκαθα, γιατὶ αὗτὴ κι' ὅχι ἀλλη—ἐδῶ! —εἰνε ἡ θέση ποὺ ἀναζητοῦσε ὁ τωρινὸς ἑαυτός του κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο κι' ἀπάνω στὴ γῇ. "Ενα γλυκό

μούδιασμα περιτύλιξε θλο του τὸ κορμό. Εἰδε τὴ μητέρα του, εἴδε τὴ μνηστή του νὰ ψάχνουν γι' αὐτὸν ἀπὸ μακριά. Εἰπε στὸ αἷμα του νὰ σκούψῃ δυνατὰ καὶ νὰ τὴς χράζῃ. Κ' ἔκεινο. ἔσκουξε δυὸ φορές:

— Ἐδῶ ! Ἐδῶ !

*Ηρθε ὁ τραυματιοφορέας καὶ τὸν πῆρε.

*Ἐπῆγε στὸ χωριό του τραυματίας καὶ τοὺς εἶδε. *Ηταν σὰν ἔελογιασμένος. *Ἐκεῖ ! *Ἐκεῖ !... *Ἐκεῖ ἔλεγε στοὺς γέρους ἀποστράτους, ἐκεῖ ἡταν πόλεμος, ἐκεῖ ἡταν μεγαλεῖο ! *Ἐκεῖ ἔλεγε στ' ἄλλα παιδιά, ἐκεῖ εἰνε ἔρωτας, ἐκεῖ εἰνε γλέντι !... *Ἐκεῖ ἔλεγε στὴ μητέρα του, ἐκεῖ θάνε πλοῦτος, ἐκεῖ θάνε μέλλον ! *Οσο γι' αὐτὸν τ' ἀποφάσισε πειὰ νὰ μείνη στὴ Σμύρνη. Θξπαῖρνε τὴν Ἑλλάδα, θάμπαινε σώγαμπρος στὸ σπίτι καὶ στὸ μαγαζὶ του πατέρα συνέταιρος. Σάν ἔελογιασμένος !

Καὶ ξαναγύρισε στὴ Σμύρνη. *Ἐνα βροχερό, κλαψιάρικο φθινόπωρο κ' ἔναν ψυχρόν, σκουντουφλιασμένον χειμῶνα πόσες χαρὲς καὶ πόσα γέλια, πόσα θάλπη καὶ πόσες γλέντησε αὐτὸς στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἀγαπημένης του. Τῆς ἀγαπημένης του, που μιὰ αἰώνια Ἰωνικὴ ἀνοιξὴ ἀνθοῦσε χαριτωμένα μέσ' στὴν ψυχὴ τῆς κ' ἔνα διαρκὲς Ἀνατολίτικο καλοκαΐρι εῦραζε φλογερὰ μέσ' στὸ αἷμα της !.. Μακρὲς ὥρες, δειλινὰ ὀλόκληρα είχε περάση πλάι της στὸ ντιδάνι κι' ἀχόρταστα τὴν ἄκουε νὰ τοῦ τραγουδάει καὶ νὰ τοῦ παῖξη οὕτι. Τὰ γέλια τῆς ἀναμεσωτὰ ἡταν γλυκύτερα ἀπ' τοὺς πειὸ γλυκούς σκοποὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰ φιλιά της, στὴν κατάλληλη ώρα δοσμένα, ἀκόμα πειὸ γλυκύτερα. Νύχτες ὀλόκληρες, ἀτέλειωτες ώρες είχε περάση πλάι της ἀπάνω στὰ παληγὰ Περσικὰ χαλιὰ κι' ἀχόρταστα τὴν ἄκουε νὰ τοῦ λέη τὰ παραμύθια τῆς χαλιμᾶς κι' ὅπως ἔπειτα τὸν ἀγκάλιαζε, κι' ὅπως ἔπειτα τὴ φιλοῦσε, ὅπως ἔπειτα κυ-

λιόντουσαν στὰ πλουμιστὰ χαλιά δὲν ήξερε πειά νὰ ξεχωρίσῃ ποιὰ παραμύθια ἔχουσε καὶ μὲ ποιὰ παραμύθια ἔζησε, ποιοι ἔρωτες ταιριάστηκαν φανταστικὰ στὸ Βχγδάτι τὸν καιρὸ τοῦ Καλιφῆ Ἀρούν-ἀλ-Ρασίδ καὶ ποιοι ἔρωτες ταιριάστηκαν πραγματικὰ σιγῇ Σμύρνη τὸν καιρὸ τὸ δικό του...

Εἶχαν οἱ ἔρωτές τους χάποια βαθύτερη γλύκα καὶ κάποια δύγεια. Ἡταν ἀχόρταστοι χωρίς νᾶνε ἀκόλαστοι. Τάγιες τὸ σῶμα χωρίς νὰ χαυνώνουν τὴν φυχή. Ἐνοιωθαν μέσα τους μιὰν ἀτάραχη ἀρμονία, μιὰ γαλήνη καὶ μιὰ εύτυχία δίκαιη κι' ἀληθινή. Ὁμως τώρα πειά ναί, πότε νὰ τελειώσῃ αὐτὸς ὁ πόλεμος! Ἡ ἔγνοια του ἦταν τὸ μόνο σύγνεφο ποὺ θόλωνε τὸν καταξάστερον οὐρανό τους. Πρέπει νὰ τελειώσῃ πειά. Καὶ μόλις ὁ Πέτρος γίνη πολίτης θὰ γίνουν πρῶτα οἱ γάμοι τους κ' ἔπειτα θὰ πᾶνε στὸ χωριό του νὰ πάρουν τὴν εὐχή ἀπ' τὴν μητέρα κι' ἀπ' τοὺς προγονικούς τους τάφους τὴν εὐλογία, κ' ἔπειτα θὰ γυρίσουν πάλι στὴ Σμύρνη νὺν στρώσουν γιὰ παντοτεινὰ τὴν θαλπερή φωλίτσα τους ἀπάνω στὸ ἀμάραντο κι' αρι τῆς παντοτεινῆς ἀγάπης!... Χίλιες ἔμπνευσες εἶχε αὐτὸς γιὰ τὸ θεμέλιωμα τῆς μελλοντικῆς τους εύτυχίας κι' ὅλες τῆς εὕρισκεν ἔκεινη θαυμάσιες. Χίλια σχέδια εἶχε αὐτὴ γιὰ τὴ διακόσμηση τῆς ζωῆς τους κι' ὅλα τὰ εὕρισκε ἔκεινος ἔξοχα. Εἶχαν προβλέψη τὴν πειδομέτρη λεπτομέρεια. Εἶχαν συμφωνήση καὶ γιὰ τὸ πειδὸν ἀσήμαντο πραματάκι. Καὶ δὲν ἔμενε τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ τελειώσῃ ὁ πόλεμος! . . .

Μὰ θὰ τελειώσῃ; Ἰσα-ἴσα γιὰ νὰ τελειώσῃ πειδὸν γρήγορα καὶ πειδὸν σίγουρα πρέπει νὰ πᾶνε πάλι ὅλα τὰ παιδιά στὸ μέτωπο, τραυματίες, γραφιάδες, ἀποσπασμένοι, ὅλα τὰ παιδιά κι' ὁ Πέτρος!... Πάλι! Ὡ, μὰ τὴ φορὰ αὐτὴ ὁ χωρισμὸς εἶνε πικρός, εἶνε σκληρός, εἶνε κακός. Κακός. Ἔνα μικροσκοπικὸ

ἀγρίμι, κατί σὲ μικρή θαίνα, ἀναδεύεται μεσ' στὴν καρδιὰ τῆς Ἑλλάδας καὶ τὴ δαγκάνει καὶ τὴ σπαράζει καὶ τὴ γιομέσει χιλιούς μυστικούς τρόμους. Μιὰ ζήλεια τυφλὴ κι' ἀνεξήγητη τοιμπάει τὴν καρδιὰ τοῦ Πέτρου κ' εἰνε δλο παράπονο κι' δλο φαγούρχ.

— Θὰ μὲ ξεχάσης, ‘Ἑλλάδα!.. Θὰ κυτᾶς ἄλλους... Θ' ἀγαπήσης ἔναν ἄλλον!..

— Τ' εἰν' αὐτὰ ποῦ λέει; Δὲ ντρέπεσαι; Δὲ μ' ἀφήνεις νᾶχω τὸ βάσανό μου;

— Μὴ μὲ ξεχάσης καθόλου, ποτέ, οὔτε μιὰ στιγμή!.. ‘Ορκίσου μου κ' ἔσù πώς θὰ προσέχης, πώς δὲ θὰ τραυματιστής, πώς θὰ γυρίσης γρήγορα...

Κ' ἔκλαιγαν, ἔκλαιγαν ἀπὸ ἀγάπη, ἔκλαιγαν ἀπὸ πόνο, ἔκλαιγαν ἀπὸ προμαντέματα κακά. “Οσο πούφυγε,

— Μὴ μὲ ξεχάσης!... .

— Νὰ μὴν τραυματιστής!...

Φεύγεστε νὰ φεύγουμε!... Πώς; Τί; Ποῦ; Γιατί; — Φεύγετε!.. ‘Απὸ μπρός, ἀπὸ πίσω, ἀπὸ δεξιά, ἀπὸ ἀριστερά, ἀπὸ παντού ζωντάνεψαν πάλι τὰ ἔχθρικὰ Στοιχειά, τὰ κακόβουλα τ' ἀγερικὰ κ' οἱ φτονεροὶ βρυκολάκοι, ζωντάνεψαν καὶ τοὺς κυνηγούν μὲ ποδοσολητά, μὲ ἀλαλαγμούς, μὲ φοδέρες, μὲ γέλια καὶ μὲ χάχανα.

— Μ' ἐμīς ἥρθατε νὰ πολεμήστε; Χαχαχά! Φευγάτε!..

Τοῦ κάκου ἀνασηκώνονται ἀπ' τοὺς τάφους οἱ νεκροὶ κι' ἀνοίγουν τὴς ἀστρικὲς ἀγκάλες καὶ κράζουν: Σταθῆτε! Τοῦ κάκου τὰ σπασμένα σκόρπια μάρμαρα καὶ τὰλλα τ' ἀρχαῖα σημάδια δύψωνται δυνατὰ καὶ τοὺς γαντζώνουν γιὰ νὰ τοὺς σταματήσουν. Τοῦ κάκου ἀπ' τὰ αἵματόδρεχ τα πεδία τῶν περ-

σινῶν μαχῶν ἀνεδαίνει ἡ πνοὴ τῆς νίκης καὶ γίνεται ἀνεμικὸν καὶ τοὺς ἀντισκόδει...

Φευγάτε!..

Τοῦ κάκου εὔμενικοί θεοί καὶ πνέματα φιλικὰ καὶ ορὰ φαντάσματα δρθώνονται ἀπάνω ἀπὸ κάθε ράχη δουνοῦ, μέσ' ἀπὸ κάθε ποταμιά, γύρω ἀπὸ κάθε βοερὸ δάσος καὶ γνεύουν θαρρετὰ καὶ θροσοῦν κατασυχαστικὰ καὶ ρωτοῦν περίλυπα: —Ποῦ πάτε; Ποῦ πάτε; Φευγάτε!.

Ξένεψε ὁ τόπος γύρω τους μὲ μιᾶς, ἀγρίεψαν τὰ βουνά, κακομούτσοιςιασαν οἱ κάμποι, τὰ δάση κατσουφιάσανε. Χῶρες καὶ χωριὰ πῆραν φωτιὰ καὶ καίγουνται μοναχά τους ἔτσι γιὰ νὰ δεῖξουν τὴν ἔχτρα τους. Οἱ δρόμοι μπερδεύτηκαν ἀπάνω στὰ στήθια τῆς γῆς κ' ἔγιναν κουδάρι, τὰ γεφύρια γκρεμίστηκαν, οἱ βρύσες στέρεψαν. Ἀπὸ παντοῦ ὑψώνεται μιὰ φωνή: — Δὲ σᾶς θέλουμε!.. Δὲ σᾶς θέλουμε!..

Φευγάτε!..

Καὶ φεύγει ὁ Πέτρος μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, φεύγει ἀσταμάτηγα, γιὰ ποὺ κι' αὐτὸς δὲν ξέρει, οἱ δρόμοι τυλίγονται κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ τὸν πεδικλώνουν, τὰ βουνά στριφογυρίζουν ὀλόγυρά του καὶ τὸν φυλακώνουν, τὰ δάση μπλέκουν τὴς κλάρες τους νὰ τὸν τσακώσουν. Καὶ φεύγει...

Εἶνε σαστισμένος, σαϊλεμένος ὅλως διόλου. Δὲν ἔχει ψυχή, δὲν ἔχει κεφάλι, δὲν ἔχει μάτια. Δυὸς πόδια ἀπόμειναν μοναχά ἀπὸ δαῦτον, δυὸς πόδια... Βέβαια θὰ τὸν ἔκοψε καμμιὰ ὅβιδα στὴ μέση, δυὸς δόλιες, τρεῖς δόλιες, τέσσερες... ποιὸς ξέρει; Σιλιάδες ἔπεσαν, μὰ βέβαια θὰ τὸν ἔκοψαν στὴ μέση καὶ δὲν ἀπόμειναν παρὰ δυὸς πόδια!... Νάτα δυὸς πόδια ποὺ φεύγουν μοναχά τους καὶ πᾶνε καὶ πᾶνε!... ποὺ πᾶνε;... Καὶ ποιὸς ξέρει ποὺ πάει;...

Μὰ δχι, ἀκουσε, νά: Ξτυπάει καὶ μιὰ καρδιὰ ἀπάνω ἀπὸ

τὰ δυὸ πόδια ποὺ φεύγουν. Χτυπάει ἀκόμα κ' ἡ καρδιά του... Πατρίδα, τιμή, καθῆκον, ἀντρισμός, νιροπή, δνειδος—τίποτα, τίποτα ἀπ' ὅλ' αυτά. Τέτοιες χορδές δὲν ὑπάρχουν πειά στὴν πετσοκομένη του καρδιά Δέρνεται μοναχά μέσα της τὸ ἔνστιχτο τῆς αὐτοσυντήρησης καὶ δικός του παλμός εἶνε ἡ μουγγή κραυγή : —Γλύτωσε !.. Γλύτωσε !.. Γλύτωσε... "Ενας μακρυνός ἀντίλαλος ἀπαντᾷ στὴν κραυγὴν αὐτῇ κ' εἶνε ὁ τόνος του ἐρωτικὸς κ' εἶνε ἡ πνοή του χαδιάρικη, ένας μακρυνός ἀντίλαλος : —"Έλα !.. "Έλα !.. "Έλα ...

Κάποτε, κάποιος, σὲ κάποια πευκοέλατα μιὰ νύχτα στάθηκε κι' ἀκούμπησε νὰ ξεκουραστῇ, κι' ἔγυρε ν' ἀνασάνη. Κι' ἦρθε ὁ κορμός καὶ ξαναμπήκε στὴν θέση του ἀπάνω στὰ δυό του πόδια, καὶ τὸ κεφάλι στεριώθηκε στὴν κορφὴ στὸν κορμὸν καὶ βρέθηκε πάλι ἀκέριος καθὼς πρώτα. "Ωστε δὲν τὸν εἶχανε κόψη στὴν μέση οἱ δῆδες ;.. Νὰ ποὺ μπορεῖ καὶ τὸ σκέφτεται. Ο νοῦς του δουλεύει ἀκόμα. Κι' ἡ ψυχὴ ξαναγυρίζει μέσα του...Τί κακὸ ήταν αὐτό ; Τί καταστροφὴ ἀνεπάντεχη, τί ὅλεθρος φριχτός ; "Οχι μιὰ πατρίδα ὃχι μιὰ γενεά, πατρίδες πολλές, ἡ ψυλὴ ὅλοκληρη, σύρριζη γκρέμιζε καὶ σωριαζότουν μπροστά του στάχτη καὶ κορνιαχτός !. Αἰώνες ἀπανωτοί, προσπάθειες καὶ μεγαλουργήματα γενεών, προγόνων ἔργα καὶ δημιουργίες θεῶν, βωμοί καὶ θυσίες, πλούτη καὶ δόξες, κάλλη καὶ ἀγαθά, χιλια μάγια, χιλια θάματα, κάθε λογῆς μεγσλείο, ξεκολλούσαν ἀπ' τὴν ζωὴν καὶ σωριαντόζουσαν μὲ δαιμονισμένο πάταγο στὰ τάρταρα του παντοτεινοῦ ἀφανισμοῦ ! Δὲν ἔμενε ἀλλη λύση, ἀλλη διέξοδο ἀπ' τὸ θάνατο, τὸ γενικὸ τὸν ὄλοσχερη θάνατο. Καὶ δὲν ήταν ἀλλη ἐλπίδα ἀπ' τὴν δευτέρα παρουσία ! Μιὰ παγερή ἀνατριχίλα ἀνάδεψε τὰ βελονωτὰ φύλλα τοῦ δάσους. Κι' ἔφτασε ὡς αὐτὸν σὰν ὑποβλητικὴ προσταγή — Φύγε !. Φύγε !. Ποῦ νὰ πάῃ ; Ποιὸν δρόμο νὰ πάρῃ ; Καὶ ποῦ νὰ σταθῇ ; Καὶ τί νᾶρη ἔκει;

Ποιός λόγος νὰ γλυτώσῃ τάχα αύτός; Τί σκοπό καὶ τί χαρά θὰ είχε πειὰ ή· ζωή του; Βέβαια κάποιο μακάβριο πνέμα θέλει νὰ παίξῃ τὴν ὥρα ἐτούτη μαζὶ του. "Ομως αὐτὸς ξέρει πειὰ πώς πρέπει νὰ πεθάνει ἔκει δὲ ποὺ καθότουν χωρὶς καμμιὰ ἀναβολή. Δὲ θὰ ξαναρήσῃ ποτὲ τὰ δυό του πόδια νὰ ξεκολλήσουν ἀπὸ δαστούν καὶ νὰ φεύγουν, νὰ φεύγουν, παρὰ δλος μαζὶ, δπως ἀπομένει, θὰ δώσῃ μιὰ καὶ θὰ γκρεμιστῇ κατακέφαλα στὰ τάρταρα τοῦ ἀφανισμοῦ ποὺ ρουφοῦν γιὰ πάντα τὴν αἰώνια πατρίδα, τὴν ἀκατάλυτη φυλή. "Εκλεισε τὰ μάτια του γιὰ νὰ πεθάνῃ κι' ξνας ὑπνος βαρὺς τὸν καταπλάκωσε. "Ονειρο. Μέσ' τῆς φλόγες, μεσ' στοὺς καπνούς, μεσ' στὰ ἐρείπια, κατάμεσα στὴν ἀπέραντη κοιλάδα τοῦ δλέθρου, ἀπάνω ἀπὸ βεβηλωμένους βωμούς κι' ἀπὸ σκυλεμένα πτώματα, ὑψωνότουν γερὸ κι' ἀπειραχτο, γαλήνιο καὶ γελαστό, ξνα σπιτάκι. Πόσο γνώριμο καὶ πόσο ἀγαπητό!.. Τὸ σπιτάκι τῆς Ἐλλάδας στὴ Σμύρνη, στὸ Φασούλα, ὄλακερο, νάτο! "Η μικρούλα του ἀγάπη ηρεμη, ἀδάκρυτη, θαρρετὴ τοῦ ἔχραζε γλυκά:—"Ελα! "Ελα! "Ελα!... Καὶ πρόσθετε μ' δλη τὴ χάρη τῆς καὶ μ' δλη τὴν ἐπιδολή τῆς:—"Οχι, νὰ μὴν πεθάνης, νὰ μὴν πεθάνης!.. 'Ακόμα κι' ἀν δὲν περισωθῇ παρὰ τὸ σπίτι μας νὰ μὴν πεθάνης!.. 'Ακόμα κι' ἀν δὲ μείνουμε παρὰ ἐμεῖς οἱ δυὸς χωρὶς σπίτι, χωρὶς τόπο, χωρὶς σύνορο ἀπάνω στὴ γῆ—πάλι νὰ μὴν πεθάνης!... "Η ἀγκαλιά μας θὰ κλείσῃ δλη μας τὴν παληὰ πατρίδα 'Ακόμα κι' ἀν πέσουμε νὰ στροβιλιστοῦμε στὰ χάρη τοῦ ἀπειρου ή ἀγάπη μας θάδρη τρόπο νὰ ξαναπήξῃ κάπου ἔκει τὴν παληὰ μας πατρίδα!. "Οχι νὰ μὴν πεθάνης!... "Ελα! "Ελα! "Ελα!..

— Ποιός μιλεῖ ξτοι; ρώτησε δ θάνατος.

— "Η παρθένα μήτρα τῆς φυλῆς! ἀπάντησε δ ἔρωτας κ' ξκαμε τὸν θάνατο νὰ ζαρώσῃ. Αὐτὸς ήταν ξνα θάμα, ξνα σωστὸ

θάμα. Νὰ ζαρώσῃ ὁ θάνατος πάνω στὸ κορύφωμα τοῦ πειὸ μεγάλου θριάμβου του! . . .

— "Αχ! νὰ μὴν εἶχα πεθάνη, νὰ μὴν εἶχα πεθάνη! . . . παραμίλησε ὁ Πέτρος καὶ ξύπνησε.

— Ζῷ;

'Απάνω ἀπ' τὰ βουνά ροδοχάραξε μιὰ πασίχαρη αὐγή. 'Ο αὐγερινὸς ἀστραποβολοῦσσε. Τὰ ζωζούντα βομβοῦσσαν εὐχαριστημένα. 'Ακόμα κ' ἔνα πουλὶ τραγουδοῦσσε γλυκύτατα. 'Η Φύση γλεντοῦσε σαμπως τίποτα νὰ μὴν εἴχε γίνη. Κι' δμως κάτου ἔκει στὴ χαράδρα εἴχε σωροβολιαστὴ ἔνας ὄλοχληρος πολεμικὸς κόσμος. Τὰ πτώματα ἦταν ἀμέτρητα γύρω. Τὰ ζωντανὰ πτώματα ἔφευγαν ἀνεκράτηγα πρὸς τὰ κάτω. Οἱ δᾶδες ἥρχησαν πάλι νὰ οὐρλιάζουν. — Γλύτωσε! . . . Γλύτωσε! . . . Γλύτωσε! Μὰ σήμερα δὲ φεύγουν ἀσκοπα κι' ἀνοδήγητα τὰ δυό του πόδια. Σήμερα, ναὶ, φεύγει ὁ ἔδιος, φεύγει αὐτός. Θαρρεῖς κ' ἔχει ξαναφορέσση καθὼς μιὰ φορά τῆς σιδερένιες μπότες τοῦ Δράκου καὶ παίρνει σαράντα ὀργυιές κάθε ἀδρασκελισιά. Φεύγει, μὰ φεύγει μ' ἔνα σκοπό. Φεύγει, μὰ φεύγει πρὸς κᾶποιο μέρος, πρὸς ἔνα ὠρισμένο καὶ σταθερὸ μέρος — πρὸς τὸ σπίτι τῆς Ἑλλάδας του. 'Εχει πεποιθηση πῶς σήμερα χάραξε μιὰ εὐθεῖα γραμμὴ γιὰ τὸ σπίτι τῆς ἀρεθωνιαστικιάς του καὶ τὴν ἀκολουθεῖ ἀπαρέγκλιτα.

Μπορεῖ νὰ ὀρθῶνται μπροστά του δλ̄ καὶ νέα βουνά, μπορεῖ νὰ τὸν καταπίνουν βαθύτατες χαράδρες, μπορεῖ νὰ βουλιάγη σὲ ἀπέραντους κάμπους, μπορεῖ νὰ λοξοδρομῇ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μὰ ποτὲ δὲν τὴ χάνει τὴ γραμμὴ του, τὴν ἀκολουθεῖ ἀπαρέγκλιτα κι' αὐτὴ τεντώνεται ὀλόῖσα ἀπὸ ἐδῶ πούεινε αὐτὸς κάθε στιγμὴ ως τὸ σπίτι τῆς ἀγάπης του! . . . Αὐτὸ εἶνε βέβαιο. Καὶ φεύγει.

Δὲν φεύγει ἀπὸ φόδο πειά. Φεύγει ἀπὸ σκοπό. Αὐτὸ τὸ πιστεύει. Πάει νὰ ἐπανορθώσῃ δλ̄ αὐτὸ τὸ κακὸ πῶγινε. Τάλλα πᾶνε, χάθηκαν. 'Η ἐρωτική του φωληὴ εἶνε τὸ τελευταῖο κάστρο.

Μόνο δπδ 'κει θὰ διαφεντέψῃ τὴν ζωὴν τῆς Πατρίδας! Καὶ φεύγει . . .

"Ομως τὸ τέ χρωστᾶ σ' αὐτή του τὴν ἀγάπη!.. Τὴν ζωὴν του καὶ πόσες φορές! Μήπως καὶ χτές νῦχτα δὲ θάχε πεθάνη χωρὶς τῆς ἀγάπης του τὴν ἀντίδραση; Μήπως καὶ τώρα δὲ δὲ θάπεψε σὲ χίλιες μεριές δὲν δὲν κρατιότουν γερά ἀπ' τῇ μεταξωτὴ κλωστὴ πούνηταν δεμένη στὸ σπίτι τῆς ἀγάπης του; Μήπως δὲ θάπρεπε νὰ τρελλαθῇ βλέποντας γύρω του τόσα κακόμορφα βουνά, τόσους βλοσυρούς τόπους καὶ βάζοντας μὲ τὸ νοῦ του πόσα καὶ πόσ' ἀκόμα ἔχει νὰ περάσῃ, μήπως δὲν ἔπρεπε νὰ τρελλαθῇ ἐν δὲν κρατοῦσε σφιχτὰ στὰ χέρια του τὸν χρυσόστριφτο μίτο, ποὺ τοῦ πέταξε ἡ μικρούλα του ἀγάπη; Λίγοι σωριάστηκαν μπροστά του ξεψυχισμένοι; Νάτες, ἀκούγονται ἀκόμα οἱ οἰμωγές τους, ποὺ ἀντιλαλοῦν στῆς ἀτέλειωτες χαράδρες. Λίγοι τρελλάθηκαν μπροστά του γιὰ καλά; Νάτα ἀκούγονται ἀκόμα τὰ σκαστά τους γέλια, ποὺ πνίγονται μέσα στ' ἀδιαπέραστα δάση..."

—"Αγάπη μου, Ἐλλάδα μου, χρυσή μου γυναικούλα!..
"Ερχομαι! "Ερχομαι!. Πόσες φορές σοῦ χρωστῶ τὴν ζωὴν μου!.
"Αναψέ μου τώρα ἐν' ἀστέρι, νύχτωσε, καὶ μήπως χάσω τὸ σπιτάκι σου ἀπ' τὰ μάτια... "Ερχομαι..., Στὸ Σίπυλο εἰμαι!..."

Καὶ φεύγει...

— Συνάδερφε, αὶ συνάδερφε!.. Κάμε ψηλὰ καὶ χάθηκες!..
Στὴν Σμύρνη μπήκαν Τοῦρκοι... ψηλά!.. Στὴν Ἐρυθραῖα τράβια!
Δὲν ἀκούς;

Δὲν ἀκούει!. Αὔτος κρατεῖ στὸ χέρι του τὸ χρυσὸ μίτο.
"Εκεὶ στὴν ἄλλη του ἀκρη καρτεράει ἡ Ἐλλάδα του, ἡ χρυσή του γυναικούλα καὶ νὰ πισωπατήσῃ τώρα πῶφτασε, τώρα πούρθε, τώρα ποὺ νάτην, νά, θὰ δρυμήσῃ, θὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ,

Θὰ τὸν φιλήσῃ ; !.. Τί κι' ἂν καίγεται ή Σμύρνη ; Τὸ σπιτάκι της, δὲ μπορεῖ, θάξεινε όλόρθιο κι' ἀπέιραχτο... Ὁμως θὰ τὴν ἀρπάξῃ στὴν ἀγκαλιά του νὰ φύγουν... Δὲν εἶνε νὰ σταθοῦν ἔδω ! — Μὰ πῶς, ἔδω δὲν ἥταν ὁ Φασουλᾶς ;... Δὲν εἶνε τὸ σπίτι της ἑτοῦτο ; Καίγεται ;.. Ποιὸς μπόρεσε καὶ τοῦδαλε φωτιά ;.. Κ' ἔκεινη ;.. Μήπως εἶνε μέσα ;... Μέσ' στὴ φωτιά ;.. "Ενα μπουλούκι τσέτες ἔρχονται ἀλαλάζοντας... Θὰ τοῦ τὴν πάρουν μέσ' ἀπ' :ἢ φωτιά. Θὰ τὴ γδύσουν. Θὰ τὴ φιλήσουν. Θὰ τὴν ἀγκαλιάσουν μπροστά του σὰ χτήνη. Θὰ τῆς ξεσκίσουν τὰ κρέατα. Θὰ τῆς μολέψουν τὴν ψυχή — "Οχι, δὲ θὰ τὴ

— 'Ελλάδα μου !. 'Αγάπη μου ! Χρυσή μου !.. 'Ερχομαι !. 'Ηρθα !... Μή φοβᾶσαι !...

Καὶ πίδησε μέσ' στῆς φλόγες τοῦ σπιτιοῦ τῆς κ' ἔγινε στάχτη μέσ' στὴ στάχτη του.

Η ΧΡΥΣΗ ΚΑΣΑ

...Είμαι πενήντα δύο χρονών ανθρωπος—52!.. Ούτε κι'έγώ
ό ίδιος δὲν μπορώ νὰ τὸ πιστέψω. Πολλές φορές μὲ βασανίζει ἡ
σκέψη αὐτή. 'Εκεὶ ποὺ μετρῶ τὰ χρήματά μου στὸ μπεζαχτὰ
τὴ γύχτα μὲ τὴ λαμπίτσα τοῦ πετρελαίου, κατεδασμένες οἱ πάγ-
κες, πάντα κάνω λάθος στὸ μέτρημα, πάντα σταματῶ στὰ 52 ἢ
κι' ἀν προχωρήσω ξεχνάω καὶ ξαναγυρίζω στὰ 52.—Πενήντα
δύο... Καθὼς μετροῦσα μιὰ φορά δεκάρες γιακέλινες, τώρα προ-
χτές, κι' ἔδεινα σκαρμούτσα, πήρα κι' ἔστησα δέκα κολωνίτσες
ἀπὸ πέντε δραχμὲς δεκάρες ἡ κάθε μιὰ κι' ἄλλες δυὸς δραχμὲς
δεκάρες κοντά τους. Νὰ τὰ χρόνια μου, νὰ ἡ ζωὴ μου! "Ἐνα
σωρὸ δεκάρες κι' ἀν τὸ καλοξετάσης δὲν ἀξίζουν τίποτα. Γιατὶ
νὰ μὴν μπορῶ νὰ πετάξω στὸ μπεζαχτὰ τῆς ζωῆς μιὰ χούφτα
ἀπὸ 52 λίρες καὶ νὰ φωνάξω χαρούμενος:—Νὰ τὰ χρόνια
μου!... Μὰ πάλι δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω πώς είμαι ἀληθινὰ
πενήντα δύο χρονών. Τὸ κορμί μου κι' ἡ φάτσα μου δὲν τὸ δει-
χνουν. 'Η καρδιά μου, αὐτὴ είνε ποὺ δὲν τὸ νοιώθει καθόλου.
Πώς νὰ τὸ νοιώσῃ;... Θυμάται πώς ήμουν καποτε μικρὸ παιδί...
"Επειτα ποτὲ δὲ θυμάται πώς ήμουν κι'έγώ νέος καθὼς δλοι οἱ
νέοι, πώς ήμουν κι'έγώ ἀντρας καθὼς δλοι οἱ ἀντρες. Αἰ, πώς
λοιπὸν γέρασα κι' δλα; 'Αφοῦ δὲν πέρασε ἡ ζωὴ μου; Μπορεῖ
κανεὶς νὰ γεράσῃ κι' ἀς μὴν ἔχῃ περάση ἡ ζωὴ του;... Κι'
ὅμως περνοῦν, περνοῦν τὰ χρόνια μοναχά τους, ἀφοῦ τ' ἀφή-
νουμε, κι' ἀς μὴν περνάει μαζὲ τους ἡ ζωὴ, ἀφοῦ τὴν κρατοῦμε.

Αυτή είνε ή μαύρη ἀλήθεια. Μά τι τὰ θέλω τὰ λόγια τὰ πολλά;
'Απόφαση : Είμαι πενήντα δύο χρονών. Νά :

1922

1870

Μηδὲν ἀπὸ δύο = δύο, ἐπτὰ ἀπὸ δώ-
δεκα = πέντε, ἔνα τὸ κρατούμενο κι' ὅχτω = ἐνιά, ἐνιά ἀπὸ ἐνιά
= μηδέν, ἔνα ἀπὸ ἔνα = μηδέν, ἔχουμε 52. Ἡ ἀφαίρεση είνε
σωστή... Κι' ὅλο μιὰ ἀπλῆ ἀφαίρεση είνε, φαίνεται, ή ζωή
μας !...

Λοιπὸν σὰν είμαι πενήντα δύο χρονών, ἀπόψε ποὺ τὸ πι-
στεύω καὶ τὸ μυαλό μου δουλεύει ἀσκαντάλιστα, τι ἀπόφαση
πρέπει νὰ πάρω ἀπόψε ;.. Πῶς θὰ μπορέσω νὰ παραγιούσω
τὴν κούφια ὑπαρξή μου, πῶς θὰ μπορέσω νὰ δώσω μιὰ ἀξία, τὴν
πραγματική της ἀξία, στὴ ζωή μου ;.. Είνε σὰ νᾶστησα στὸ οἰ-
κόπεδό μου πενήντα δύο γερὲς κολῶνες καὶ τῆς ἀφησα ἐκεὶ νὰ κυ-
τῶν τὸν οὐρανὸ χωρὶς τίποτα νὰ κρατοῦν, τίποτα νὰ χρειάζωνται.
Είμ' ἔνα παλάτι χτισμένο στὴν ἐρημιὰ μὲ πενήντα διὸ ἀδειες
κάμαρες... Θάηταν καὶ περιττό, δημαρχός δὲν καταδικάζω αὐστηρὰ
τὸν ἔαυτό μου. Γιατὶ πάντα είμαι δίκηρος. "Οσο ζούσε ὁ πατέρας
δὲ μποροῦσα νὰ ζήσω παρὰ δπως θήθελε αὐτός. Κι' ἔται ἔνησα
ἐλεεινὰ κι' ἀθλια τὰ χρόνια τῆς καλῆς μου νειότης. "Ημουν μο-
νογενῆς καὶ δὲν πήγα οὔτε στρατιώτης... "Ἀκούω πολλούς νὰ
λέγε πῶς στὸ στρατὸ γλεντήσανε πειδ καὶ ἀπ' δλα τὰ χρόνια
τῆς ζωῆς τους... Μπορεῖ νὰ γλεντοῦσα κι' ἔγω... "Ηρθε ὁ πό-
λεμος τοῦ 97, ἔφτασε ὁ Τούρκος στὴ γειτονιά μας... Θυμᾶμας
τὸν τρόμο τοῦ πατέρα πῶς θὰ μᾶς τὰ πάρουν δλα, πῶς θὰ μᾶς
κόφουν. Ἀπὸ τότε ἔμεινε καὶ σ' ἐμένα ἔνας κρυφὸς τρόμος
πῶς κιντυνεύει ή περιουσία μας, πῶς κιντυνεύει ή ζωή μου,
ἔγινα φιλαργυρος, φοβιτσάρης, κλεισιούρης... "Ἐπειτα πέθανε
δ γέροντας... Είχα νὰ παντρέψω ἀδερφὴ — τὴν ἔδωσα. Είχα

νὰ ξεμπλέξω περιουσίες, χρεώγραφα, διοθήκες, ἀγωγές, πλει-
στηριασμούς, δφειλέτες, ἐγγυητές... Πάντα μὲ τὸ καλό, πάντα
μὲ τὴ μαλαγανιὰ ξεσπίτωσα κοσμάκη, ξεχωράψιασσα φτωχούς...
"Ημουν μαλακδς καὶ ψυχοπονιάρης δσο μποροῦσα, δμως πάντα
μὲ τὸ ἀζημίωτο. "Εκλαιγαν οἱ χῆρες καὶ τὰ δρφανά, ἔκλαιγα
κι' ἐγὼ μαζὶ τους. Μὰ τὶ ἄλλο νὰ τοὺς κάμω; Νὰ πλερώσω
τὰ δάκρυά τους μὲ τὴν περιουσία μου;..." Εδριζαν παλησ
δφειλέτες τὸν πατέρα μου πῶς δὲν τοὺς εἰχε ξοφλίση τὰ γραμ-
μάτια κι' ἀς τὸν πλέρωσαν, τὸν ἔδριζα κι' ἐγὼ μαζὶ τους. Μὰ
μποροῦσα νὰ τοὺς γυρίσω τὰ γραμμάτια ἐπειδὴ τῷλεγαν ἔται
ἐκεῖνοι;..."Α, ναὶ: Ξυχοῦσιγάσματα στὸ μαγαζὶ ἐγὼ δὲν
ἔκαμπα ποτέ. Οὔτε μπερδεμένους λογαριασμούς ἔγραψα. Οὔτε
κρυφὰ πανωτόκια πήρα. Οὔτε φεύτικες ἀπόδειξες. ἔδωσα.
Οὔτε πλαστογραφίες ᔁκαμπα. "Ακόμα οὔτε λαθρεμπόρια δέχτηκα
καθως μπορεὶ νὰ λένε...Αὔτα μπορεῖ νὰ τάκαμε ὁ πατέρας μου,
θεδες σχωρέσ' τον, μὰ ἐγὼ ήμουν ίσιος, δίκηρος καὶ τίμιος. Πῶς
είχα λίγη κακία μέσα μου ἀπάνω στὴ δουλειά μου;..Καὶ ποιὸς
δὲν ἔχει λίγη κακία στὸ ἐπάγρελμά του; Μήπως ὁ γιατρὸς ἢ
μήπως ὁ πολιτικός;.. "Απόψε ποὺ μιλῶ ἔτσι πλατειὰ μὲ τὸν
ἔκαυτό μου κι'είνε σὰ νὰ κάνω ἔνα γενικὸ ξεκαθάρισμα, δὲ θέλω
νὰ εἰπῶ οὕτ' ἔνα φέμμα... Τί; Θὰ κρυφτῷ πίσω ἀπ' τὸ δάχτυλό
μου ἢ θὰ παινέψω τὴν ἀφεντιά μου;

Μὰ τὶ τὰ θέλω τὰ πολλὰ τὰ λόγια; .. Τὸ ἀποτέλεσμα είνε
πῶς ᔁκαμπα περιουσία μεγάλη, χρήματα πολλά· Κι' δταν ἀρ-
χησα νὰ συλλογιέμαι πῶς πρέπει νὰ τὰ ζήσω τὰ χρήματά μου,
νὰ τὰ χαρῶ, νὰ τὰ γλεντήσω — ἡρθε τὸ 909 μὲ τὴν ἐπανάσταση
καὶ φοδήθηκα πῶς θάχουμε ἀλιμοῦρες, ἡρθαν οἱ πόλεμοι, γάσου
οἱ Τούρκοι, νάσου οἱ Βούλγαροι, δλο στὸν ὅπνο μου τοὺς ἔδλεπα.
Κι' δσο νὰ εἰπῶ τότε: Δόξα σοι ὁ Θεός! "Αρχησα πάλι: Πανα-
γία βόηθα! .. Πόλεμοι, ἀποκλεισμοί, ἐπίστρατοι, Σενεγαλέζοι,

καθεστώτα, καταστροφές, πρόσφυγες, μπολσεδίκοι. (Μπολσεδίκοι, λέει, γιόμισε δύναμης. Τι θέλουν αὐτοί; .. Δὲ βρίσκεται ἔνας Τσάρος νὰ τοὺς ξεπατώσῃ; ...) Βλέπετε, λοιπόν, νὰ γιατί, γι' αὐτὸ δὲν καταδικάζω αὐστηρὰ τὸν ἑαυτό μου, δὲ φταίω πέρα καὶ πέρα ἐγώ, μὲ τύλιξε ἡ περίσταση, χάθηκε τόσος κόσμος κ' ἐγώ μαζί. 'Ἐκατομμύρια ἄνθρωποι ἔχασαν τὴν ζωή τους, τὴν τιμή τους, τὸ ἔχει τους. Κι' ἐγώ, τὶ ἔχασα ἐγώ; Πενήντα δύο χρόνια μονάχα... Κι' αὐτὰ δὲ μπορῶ νὰ εἰπῶ πώς τάχασα. 'Αφοῦ τάχα στὸν τόχο; ... Γελάω καὶ μοναχός μου!...

"Ομως καλά, καλά, δλα καλά, δὲ φταίω πολύ, φταίω λίγο, ἀλλ' ἀπόψε ποὺ ξεκαθάρισα δλους τοὺς λογαριασμοὺς μὲ τὸν ἑαυτό μου καὶ μέτρησα σωστὰ τὰ χρόνια μου καὶ πλερώθηκα τὸν τόχο τους, τὶ ἀπόφαση λοιπὸν πρέπει νὰ πάρω ἀπόψε; Πώς θὰ βρῶ τὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς μου; Πώς θὰ νοιώσω τὸν προορισμὸ τοῦ ἄνθρωπου; — Θέλω νὰ γλυκαπθῶ, θέλω νὰ χαρῶ, νὰ μεθύσω!.. "Ολα μᾶς ηρθαν δεξιά, πάμε νὰ πιοῦμε τώρα!.. Πώς θὰ τὸ εἰπῶ αὐτό; Καὶ μὲ τὶ κρασὶ θὰ μεθύσω; .. 'Αφοῦ τὸ ξέρω, γιατί φοβάμαι νὰ τὸ μελετήσω, γιατί φοβάμαι νὰ τὸ ξεμολογηθῶ; .. Πάντα φοβίτσιάρης, πάντα κλεισιούρης. "Ομως ἄλλος τρόπος δὲν ὑπάρχει: Νὰ παντρεφτῶ! Τὸ φωνάζει δλος δύναμος, τὸ φωνάζω ἀπόψε κι' ὁ ιδιος. "Ολοι μοῦ λένε, τὶ κάθεσαι, τὶ ἀργεῖς, περνᾶν τὰ χρόνια, ἐσὺ δποια θέλεις τὴν παίρνεις!.. "Οποια θέλω!... "Ένας λόγος είνε αὐτός... Μιὰ γυναικοῦλα ηρθε νὰ μοῦ κάμη προξενιά. «Τώρα πούεισαι ἀκόμα νέος...» δλο μοῦ κοπανοῦσε. «Αἱ, διάλεξέ μου λοιπὸν καμμιὰ νέα...» τῆς εἰπα. «Νέα; πόσο νέα; μοῦ ἀπάντησε. Νάχη δηλαδὴ τὰ χρόνια της γιὰ νὰ ταιριάζετε καθὼς πρέπει...» Καὶ μοῦ πρότεινε μιὰ σαραντάρα!

Τέτοια παντρειά; ... Πρέπει νὰ μαρτυρήσω δλη τὴν ἀλήθεια, νὰ γυρίσω τὴν καρδιά μου τὸ μέσα δξω. Ναι θέλω νὰ παντρε-

φτω. Μὰ δὲ θέλω νὰ παντερεφτῶ γιὰ τὰ μάτια τῆς κοινωνίας, θέλω νὰ παντερεφτῶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Κι' ὁ ἔχυτός μου δὲ θέλει νὰ παντερεφτῇ γιὰ γηροκόμι, θέλει νὰ παντερεφτῇ γιὰ ἕρωτα! Μπορεῖ νὰ πειάνω πειά καὶ χωρὶς γηροκόμι, μὰ χωρὶς ἕρωτα δὲ μπορῶ πειά νὰ ζήσω!... Δὲν εἶνε ἡ καρδιά μου σκληρὴ κι' ἀναίσθητη δπως μπορεῖ νὰ νομίζουν. Πάντα αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη τοῦ ἕρωτα. Καὶ πάντα τὸν ἀναζητοῦσε... Πόσες φορὲς ἔχειλιξε ἡ καρδιά μου σ' δλη μου τὴν ὅπαρξη μιὰ γλυκειὰ τρυφεράδα κ' ἔθλεπτα τὸν ἑαυτό μου ἀλλοιώτικον καὶ τρόμαξα καὶ κρυδόμουν πίσω ἀπ' τὰ μπεζαχτὰ κ' ἔλεγα παραπονιάζεικα στὴν καρδιά μου:— Τί μὲ κάνεις ἔτσι; Τί μὲ κάνεις ἔτσι;... "Α, δχι! Δὲν ειχαν φωφήση μέσα μου οἱ πόθι τῆς νειότης καὶ ποτὲ δὲν ἔπαιψα νὰ πλέκω δνειρὰ ἀγάπης.. Πάντα τριγυρνοῦσα γύρω στὸ ἀνθεμένο περιβόλι τῆς γῆδονής καὶ λαχταροῦσα τὰ τσιτάκια του καὶ λίμαξα τὰ σῦκα του. Χίλιες φορὲς χύμηξα νὰ μπῶ πότε ἀμπώχνοντας τὴν πόρτα του, πότε δρασκελῶντας τὸ φράχτη του... Μὰ τὸ ἄλλο τὸ πάθος, τὸ ἄλλο τὸ πάθος τὸ βαθύτερο ἔδγαινε πάντα μεροστὰ καὶ μοῦ φώναξε μὲ τὴ γαλιφιά του, μὲ τὸν ἔγελαστικό του τρόπο:

— Ποῦ πᾶς; Τί κάνεις; Γιατί βιάζεσαι;... Τὸ περιβόλι αὐτὸ εἶνε δικό σου... Κύταξε τὰ χαρτιά σου· τῶχεις ὅποιηκέψῃ κι' αὐτό!.. "Οποτε θέλεις τὸ θγάξεις στὸ σφυρὶ καὶ τὸ παίρνεις ὀλόκληρο... Μή βιάζεσαι!

Καὶ σταματοῦσα!... Σταματοῦσα γιατὶ δὲ ξητοῦσα νὰ χορτάσω πρόσκαιρα τῆς δρμές μου, δὲν ἥθελα νὰ γλυκάνω προσωρινὰ τὴ σάρκα μου. Ποθοῦσα νὰ συμποτίσω μέσα ώς μέσα τὴν ὅπαρξή μου μὲ τὸ γλυκό σορόπι τῆς ἀγάπης... Γιατί, σᾶς λέω, δὲν τὸν ἀγνοοῦσα, οὕτε τὸν περιφρογοῦσα τὸν ἕρωτα, τὸν ηξεραέγω τὸν ἕρωτα, τὸν ἔννοιωθα, τὸν ἐχτιμοῦσα, τὸν ἐπίστευα!..

Καὶ τὸν ξέρω. Καὶ τὸν νοιώθω. Καὶ τὸν ἔχτιμῶ. Καὶ τὸν πι-
στεύω. Τὸν ἀληθινὸν ἔρωτα!..

— Ψέμματα λέω ;

Δὲ λέω ψέμματα!.. Μπορεῖ νὰ μὴν τόν ἐλάτρευα στοὺς να-
ούς του, στοὺς βωμούς του, μὲ τοὺς τύπους ποὺ ἔδωσαν οἱ ἀν-
θρωποι στὴν λατρεία του, μὰ πάντα τὸν ἔσεβόμουν καὶ τὸν ἐπί-
στευα!.. Ἐμοιαζα μὲ τοὺς χριστιανούς ποὺ δὲν πατοῦν ποτὲ
στὴν ἐκκλησία, μὰ εἰνε καλύτεροι χριστιανοὶ ἀπὸ κομπόσους
ποὺ πᾶνε καὶ κάνουν μεγάλους σταυρούς... Ὁχι μόνον τὸν
ἐπίστευα ἐγὼ τὸν ἔρωτα μὰ εἰχα μιὰ πολὺ μεγάλη ἰδέα γι'
αὐτόν. Κι' ἀλήθεια, ίσως γιατὶ εἰχα τόσο πολὺ μεγάλη ἰδέα,
ίσως γι' αὐτὸν νὰ κρατιόμουν σ' ἀπόσταση καρτερῶντας κἄποιο
μεγάλο σημάδι, κἄποιο πεπρωμένο μήνυμα ποὺ θὰ μ' ἔσπρω-
χναν στὸ βωμό του!.. Δὲν τῷδελεπα τὸ σημάδι αὐτό, τὸ μήνυμα
αὐτὸν δὲν τ' ἀκουγα, ἅμως δὲν ἀλλαξα τὴν ἰδέα μου, δὲ λιγό-
στεψα τὴν πίστη μου, δὲν ἔσθυσα τῆς φωτιές μου. Βράζει ἀκόμα
τὸ καζάνι μέσα μου. Τί κι' ἂν είμαι πενήντα-δύο χρονῶν;... Πε-
νήντα δύο χρονῶν μπορεῖ νὰ μαι γιὰ τὰ χρήματα. Γιὰ τὸν ἔρωτα
είμαι εἴκοσι δύο!.. Δὲ μὲ πιστεύετε; Γιατὶ δὲ μὲ πιστεύετε;
Τὰ μάτια μου δάκρυσαν. Δὲν είναι ἀξιόπιστοι μάρτυρες αὐτὰ
τὰ δάκρυα;.. Πιστέψτε με!.. Δὲ σπατάλησα τίποτα ἀπ' δλούς
τοὺς ἔρωτικούς θησαυρούς ποὺ κλεί κάθε ἀνθρωπος μέσα του.
Μὲ τὴν ἰδια τοιχουνιὰ ποὺ μάζευα τὸ χρῆμα, μάζευα καὶ τὴν
τρυφεράδα τῆς καρδιᾶς μου, καὶ τ' ἀνθη τῆς ψυχῆς μου καὶ τοὺς
χυμούς του κορμιοῦ μου. Τάχω φυλαγμένα σὲ μιὰ ὄλόχρυση
κάσα!.. Ξεθύμαναν; Δὲν ξεθύμαναν καθόλου! Ἐγὼ τὸν νοιώθω
τὸν ἑαυτό μου καλὰ καὶ δὲ λέω ψέμματα... Λοιπόν: μπορῶ ν'
ἀνατριχιάσω τώρα δὲ σὰν παιδί δεκαοχτώ χρονῶν. Μπορῶ νὰ
φιλήσω φλογερὰ σὰν παλληκάρι εἴκοσι χρονῶν καὶ νὰ χαιδέψω
τρυφερὰ καὶ νὰ στενάξω καὶ νὰ κλάψω καὶ νὰ σφίξω... Μπορεῖ

νάμαι πενήντα δύο χρονών γιὰ τὰ χρήματα. Μὰ τώρα δὰ τὰ σκορπῶ τὰ χρήματά μου στὰ πόδια τῆς ὅμορφης γιατὶ γιὰ τὸν ἔρωτα εἰμαι μονάχα εἶκοσι δύο χρονών!...

Καὶ δὲ βάζω τὰ δικά μου νειᾶτα τὰ κρυφὰ καὶ τὰ σίγουρα, τὰ χιλιοφυλαγμένα καὶ τ' ἀξόδευτα, δὲν τὰ βάζω ίσα μὲ κανενὸς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς νέους, ποῦ γκιζεροῦν στὸ παζάρι γερασμένοι παράκαιρα ἀπ' τὸ ἕδεμα κι' ἀπ' τ' ἀσώτεμα τῆς ἀρρωστης νειότης τους! .. "Εχω περσότερα ἐγὼ ἀπ' αὐτοὺς νὰ προσφέρω στὸ Βωμὸ τοῦ ἔρωτα, περσότερα δῷρα καὶ περσότερα τάματα. Μπορεῖ νὰ πατίκωσα πολλὰ χρόνια καὶ πολλοὺς πόθους μέσα στὸ κουφάρι μου, μὰ τὸ κουφάρι εἰναι γερὸ καὶ πουθενὰ δὲν ἔσκασε, πουθενὰ δέ ράγισε. "Η δύναμή μου εἰναι ὅλη μέσα! "Ἐνῶ ή δική τους δύναμη ἀπὸ χιλιες πληγές ἔχει ξεθυμάνη Χά! Χά! Θυμοῦμαι καὶ γελῶ αὐτὴ τὴν ὥρα ἐνα πρᾶμα ποὺ μ' ἔκανε τόσο νὰ στενοχωρήθω καὶ νὰ συχαθῶ τὸν ἑαυτό μου ἄλλοτε, δὲν πάνε πολλὰ χρόνια Είχαν ἀνάψη τὰ αἴματά μου, χλιμιντροῦσε ἀνεβάστηγα αὐτὸ τὸ βαρδάτο τ' ἀλογο πώχουμε μέσα μας "Ηρθε στὸ μαγαζὶ μιὰ χωριάτισσα νὰ φωνίσῃ καλαμπόκι. "Ηταν ὅμορφη, μοῦ φάνηκε ὅμορφη, δὲν ξέρω. Πήγαμε στὴν ἀποθήκη νὰ γιομίση τὸ σακκί της. Καθὼς ἔσκυψε, ἔκλεισα τὴν πόρτα, τὴν ἀποστόμισα καὶ τὴν ποδοκύλησα ἀπάνω στὸ σωρὸ τὸ καλαμπόκι

— "Οι! "Οι! τ' εἰν' τοῦτο, μάτια μ' !... Τὶ ντροπὲς πράματα εἰν' τοῦτα !... Κύρ-Θύμιο ;

Σηκώθηκε, τινάχτηκε, γύρισε ή βρῶμα, καὶ μ' ἔφτυσε στὰ μοῦτρα.— Φτού σου παληόγερε !.» Δὲν τῆς πῆρα λεφτά. «Παληόγερε! » "Ομως πόσες φορὲς ξανάρθε ἀκόμα !. Κ' εἰχε ἔναν ἀντρακλα-θερίο !. Δὲ μὲ ξανάφτυσε-μὰ ἐγὼ σιχαινόμουν τὸν ἑαυτό μου κι' ἔφτυγα μοναχός μου ἀπάνω στὰ μοῦτρα μου—

Φτού σου !.. ἔλεγα κάθε ποσ τὸ θυμόβιουν. Μόνο ἀπόψε γελῶ,
χὰ χὰ χά !... Ἡ δύναμή μου εἰναι δλη μέσα !.

Νὰ παντρεφτῶ. Μὰ νὰ παντρεφτῶ μ' ἔρωτα. Νὰ πάρω μιὰ
κοπέλλα ποὺ ν' ἀγάπησῃ ἐμένα καὶ τὰ πλούτη τῆς καρδιᾶς μου,
δχι τὰ πλούτη τῆς κάσας μου. Μιὰ κοπέλλα ποὺ νὰ μὲ νοιώσῃ
καὶ νὰ μ' ἔχτιμήσῃ καὶ νὰ μοῦ ἵσοφλήσῃ μὲ τόκους καὶ πανωτό-
κια δλες τῆς κατάθεσες τῶν πενήντα δυό μου χρονῶν !."Αν εἰμαι
μεγάλος νὰ πιστέψῃ πώς μεγάλωσα στὴν ἀγκαλιά της. "Αν τῆς
φαίνωμαι γέρος νὰ πιστέψῃ πώς γέρασα καρτερῶντας την, μὰ τί-
ποτα δὲν ξόδεψα ὡς τώρα ἀπ' τὰ νειατά μου ἀπ' ὅ, τι τῆς χρειά-
ζεται !. "Ετσι ναί, νὰ παντρεφτῶ !.. Μὲ μιὰ κοπέλλα ἀρράτη
καὶ δροσερή, ἀθύωτη κι' ἀπονήρευτη... Καὶ θὰ ίδη πόσο ἀξέξει ἡ
ἀγάπη μου καὶ θὰ ίδη πόσες δροσιές κρύβει ἡ καρδιά μου !...
Θὰ ίδη πώς εἰμαι ἀκόμα στὰ γιάμια μου καὶ στὰ πρῶτα μου
νειατά !.. "Ετσι ναί, νὰ παντρεφτῶ ἀπόψε κι' δλα !.. "Οχι μὲ
μιὰ σαραντάρα !..

Αῖ ! νὰ λοιπὸν ποσ τὴν πήρα τὴν ἀπόφαση. Μὰ σὲ ποιῶ νὰ
τὴν πῶ ; ποιὸς θὰ μοῦ τὴν ἐκτελέσῃ ;.... Πῶς νὰ βγῶ καὶ νὰ
ξεμολογηθῶ ὅλα τοῦτα ποὺ καὶ στὸν ἑχυτό μου πρώτη φορά τὰ
ξεμολογηθηκα ἀπόψε ;... Ντρέπουμαι. 'Εγὼ νὰ μιλήσω στὸν
κόσμο γιὰ ἔρωτα καὶ γιὰ κρυφὰ νειατά ; 'Εγὼ νὰ βγῶ καὶ νὰ
πῶ : — Μή μὲ περνάτε γιὰ γέρο !. Εἰμαι εἰκοσι δύο χρονῶν καὶ
θέλω γυναῖκα εἰκοσι !; Μπορεῖ νὰ μή γελάσουν ; Τὸ ξέρω δὰ
πόσο κακός καὶ κουτσομπόλης εἰναι ὁ κόσμος ... Μὰ τί μὲ νοιά-
ζει γιὰ τὸν κόσμο ; 'Εκείνη πρέπει νὰ μὲ νοιάζῃ τί θὰ πῇ.
'Εκείνη, βρίσκεται ἐκείνη ;... "Ας ποῦμε πῶς ἐπρεπε ἀπόψε νὰ
διαλέξω χμ ! "Ολες τὶς ξέρω ἐγὼ πόσο ζυγιάζουν !. "Ας κά-
θουμαι δλο κλεισμένος πίσω ἀπ' τὸ μπεζαχτά μου. Τῆς παραμο-
νεύω καὶ τῆς ἔχω ξετιμήση μιὰ μιὰ. Δοιπὸν ποιὰ ;.... Μὰ τάχα
τί ρωτιέμαι ; Δὲ θέλει ρώτημα—Αὐτή !... Εἰναι τὸ κορμάκι κα-

λοδεμένο κ' ή τρυφερή της σάρκα χρουστή — χρουστή. Τὸ σταράριο δέρμα της γιαλίζει συμπαθητικά. Είναι τὰ μάτια της μεγάλα κ' ἀθώα, ἔχουν καὶ κάτι σπαθάτες βλεφαρίδες ὅλοτρόγυρα!. Τὰ χειλάκια είναι παχεῖα καὶ κόκκινα, τὰ μαλλιά της καστανόξανθα καὶ πλούσια. Τὸ στηθάκι της τρέμει σὰ μπελτές. Ἡ φωνή της ἔχει κάπιο παράπονο. Περπατεῖ ἐλαφρὰ καὶ κουνιστὰ σὰ νᾶνε μὲ σοῦστες ἥ μέση της. Κυτάει ὅλο παραξενεμένη. Καὶ γελάει μὲ ἀφάνταστη γλύκα — σὰ σῦκο σκᾶνε τὰ χείληα της!.. Αὐτή!.. Καὶ τί νοικοκυροῦλα στὸ σπίτι της καὶ τί καλὴ μὲ τοὺς δικούς της!.. Κάθε φορὰ ποὺ πάω γιὰ τὰ χρόνια πολλὰ στὴ γιορτὴ τοῦ πατέρα της δὲ μοῦ κάνει καρδιὰν νὰ σηκωθῶ νὰ φύγω ἀπ' τὴ φτωχική τους σαλίτσα ποὺ πηγαινόρχεται ἐκείνη καὶ τὴ στολίζει ἀρχοντικά! Αὐτή! Μὰ μποροῦσε νᾶνε καὶ καμμιὰ ἄλλη;.. Γιατὶ πολεμάει νὰ κρυφτῇ κι' ἀπ' τὸν ἵδιο τὸν ἑαυτό του! Τάχα ἀπόψε τὴ σκέφτηκε πρώτη φορὰ μὲ τέτοιο οκοπό; Τάχα ἀπόψε τὴν πρθιμῆσε δριστικὰ ἀπ' τὴν ἄλλες; Ποιὸν ντρέπεται καὶ δὲ λέει τὴν ἀλγήθεια;.. Ἐν ντρέπεται τόσο τὸν ἑαυτό του τότε πρέπει νὰ πάψῃ κάθε κουδέντα, νὰ σταματήσῃ κάθε σκέψη.. Φόρα κι' αὐτό! Τώρα πειὰ γύρισε ὅλοτελα ἡ καρδιά του τὸ μέσα δξῶ. Δὲ κράτησε κανένα μυστικὸ μέσα του κι' αὐτὸ δὲν εἰνε μικρὸ κατόρθωμα· γιατὶ δὲνθρωπος πάντα φυλάει λίγα μυστικὰ κι' ἀπ' τὸν ἵδιο τὸν ἑαυτό του. Μὰ νὰ καὶ τὸ τελευταῖο του μυστικό: Ναί, εἰνε τέσσερα χρόνια ποὺ τὴν ἔχει διαλέξη. Ἀπὸ τότε ποὺ ηταν δεκάχρη χρονῶν κορίτσι. Ἀπὸ τότε. Τὴν κόκκεψε στὸ πανηγύρι ἔνδες ἔξωκλησιοῦ κι' ὅλο τὴ σημαδεύει ἀπὸ μακριὰ σὰν τὸ γεράκι ποὺ ζυγιάζει ἀπὸ ψηλὰ τὴν κότα κι' ὅλο φέρνει γυροβολιές γιατὶ δὲν τοῦ πρόχει ἀκόμα νὰ τὴν ἀρπάξῃ στὰ γύχια του!.. Τὴ θέλει, τὴν ποθεῖ, τὴ ξηλεύει! Πόσες φορὲς τὴν εἰδε στὸν ὑπνο του! Πόσες φορὲς ἀνοίξε τὴν κάσα του καὶ τοῦ φάνηκε πῶς τὴν εἰδε ὅλοζώντανη ἔκει

μέσα! Κάθε φορά που φουρκίζεται νὰ βλέπη τὸ σπίτι του ἐρμαδιακὸ καὶ ἀνοικούρευτο τὴν κράζει προσταχτικὰ μὲ τὴ φωνὴ τῆς καρδιᾶς του τὴν κράζει νὰ τὸ νοικούρεψῃ ..Κάθε φορά που τὰ βάζει μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν ποδοκυλάει ἀλύπητα τὴν καλεῖ γλυκά, τὴν καλεῖ παραπονιάρικα νὰ ρθῇ, νὰ δώσῃ τὸ χέρι της, νὰ τὸν σηκώσῃ πάλι ἀπάνω!. Μὰ καὶ τότε που τοῦ φάνηκε σ' ἔνα γιορτάσι πῶς γλυκούταξε τάχα κάποιο ἀγόρι; Τί μαχαιριά ἦταν ἐκείνη που τοῦ ρόγκιασε τὴν καρδιά;;.. Καὶ τότε που ἀκουσε πῶς τὴν παντρολογοῦσαν μ' ἔνα μετανάστη!.. Γιατί ἔμπηξε τὰ νύχια του μέσ' στὰ κρέατα τῆς ἀπαλάμης;...

Τί ἀλλο είνε αὐτὸ ἀν δὲν είνε ἔρωτας ; Κι' ἀν ἔχει ἀλήθεια ἔρωτα γιὰ δαῦτη τὶ ἀλλο ἀποδείχνει αὐτὸ παρὰ δτι είνε πραγματικὰ ἀξιος ἀκόμα γιὰ ἔρωτα; Αἱ; 'Η φύση δὲ λαθεύει ποτὲ κι' αὐτὸ που γίνεται μέσα του είνε μυστικὸ κι' ἀγνό. Δὲν είνε;

Μὰ ὁ ἔρωτας δὲν ἔχει καμμιὰ ντροπὴ καὶ δὲ λογαριάζει κανένα ἔμπόδιο. "Αν ἔχει ἀλήθεια μέσα του τὸν ἔρωτα που λαχταρᾶ δεκάδες χρόνια τώρα, ἐδῶ θὰ φανῇ: Θὰ τὸν φωνάξῃ, θὰ τὸν διαλαλήσῃ, θὰ τὸν ἀποδείξῃ καὶ θὰ τὸν ἐπιδόλη! Τὶ κάθεται τρυπωμένος στὸ μπεξαχτά του καὶ μετράει τὰ χρόνια του καὶ τὰ λεφτά του ;.. "Οἶω στὴν κοινωνία κρίνεται ἡ ζωὴ. Θέλει νὰ ζῆσῃ ;... Θὰ κουνηθῇ, θὰ μπλέξῃ, θὰ ξεχάσῃ, θ' ἀφήσῃ λεγους τόκους νὰ παραγραφοῦν, θ' αφήσῃ νὰ τὸν ξεγελάσῃ κάποιος φτωχός !... Θὰ βγῆ λοιπὸν στὴν κοινωνία νὰ πενέψῃ τὴ φτωχοπούλα που ἀγάπησε. Καὶ θὰ πλερώσῃ στὸ βιολιὰ δταν χορεύει ἐκείνη στὸ πανηγύρι. Καὶ θὰ 'πῃ νὰ τὸν ἀκούσουν: «Κορίται καὶ μιὰ φορά!..» Καὶ θὰ ξαναπῃ νὰ τὸν ξανακούσουν: «Χαρὰ σ' αὐτὸν ποὺ θὰ τὴν πάρῃ!..θ' ἀνοιξῃ τὸ σπίτι του!...» Καὶ τότε κάποιος θὰ πεταχτῇ νὰ τοῦ 'πῃ: «Δὲν κάνεις τὸ λοιπὸν ἔνα ψυχικό, κύρ-Θύμιο;...» Ψυχικό; "Α, σχ;! ψυχικὸ δὲν κάνει!.. "Ομως ἀς είνε, ἀς τὸ πῃ δ κοσμάκης ψυχικό, φτάνει

ἔκεινη νὰ τὸ πιστέψῃ ἀγάπη κ' ἔτσι νὰ τὸ ἀνταποδώσῃ κ' ἔτσι
νᾶεινε ἀληθινά ! Ἀχ κ' ἔτσι θᾶεινε καὶ κανεὶς ἀπ' τοὺς δυὸ
δὲ θὰ μετανοίωσῃ !

·
Μὲ τὴν τρεμούλα καὶ τὴ συστολὴ τοῦ πρωτόπειρου ἐρωτευ-
μένου φώναξε τὴ γυναικούλα ποὺ κάνει προξενιές καὶ τῆς εἰπε
πῶς αὐτὸ τὸ κορίτσι ἔχτιμησε κι' αὐτὸ θέλει νὰ πάρη.

— Χαρὰ στὴν τύχη της τῆς φτωχούλας !

Ναὶ, μὰ θέλει νὰ τὸ κάνῃ κι' αὐτὸ μὲ τὴν καρδιά της. Ἀλ-
λοιῶς δὲ γίνεται τίποτα. Καταλαβαίνεις; Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ
κουβεντιάσῃ ἐλόγου της μὲ τὴν Ἰδια καὶ νὰ γυρίσῃ νὰ τοῦ πῆ-
δλη της τὴν ἀπόκριση καταλεπτῶς μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σῆγμα.

Τότε τὰ ξαναλένε...

Καὶ τὰ ξανάειπαν :

— Δοιπόν, ποῦ λέες, κύρ-Θύμιο μου, τὸ κορίτσι, καλή του
ἄρα, τοῦρθε κεραυνὸς τὸ ἔρμο. Τέτοια τύχη !... «Ομως μὲ ρώ-
τησε : Πῶς νὰ κάμω κυρά-θειά ; Είνε σὰν πατέρας μου.. Σὲ δέκα
χρόνια αὐτὸς θᾶεινε — σοῦ τὰ λέω κατὰ πῶς τάξειπε μὲ τὸ νὶ καὶ
μὲ τὸ σῆγμα, δπως πρόσταξες ή ἀφεντιά σου... — αὐτὸς θᾶεινε,
μούπε, γιὰ κουρκούτι κι' ἐγὼ τότε θὰ θέλω νὰ ζήσω...» Κορι-
τσάκι, μαθέσ, ἀπραγο. Ἀπὸ δῶ τὴν ἔχω ἀπὸ κεῖ τὴν ἔχω... νὰ
πῆς καὶ πῶς τὴν κατάφερα. Τί σὲ νοιάζει ;.. Θὰ γίνη δική σου
καὶ μιὰ φορά !

·
Σὲ δέκα χρόνια ;... Αὐτὸ δὲν τῶχε σκεφτῇ ! Γιατὶ κύταζε
ὅλο πίσω, δὲν ἥθελε νὰ κυτάη μπροστά .. Πῶς θᾶεινε σὲ δέκα
χρόνια ; Θὰ κρατήσῃ ἀκόμα ὅλη τὴ δύναμή του μέσα ;.. Μήπως
ὅ ἀνθός του δι κρυφός μαραθῆ μὲ μιᾶς μόλις μαρτυρηθῆ στὸν
ἥλιο ;... Μήπως ή μυστική του φλόγα τὸν ἀναρπάξῃ λαϊμαργά
καὶ τὸν σταχταλιάσῃ εὐθὺς μόλις μαρτυρηθῆ στὸν ἄνεμο ;... Κι'

Δν αὐτὸς—ἄν!...—δὲν ἔχει πειά στὴν καρδιά του ἀλλα τρυφερὰ χάδια κι' ἄλλα γλυκὰ φιλιά, τότε τί θὰ κάμη ἔκεινη;... Κι' ἄν ἔκεινη—ἄν!...—θέλει σώνει καὶ καλὰ νὰ εἰσπράξῃ τὰ χάδια καὶ τὰ φιλιὰ ποὺ χρωστάει ή φύση στὴ ζωή της, τότε τί θὰ κάμη αὐτός;... Μὰ πῶς θάξεινε, πῶς θάξεινε σὲ δέκα χρόνια;

Κάθησε στὸ μπεζαχτά. Πήρε χαρτί. Πήρε τὸ μολύβι. "Εγραψε: 52—20=32... Δηλαδὴ ἄν παντρευότουν τριανταύο χρονῶν θάξειχε κορίται σὰν... Κι' ἄν παντρευότουν εἴκοσι χρονῶν θάξειχε παιδί δσο... Μὰ οἱ λογαριασμοὶ αὐτοὶ δὲν τοῦ χειάζονται. "Εσδύσε τὰ πρώτα νούμερα, κι' ἔγραψε πειὸ κάτω: 52+10=62. 20+10=30.—

Κύταξε, κύταξε καλὰ τὰ νούμερα, δὲν ἔδγαλε ἄχνα. "Οταν ξανάρθε ή γυναικούλα ποὺ κάνει τὴς προξενιές τὴν ἀπόδιωξε μὲ τρόπο. "Αν δὲν ἥξερε καλὰ τὴν ἀριθμητικὴ δὲ θὰ πλούτιζε τόσο πολὺ σὲ πενήντα δύο χρόνια μέσα..."

ΧΩΡΙΑΤΗΣ

Δειλός καὶ μαζεμένος, μ' ἔνα χτυποκάρδι ἀλλοιώτικο, πίεσα τὸ κουμπάκι στὴν πόρτα τοῦ μεγάλου σπιτιοῦ. Εἶχα τὴν ἀνόητη προσδοκία πώς θ' ἀνοιγεῖ ἡ πόρτα καὶ θᾶσλεπα μπροστά μου τὴν κυρία. Ὁχι. Αὐτὸ μπορεῖ γὰρ γίνεται μόνο στὸ χωριό. Ἐδῶ οἱ κυρίες... Καλὰ ποὺ ἤρθε καὶ μοῦ ἀνοιξεῖ ἡ ὑπηρέτρια κι' αὐτὴ μὲ πῆγε ὡς τῇ σάλα — σάλες — δπου μ' ἄφησε δλομόναχον. Ἀνάσανα. Εἶχα χρόνια στὴν ἐπαρχία, ζεσυνείθισα τοὺς καλούς τρόπους καὶ τὸν ἀέρα τῶν σαλονιών. Ἡ τύρδη τῆς πρωτεύουσας μοῦ φέρνει μεγάλη δυσφορία. Γυρίζω πολὺ δύσκολα μέσα στοὺς μεγάλους δρόμους δύπου δλος ὁ κόσμος μοῦ φαίνεται σὰ γνωστός, κι' αὐτὸ μὲ ζαλίζει, κι' δλοι οἱ γνωστοὶ διαβαίγουν χωρίς νὰ τοὺς γνωρίσω· κι' αὐτὸ μὲ δυσαρεστεῖ... Μὰ ἐδῶ μέσα ἡ δυσφορία μου γίνεται ποιὸ ἐνοχλητική. Προχώρησα στοὺς λισκιερούς διαδρόμους τοῦ μεγάρου σὰν ξυλένιος ἀνθρωπὸς ποὺ κυλοῦσε ἀπάνω σὲ τέσσερες ροδίτσες.

Κάθησα σὲ μιὰ μαλακιὰ πολυυθρόνα τῆς σάλας σὰ νὰ μοῦ πάτησαν κἄποιο κουμπὶ καὶ μὲ τοποθέτησαν ἀλλοι... Τὸ κολλάρο μ' ἔσφιγγε. Ἡ γραβάτα δὲν ἦταν δεμένη καλά. Ἐδγαλα τὸ μαντηλάκι τῆς ἀπάνω τσέπης λίγο παραέξω, νὰ φαίνεται. Κύταξα τὰ μανικέτια μου ἢν εἴνε καθαρά... Θὰ μὲ νόμιζε κανείς... Πήρα θάρρος καὶ σήκωσα τὰ μάτια γύρω-γύρω στὸ κομψό σαλόνι. Είδα... πώς μύριζε κλεισμενίλα. Μᾶ δχι τὴν ὄγρη μυρουδιά τῆς μούχλας ποὺ παίρνουν οἱ δικές μας σάλες ἔκει κάτω στὸ νησί. Μιὰ ξερή, παγωμένη μυρουδιά, ἀνάμιχτη ἀπὸ

σκόνη καὶ μενεξέ. Γιατὶ ἀργεῖ; "Οταν βγῆκε ἡ ὑπηρέτρια ἀπ' τὴν σάλα ἀκουσα μιὰ χαμηλόφωνη φίλονικεῖα. Ἐρχότουν ἀπ' τὸ βάθος μακρυνούσ διαδρόμου. Θὰ τὴν μάλωνε: γιατὶ νὰ μὲ δεχτῇ! Νὰ σηκωθῶ νὰ φύγω; Δὲν ἔπρεπε νᾶρθω!... Μά, νὰ σὲ μιὰ ἐταζέρα ἔκει τὰ ὠραῖα κοχύλια ποῦ... Τὸ θυμᾶται τὸ νησὶ μας! Νὰ καὶ τὰ πολυτρίχια, ποὺ πήρε μὲ τῆς ρίζες δταν ἔφευγε... Τὸ θυμᾶται τὸ κάστρο μας!... Χίλιοι μικροὶ ἔρωτες ξετρυπώνουν πίσω ἀπ' τῆς βελουδένιες κουρτίνες, κάτω ἀπ' τοὺς χαμηλοὺς καναπέδες, ἀπ' τὰ καδρα, ἀπ' τὰ βάζα, ἀπ' τὸ πιάνο, μικροσκοπικοὶ σὰ σφῆκες, σὰν κουνούπια, χίλιοι μικροὶ ἔρωτες, καὶ μὲ τσιμποῦν στὸ λαιμό, στὰ χέρια, στὸ πρόσωπο, μὲ τσιμποῦν ἐνοχλητικά. Μήπως δὲν ἔρθη καθόλου; Δὲ θὰ ἔρχότουν ἡ ὑπηρέτρια νὰ μὲ διώξῃ; Μὰ πάλι, μπορεῖ κι' αὐτὸ νὰ τὸ ἐπιτρέπουν οἱ καλοὶ τρόποι ἐδῶ στὰ μεγάλα σαλόνια... Ξεσυνείθισα τόσο ἔκει στὴν ἐπαρχία! .. Πῶς μὲ σφίγγει αὐτὸ τὸ κολλάρο! Κι' αὐτὸ τὸ μαντηλάκι δλο τρυπώνει στὸ βάθος τῆς τσέπης σὰ νὰ ντρέπεται καὶ γιὰ λογαριασμό του ἐδῶ μέσα... Συλλογίζομαι πῶς... Νὰ νά, μπαίνει ἡ κυρία! Νὰ τῆς φιλήσω τὸ χέρι;;.. Χτυποκάρδι. Εἰνε διμορφότερη ἀπ' τὸ καλοκαΐρι. Πόσο ψεύτικη εἰνε ἡ εὐχαρίστησή της!.. Ξεχάνω αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὰ ὠραῖα ποιητικὰ λόγια ποσειχα συνταιριάση νὰ τῆς πῶ. Ἀπαντάω, μὲ κόρμπο, σ' δ, τι μὲ ρωτάει. Εἰνε δλοι καλά. "Εχει πολλοὺς χαρετισμοὺς ἀπ' δλους. 'Αλήθεια, περίμεναν γράμμα της καὶ λυπηθηκαν πολὺ ποὺ δὲν ἔλαβαν... (Μὰ πῶς εἰνε τόσο ψυχρή;) 'Απὸ μέσα, βαθειά, ἀκούγονται γέλια. Σκαστά, μελωδικά. Γέλια πολιτισμένα. Θξεινε τίποτε ὠραῖες φίλες της. Γιατὶ γελοῦν; Μήπως μᾶς βλέπουν ἀπὸ πουθενὰ καὶ μᾶς κοροϊδεύουν;;.. Τὰ παιδιά, δ κύριος εἰνε καλά; "Ολοι καλά. Εύτυχῶς.

— Δὲ φαντάζεστε πόσο διμορφο εἰνε τὸ σπιτάκι σας ἔκει κάτω στὸ νησὶ μας καὶ τώρα τὸν χειμῶνα...

- Τδ σπιτάκι μας ;
— Ναι, αὐτό πού καθόστε ...
— "Α !. Νὰ σᾶς πῶ, ήταν τόσο πληχτικό, στενόχωρο, ἀκόμοδο ...
— Καὶ μπροστά του ἡ ὥραία ἀμμουδιά... Εἶνε τώρα σκεπασμένη ἀπ' τὰ κύματα. Μοιάζει μὲ ...
— Κι' δμως ἔχει πῆραν τοὺς πυρετοὺς τὰ παιδιά μου." Ετοι, μοῦ λέει ὁ καθηγητής ...
— "Εκεῖνος ὁ πειδ ψηλός, ἀκρινὸς πύργος τοῦ κάστρου μας ἐπεσε, ξέρετε, τώρα μὲ τῆς βροχὲς ..,
— Δὲ θυμοῦμαι ... ἐπεσε ὁ καῦμένος ;
Αὐτῇ μὲ κοροϊδεύει. — Πᾶμε νὰ φύγουμε ! εἰπα στὴν ἀξιοπρέπειά μου, ἀλλὰ δὲ μ' ἀκουσε. Γιατὶ ξανάειδε τὰ κοχύλια.
— Θέλετε δὲ θέλετε μᾶς θυμᾶστε ... Τὰ κοχύλια μας εἶνε τόσο εύτυχῃ ἐδῶ μέσα ;...
— Ποῦ εἶνε τα ; ἐδῶ τἀχουν ἀκόμα ;... "Α, ναι !
— Καὶ τὰ πολυτρίχια ... ὥραία διατηροῦνται !
— "Α — μὰ δὲν εἶνε τὰ δικά σας ! Τόσο ὥραία, διπλά.... δὲ βλέπετε τὸ φύλο !.. Εἶνε ἀπ' τὸ ἀγθοπωλεῖο...
Εἶχε δίκηρο. Τὰ δικά μας ήταν μικρά, ἀπλά, φυσικώτερα...
— Τί λέτε ; Θὰ μᾶς ἔρθετε πάλι τὸ καλοκαίρι ;
— Δογαριάζουμε νὰ πῆμε στὸ βουνό ... Μπορεῖ στὴ Γερμανία ...
— Μὰ κάνετε σεῖς ἔχει ; χωρίς συντροφιά, χωρίς ...
— "Οταν είμαι μὲ τὸν ἄντρα μου, μὲ τὰ παιδιά μου θέλω κι' ἀλληγ συντροφιά ;
Μὲ ταιμποῦν, μὲ ταιμποῦν ἐνοχλητικά, χίλιοι μικροὶ ἔρωτες, βιβινίζουν γύρω στ' αὐτιά μου ...
— Τὸ πιανό σας, καὶ κλεισμένο πούεινε, τὸ ἀκούω νὰ σκορπάῃ μελωδίες ...

- Παράξενο !. Κ' έχω νὰ τὸ ἀνοίξω μῆνες ...
— Παράξενο !.. μὰ πῶς κάνετε χωρὶς μουσική ;..
— Γίνονται τόσα πολλὰ κονσέρτα φέτο ...
— Μου λέγατε ἄλλοτε πῶς δὲν πηγαίνετε ποτὲ σὲ κονσέρτα...
— Σᾶς τῷλεγα έγώ ;..
• — "Οταν ἀκούγατε τὸ βράδυ τὰ βατράχια, τὴς νεροχελῶνες καὶ τὰ τριζόνια μοῦ λέγατε πῶς σᾶς ἡταν τὸ μόνο ὑποφερτὸ κονσέρτο, γιατὶ στ' ἄλλα δὲν εὐχαριστιέστε ποτὲ περσότερο
— Σᾶς ἐλεγα, ἀλήθεια, τέτοια πράματα ;...
— "Αν θυμάσαι καλά
— Ποράξενο !.. Φανταστήτε, λοιπόν, τὶ κακές ἐμπνεύσεις εἰχα ἔκει κάτω στὸ νησί σας ...
Αὐτὴ κοροϊδεύει. Ήρέπει νὰ φύγω ! Μήπως παίζει ; Τότε θ' ἀκούσω σὲ λίγο τὰ σκαστά της γέλια, θὰ σηκωθῇ, θὰ καθίσῃ πειδὸς σιτά—μου, καὶ γά μὲ φιλίσῃ μὲ τὰ σωστά της Μὲ τοιμπούν, μὲ τοιμπούν
— Πηγαίνετε στὸ θέατρο ;
— Σπάνια.
— "Αλλοτε δὲ λείπατε...
— Τὶ νὰ ίδῃ κανεὶς πειά ; °Όλο τὰ ίδια καὶ τὰ ίδια !. Αταλριαστους γάμους, συζυγικὲς σκηνές, παράνομους ἔρωτες, σκοτωμοὺς ἢ διαζύγια... Βαρέθηκα...
— Αὐτὸ πάξει νὰ πη πῶς καὶ γι' αὐτὰ ποῦ εἴπατε μορφώσατε πειά δριστικὴ γνώμη...
— Δὲ σᾶς καταλαβαίνω...
— Τὸ καλοκαῖρι, αὐτὰ ποῦ εἴπατε, τὰ θεωρούσατε ἀλυταζητήματα γιὰ σᾶς...
— "Οχι δά.

— Δὲν εἰνε ἔνας ἀταίριαστος γάμος δ βαρύτερος ζυγὸς τοῦ κόσμου ;..

— Δὲ δοκίμασα καὶ δὲν ξέρω ...

— ! Οἱ σκηνὴς τοῦ συζύγου ;... Δὲν εἰνε ὁ χυδαιότερος καυγᾶς ποὺ μπορεῖ νὰ γίνῃ ;

— "Οταν τὸ σπίτι γεμίζει ἀπὸ παιδιά δὲν ὑπάρχουν ἄλλες σκηνὴς ἀπ' τῆς χαριτωμένες δικές τους ...

— ! Εὐτυχῶς ἔχετε τέσσερα παιδάκια ...

— Πιστέψτε με, τὰ λατρεύω !.

— Σᾶς πιστεύω. Εἰνε φυσικό... Μὰ τὶ λέτε ;.. Δὲν εἰγαί δικαιολογημένα τὰ δυστυχίαμένα πλάσματα, ποὺ μεσ' ἀπ' τὸν Ἀδητοῦ ἀταίριαστου γάμου καὶ τῆς καθημερινῆς γκρίνιας, διώχνουν τῆς καρδιὲς πρὸς τὸν μικρὸν παράδεισο τοῦ ἀληθινοῦ ἔρωτα ;..

— Δὲν ξέρω... Μοῦ φαίνεται πώς κάθε κοινωνικὸς ἀνθρωπὸς πρέπει νὰ ὑποφέρηνη ἀγόγγυστα τὴ μοῖρα του... Καὶ μάλιστα η γυναικα...

— Ναί. Μὰ δταν...

— "Ω ! θλέπω πώς ἥρθατε μὲ δρεξη γιὰ φιλοσοφίες ...

— "Ας ἐλπίσω πώς θ' ἀλλάξω κι' ἐγώ δρεξη ἐδῶ πέρα ...

— Σᾶς τὸ εὔχομαι...

Μὲ τοιμποῦν, μὲ τοιμποῦν ἐνοχλητικά. Οἱ χίλιοι μικροὶ ἔρωτες, ποὺ μικροσκοπικὸν σὰ σφήκες, σὰν κουνούπια, βιβιγλζουν γύρω στ' αὐτιά μου, καὶ ξανατρυπώνουν τώρα κάτω ἀπ' τοὺς καναπέδες, κάτω ἀπ' τὸ κόκκινο χαλί, πίσω ἀπ' τὰ παραπετάσματα, μέσα στὰ βάζα, στὰ κάδρα, στὸ πιστό, στὰ κοχύλια.

Μέσα στὰ κοχύλια, τὰ κλεμμένα ἀπ' τὴν πρόσκαιρη ἀκρογιαλὶα κακοποιοῦ μικροῦ νησιοῦ μιὰ φεγγαρόλουστη νύχτα— ἀλησμόνητη !..

— Θὰ σᾶς ξαναίδοῦμε, βέβαια ! 'Ο Γιάγκος θὰ εὐχαριστηθῇ πολύ. Καὶ τὰ δυὸ παιδιά, ποὺ σᾶς ἀγαποῦσαν τόσο !..

(— Κι' έσεις ; Δὲν τῶειπα. Πρόλαδα καὶ τῷσφιξα στὰ χειλῆ μου. Στὰ σαλόνια πρέπει νάνε κανένας ἀδρός. 'Αθρός-γράφεται μὲ δασεῖα !)

• • • • • • • • • • • • • • • • •
Θὰ μὲ ξαναΐδούν !. Στὰ μαρμαρένια σκαλοπάτια τῆς ἐξόπορτας γίλυστρησα καὶ πῆγα νὰ πέσω. Θ' ςκουγα τὴν δημητρια νὰ γελάῃ κοντά μου. Κι' δμως μ' ἥξερε κι' αὐτὴ ἀπ' τὸ νησὶ πώς δὲν ἥμουν σὰν τοὺς χωριτες... Νάμουν τώρα ἔκει ! Θὰ τραβοῦσα νὰ πάω καταμόναχος ὡς τ' ἀκρωτήρι... Θάκλαιγε ἀνάμεσα στοὺς ἀφροὺς μιὰ μικρὴ Νεράϊδα ποὺ τῆς πήραμε τὸ κοχύλι... Καὶ θὰ γύριζα στὸ κλεισμένο σπιτάκι, νὰ τοῦ φωνάξω μᾶς μὲ τὰ κύματα τοῦ μαῖστρου :— Ηγῆγα στὸ σπίτι της καὶ δὲν εἰν' ἔκει ! 'Αλγήθεια λοιπὸν τὴν ἔκλεψαν κουρσάροι καὶ τὴν πούλησαν ;!..»

Λίγο νὰ μὲ κόψῃ τὸ αὐτοκίνητο. Μὲ βλαστήμησε κι' ὁ σωφέρ. Μοῦ φάνηκε πώς ἡταν μέσα ὁ κύριος Γιάγκος...

— Πάντα θὰ σᾶς ἐνοχλῶ ἐγώ ; Γιατὶ νὰ μὴ μὲ κόψετε λιγάκι;.. Πρόσεχε, χωριάτη ! Δὲν εἰσαι στὸ νησὶ σου ἐδῶ... 'Εκει τὰ σπιτάκια εἰνε πληχτικά... Καὶ τὰ παιδιά παιρνουν πυρετοὺς στ' ἀκρογιάλι... Καὶ τὰ πολυτρίχια εἰνε πολὺ φυσικά, πολὺ πρό στυχα... Μὰ βέδαια δὲν κάνουν γιὰ ἔνα κορμό σαλόνι. Δὲν εἰδες πόσο τὸ ἀσχήμιζαν κάτι ποληκόσχυλα λησμονημένα σὲ μιὰ σκονισμένη ἑταζέρα ; 'Ενω ἀν ἡταν καὶ τὰ κοχύλια μεγάλα, διπλᾶ, παρμένα ἀπ' τὸ ἀνθοπωλεῖο!.. 'Απ' τὸ ἀνθοπωλεῖο;.. 'Αλγήθεια τὰ διπλᾶ κοχύλια ποῦ νὰ τὰ πωλοῦν ; Θὰ τῶξερε, βέδαια, κι' αὐτὸ η εὐγενικὰ κυρία ! Νὰ μὴ τὴ ρωτήσω !...

— Κυρά, αἴ κυρά!.. Σχώρεσέ με ποὺ σὲ τράθηξα ἀπ' τὸ φουστάνι (...δὲν εἰμαι καλά...) μὰ μὲ τὸ θάρρος. Ξέρεις πόσοι μῆνες πέρασαν ! Πέντε μονάχα!.. 'Απὸ τότε ποὺ μὲ ρωτοῦσες ἀν θᾶρθω, κυρά.....

“Επεσα απάνω σ’ έναν άνθρωπο. Τύφλα! Γού πήρα σχώρεση. Στάθηκε καὶ μὲ κύτταξε μ’ έναν τρόπο σὰ νὰ μούλεγε:

— Καλά, έμένα δὲ μ’ εἰδες—άμ’ ή ξένη γυναῖκα τί σου φταίει καὶ τὴν τραῦχας ἀπ’ τὸ φουστάνι;

Νὰ μ’ εἰδε; πῶς νὰ ’πῶ, νὰ μ’ ἀκουσε τί...συλλογιζόμουν;

— Εἰσαι τόσο ξαχρειωμένος, πού, ἀντὶ νὰ χαίρεσαι, στενοχωριέσαι γιατὶ μιὰ καλὴ γυναῖκα εἰνε πιστὴ στὸν ἄντρα της κι’ ἀγαπάει τὰ παιδιά της; “Ετοι μοῦ φάνηκε πῶς ηθελε νὰ εἰπῃ.

— (Ωρισμένως συλλογιζόμουν μεγαλόφωνα.....Μ’ ἀκουσε).

“Οχι, κύριε....

— “Αλλοτε ν’ ἀνεῖς τὰ μάτια σου καλύτερα!..

— “Ετοι πρέπει...δημως σταθῆτε νὰ σᾶς τὰ ’πῶ δλα...Δὲν εἰνε δπως τὰ νομίζετε...

— Τί μοῦ κουδεντιάζεις ;..

— Σταθ... Εφυγε. Τὸν ἀκουσα νὰ λέη πῶς εἰμαι τρελλός.

“Οχι ἀκόμα. Μὰ νὰ μὲ συμπαθήτε δλοι σας...Δὲ μοῦ χρωστήτε τίποτα ἔσεις ἀν ἐγώ...” Επειτα δὲν ημουν ποτέ μου πρόστυχος..

Τί πάει νὰ ’πῃ!.. Ή κυρία φέρθηκε πολὺ καθὼς πρέπει. Αφησε τής φίλες της κι’ ηρθε ν’ ἀκούση τής δικές μου ἀνοησίες. Καὶ μήπως εἰπα λίγες ;.. Ακόμα μὲ σφίγγει αὐτὸ τὸ κολλάρο. Μή-

λησε μὲ τόσο σεβασμὸ γιὰ τὸν ἄντρα της! Καὶ τόσο τρυφερὰ γιὰ τὰ παιδιά της!. Γιὰ δλα τὰ πράματα μήλησε μὲ τόση γνώση!. Μακάρι νῆσταν δλεις οἱ κυρίες τόσο πιστές, καὶ γνωστικές καὶ

φρόνιμες!.. Τί τὰ θέλετε...ἡ μόρφωση, δπως νάνε, φαίνεται. Μὲ τί τρόπο μ’ ἔδαλε στὴ θέση μου!..Πῶς μοῦ κακοφάνηκε λίγο;—

τί σημαίνει!..Μὰ ποιός νῆσταν δ ἀγαπημένος της δ καναπές!..

Τὸ κόκκινο χαλί της ήταν ἀλήθεια προκλητικὸ σὰ γρασίδι ἀγοιξιάτικο γεμάτο παπαρούνες...Πρὸς ποιὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ νῆσταν ἡ κρεβδωτοκάμαρά της; (τσιμπούσαν γιὰ καλὰ τὰ διαβολάκια!) “Ομως ἀν εἰμαι κι’ ἐγώ ένας εὐγενῆς κύριος δὲν πρέπει

νᾶχω νὰ κάμω πειὰ μὲ μιὰ καθώς πρέπει κυρία... Καὶ τί;.. Που
δ ἄντρας της θὰ εὐχαριστηθῇ πολὺ νὰ μὲ ίδῃ καὶ τὰ παιδάκια
της μὲ ἀγαποῦν τόσο!

— Αἱ ; — "Ετοι εἰνε! "Επειτα, τάκουσε τώρα δλος ὁ κόσμος
τὸ πῶς μους μίλησε καὶ τὸ δίκηο τῶχει ἐκείνη...

Μὰ τὰ κοχύλια—χειλῆα—χιλια!... Καὶ τὰ πολυτρίχια
—τρ.....

Πάλι προστυχιές; Τί θέλω νὰ πῶ; Αὐτές εἰνε ἀσυνάρτητες
προστυχιές καὶ τίποτε ἄλλο.. "Ας μή γίνω μπλή χωριάτης—
—"Ομως ὑπάρχει τρόπος νὰ τὰ πῆ κανεις δλα κι' ἀκόμα πειδ
πολλά, χωρίς νὰ φανῇ χωριάτης. Θὰ μάθω ἀνατροφή. Πρέπει
νὰ ξέρω νὰ βρίζω χωρίς νὰ βρίζωνται ἐκείνοι ποὺ τους βρίζω.

— Δὲν τὸ πιστεύουν, κυρά, πῶς είσαι ή ίδια! (Κυρά! Κυ-
ρία εἰνε τὸ σωστό. Μὰ ὁ χωριάτης δπως νὰ τὸν κάνης!..) Κι'
οὔτ' ἐμένα πιστεύουν πῶς είμαι ὁ ίδιος!... Ποτὲ μή!..

• • • • • • • • • • • • •
....Δυδ μαῦρες σκιές πλωνιώνται στὴν ἀπέραντη φωτολου-
σμένη ἀκρογιαλιά. Κ' εἰνε τόσο ποτισμένες ἀπ' τὸ σεληνόφως,
μέσα κι' ώς μέσα στὴν ψυχή τους, ποὺ δὲ μπορεῖ νάνε τίποτε
ἄλλο, οὔτε ἀνθρωποι, οὔτε ἀγερικά, παρὰ οἱ κηλίδες τοῦ φεγ-
γαριοῦ οἱ ίδιες πεισμένες στὴ γῆ! Δυδ Ισακιοι... Μουρμουρίζει
τὸ κῦμα τῆς ρήχης η φιλιώνται; Τρίζει ὁ ψιλὸς μουσκεμένος
μὲ τὴ ρήχη στὴ μύτη τοῦ ἀκρωτηριοῦ, ποὺ τεντώνεται πρόθυμα
σὰ νὰ τὸ δείχνη στους νυχτοπλανεμένους...

— Εἰνε, ἀγάπη μου, τὸ μικρό, τὸ ἔλαχιστο κομμάτι ποὺ
ἀπόμεινε στὸν κόσμο ἀπ' τὸ πανάρχαιο νησὶ τῶν μακάρων!...
Πᾶμε, ἀγάπη μου, νὰ ζήσουμε ἀπάνω σ' αὐτό, σὲ μιὰ στιγμὴ
μέσα, τὴν αἰωνιότητα τοῦ ἀπείρου—τοῦ τίποτα καὶ τοῦ
όλουνοῦ!...

Χαιρότουν δλοιτρόγυρα ή φεγγαρολουσμένη θύλασσα σὰ νὰ ξανάειδε ζωντανεμένους κχποιους χρχαίους της θεοὺς κ' ἐτοίμαζε στὰ βάθη της: τὰ μαργαριταρένια τὰ παλάτια τὰ κρυμμένα μέσ' τὰ δάση τὰ κοράλλινα... Ἐνα κοχοῦλι ἀστραφτε σὰ φίλντισι στὴν ἀκρούλα τοῦ νησιοῦ μόλις σηκωθήκαμε. Καὶ τὸ πῆρε. Μιὰ ωφρὰ ταξίδευε μέσα σ' αὐτὸ ἀπὸ πέλαγο σὲ πέλαγο μιὰ μικρὴ νεράϊδα...

— Τώρα πειὰ θὰ ταξίδεύω ἔγῳ ἀπ' τὸ πέλαγο τῆς θλιψῆς στὸ πέλαγο τῆς χαρᾶς!.. Δὲ χαίρεσαι, κακέ; Κι' δμως ἐσύ μὲ μάγεψες καὶ μοῦ χάρισες τὴν ἀφροντισιὰ μιᾶς Νεράϊδας... Σ' ἀγαπῶ! Σ' ἀγαπῶ!..

(— Δὲν τὸ πιστεύουν, κυρά, πώς εἰσαι ἡ ίδια!..)

Κοχύλια-χείλη-χίλια... Τρελλάθηκα; "Οχι ἀκόμα!.. "Ἄς καθήσω ἔκει δὰ στὸ καφενεῖο νὰ πιῶ ἔνα τσάι... "Αλήθεια, οὗτ' ἔνα τσάι!.. Τι λέω; Δὲν εἴμαστε στὸ νησὶ νὰ κάθεται ἡ μητέρα μου μ' ἔνα μπρίκι στὴ φωτιά!.

— Ἐνα τσάι, σᾶς παρακαλῶ!.

(— Δὲν τὸ πιστεύουν, κυρά, πώς εἴμαι ὁ ίδιος!..)

Ναἱ. Πρέπει ν' ἔνεδοῦμε καὶ στὸ κάστρο—οἱ δυό μας. Νὰ χορτάσουν τὰ μάτια μας πλάση κ' ἡ ψυχή μας ὅνειρο.

— Είνε ραγισμένος... "Ἄς μὴν ἔνεδοῦμε στὸν ψηλό, τὸν ἀκρινὸ πύργο!.

— "Ἄχ καὶ νᾶπεφτε τὴν ὥρα ποὺ θὰ σὲ φιλοῦσα!.. Πῶς τὸ θέλω!

Καὶ πήγαμε. Μονάχα ἡ πόλη καὶ τὰ σπίτια, μονάχα διάμπος καὶ τὰ δέντρα, μονάχα ἡ θάλασσα καὶ τὰ νησιά; Τ' εἶνε τὸ τωρινὸ πανόραμα ποὺ ἀπλώνεται στὰ μάτια μας - χορτάσου πλάσι!—μπροστὰ στὸ πρειτώνιο τὸ πανόραμα ποὺ γεμίζει τὴν ψυχή μας—μεθύσου ὅνειρο!—; Αἰώνες ἀτέλειωτοι καὶ στιγμὲς μεγάλες γεμίζουν τὸ χρόνο. "Εθνη καὶ Λαοί, Στρατοί καὶ Στόλοι

Βασιλειάδες καὶ Ναύαρχοι γεμίζουν τὸ χώρο. Ὁλόκληρες ἀνθρωπότητες περνοῦν. Σκοτώνουν καὶ σκοτώνονται. Δοξάζονται κι' ἀτιμάζονται. Πλουτοῦν καὶ πουλιώνται σκλάδοι. Καὶ — μόνον δὲν ἀγαποῦν, δὲν ἀγαπιῶνται !. Σ' δλους αὐτοὺς τοὺς αἰῶνες, σ' δλες αὐτές τῆς ζωῆς μονάχα ἐμεῖς οἱ δυὸς κλέψαμε τὸ μυστικὸ τοῦ ἔρωτα καὶ χαιρόμαστε ἀκατάλυτα τὴν ἀγάπην μας ἀπάνω ἀπὸ αἴματα κι' ἀπὸ πλούτη, ἀπὸ δόξες κι' ἀπὸ δύναμες, ἀπὸ στέμματα κι' ἀπὸ ξέφη — στὸν ψηλό, τὸν ἀκρινὸ αὐτὸν πύργο πούεινε ραγισμένος ἀπ' τὰ θέμελα, κι' ἄχ !, δὲν ἐπεσε τὴν ὥρα ποὺ μὲ φιλοῦσες, κι' ἄχ ! δὲν ἐπεσε τὴν ὥρα ποὺ

Ἐνα χλωρὸ πράσινο χορταράκι ήταν στρωμένο κάτω κι' σόλογυρα στής ρίζες τῶν μεντενιῶν ήταν κάποια λιλὰ φτωχὰ λουλούδια Ἀκούμπησε, γονκτιστή, στὸ μεντένι κ' εἶπε τ' ἀληθιμόνητα δικά της λόγια : Ήπει δὲν ἀντίκρυσα τὴ ζωὴ διμορφότερη!..

Ἄκούστηκαν κάτω ἀπ' τὸν πύργο. χαμηλά, γέλια καὶ φωνές παιδιών. "Εσκυψά κ' εἰδα τοὺς μικροὺς πολιορκητές. — Μήπως μᾶς εἰδαν; — Ψάχνουν στής φόσσες, εἶπα, γιὰ δυστυχισμένα πουλιά, δὲν φάχνουν τοὺς πύργους γιὰ εὔτυχισμένους ἀνθρώπους!.. Εεκόλλησε ἀπ' τὸν πύργο ἔνα λευκὸ λιθαράκι. Μοῦ τωδεὶς περήφανα καὶ μούειπε: — "Εχω τὸ μεγαλύτερο διαμάντι τοῦ κόσμου ! Παράγγειλέ το τῆς Τσαρίνας νὰ τὸ ξέρῃ!.. Γέλασα κι' ἔδαλα κάτω ἀπ' τὸν τίτλο τῆς κατοχῆς τοῦ διαμαντιοῦ τῆς τὴν ἐπισημότερη σφραγίδα τοῦ κόσμου, ποὺ δλοι οἱ βασιληάδες γίνονται κοινοὶ θηγητοὶ ἀν θέλουν νὰ τὴν ἔχουν, κι' δλοι οἱ κοινοὶ θηγητοὶ γίνονται βασιληάδες δταν τοὺς δίνεται — ἔνα γλυκὸ φιλί στὰ εὔτυχισμένα της χείλη!.. Περάσαμε ἀπ' τὴ βρύση τοῦ Κάστρου κ' εἰδε τὰ πολυτρίχια καὶ τρελλάθηκε κ' εἶπε πώς ηθελε νάναι — τίποτε ἄλλο — ἔνα μικρὸ ζούδιο κάτιω ἀπ' τὰ φύλλα τους τὰ δλόδροσα — ἀν ηθελα νάμουν ἐγὼ τό πολυτρίχια...

Πολυτρίχια — τρο... "Ας μή γίνω μπλε χωριάτης!.. Κύταξε: "Εγραψα μὲ τὸ μολῦνι μου, ἀσυναίσθητα, μιὰν ἀσυγάρτητη προστυχιὰ στὸ μάρμαρο τοῦ τραπέζιοῦ....

— Δὲν ἔκοψε;.. Φέρε μου, σὲ παρακαλῶ ἐνα κονιάκ καὶ σᾶςσε αὐτὰ πώχουν γράψη στὸ μάρμαρο!..

(— Πέές τους κ' ἔσυ πώς εἰσαι ή ίδια!.. Δὲν τὸ πιστεύουν ἀκόμα, κυρία!.. Κι' εἶνε σκληρό, εἶνε ἀδικο, κυρία, νὰ μὲ περάσουν στὸ τέλος γι' ἀνισόρροπο!.. Σᾶς ἀγαπῶ ἀκόμα. Αὐτὸ μπορεῖ νάγαι τρέλλα. "Ομως ἔσεις εἰστε ή ίδια! K' ἔγω είμαι δλως διόλου ὁ ίδιος! Αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ βεβαίωσω).

...Εἶνε τώρα Σεπτέμβρης. "Ἐνα σύνεφο πέρασε καὶ μάδησε λίγα μπουμπούκια ἀπ' τὰ ὄδατινα λουλούδια τ' οὐρανοῦ. Οἱ φωληγές ἀναταράχτηκαν. Τὰ χελιδόνια ἐτοίμασαν τά φτερά. "Ολες οἱ φωληγές — κ' ή δική σου! "Ολα τὰ χελιδόνια — κ' ἔσυ!.. "Ο οὐρανὸς χρέμασε ἀπάνω ἀπ' τὸ σπιτάκι σου μιὰ χρυσὴ σακούλα μὲ δάκρυα. "Ολα τὰ κοχύλια τῆς θάλασσας ἀντιθεοῦσαν ἔνα βαθὺ παράπονο. "Ο πύργος τοῦ κάστρου καλούσε κάποια εὐτυχισμένη ψυχὴ ἀπ' τὰ σύνεφα ποὺ περνοῦσαν: «"Ἄν θέλης νὰ πέσω, τώρα ἔλα νὰ φιλήσης!..»

"Εβρεχε κάτω στὸ σκοτεινὸ τ' ἀκρογιάλι. Τὸ ἀπομεινάρι τοῦ νησιοῦ τῶν μακάρων τώχων καταπιῇ πάλι τὰ κύματα. Οἱ νεράϊδες ταξίδευαν μὲ τὰ φιλντισένια κοχύλια σ' ἄλλα πέλαγα... Στὸ στειχειωμένο σπιτάκι τῆς ἀκρογιαλιάς — ἄχ! ἀπὸ τότε θᾶρχησε νὰ γίνεται πληγτικό!.. — καθόμαστε οἱ δυό μας κι' ἀφουγκραζόμαστε τὴ δροχή, ποὺ χτυποῦσε τὰ τζάμια. Μούπιπες: "Η δροχὴ μᾶς ἀφουγκράζεται καὶ φοβάμαι!.. Σοῦ ἀπάγ-τησα: Μοῦ φαίνεται πώς ἀφουγκράζεται τῆς ἀναπνοὲς τῶν παιδιών σου, ποῦ τὴ γειτεύονται — καὶ φοβάμαι!..

Νὰ σὲ φιλήσω λοιπὸν καὶ μιὰ φορὰ φοβισμένον!.. μούειπες

γλυκά. Τό φιλί σου ήταν ψυχρὸ σὰν ἔνα κακὸ σημάδι. Μὰ δὲ φοβήθηκα...

Σὲ λίγο ἔκλαψες: — Εἰμαι δυστυχισμένη! μοῦειπες. Τὸν περιμένω τώρα νέρθη νὰ μὲ πάρη... Τὸν περιμένω σὰν κουρσάρο ποὺ θὰ δρμήσῃ μιὰ τέτοια νύχτα κάτω στ' ἀκρογιάλι καὶ θὰ μὲ μπαρκάρη στανικὰ γιὰ τὰ παζάρια τῶν σκλάδων!

— Εἶνε ὁ ἄντρας σου! εἶπα.

— Εἶνε ὁ φονιᾶς μου! Αὐτὸς μοῦ σκότωσε τὰ νειάτα μου, τὰ ώραῖα μου νειάτα.. Δὲ μὲ πιστεύεις οὕτ' ἔσου; Μαρτύρησα στὰ χέρια του!.. Λύτρωσέ με, ἀχ λύτρωσέ με ἀπὸ δαῦτον. Εἰμαι ἀκόμη νέα!.. Ἐχω ἀκόμη νειάτα γιὰ τὸ λυτρωτή μου!.. Θέλω νὰ ζήσω τὴ ζωῆ μου... Θέλω νὰ τὴ ζήσω!..

— Εἶνε ὁ πατέρας τῶν παιδιῶν σου!..

— Ναι, εἴμαι ἡ μάνα τῶν παιδιῶν του... Μὰ σὰ μ' ἔχει σκότωσῃ; Σὰ νοιώθω τὸν ἐκαυτό μου ἔνα ἀλιαφτο πτεῶμα πῶς θέλεις νὰ μὴ νοιώθω τὰ παιδιά του ἀπάνω μου σά...σκουλήκια!

‘Ανατριχιασκ; Ρώτησε χωρὶς ν' ἀνατριχιάσῃ:

— Πῶς τὴς λένε ἐκεῖνες τὴς μάννες, ποὺ σκότωσαν τὰ παιδιά τους;.. Μήδεια;..

— Καμμιά μάνα δὲ σκότωσε τέσσερα παιδιά!

— Τότε...έγώ πρώτη;

‘Ανατριχιασα: —Τ' εἰν' αὐτὰ ποὺ λέεις; Πήδησε στὸ λαιμό μου καὶ κρεμάστηκε ἀπάνω μου σὰν τὴ γάτα.

— Γλύτωσέ με!.. λύτρωσέ με!.. σῶσε με!.. μουρμούριζε γιασουριστά, κλαψφαριστά: —Τ' ήταν; τ' ήταν;

— ‘Αστραπή...

— Τ' εἶνε; φοβᾶμαι!

— Βροντή, δὲν ἀκοῦς; !

- Δὲν ἀκοῦς! Δὲν ἀκοῦς! Δέν εἶνε, καλέ μου, βροντή! Εἶνε δοκορσάρος ποὺ ξεμπαρκαρίζεται κάτω στ' ἀκρογιάλι κ' ἔρχε-

ταί νὰ μὲ σύρη σκλάδα του στ' ἀνθρωποπάζαρο !.. Γλύτωσέ με.
— Δὲν τὸν ἀγαπῶ !.. Σώσε με—δὲ μὲ νοιώθει ! Λύτρωσέ με—σ'
ἀγαπῶ πολύ ! Μόνον ἔσύ μ' ἔνοιωσες στὴ ζωή μου... Μόνον ἔσύ
θὰ μὲ κάμης νὰ ζήσω !

Τὴν καταπράσνα μ' θλα τὰ φιλιὰ τῆς ἀγάπης. ⁷ Εἶναι ἐλύσσεται
ἡ μπόρα. Τὸ κῦμα ἔφτανε ώς τὰ θεμέλια του σπιτιού. Τὸ πα-
ραθύρι γέμισε νερό. ⁸ Αποχοιμήθηκε στὴν ἀγκαλιά μου ...

('Ιδέστε την !.—Κυρά, δὲν τὸ πιστεύουν πᾶς εἰσαὶ ή ίδια!..
Μὰ νά! κυτάξτε την τώρα ποὺ ἀστράφτει ! πόσο χλωμὸ εἶνε τὸ
κλαμένο πρόσωπό της στὸ φῶς τῆς ἀστραπῆς !...)

"Οταν ξύπνησε

— Πέές μου πῶς θᾶρχεσαι στὴ φυλακή μου !... ⁹ Αφοῦ κ' ἔσύ
δυναμώνεις τῆς ἀλυσίδες μου, ἀφησέ με ἀπ' τὴ μεγάλη κόλαση
τῆς σκλαδιᾶς μου νὰ ζεφύγω λίγες στιγμὲς πρὸς τὸ μικρὸν πα-
ράδεισο του ἔρωτά σου !. μὴ μὲ ξεχάσης — θᾶρθης ;...

— ¹⁰ Ω πῶς θὰ σὲ δεχτῶ !. Πῶς θὰ σὲ δεχτῶ !.. Δὲ θὰ σὲ
βάλω στὴν κρεβδωτοκάμαρά μου ποὺ τὴ λερώνει τόσα χρόνια
ἐκείνος !... Στὴ σάλα ἔχω τὸ εἰκονοστάσι τῆς ψυχῆς μου κ' εἶνε
βωμὸς μου τὸ πιᾶνο Θέλω νὰ σ' ἀγκαλιάσω βουλιαγμένη στὸν
ἀγαπημένο μου καναπέ ... Θέλω νὰ σὲ κυλίσω στὸ κόκκινο
χαλί μου.... Θέλω νὰ γεμίση ή σάλα μου ἀπὸ ἔρωτα - θὰ ρθῆς ;..

Χίλιοι μικροὶ ἔρωτες με ταιμποῦν ἀπὸ παντού. ¹¹ Ανάθεμά
τους, κόλλησαν ἀπάνω μου !...

— Γκαρσόν !. Τοὺς ἔχω πάρη στῆς εὐγενικῆς κυρίας !.

— Ποιούς, κύριε ;

— Τοὺς κορέους !. Τί σου χρωστῶ ;

— ¹² Ενα τοάν, δυδ κονιάκ

— Γιὰ πιάσε τὸ χέρι μου - ἔχω πυρετό ;

— Δὲν καταλαβαίνω, κύριε, ἀπὸ τέτοια ...

— Τί νομίζεις, λοιπόν, θὰ στενοχωρηθῇ ὁ Γιάγκος καὶ τὰ παιδάκια ἂν δὲ μὲ δύος ;...

— Αὐτὸς ἔξαρτᾶται

— Τότε θὰ ξαναπάψῃ !. Δός μου τὰ ρέστα !.

Δὲν ξαναπήγγα. "Εμαθα πώς ὁ κύριος Γιάγκος ή Κουρσάρος κέρδισε φέτο δυδ τρία ἐκατομμύρια, λένε, στὸ Χρηματιστήριο ! Νὰ φταίν σύντα ἡ έτσι ξεκαλοκαιράζουν πάντα οἱ εὐγενικὲς κυρίες καὶ στὸν ἔρωτα ;... Τί μὲ τατιμπάει πάλι ;.. Αὐτὸς εἶνε σιγουρα ἔνας κοινός, χωριάτικος ψύλλος, τίποτε ἄλλο. Τὸν ἔφερα, φαίνεται, ἀπ' τὸ νησί μου. Τὰ κοχύλια-χεληγα-χίλια ... (Τραγουδίσται καὶ σ' εῦθυμο τόνο). Καὶ τὰ πολυτρίχια — τρ.. — Αἰωνίως χωριάτης !.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΝΩΣΗ

Ἐχω ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ μάθω ἀπόψε ἀπὸ ποῦ ἀκριβῶς ἔρχεται καὶ ποῦ ἀκριβῶς πηγαίνει ἡ παιχνιδιάρικη αὐτὴ ριπή τοῦ ἀνέμου ποὺ μού χαιδεύει δροσερὰ τὸ πρόσωπο. Εέρω ἀπὸ ποῦ πηγάζουν τὰ πειδεῖα ποτάμια, ζέρω Ισαμε ποῦ φτάνει ἡ θάλασσα, ἀκόμα καὶ τῶν ἀστεριών ζέρω τοὺς οὐράνιους κύκλους, εἰνε ἀνυπόφορο πρᾶμα νὰ μὴν ζέρω ἀπὸ ποῦ ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει ὁ ἄνεμος, ὁ ἄνεμος αὐτὸς ποὺ σπρώχνει τὰ κύματα τῆς θάλασσας νὰ σδύσουν στὰ πόδια μου, ἀναδεύει τὰ μαλλιά μου, τρυπώνει στὰ πνευμόνια μου καὶ μού ξαλλάζει τὸ αἷμα! Κι' ἔχω ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ τὸ μάθω ἀπόψε. Τὸ ζήτημα εἰνε πολὺ σχετικό μὲ τ' ἀλλο τὸ ζήτημα, ποὺ μοῦ ἀναστατώνει τὴν καρδιά, ἀν ἐπιτρέπεται ν' ἀγαπήσῃ κανεὶς μιὰ παντρεμένη γυναῖκα. Κι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ μάθω ἀπόψε!.. Δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση; Πολὺ μεγάλη μάλιστα. Λυπᾶμαι ποὺ δὲν τὴ νοιώθετε. "Ομως ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ χάσω ἀλλα λόγια.

Τὰ τραπεζάκια τῆς ἀκρογιαλιάς εἰνε δλα πιασμένα κι' ἔχω τὸ πειδεῖα καλύτερο. Ἀπέναντί μου ἀκριβῶς ἀνατέλλει ἀπάνω ἀπὸ τὸν κάμπο τὸ πειδεῖα μοντέρνο ἀστέρι τοῦ φετεινοῦ καλοκαιριοῦ, δ "Αρης—νάτος! Ό κύριος Γέρνης δὲν ἔχει τραπέζι καὶ ψάχνει τοῦ κάκου. Κάνω πώς δὲν τὸν βλέπω. Αὐτὸς μὲ φωνάζει πάντα στὸ τραπέζι του, δταν ἐγὼ δὲν ἔχω. Κοντεύετε νὰ μὲ πῆτε κι' ἀνάγωγον!. Εέρω πώς πρέπει νὰ τὸν καλέσω. Μὰ είμαι τόσο πολυάσχολος!. "Ἐχω ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ μάθω ἀπόψε ἀπὸ ποῦ ἀκριβῶς ἔρχεται... "Επειτα νά: ἔρχεται δλομόναχη — τυχαίως

— ή κυρία Λούδρου. Δὲν πρέπει νὰ προσφέρω σ' αὐτὴ τὸ τραπέζι μου; Καὶ τῆς ἀρέσει τόσο ἡ μοναξιά!

— Βγῆκε λοιπὸν ὁ Ἀρης;

— Δὲν τὸν βλέπετε;

— Καὶ σὰν τὸν μοιάζει ἀπόψε;

— Αὐτὴ τὴν ὥρα σὰν καντηλάκι ἐρημοκλησιοῦ... Δὲ νομίζετε;

— Θὰ μὲ κάμετε νῦν ἀσεβήσω σεύνοντας ἀμέσως τὸ καντηλάκι σας...

— Θὰ μείνουμε στὸ σκοτάδι...

— Όχι, γιατὶ ὁ Ἀρης λάμπει σὰν πρώτη φανερὴ σπίθα κρυμμένου ἔρωτα...

Πάλι ἔρωτας;... Τὸ ζήτημα εἶνε πολὺ σχετικὸ μὲ τᾶλλο τὸ ζήτημα... Οἱ κοινωνικοὶ νόμοι, ξέρετε, κυρία μου... Δὲν ἔχω ἀντίρρηση, ἀλλὰ ἡ οίκογένεια εἶνε ἔνας θεσμὸς ιερός... ...Νὰ σᾶς ἀπαντήσω καὶ σ' αὐτὸ — ὁ νόμος τῆς Παγκόσμιας ἔλξης... ...Μὲ ἀδικεῖτε. Δὲν δυτικῷ καθόλου τὸν ἔρωτα...

Αὐτὰ δύλα μπόρεσα καὶ σοῦ τάξειπα μὲ προσποιημένη σοβαρότητα ἐδῶ δὰ στὸ καμπυλωτὸ τὸ ἀκρογιάλι ἀντίκρυ στὸν Ἀρη, ποὺ μοιάζει σὰν καντηλάκι ἐρημοκλησιοῦ ἡ — ἀφοῦ τῶσδυσες — σὰν πρώτη σπίθα ἔρωτικῆς φλόγας — ἀφοῦ τὴν ἀναψες... Σοῦ τάξειπα μὲ δυσδάσταχτη ἡρεμία ἐδῶ δὰ σιμὰ στὸ κάτασπρο κρόσι τῶν κυμάτων κάτω ἀπ' τὸ δροσερώτατο ἄνεμο ποὺ δὲ μπορῶ νὰ μάθω οὕτε κι' ἀπόψε ἀπὸ ποῦ ἀκριβῶς ἀρχίζει καὶ ποῦ ἀκριθῶς σταματάει. "Ομως ἔχω κι' ἀλλα νὰ σοῦ πῶ, μὰ δὲ μπορῶ. Θὰ πρεπει νὰ μὴ φορῶ αὐτὸ τὸ κολλάρο κι' αὐτὴ τὴ γραδάτα, ποὺ ἀνεμίζεται ἐνοχλητικά, μὰ γάχω ἀπάνω μου μὰ χλαμύδα πλεγμένη ἀπὸ φύκια τῆς θάλασσας καὶ θὰ πρεπει νὰ μὴ κάθομαι σ' αὐτὰ τὰ καρφωμένα ἔντα μὰ νξειμαι ξαπλωμένος κάτω στὸν ἄμμο καὶ θὰ πρεπει νὰ μὴν εἰσαι ντυμένη κρέπ ζωρζέτ ἀλλ' ἀφρδ

ἀπὸ κῦμα καὶ νὰ μὴ μοσχοδιλᾶς μυγκὲ չլլա մόνο ձրմύրա, τότε θὰ μποροῦσα νὰ σου τὰ ὑπὸ κι' ծլα τაլլա τὰ λόγια, που ἀνθίζουν φυσικώτατα κι' ἀγνότανα στὰ χείλη μου· μὰ τὰ πιάνω καὶ τὰ κουτσομαδῶ ἔκει δὰ καὶ σκορπῶ τὰ ὅμορφά τους φυλλαράκια στής πνοές του δροσεροῦ αὐτοῦ ἀνέμου, που δὲν էέρω ἀπὸ ποῦ ἔρχεται κι' οὔτε ποῦ πηγαίνει էέρω!

...Γιατὶ ἐσένα, πλάσμα էաνθογάλανο καὶ μαρμαρόχλωμο, σ' εἰδα νăρχεσαι ἀπὸ πολὺ μακρυά, μακρύτερα κι' ἀπὸ μιὰ էήση, καὶ νăρχεσαι καταπάνω μου ἀκολουθῶντας σταθερώτατη τρχὰ χαραγμένη ἀπὸ εὑμενική μοῖρα. Σὲ προαισθάνθηκα προτοῦ φανῆς. "Εφτασες κ' εἰδα νăχης κάτι γιὰ μένα. Κάτι οὐρανόσταλτο!... Ἀπλώνεις τὸ ἄδρο σου χεράκι νὰ μου τὸ δώσῃς τὸ δικό μου τὸ κάτι... Γιατὶ δὲν τὸ παίρνω; Μὰ δὲν τὸ νοιώθεις λοιπὸν πώς էχει πιαστῇ μέσ' στὸ χρυσό σου δαχτυλίδι καὶ δὲ βγαίνεις... Αὐτό εἶνε μιὰ παραίσθηση. Γιατὶ ναι: Τὸ δικό μου τὸ κάτι που μοῦ ιδ φέρνεις ἀπὸ πολὺ μακρυά, μακρύτερα κι' ἀπὸ μιὰ էήση, էσύ τὸ παίζεις μέσω στὰ γαλανά σου τὰ ματάκια που δὲν էκλαψαν πολύ, τὸ κρύδεις κάτω ἀπ' τὰ μεταξωτά σου τὰ μαλλιά, που δὲ չαιδεύτηκαν ծσο πρέπει, τὸ πιπιλίζεις στὰ δροσερά σου χείλη, που δὲ φιλήθηκαν ծσο ձէնζουν, τὸ չεσταίνεις στήγη εύωδιαστή σου ἀγκαλιὰ ποῦ δὲν էσφιξε ծσο μπορεῖ. Κι' δημաς էցω τὸ βρέσκω πάντα τὸ δικό μου τὸ κάτι πιασμένο στὸ χρυσό σου δαχτυλιδάκι καὶ δὲ βγαίνει, δὲν τὸ τραβῶ μὰ. τὸ էέρω πώς δὲ βγαίνει... Αὐτὸ εἶνε μιὰ παραίσθηση. Μπορεῖ μὰ δὲ μπορῶ, δὲ μπορῶ νὰ σᾶς μιλήσω διαφορετικά. Πρέπει νὰ σᾶς μιλῶ πάντα σοδαρά κι' ղրεμα. Πρέπει!.. Τί κυτάτε τὸν οὐρανό; Δὲν κατεβαίνει τὸ πρέπει αὐτὸ ἀπ' τὸν οὐρανὸ που δὲ μᾶς λογαριάζει καθόλου չν նπάրχουμε τὴν ղրա αὐτὴ σ' αὐτὸ τ' ἀκργιάλι — ἀνεβαίνει ծλόργυρα ἀπ' τοὺς ἀδερφούς μας τῆς γῆς, που πολὺ τὸ λογαριάζουν πώς նπάրχουμε τὴν ղրα αὐτὴ οἱ δυό μας

σ' αὐτὸ τ' ἀκρογιάλι ἀνάμεσά τους .. Σᾶς ἔλεγα λοιπὸν πώς μὲ
ἀδικεῖτε γιατὶ δὲν ὑποτιμῶ τὸν ἔρωτα ἀλλά...

— Κυτάξτε παράλειψη!.. Δὲ θὰ πάρετε κάτι; Τόσηγ ώρα
μὲ τὶς κουβέντες...

Τώρα πειὰ ὁ "Αρης ἔχει ἀνεθῆ στὸν οὐρανὸν καὶ δὲ μοιάζει
οὕτε σὰν καντηλάκι ἐρημοκλησίοιο οὕτε σὰν πρώτη σπίθα... Τὸ
ἴδιο ἀστέρι ἄλλη ώρα σ' ἄλλο μέρος εἰνε κάτι ἄλλο. Καμμιά
διαφωνία ἀπάνω σ' αὐτό. "Ωστε μποροῦμε νὰ φύγουμε... "Αλλη
μιὰ νύχτα ποὺ μένεις ἐνάρετη, ἄλλη μιὰ μέρα ποὺ θὰ ἔυπνήσῃς
δυστυχής. Τὸ ξέρω. Μὰ ὁ ἀνεμός ἔχει πάψη δλως διόλου κ'
εἰνε ἀδύνατο νὰ μάθω ποὺ πήγε καὶ σταμάτησε. Κι' θμως ηταν
ἀπόλυτη ἀνάγκη.

* *

"Ο λόφος εἶνε καταπράσινος. "Ακόμα κ' οἱ πέτρες του οἱ
μεγάλες εἶνε καταπράσινες, γεμάτες μούσκλια καὶ λειχήνες.
Σκύβω καὶ ξετάξω προσεχτικὰ τὰ χίλιαν λογιῶν χόρτα ποὺ
φυτρώνουν ἐδῶ κ' ἔκει στολισμένα κάποτε καὶ μὲ κάποια τα-
πεινὰ ἀγριολούλουδα. "Ο τόπος εἶνε βαρικός, έλεπω σὲ πολλές
μεριές μαραβίτσα, αὐτὴ τὴν πηγὴν δροσερὴ χλόη ποὺ βγαίνει
στὸν υγρὰ χώματα. "Ομως θάγε παράξενο ὃν τὸ χορταράκι αὐτὸ
εἶνε πραγματικὰ γεροντάκι τὴν μοιάζει πολὺ σὰν ἔκεινο,
γιατὶ τὸ γεροντάκι φυτρώνει στὰ ψηλὰ βουνὰ κ' ἐδῶ δὲν εἶνε
ψηλὸ δουνό κ' ή φύση δὲν κάνει ποτὲ τέτοιες παρανομίες. "Η
Φύση!... Τέλος πάντων, καλή μου μανούλα, ποτέ, ἀκόμα
καὶ τὴν ώρα ποὺ μὲ χαιδολογής στοργικὰ στὴν ἀγκα-
λιά σου—καθὼς τώρα, ἀκόμα καὶ τώρα, ποτὲ δὲ θὰ μοῦ μαρ-
τυρήσῃς τὰ μυστικά σου!... Τὰ πειὸ μικρά σου μυστήρια φαί-
νονται πάντα σ' ἐμένα γιὰ τὰ πειὸ μεγάλα καὶ σὲ ρωτῶ μὲ τὸν
ἀθωότερο τρόπο ἀπάνω σ' αὐτὰ καὶ ποτὲ δὲ μοῦ ἀπαντᾶς καὶ

μὲ πιάνει ἔνα παράπονο ἀγνὸ σὰν τὸ παράπονο τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, δταν θαρρεῖ πῶς τὸ ἀδικάει κᾶπου ἡ μαιούλα του. Νὰ σήμερα, ἐδῶ πάνω στὸν καταπράσινο λόφο, πολὺ θὰ μοῦ χρησίμευε νὰ μάθω γιὰ ποιὸ λόγο τὸν ἔντυσες μὲ χίλιων λογιών χόρτα καὶ πῶς ἀπ' τὸ ἵδιο χῶμα καὶ πλάτη-πλάτη, μέσ' ἀπ' τὴς χιλιοπλεγμένες μεταξύ τους ριζούλες, βγαίνουν τόσο διαφορετικὰ φύλλα καὶ τόσο ἀλλοιώτικα λουλούδια! Ὁ σπόρος τῆς ἀσφάκας κι' δ σπόρος τοῦ μελισσοχόρταρου, ἀς ποῦμε, μπορεῖ νὰνε δ ἵδιος, τόσο ποὺ κανεῖς νὰ μήν τοὺς ξεχωρίζει ποιὸς εἶνε ὁ ἔνας καὶ ποιὸς εἶνε ὁ ἄλλος. Κ' οἱ δυὸ πέφτουν μαζὶ στὸ ἵδιο τὸ χῶμα, πίνουν τὴν ἴδια βροχή, ζεσταίνονται στῆς ἴδιες ἀχτίνες τοῦ ἥλιου κι' δμως ποτὲ δὲ λαθεύεις, Φύση, μὰ πάντα ὁ ἔνας φυτρώνει καὶ γίνεται ἀσφάκα, δ ἄλλος φυτρώνει καὶ γίνεται μελισσοχόρταρο. Καὶ βέδαια εἶνε κᾶποια βαθύτατη ἀνάγκη νὰ βγῇ τὸ μελισσοχόρταρο πλάτη στὴν ἀσφάκα καὶ νὰ βλαστήσουν ἄλλα χίλιων λογιών βιτάνια ὀλόγυρα τους καὶ ν' ἀνθίσουν ἀνάμεσά τους ἄλλα χίλιων λογιών λουλούδια. "Ολ' αὐτὰ ἔχουν ἔνα λόγο κ' ἔνα σκοπό, καθὼς ἀκόμα καὶ τ' ἀναρίθμητα ζουζούνια ποὺ σκύβω καὶ τὰ ξετάξω προσεχτικά, νὰ ξετρυπώνουν ἀπὸ παντοῦ, νὰ χώνονται παντοῦ, νάχουν ὅλα ἔναν προορισμὸ κ' ἔνα ἔργο ἀπάνω στὴ γῆς κι' ἄλλα νὰ τα λένε ἀλογάκια τῆς Παναγίας, ἄλλα νὰ τὰ λένε χρυσόμυγες, ἄλλα νὰ μήν ἔχουν καθόλου δνομα στὴ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων!. Τώρα ἔσύ, μάνα Φύση, ἀκουσεις τῆς κρυφές μου ἐρώτησες μὰ δὲ θέλεις οὕτε σήμερα νὰ μοῦ ἀπαντήσης! Καὶ δένεις πάντα τοὺς καταπράσινους λόφους μὲ χίλιων λογιών βιτάνια, καὶ σαλεύεις ἀνάμεσά τους χίλιων λογιών ἔντομα κι' ἀγαδεύεις στὸ νοῦ μας χίλιων λογιών ἀπορίες!.. Γιατὶ ἔμένα πολὺ θὰ μοῦ χρησίμευε νὰ μάθω σήμερα θετικὰ καὶ ξάστερα πῶς ξεφυτρώνουν στὴν καρδιά μας χίλιων λογιών αἰσθήματα μαζὶ σὰν ἀπ' τὸν ἵδιο σπόρο καὶ πῶς ἀπ' τῆς χιλιο-

πλεγμένες ρίζες θλασταίνει ἀλάθευτα ξεχωριστὸ λουλούδι. Τὸ ξήτημα εἰνε πολὺ σχετικὸ μὲ τὰλλο ξήτημα... "Ἐρχονται;

Βέβαια δὲ μ' ἔχουν παραξηγήση ποὺ κινησά κ' ἡρθα χωρι- στὰ πρῶτος. Εἶνε γνωστὸ πώς ἔχω κάποιες μικρές λόξες. Μόνον ἔκεινη κρατεῖ λίγο θυμό. Ναΐ, δὲν εἰνε λόγος πώς ἡ ἐκδρομὴ πάει ἔξοχα ώς τώρα· μὰ μποροῦσαν μερικοὶ νὰ κάνουν λιγώτερη μοναξιὰ σήμερα... Μοναξά;.. Νάζερες πόσο διαθειά μὲ συντρόφευες, καθημένη .. Μὰ δὲ μπορῷ νὰ σου μιλήσω ἄλλες, δὲν πρέπει. Τί κυτᾶς ὀλόγυρα τὰ σκοινά καὶ τῆς μυρτιές, τὴ χλόη καὶ τῆς μαργαρίτες, τὰ πουλιά καὶ τὰ ἔντομα ; Τό : «δὲν πρέπει» μου δὲν βλασταίνει ἀπὸ δαῦτα, οὔτε ἀπὸ δαῦτα τιτιθ- ζεται στὸ καλοκαιριάτικο πρωΐνο. Κύταξε σιμώτερα τοὺς φίλους μου καὶ τῆς φίλες σου· ἀντιπροσωπεύουν τὴν κοινωνία· εἰνε ὁ χορὸς τῆς μυστικῆς μας τραγωδίας. Τὸν ἀκούω νὰ ξαναλέγη πολλὲς φορὲς καὶ βαρειά-βαρειά τὴν κακόηχη ἐπωδό : «Δὲν πρέ- πει ! .. Δὲν πρέπει ! ..» Δὲν τὸν ἀκοῦς ; "Οχι ;

Θυμάσαι καθὼς πήραμε τὸ στενὸ μονοπάτι τοῦ κάμπου ἐσύ μπροστά, ἐγὼ πίσω, τελευταῖος ἀπ' δλους, κ' ἡταν θλο ξεράγ- καυτα καὶ σὲ τρυπούσαν ;.. Πόσες φορὲς ἔσκυψα νὰ ξεπιάσω τὸν ποδόγυρό σου... Σ' ἄγγιξα πουθενά ;

Θυμάσαι δταν σταμάτησες ἀπότομα στὴν ἀκρη τῆς πλατειᾶς σούδας, ποὺ τὴν ἀποσκέπαζαν τὰ φαῦλα καὶ τὰ ξεράγκαυτα καὶ ξεφώνησες τρομαγμένη γιατὶ πήγες νὰ πέσης μέσα ;... Πόσο ἀδρὰ σου ἔδωσα τὸ χέρι μου νὰ περάσης ! .. Σ' ἔσφεξα καθόλου;

Θυμάσαι μόλις φτάσαμε στὸ ἔξοχικιὸ σπιτάκι, κάτω ἀπ' τῆς κρεμαστές κληματαριές, καὶ χύμηξε ξαφνικὰ τὸ σκυλλὶ κατα- πάνω σου καὶ σου καταξέσκισε τὸ ροδόχρωμο ἐπόνη ποὺ φο- ροῦσες ;... Πόσο λαχταριστὴ ἔπεσες στὴν ἀγκαλιά μου Σὲ κράτησα διόλου ;..

"Ολες ἔκεινες τῆς στιγμὲς, καθὼς βάδιζες μπροστά, καθὼς

Ξαναπατοῦσα τὰ πατήματά σου, καθώς εἶχαμε χωρίση ἀπ' ὅλη τὴν ουντροφιά, μιὰ τρέλλα χοροπηδοῦσε μέσ' στὸ κεφάλι μου, μιὰ φλόγα ἔγλυψε τὰ τοιχώματα τῆς καρδιᾶς μου, μιὰ βάρβαρη δύναμη ἀδειάζε μέσ' στὰ νεῦρα μου καὶ χίλιες φορὲς ὥρμησα νὰ σ' ἀγκαλιάσω, νὰ σ' ἵναρπάξω, νὰ σὲ καθίσω στὸ στιβαρό μου κορμὶ καὶ νὰ καλπάσω σὰν κένταυρος πούημουν στὴν πεδιάδα, νὰ πηδήσω κείθε ἀπ' τὰ ποτάμια, νὰ σὲ κρύψω πίσω ἀπ' τὰ βουνά !. Δὲν τῶκαμα. Δὲν πρέπει ! Δὲν πρέπει !.

Εἰνε ὅμορφα τώρα κάτω ἀπ' τὴς βαθύσκιωτες κληματαριές, στὴν κατακάθαρη αὐλή, ἔτοις δπως κάθεται ἄλλος σ' ἔνα σαμάρι κι' ἄλλος σ' ἔνα κούτσουρο, ἔτοις δπως παλέεις ἐσὺ μὲ τὴς κότες κι' ὁ ἄλλος μὲ τὰ μικρὰ παιδιά. Τὰ τζιτζίκια πήραν τὸ μεσημεριάτικο τόνο, τὸ ἄργι λένεται μεσ' στὸ καλύδι, ὁ ἐπιστάτης ἔρχεται φορτωμένος φρούτα. Ποιός τραγουδάει ; Φωνές. Κάποιος θάπεσε ἀπ' τὴν κούνια, μήν τσπασε νὴ ἐληά ; "Εχουν δλοι μεθύση τὴν τρελλή χαρὰ τῆς ἔξοχῆς. "Ομως ἐμένα, ποῦ μ' ἔνοιωσαν κ' ἡρθαν, ἐμένα ίδιαιτέρως, κ' ἡρθαν ἀπ' τὸν ἀχνισμένον οὐρανὸν κι' ἀπ' τὴν ἀπόμακρη ἀκρογιαλιά, ἔκει ψηλὰ λίγο πειδ πάνω ἀπ' τὰ φύλλα, ἔκει κάτω λίγο πειδ πίσω ἀπ' τῆς καλαμιές, κι' ἀπ' δλον ὄλόγυρα τὸν κάμπο κι' ἀπὸ κάθε κλαριοῦ τὴν φύχα, κι' ἀπ' τῆς πηγές μὲ τὰ πολυτρίχια, κι' ἀπ' τῆς φραγές μὲ τὰ λευκάνθεμα, κι' ἀπ' τῶν μακρυνῶν βουνῶν τῆς σπηλαγῆς κι' ἀπ' τῶν ἀπάρθενων δασῶν τ' ἀδυτα, ἀπ' δπου κι' ἀν μπορῇ νὰ θεμελιώθῃ, ἔνα κρουσταλένιο παλάτι, ἀπ' δπου κι' ἀν μπορῇ νὰ διαμαντένιος πύργος, ποῦ μ' ἔνοιωσαν κ' ἡρθαν μὲ χαρὲς καὶ μὲ τρέλλες, μὲ τραγούδια καὶ μὲ χοροὺς καὶ μὲ χίλιων λογιών ἔελογιάσματα, κ' ἡρθαν "Αγγελοι τ' οὐρανοῦ καὶ Γοργόνες τῆς θάλασσας, Δράκοι τοῦ κάμπου καὶ Δευτροκυράδες, Νερομάνες κι' Ἀνθόψυχες, Βουνοχόρες καὶ Δασόνυφες, ὅλα τὰ μαγεμένα Στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ τῆς Ἄγαπης, ἀκόμα

καὶ Σάτυροι μεσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια, ἀκόμα καὶ Στρίγλες μέσο' ἀπ' τὰ Τάρταρα, ποῦ μ' ἔνοιωσαν κ' ἡρθαν καὶ κατοίκεψαν μέσα μου μὲν χαρὲς καὶ μὲν τρέλλες, μὲ φλογέρες καὶ μὲ ντέφια, μὲ χορούς καὶ μὲ τραγούδια καὶ μὲ χίλιων λογιῶν ἔσελογιάσματα;.. Τότε ἄναψαν στὰ μάτια μου χίλιες χιλιάδες γῆλιοι, μὰ ἐγώ τοὺς ἔσδυσα δλους μὲ μιᾶς νὰ μὴ τοὺς κυττάξῃς καὶ τυφλωθῆς! Τότε ἀνθισαν στὰ χεῖλη μου χίλιες χιλιάδες ἄνοιξες, μὰ ἐγώ τὴς μάρανα δλες μὲ μιᾶς νὰ μὴ τὴς μυρίσης κι' ἀποναρκωθῆς! Κ' ἥμουνα σκοτεινός, κ' ἥμουν ἀμίλητος—.

— Γιατί σωπαίνετε;

— Κάτι κρυφὸ ἀφουγκράζομαι...

*Έχω τ' αὐτή μου κολλήση ἀπάνω στὴν καρδιά σου, καταπάνω στὴ σάρκα τῆς καρδιᾶς σου ζεσ' ὅπως είνε ὅλόγρη ἀπ' τὸ αἷμα σου καὶ τὴν φάγνω κοντά-κοντά. νὰ μὴ μοῦ ξεφύγη παλμός, νὰ μὴ μοῦ παραπέση φυλλοκάρδι!... Καὶ μὲ πιάνει ἔνα παράπονο μικροῦ παιδιοῦ, ποὺ τὸ ἀδικᾶνε...

* *

Σήμερα ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ μιὰ ἴστορία, ποὺ μοῦ σπάραξε τὴν καρδιά καὶ μοῦ ἀλλάξε δλως διόλου τὴ διάθεση ἀντίκρυ στὰ πράματα τοῦ κόσμου. Τί καλά πούεισαι ἀκόμα μοναχή σου καὶ μποροῦμε νὰ καθήσουμε οἱ δυό μας στὴν ταράτσα σου κάτω ἀπ' τ' ἀνθισμένο ἀγιόκλημα, ποὺ σὲ φιλοξενεῖ μὲ τὸ ἀγνότατο ἀρωμά του πειδ εὐχάριστα ἀπ' δλους μας! Θὰ ιδοῦμε τὸν γλιο νὰ πέφτη στὰ δυτικά βουναλάκια καὶ θὰ ξανακαινουργώσουμε τὸν ἑαυτό μας μὲ τὰ μαγικά του χρώματα, ποὺ θὰ βάφουν ἀλλοιώτικα τὰ βουνά, τὴ θάλασσα, τὰ πανιά τῶν καΐκιων, τὰ σπιτάκια τοῦ χωριοῦ—γιατὶ τάχα σχι κι' ἐμάς; Κι' ἔπειτα θάρηθή ἡ ἔσπερα νὰ μᾶς περάση ἀπὸ ἔνα κρέπι στὴν καρδιά κι' ἀκουμπισμένοι στὸ περιτείχισμα τῆς ταράτσας θὰ σκύψουμε πένθιμα

καὶ θὰ κυτάζουμε ἀμίλητοι τὸ χωριό, ποὺ θὰ σκοτιδιάζῃ καὶ θὰ πεθαίνη — θὰ πεθαίνῃ ! .” Ολ’ αὐτὰ δὲ θάξεινε παρὰ μιὰ ἐπανάληψη, μιὰ ἀπαράλλαχτη ἐπανάληψη. “Ομως ἀπόφε μπορεῖ ν’ ἀλλάξῃ κατί. Ἀπόψε μὴ μοῦ μιλήσης γιὰ ἔρωτα. Ἀπόψε φοβᾶμαι πώς θὰ σου μιλήσω γιὰ ἔρωτα ἐγώ !

— Σᾶς περιμένω, κυρία μου, μὲ δύσκολη ὑπομονή ! Εὔτυχως ποὺ τ’ ἀγιόκλημα ἔχει παραποίηση τὴν πνοή σας καὶ... ’Αλλ’ ἂν ἀργῆτε γιὰ νὰ βάλετε τὸ μαῦρο σας φόρεμα μπορεῖ νὰ περιμείνω ἄλλο τόσο. Φτάνει νὰ μήν ξεχάσετε καὶ τὸ ἐλαφρό σας ἐκείνο παγωφοράκι μὲ τὴν πράσινη φόδρα. Δὲν ξέρετε πόσο τὸ συμπαθῶ ἀπὸ τότε ποὺ σὲ μιὰ ἐκδρομὴ τὸ ἐμπιστευθῆκατε σ’ ἐμένα. Είχαμε κάνη τόσο καλή συντροφιὰ μαζί !...

• •

— Νὰ μὲ συγχωρῆτε ποὺ σᾶς ἔκαμα νὰ περιμένετε τόσο !

— (“Εδαλε τὸ μαῦρο φόρεμα. Νὰ καὶ ἡ πράσινη φόδρα !... Κοκέττα !) Μιλούσα, ξέρετε, γιὰ σᾶς κι’ ἔτσι πέρασε ἡ ὥρα εύχαριστα !

— Μὲ ποιὸν μιλούσατε γιὰ μένα ;
‘Αληθεία μὲ ποιὸν μποροῦσανὰ μιλῶ γι’ αὐτὴν στὴν ἔρημη ταράτσα ;

— “Οχι δὲ μιλούσα γιὰ σᾶς ! Μὲ ποιὸν θὰ μιλούσα ; ‘Ησυχάστε ! ..

— Θὰ προτιμοῦσα γ’ ἀνησυχήσω λιγάκι.
— “Οσο γι’ αὐτὸ διποθέτω πώς ἀρκετὴ ἀνησυχία σᾶς ἔδωσε ἡ ἐπίσκεψή μου.
— “Οπως τὸ πάρη κανεὶς... Κάνει ψύχρα ;
— ’Αρκετὴ γιὰ νὰ σᾶς πείσω γὰ φορέσετε καὶ τό ...
— ’Αφοῦ τὸ προστάζει δι γιατρός ...
— Δὲ σᾶς τώπα σὰ γιατρός ...
— ’Αλλά ; ..

— Αλλά . . . ή πράσινη φύδρα.

— Δὲ σᾶς νοιώθω.

— Δόξα σοι ό Θεός !

...Τώρα πρέπει νὰ μ' ἀκούσης. Είμαι πολὺ ταραγμένος.
"Ας δείχνω κέφι. Αὐτὰ είνε ασυνέργετα ἐγκλήματα !.. Δὲ βρίσκω
πολλὰ λόγια. Θὰ εἰπῶ ξερά-ξερά τὴ φριχτὴ ιστορία. "Οχι !
κανένα δικαίωμα δὲν είχαν...

— Μὰ τὶ ἔχετε πάθη ;

— "Αν θέλετε μὲ ἀκοῦτε. Μὲ κάλεσαν γιὰ γιατρὸ σ' ἔνα
φτωχόσπιτο. Ρώτησα ποιὸς είνε ἀρρωστος. Τὸ κορίτσι. "Ηξερα
πὼς είχαν ἔνα κορίτσι διμορφο καὶ χαριτωμένο. Πήγα. Καθὼς
πήγαινα μιὰ γειτόνισα, ἀπ' αὐτὲς ποῦ τρέχουν ψυχοπονιάρες, μοῦ
κρυφομουρμούρισε : «Μήν τὰ ρωτᾶς, γιατρέ μου, μήν τὰ ρω-
τᾶς !.. Τὸ σκότωσαν τὸ κορίτσι !.. » "Επρεπε νὰ μάθω. Θὰ μοῦ
χρησίμευε. Ρώτησα. 'Δὲ καὶ τὸ : Τὸ κορίτσι ἀγαποῦσε κρυφὰ
κᾶποιον. 'Αγάπη μυστικὴ κι' ἀγνῆ, δχι ἀργολαβίες. Οἱ δικοὶ
του βρῆκαν κᾶποιον πλούσιον γέροντα νὰ τὸ παντρέψουν. Δὲν
τὸν θέλησε. Κορίτσι σὰν τὸ κρῦσι νερὸ ἔναν παληγόγερο !. Τὴ
στενοχώρεσαν, τὴ βασάνισαν. Μὲ τὸ στανιό ; Μὲ τὸ στανιό !..
Τότε τὴ ζήτησε ὁ ἀλλος... Γι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ηθελε ;! "Οχι
δὲν τὴ δείνουν σ' ἔνα φτωχὸ τεχνίτη γιὰ βάσανα ! Μὰ είνε
νέος, είνε διμορφος, τὴν ἀγαπάει, τὸν ἀγαπάει, θὰ ζευγαρώσουν
τόσο ταιριαστά... Τίποτα ἀπ' αιτά ! Θὰ πάρη τὸ γέρο ! Καὶ τὰ
κάλλη της ; Καὶ τὰ νειάτα της ; Κι' ή καρδιά της ; — Δὲ μπορεῖ
νὰ τὸ κάμη !.. Δὲ μπορεῖ ;.. Ξύλο, κλωτσιές, νηστείες, φοδέρες.
Θὰ τὸν πάρη !. Τὸ ἀποτέλεσμα : Μαράζι, βάσανο, χτικιό..

Πέρασα ἀπὸ μιὰ διμορφη ἀδιούλα, ποὺ ή παληὰ φροντίδα τοῦ
κοριτσιοῦ ἀνθίζε καὶ μοσκοδολοῦσε. Πεζουλάκια καὶ γλάστρες,
γιομάτα λουλούδια παντοῦ. Μὰ είχαν δλα μιὰ πένθιμη θλιψη
ἀμολόγητη... "Ελεγες κι' είχαν κᾶποιο προσαίσθημα πὼς θὰ νε-

χροστολίσουν !.. Μπήκα. Τὸ ἰσόγειο σπιτάκι ἦταν ἑτοιμασμένο γιὰ μιὰ μεγάλη χαρά. Κεντήματα καὶ πλεξμκτα παντοῦ. 'Η προίκα !.. Μιὰ ὀλόκληρη δημιουργία συντελεσμένη μὲ τ' ἀγνότερα δηνειρα καὶ μὲ τοὺς ἵερώτερους πόθους. Κι' ἔκει δὲ σὲ μιὰν ἀκρη τὸ ἀτυχὸ κρεβάτι ποὺ ἔχοιτότουν. Τὸ κακόμοιρο τὸ κορίτσι. Τὸ κακόμοιρο !.. Τί νὰ ἴδω ; Τί νὰ ξετάσω ;... Τὸ κορμάκι του ἦταν δλο χτυπιές... 'Ακροάστηκα. Μοῦ φαινότουν πῶς ἡ καρδιά του ἐπαλλε τόσο δυνατά, τόσο ἄγρια ποὺ τίποτ' ἀλλο δὲ μποροῦσα ν' ἀκούσω... Τὸ ρώτησα τάχα τί αἰσθανότουν. Δὲ μοῦ ἀπαντοῦσε. 'Αποκρίσου στὸν κύρ-γιατρό ! πρόσταξαν οἱ ἀλλοι. Καμμιὰ μιλιά ! Πόσο σπαραχτικὴ ἦταν ἔκεινη ἡ σωπή του... Ρώτησα τοὺς ἀλλούς : Ποιὸς τὸ χτύπησε τὸ κορίτσι κι' εἶνε ἀκόμα τὸ κορμὶ του μαῦρο ; — Μπᾶ, κύρ-γιατρέ ! ποῦ πήγε ὁ νοῦς σου ;.. Θάεινε ἀπ' τὴς βεντοῦζες !.. 'Απ' τὴς βεντοῦζες ;.. Καλά.

— Θέλεις νὰ γίνης καλά ; ρώτησα σαστισμένος τὸ κορίτσι. 'Αμβίλητο πάλι. 'Ομως γύρισε καὶ μὲ κύταξε βαθειὰ στὰ μάτια. Δὲ θὰ τὸ ξεχάσω πωτὲ τὸ βλέμμα του ἔκεινο !. Τῶχω ἀκόμα μεσ' στὰ μάτια μου. Θὰ τῶχω δσο κι' ἀν ζῶ ... Μὲ πόσο πόνο μιλοῦσε, μὲ πόσο σπαραγμό, μὲ πόση δδύνη !. Τάκουγα τὸ βλέμμα ἔκεινο νὰ μὲ ρωτᾶ !

— Γιατί νὰ πεθάνω;...Γιατί νὰ μαραθῶ ἀπάνω στὸν 'Απρίλη μου ;... Γιατί νὰ μῆ χαρῶ κ' ἐγὼ τὰ νειᾶτα μου καὶ τὴν δμορφιὰ μου ;... Νὰ—ὅ χάρος θὰ πρωτοαγκαλιάσῃ τὸ λιγερό μου κορμὶ καὶ τὰ σκουλήκια θὰ πρωτοφιλήσουν τὰ παρθενικά μου χειλη. Γιατί ;.. Δὲν εἰχα κ' ἐγὼ χαρὲς νὰ δώσω ; Δὲν ἦταν χαρὲς νὰ πάρω κ' ἐγὼ ;.. Γιατί νὰ φύγω ἀχάτιδευτη κι' ἀφίλητη ; Γιατί νὰ φύγω μισῶντας τὸν κόσμο, ποὺ τόσο τὸν ἀγάπησα ;.. Ποιός θεός τιμωρεῖ τόσο ἄγρια τὴν ἀναμάρτητη καρδιά

μου ;.. Ὡ γῆ, ποὺ ἀνθίζει τόσο δμορφα λουλούδια, θὰ δεχτῇ τάχα νὰ σκεπάσῃ τὸ παρθενικό μου κορμὶ ἔτσι ἀχάϊδευτο, ἔτσι ἀγλύκαντο ;... Ὁ σύρανός, ποὺ στολίζεται μέ τόσα ἀστρα, θὰ δεχτῇ τάχα νὰ περιμαζέψῃ τὴν ἀγγελική μου ψυχὴν ἔτσι πληγιασμένη, ἔτσι ἀφτέρωτη ;... Κάτω ἔκει στὰ μαῦρα χώματα ὡς καὶ τὰ νεκροσκούληκα θὰ ἐρωτεύωνται, θὰ ζευγαρώνουν καὶ θὰ μὲ περιγελοῦν τὴν ἀνερώτευτη, τὴν ἀζευγάρωτη !. Ἀπάνω ἔκει στὰ χρυσορόδινα ἐπουράνια ὡς κ' οἱ πεταλούδες, ποὺ κουβαλοῦν τὴ δροσιὰ τῶν κρίνων στοὺς Ἀγγέλους, ὡς κι' αὐτές θὰ ἐρωτεύωνται, θὰ ταιριάζουν καὶ θὰ μὲ περιγελοῦν τὴν ἀνερώτευτη, τὴν ἀταΐριαστη !... Γιατὶ νὰ πεθάνω ; Ὡ νειότη μου ἀνθεῖ.— Γιατὶ νὰ πεθάνω ; Ὡ καρδιά μου ἀγαπᾷ.— Ὡ ζωὴ εἶνε ἐλεύτερη — Γιατὶ νὰ πεθάνω ;....»

Ἐτσι ἀκουγα τὸ βλέμμα ἔκεινο νὰ μὲ ρωτᾶ κ' ἐπασχα σὰ νᾶημουν ἐγὼ ὁ ἔνοχος. Δάχρυα μοῦ ἀνέβηκαν στὰ μάτια, δὲν βαστοῦσα πειά· βγῆκα

Καλπάζουσα ! Στὴν ἄλλη κάμαρα ἥρθσαν κοντά μου οἱ δικοὶ τῆς

— Αὐτές οἱ... βεντοῦζες τὸ σκότωσαν τὸ κορίτσι σας ! Είστε κακούργοι. Κακούργοι φριχτοί. Κανένα δικαίωμα δὲν είχατε... Αὐτὰ εἶνε ἀσυχώρετα ἐγκλήματα. Θὰ σάς κάψῃ ὁ Θεός !..

— Παρασκευούλα μου ! τ' εἰν' αὐτὸ ποὺ μᾶς ἔκαμες ! ἀρχίσε νὰ ὀλούζῃ νὶ μάνα.

Ποὺ τοὺς ἔκαμε !!!... Ἐφυγα καταταραγμένος. Ἀπὸ τότε βλέπω κάπως ἄλλοιωτικα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Μὰ δὲν πιστεύω νὰ τὰ βλέπω τώρα πειὸ ξάστερα. Γιατὶ νοιώθω πώς ὁ πόνος μου χύνει παντοῦ ἔνα θάμπος...

— Φεύγετε ;

— Πρέπει νὰ φύγω. Δὲν ἔξουσιάζω τὸν ἔαυτό μου...

— Αὐτὸ εἶνε τόσο συνειθισμένα !.. Μὰ τὶ ξανθρωπος είστε

οεις; Τόσο δὲν ξέρετε τὴ ζωὴ; . . Πρέπει νὰ σᾶς τύχουν οἱ
ἀδικίες της γιὰ νὰ τὴν νοιώσετε;.. Τὶ λέτε λοιπὸν τώρα;

— Θέλω μιὰ χάρη ἀπὸ σᾶς...

— Πολὺ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ μὴ σᾶς τὴν ἀρνηθῶ...

— Νὰ ρθῆτε νὰ πάμε στὴν κηδεία αὐτοῦ τους κοριτσιούς.. Δὲ
θ' ἀργήση!..

* *

Δὲ θέλω νῦμεινε ἀκόμα στὴν ταράτσα καὶ νὰ μὲ βλέπη ποὺ
μὲ ἀστατο βῆμα τραβῶ κάτω στὴν ἀκρογιαλιά. Θὰ κρυφτῶ σὲ
λίγο πίσω ἀπ' τὰ καλάμια, θὰ περπατήσω πέρα ὡς ἔκει ποὺ
σιμίγουν ἡ γῆ, ἡ θάλασσα κι' ὁ οὐρανὸς κι' ἔκει θὰ σταθῶ ν'
ἀπαγγεῖλω φωναχτά τὸ μονόλογο, ποὺ σκεδιάζω στὸ μυαλό μου..

— Δυστυχισμένα πλάσματα!.. Ἀνθεῖτε, χωρὶς νὰ χαίρεστε
τ' ἀνθη σας. Λάμπετε, χωρὶς νὰ ποτίζεστε τὸ φῶς σας. Πληγμ-
μυράτε τραγοῦδι, χωρὶς νὰ τὸ ξεχειλίζετε. "Ερχεται ὁ Μάρτης
σας καὶ δὲν τὸν νοιώθετε ἀκόμα—μὰ σὶ μυστικές ἀνατριχίλες
του δὲ θὰ ξανάρθουν πιὰ ποτέ! "Ερχεται ὁ Ἀπρίλης σας καὶ
τοῦ μαδάτε δλα τὰ τριαντάφυλλα γιὰ νὰ τὰ στίψετε τάχα μεσ'
στὸ λαμπτικὸ τῆς Ἀρετῆς καὶ ν' ἀποχτήσετε τὸ βαρύτιμό της
ροδόσταμο, ποὺ θ' ἀναστήσῃ τὸ κοιμισμένο βασιλόπουλο του Γά-
μου...—μὰ τὰ ροδοπέταλα μπουμπούκια τους δὲ θὰ ξανοίξουν
πειὰ ποτέ!.. "Ερχεται ὁ Μάης σας καὶ τοῦ τυφλώνετε δλα τ'
ἀηδόνια γιὰ νὰ κελαΐδοῦν τάχα γλυκύτερα στὸ χρυσὸ κλουβί,
ποὺ θὰ σᾶς τὰ κλείσῃ δι πεπρωμένος κυνηγός...—μὰ σὶ φωληές
τῆς καρδιᾶς σας δὲ θὰ ξαναγεννήσουν πειὰ ποτὲ ἀηδόνια!..

Καὶ πόσες φορὲς μυρίζετε τὸ κοιμισμένο Βασιλόπουλο μὲ τὸ
πολύτιμό σας τὸ ροδόσταμο κι' αὐτὸ δὲν ἀνασταίνεται, δὲν ἀνα-
σταίνεται!.. Πόσες φορὲς κελαΐδοῦν τὰ τυφλά σας τ' ἀηδόνια
στὰ χρυσὰ κλουβιὰ κι' δι πεπρωμένος κυνηγός σας δὲν τ' ἀκούει,

δὲν τ' ἀκούει !.. Πόσες ἄλλες φορὲς μαραίνετε καὶ γεράτε μὲ τὸ μπουκάλι τὸ ροδόσταμο ἔθυμασμένο ποιὰ στὰ χέρια. Πόσες ἄλλες φορὲς γέρνετε καὶ πεθαίνετε, χωρὶς ν' ἀπαντηθῆτε μὲ τὸν κυνηγὸν καὶ δὲ λαλοῦν ἀπάνω ἀπ' τὸν τάρο σας ποτὲ τὰ τυφλὰ σας τ' ἀγδόνια !. Κι' ἄχ ! πάντα καὶ παντοτεινά, δυστυχισμένα πλάσματα, μωρὰ κι' ἀνήδεα, σκλάδοι ἀλύτρωτοι, πάντα καὶ παντοτεινὰ λιγοστεύετε τὴν ἀπόδοσή σας, ρίχνετε τὴν ἀξία σας, μικραίνετε τὸν ἑαυτό σας, δταν περνάει ὁ Μάρτης καὶ δὲν τὸν νοιώθετε καὶ δὲν ἔλαχκώνετε τῆς ριζούλες σας καὶ δὲ δέχεστε βαθειά τὴν γόνιμη βροχὴν τῆς ἀνατριχίλας του ... Πάντα καὶ παντοτεινά, βουδὰ θύματα, στίβετε καὶ τὴν καρδιά σας μαζεῖ μὲ τὰ τριαντάφυλλα τοῦ Ἀπρίλη σας κι' ἡ καρδιά σας ζαρώνει καὶ σκληραίνεται καὶ χάνει πειὰ κάθε δροσιά καὶ κάθε τρυφεράδα ... Πάντα καὶ παντοτεινά, δόλια κορίτσια κατάδικα, τυφλώ νοντας τοῦ Μάη σας τ' ἀγδόνια θαμπώνετε καὶ τῆς ψυχῆς σας τὸ φῶς κι' ἀθελα στὰ χρυσᾶ κλουσιά τους περιπλέκετε τὰ νεῦρα κ' είνε τὰ νεῦρα σας ψιλοκάμωτα καὶ τυλίγονται καὶ κόβονται μιὰ γιὰ πάντα, δυστυχισμένα πλάσματα, θύματα βουδά, δόλια κορίτσια κατάδικα !..

Κ' ἔτσι ἀγεβαίνετε μιὰ μέρα στὸν ψηλότερο βωμὸν τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς πότε θύματα πότε θύτες, μὰ τόσο σπάνια, τόσο σπάνια γεροὶ κι' ἀξιοὶ λειτουργοὶ τῆς φυσικῆς θρησκείας τῶν δυντων, ποὺ λατρεύεται χωρὶς βωμούς !..

Τὸν ἀπάγγειλα τὸ μονόλογό μου ἐκεῖ ποὺ σμίγουν ἡ γῆ, ἡ θάλασσα κι' ὁ οὐρανός. Κάποια καλαμιὰ θρόησε δπως καὶ πρὶν, κάποιο κῦμα φλοισθείσε, καθὼς φλοισθεῖσον πάντα τὰ κύματα, κάποιο ἀστέρι τρεμόσθυσε, καθὼς τρεμοσθύνουν αἰώνια τ' ἀστέρια — τίποτε δὲν ἀλλαξε κι' οὕτε τίποτε μῶδειξε πῶς μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ κάτι ποτέ ...

Απόψε τὸ φεγγάρι θάδηγη κοντὰ τὰ μεσάνυχτα, δύμως ἐσὺ θέλεις νὰ καθήσουμε στὴν ἀκρογιαλιὰ νὰ τὸ ἵδοσμε. Ἡ θάλασσα ἔχει τόσο ἀκύμαντη, τόσο ἀρυτίδωτη γαλήνη, ποὺ μπορεῖ νὰ πιστέψω πῶς ἑγώ τίς ἔκλεψα βλη τὴν ἐνέργεια τῆς τρικυμίας, γι' αὐτὸ φουρτουνιάζουν ἔτσι τὰ στήθη μου. Τὸ ἀντικρυνὸ βουνὸ κατεβαίνει μέσ' στὴ θάλασσα κ' ἡ περήφανη κορφὴ του ἔρχεται καὶ σέρνεται μπρὸς στὰ πόδια σου. Θὰ μποροῦσα νἀειμαι στὴν πειδ φηλότερη κορφὴ ἀνυψωμένος κι' δύμως μ' ἔναν τρόπο νὰ σέρνουμαι ταπεινὰ μπρὸς στὰ πόδια σου.

— Πότε θὰ πᾶμε στὴν κηδεία; μὲ ρώτησες γιομάτη ἔρωτα.

— Μπορεῖ κι' ἀπόψε! σοῦ ἀπάντησα γιομάτος τρόμο.

Νὰ τὸ φεγγάρι. ΓΥψώνεται λιψδ μὰ πειδ γιομάτο πόνο. Κἄποια δέντρα ξαμώνουν νευρικὰ τὰ κλαδιά τους ἀπάνω του, σάμπιας νὰ θέλουν νὰ τὸ πιάσουν, νὰ τὸ κρατήσουν, νὰ τὸ κατεβάσουν πάλι κάτω. Μά ἔκεινο λευτερώνεται, ξεπερνᾶ κι' ἀνεδαίνει καὶ πρῶτα πρῶτα εὐχαριστεῖ μὲ θλιψμένο χαμόγελο ἔμας, ἐμᾶς ποὺ εἴχαμε τόση πεποίθηση πῶς θὰ ξεπεράσῃ καὶ θ' ἀνέβη!. Σωπαίνουμε κατανυχτικὰ καὶ μιὸ ώραία προσευχὴ ἀκούγεται μέσ' ἀπ' τὴ σιωπὴ μας. Μιὰ ἀλσφρυὰ ριπή ἀνέμου ἔρχεται — αὐτὴ ξέρω ἀπόψε ποῦθε ἔρχεται — ἔρχεται ἀπ' τὸ μέρος ποὺ βγῆκε τὸ φεγγάρι καὶ σπρώχνει πειδ πολὺ τὴν κορφὴ του βουνοῦ μπρὸς στὰ πόδια σου, ρυτιδώνοντας τὴ θάλασσα. Καὶ σταματάει τοῦ ἀνέμου ἡ δροσερὴ ριπή — αὐτὴ ξέρω ἀπόψε ποὺ θὰ σταματήσῃ — σταματάει γύρω ἀπ' τοὺς δύο μας καὶ τὴν ἀνασαλνεις καὶ τὴν ἀνασαίνω καὶ στενάζουμε βαθύτατα — γιατὶ στέναξες ;.

Ναὶ, πᾶμε νὰ περπατήσουμε λίγο. Ἀρχισε ἡ ρήχη κ' εἰνε εὐχάριστα νὰ πατοῦμε στὸ παρθενικόν, ὅγρδ ἄμμο γράφοντας τὰ ἵχνη μας σὰν ἔνα κέντισμα ἀζούρ ἀπάνω του. Ἐπειτα ἡ μυρουδιὰ τῆς θάλασσας γίνεται δρυμύτερη δσο πάξει καὶ μπορεῖ νὰ

πιστέψουμε πώς έχει δά πίσω ἀπ' τ' ἀκρωτήρι θὰ δροῦμε τοὺς μυστικοὺς εὐωδιαστοὺς κήπους της. Ἐχουμε τὸ φεγγάρι πίσω μας κι' ὁ Ἰσχιός μου πέφτει ἀπάνω στὸν Ἰσχιό σου καὶ μαζὶ ἀπάνω στὴν ἀμπουδιά, ποὺ τοὺς στραγγίζει ἀνάμεσα στὰ χαλικάκια της, τοὺς στραγγίζει ἀπ' τὸ ὑγρὸ φεγγαρόφως. Γυρίζουμε; Νὰ γυρίσουμε. Ὡ! Τὸ φεγγάρι ἔχει ζώση τὴ θάλασσα μὲ τὸ χρυσό του μονοπάτι, ποὺ τὸ φέρνει ὀλόσα ὕμπρος στὰ πόδια μας σὰ νὰ μᾶς καλῇ νὰ περπατήσουμε ἀπάνω σ' αὐτὸ κ' ἐμεῖς προχωροῦμε καὶ πάλι τὸ ματατοπίζει κι' ὅλο ὕμπρος στὰ πόδια μας τὸ φέρνει, σὰ νὰ ἐπιμένη τὸ φεγγάρι φορτικὰ στὴ χρυσή του τὴν πρόσχληση...

— Ξέρεις πώς τόνε λένε αὐτὸν τὸ δρόμο;

...Τότε δὲν κρατήθηκα ἄλλο πειά. Ξεκούπωσα μὲ θιὰ τὸ κουτὶ πούειχα κλείση τὸν ἑαυτό μου, ἀφησα ἐλεύτερες τῆς σούστες μου καὶ πετάχτηκε ἀπὸ μέσα μου ἔνας Γίγαντας Θεώρατος, ποὺ ξάμωσε στὸν οὐρανὸ μὲ τρελλές χειρονομίες, ἀδραΐε τὸ φεγγάρι, τὸ ξεκόλλησε καὶ τὸ πέταξε ὅλο μέσα στὴν καρδιά σου!.

Ἐλαμψε ἡ καρδιά σου, ἀγαπημένη μου, ἔλαμψε ἀπ' ἀκρη σ' ἀκρη. Κι' εἰδα νὰ φυλλορροοῦν πένθιμα τὰ πειδ δροσερά της λουλούδια. Εἰδα, νὰ σέπονται ἀτρύγητοι οἱ πειδ χυμεροὶ της καρποὶ. Εἰδα ν' ἀραχνιάζουν ἀλειτούργητα τὰ πειδ ἵερά της ἐρημοκλήσια...Τὴν ὄρα ἔκεινη, γιομάτος οἰστρους, σὰ μεθυσμένος καὶ σὰν τρελλός, πήρα πηλὸ ἀπ' τὸ Γαλαξία κ' ἴωδιο ἀπ' τὴ θάλασσα κι' ἔπλασα τὰ πειδ αἰθέρια ἀνθογυάλια γιὰ τὰ λουλούδια σου τὰ ξωτικά. Πήρα ἀχτίδες ἀπ' τὴν πούλια κι' ἀπ' τὴν αὔρα πούπουλα κ' ἔπλεξα τὰ πειδ κομψὰ πανέρια γιὰ τοὺς καρπούς σου τοὺς γλυκομέστωτους. Πήρα στημόνι ἀπ' τὴν ζιγές της σαρκός μου κ' ὑφάδι ἀπ' τὴν ψυχῆς μου τὰ φτερά καὶ

Όφανα τὰ λαμπρότερα ἀμφια τῆς ζωῆς γιὰ νὰ μπῶ νὰ λειτουργήσω στοὺς ἱεροὺς βωμοὺς τῆς καρδιᾶς σου...

Σ' ἀνάρπαξα, σ' ἀγκάλιασα, σὲ φίλησα, σὲ χάιδεψα παντοῦ πασπαλευτά, σ' ἔνοιωσα δλότελα δική μου, σὲ πέρασα στὴν ἀγκαλιά μου κεῖθε ἀπ' τὸ ποτάμι τῆς λήθης καὶ γιὰ νὰ σὲ κάμω νὰ ξαναθυμηθῆς σου ψιθύρισα σὰν τελευταῖο ψαλμὸς τῆς θείας μυσταγωγίας που ζήσαμε, σου ψιθύρισα :

—Σ' ἀγαπῶ !

Καὶ πόσσο σ' ἀγάπησα!.. Δὲν προσάναψα τὴν φωτιά του ἔρωτά μου μὲ δαυλιὰ· σαρκῶν καὶ μὲ φρύγανα ἐπιδερμίδων μονάχα. Εἶχα ἔνα σκοπό, ποὺ συμποῖσε τὴν φωτιά μου, κι' αὐτὸς τὴν θέριεψε. Εἶχα μιὰ ἰδέα, ποὺ φυσοῦσε τὴν φωτιά μου, κι' αὐτὴ τῆς φούντωσε τὴν φλόγα... Δὲ βγῆκα στὸ παζάρι ν' ἀγοράσω ἔνα ἔκλεχτὸ κομμάτι κρέας ἀνθρωπινό. Μπήκα στὸ Ναὸ ντυμένος γιορτιάτικα κι' ἀπλωσα νὰ πάρω ἀντίδωρο ἀπ' τὸ χέρι του μεγαλύτερου ἵερεα τῆς ζωῆς, ἀντίδωρο ζυμωμένο μὲ φυχὴ καὶ μὲ δάκρυα, μὲ φλόγα καὶ μ' αἷμα!

"Ησουν παντρεμένη, μὰ τῷειδα καταξάστερα— ἔλαμπε τὸ φεγγάρι στὴν καρδιά σου— πώς ὁ ἔρωτας δὲν εἰχε ἀκόμα στάξῃ τὸ φίλτρο του στῆς φλέβες σου καὶ δὲν εἰχε συμποτίσῃ μὲ τὸ μέλι του τὰ κύτταρά σου καὶ δὲν εἴχε βάψη μὲ τὸν ἥο του τὰ γενύρα σου ἀκόμα!" Ησουν παντρεμένη· μὰ κρατοῦσες ἀκόμα ἀδώριστο τὸ πειδὸ τραγό, τὸ πειδὸ πλούσιο μέρος τῆς ὑπαρξής σου, γιατὶ ἐκεῖνος δὲ μποροῦσε νὰ τὸ πάρη δσο γλυκά, δσο τρυφερά, δσο εὐγενικά κι' ἀν του τὸ πρόσφερνες!.. "Ἐνακ στεφάνι ἀπὸ ψεύτικα λουλούδια, ποὺ δψωνότουν ἔξω ἀπὸ σένα πίσω ἀπ' τὸ τζάμι μιᾶς καρυδένιας θήκης, σου δημιουργοῦσε καθήκοντα. "Ἐνας κῆπος ἀπὸ λουλούδια φυσικά κι' ἀγνά, ποὺ ἀπλωνότουν μέσα στὴ γένα σου καρδιά, σου δημιουργοῦσε δικαιώματα.

"Αφησ' ἐμένα!.. Ξέρω τώρα ἀπὸ ποὺ ἀρχίζει καὶ ποὺ τελει-

ώνει ὁ θαλασσινὸς ἄνεμος. Ξέρω τώρα γιατὶ φυτρώνουν χίλιων λογιῶν βοτάνια στοὺς καταπράσινους λόφους. Ἀφησ' ἐμένα νὰ διακηρύξω ἐγὼ τὰ δικαιώματά σου τὰ ἵερὰ καὶ νὰ σὲ σύρω χωρὶς δισταγμὸν καὶ χωρὶς ντροπὴ στὴν ἀμαρτία, στὴν δμορφὴ τὴν ἀμαρτία τῇ γλυκειά, τῇ φυσικῇ καὶ τὴν ἀναπόψυγη, στὴν ἀμαρτία τὴν ἱερή!..

Οἱ ἔρωτάς μου εἰνε μιὰ διαμαρτυρία κι' ἔνα κήρυγμα, εἰνε μιὰ ἐπανάσταση καὶ μιὰ νίκη. Δὲ γλυκαίνει τὴν αἰσθηση, τὴν συνείδησή μου ἴκανοποιεῖ. Δὲ χορταίνει τὴν σάρκα, τὴν ψυχή μου στεφανώνει.

Εανοὶ γεται μπροστά μου ὁ καινούργιος Παράδεισος, ὅχι ὁ Παράδεισος τῆς μοναξίζεις, τῆς κοινωνίας ὁ Παράδεισος. Ἐνα νέο Δέντρο φυτρώγει καταμεσῆς του. Γυαλίζουν τὰ φύλλα του πάντα φρεσκοπλυμένα μὲ δάκρυα. Ἀγύζει, πάντα ἔρχεται μιὰ Ἀνοιξη. Καρπίζει, ἀκολουθεῖ πάντα ἔνα καλοκαΐρι. Νὰ ὁ χρυσορόδινος καρπός του, νάτος μέσ' στὰ φύλλα. Μή δειλιάζης, ἀγαπημένη μου! Κόψε τον, δόσμου τον. Είνε τὸ Δεύτερο Μῆλο. Τὸ κρατῶ. Καὶ τὸ δαγκώνω. Καὶ δοκιμάζω γλυκὰ τὴ Δεύτερη Γνώση...

Στὴν ἀγκαλιὰ ἐκεινοῦ εἰσαι ἔνα δυστυχισμένο πλάσμα, σκλαδωμένο στὸν Παράδεισο τάχα τῆς Ἀρετῆς. Στὴν ἀγκαλιὰ τὴ δική μου εἰσαι μιὰ εὐτυχισμένη Εὔα ἐλεύτερη καὶ κυρίαρχη στὸν Παράδεισο τῆς Ἀμαρτίας. Ἐχει κι' ἡ Ἀμαρτία τὸν Παράδεισο τῆς. Ναί. Γιατὶ ἔχει κι' ἡ ἀτιμία τὴ νομιμότητά της, ἔχει κι' ἡ ἀπιστία τὴ δική της ἀγνότητα...

Πέσμου, ἀγαπημένη μου, τώρα ποὺ ἔεπαρθενιστήκαμε στὴν ἀτιμία, νοιώθεις κι' ἐσὺ τὴν ψηλή της νομιμόμητα; Πέσμου, ἀγαπημένη μου, τώρα ποὺ κυλιστήκαμε στὴν ἀμαρτία, νοιώθεις κι' ἐσὺ τὴν ἱερή της ἀγνότητα; Ναί;

Μου χρειάζεται ή απόκρισή σου γιὰ νὰ μπορέσω νὰ τραγουδήσω χαρούμενα προστὰ σ' δλον τὸν κόσμο :

— Ἀγαπῶ μιὰ παντρεμένη !.

Μου χρειάζεται ή απόκρισή σου γιατὶ ὁ κοσμάκης θὰ χυμῆξῃ νὰ μὲ πνίξῃ καὶ τότε δείχνοντάς σε ἐλεύτερη κι' εὐτυχισμένη θὰ μπορέσω νὰ εἰπῶ στὸν κοσμάκη ἀπὸ βαθειὰ σὰν ἀπ' τὴν μήτρα τῆς Φύσης, ἀπὸ ψηλὰ σὰν ἀπὸ τὸ Θρόνο τοῦ Θεοῦ, θὰ μπορέσω νὰ εἰπῶ δείχνοντάς σε :

— Νάτε τὰ κορίτσια σας, ποὺ δὲν τ' ἀφήνετε ν' ἀγαποῦν δταν πρέπει ! Νάτε οἱ γυναῖκες σας, ποὺ δὲ μπορεῖτε πειὰ νὰ τὴς ἀγαπήσετε δσο πρέπει !..

Σ Τ Α Β Ο Y N A Μ Α Σ

‘Ο Πιντελέος φόρτωσε στή φοράδα τὸ γέννημα, σκαρίστηκε καλὰ καὶ ξεκίνησε γιὰ τὸ μῦλο. Μεγάλο βάσανο κι’ αὐτὸ νὰ πηγαίνουν τρεῖς ώρες δρόμο γιὰ ν’ ἀλέσουν. Ἄς κάμουν κι’ ἀλλοιώς. Τὸ χωριό τους ἦταν ἀνυδρὸ κι’ ἀνεμόμυλοι δὲ συγηθιῶνται πέρα ’κεῖ στὴ Ρούμελη. Μὰ ὁ Πιντελέος εἶχε πέντε χρόνια στὸ στρατὸ καὶ ξεσυνείθισε ἀπὸ τέτοιες δουλειές γι’ αὐτὸ τοῦ βαρυφαίνεται τούτ’ ἡ ἀγγάρεια. Χώρια ποὺ ἀστόχησε καὶ τὴ στράτα. Γιατὶ δὲ μῦλος εἶνε πέρα μακρὺ ἡ στὴ μεγάλη χαράδρα, μέσ’ στής γκρεμίλες καὶ δὲ συγκοινωνεῖ μὲ τὸ χωριό τους παρὰ μ’ ἔνα μονοπατάκι στενό, μ’ ἔνα συρίμι ἀπὸ ’κεῖνα ποὺ ἀνοίγουν στοὺς λόγγους τ’ ἀγρίμια. Ἡταν ἡ πομεσήμερο καὶ μιὰ γλυκειὰ μολπάδα στάλαζε ἀπ’ τὸν οὐρανὸ στὴ γῆ, τόσο γλυκειὰ ποὺ ἥμερωνε καὶ τὴν ἄγρια ἐκείνη φύσῃ τὴ θεμελιώμενη σὲ κόκκινους κακοφημένους βράχους καὶ στολισμένη μὲ σγαντζαρά, περιπλεγμένα ντούσκα. Βάραγε τὴ φοράδα νὰ μὴ νυχτώσῃ μέσ’ στὸ λόγγο καὶ πότε ἀρχιζε κανένα τραγοῦδι κλέφτικο, ποὺ τὸ παρατοῦσε ἀμέσως, πότε ἀναθυμιότουν τοὺς πολέμους καὶ τὰ κορίτσια τῆς Σερβίας καὶ τῆς Μικρῆς Ασίας Κἀπου τὸ μονοπάτι χώριζε κ’ ἐκεὶ στάθηκε γιατὶ δὲ θυμότουν ποθῇ ἔπειπε νὰ κάμη. Διάσολε!... Ἀνέδηκε σ’ ἔνα κοτρῶνι μῆπως καὶ ἵδη σὰ ποὺ τραβάνει κάθε παρακλάδι κι’ εἰδε κάτω σ’ ἔνα πειδὸ μροστιγδ καγκέλι, εἰδε μιὰ τσούπα ποὺ πήγαινε κι’ αὐτὴ τὸν κατήφορο σέρνοντας ἔνα ζαντραβέλι φορτωμένο. Σίγουρα

στὸ μόλο πάει κι' αὐτή. Καὶ βάρεσε τὴ φοράδα δεξιὰ γιὰ νὰ τὴ φτάσῃ. Ἐδῶ τὴν ἔχει, ἐκεῖ τὴν ἔχει — τὴν ἔφτασε.

— Καρτέρα, οὐρή, νὰ πᾶμε μαζί... Στοὺ μόλου δὲν πᾶς;

— Μετὰ χαρᾶς. Στοὺ μόλου!

— Ἀποὺ ποιὸ χουρὶὸ εἰσι;

— Ἀποὺ ἕκειὸ πούεισι κι' ίσι.

— Μπάτ! ; Ποιανοῦ, μουρή;

— Τ' Καραγιώργου-Κώστα... Το' Καραγιώργου-Κώστενας, το' γιάτρισας, νὰ σ' δώσου νὰ καταλάθε.

— Τί λέσι;.. Καλὰ σὺ προυσύφερα πῶς εἰσι ἀπ' το' Καραγιώργαλους! Ἄμ' ποδύὰ σι γνουρίσου; "Ελειπα πέντε χρόνια κι' ίσεις ἀξαλνετε μὴ τὸν ὅρα! Πῶς σι λέν;

— Πηγελιά.

— 'Ορε ἡ Πηγελιά!.. Πι-πι-πι! 'Ακοῦς νὰ μὴ σι γνουρίσου! Τί κάνετε, πῶς τὰ πουρεύετε; Τί κάν' ἡ μάνα σ'

— Καλὰ κι σι χαιρετάει!...

'Η Πηγελιὰ πήγαινε μπροστὰ κεντώντας μὲ τὴ ρόκα της τὸ ζαντραβέλι. Ἡταν φορτωμένη στὴν πλάτη καμμιὰ δεκαριά δκάδες καλαμπόκι, ποὺ δὲν τὸ σήκωνε τὸ βασταγό. Εἶχε ἀνασηκώση πίσω τὴ σεγκούνα κι' ἔβαλε μέσα τὸ σακκί, ἔπειτα τὸ περίδεσε μὲ τὴν τριχιὰ καὶ πέρασε τὴ θηλειὰ μπροστὰ στὸ στήθος της. Περπατούσε σκυφτά, γνέθοντας πάντα τὴ ρόκα.

— Δὲ διαβαίν' σ μπροστὰ ἡ ἀφεντιά σ' νὰ μὴ σι χασουμεράου ίγώ;...

— Μαζὶ θὰ πάμι τώρα, δπως ἀνταμώσαμι! Τί μοναχὰ νὰ ξιφουρτωθῆς, λέω, τὸ σακκί καὶ νὰ τοὺ ρίξουμι πανωσάμαρα στὴ φοράδα.

— Μπά, μὴν π' ράζεσαι! "Οσες δουλὲς τοὺ πήγα ίγώ τόσου κι' ἄλλου τόσου!.

— Άρους έχουμι τρόπου γιατί νά πάς φυρτωμέν'; Μή χαζουφέρνεις!.

— Ατ' νά μή σ' χαλάσου τού χατήρ'!... Αμι δὲ βαστάει μπλή ή έρι' ή γαζέλα μας!... Πτρρρ!.. Σασσ!...

‘Ακούμπησε μιὲ τὴν πλάτη σ' ἔναν δῆτο, ξεπέρασε τὴ θηλειὰ ἀπ' τὸ λαιμὸν καὶ ξεφορτώθηκε. Πέταξαν ἐπειτα τὸ σακκὸν πανωσάμαρα, τῶσιαξαν καλὰ γιὰ νά ταιρομεριάσῃ τὸ φόρτωμα, σκαριστηκαν καὶ ξεχίνισαν εὐχαριστημένοι.

— Ας εἰσι καλὰ π' μὲ ξαλάφρουσες!.

— Κειὸ δὲ σὲ ρώτ' σα, Πηγελιά : 'Ισù μι' γνώρ' σες πωὶδες εἴμι;

— Δὲν εἰσι οὖ Πιντιλέους τ' Κουτσουσπύρ'; Κειὸ σὲ γνώρ' σα, μαθέες, κι' ἀπ' τ' φουράδα!..

Περπατοῦσαν διαστικὰ καὶ βουβά. Ο Πιντελέος ἀπὸ πίσω καμάρωνε τὸ πλαστικὸ κορμὸν τῆς Πηγελιάς, ποὺ ἀνάδευε σὰ λάστιχο τῆς ὅμορφες καμπύλες του, καθὼς ἔκεινη ἀλαφροπηδοῦσε σὰν πετροπέρδικα λιθάρι τὸ λιθάρι. Τί γλυκειὰ ποῦηταν ἡ κρίση της καὶ τί ἀθώο τὸ ξεθάρρευμά της! Τὸ μάγουλό της ἦταν σὰν ἀφρόμηλο. Τὰ μάτια της σὰν πικραμύγδαλα. Ενα στοματάκι μικρὸ καὶ κάτι δοντάκια κάτασπρα. "Ολο τ' ἀθάρι της ἦταν εὐγενικὸ καὶ συμπαθητικό. Μὰ κ' ἔκεινα τὰ στηθάκια της; Πῶς πετιόντουσαν ὄλόρθα—πέρα τότε ποῦχε περασμένη τὴ θηλειὰ κ' ἡ τριχιὰ τὰ περίσφιγγε!..

— Μωρὲ μπλή στὰ μουγγὰ πᾶμι, σὰ νά φοβώμαστι μή μᾶς πάρουν οἱ Δράκοι τ' μ' λιά!..

— Νά σ' ποῦ φόδους εἰν'! 'Κ'γιὰ παραπερούλια εἰν' ή Δρακούσπλιά ...

— Δὲ λές κάνα τραγοῦδ', Πηγελιά;

— Δὲν ξέρου τραγούδια. Θέλ' σ νὰ σκιάξου τ' ἀσδούρια;

— Ψέμματα λές! Τὸ σόι σ' εἰνι τραγουδιστάδες!..

— Κειὸ κἀπ' ξισοῖς κι' ὅλα οὐ ἀνθρωπος ! Δὲ λέξ η ἀφεντιά σ' κανένα ;

— "Αμ' δὲ θὰ πάνου μοῦτος !.

Κι' ἄρχισε ὁ Πιντελέος ἔνα πεταχτό, ταιριαστὸ τραγουδάκι ποσὶ τῶχε ἀκούση ἀπώναν ἀξιωματικό του.

«Πάρε, Μαριώ μ', Πάρε, Μαριώ μ' τὴ ρόκα σου

Κ' ἔλα τὸ φράχτη-φράχτη ...

τὸ φράχτη, τὸ φράχτη, τὸ φράχτη

— Βάσανα πῶχει ή ἀγάπη !

Κι' ἀν σὲ ρωτή — Κι' ἀν σὲ ρωτήσ' ή μάνα σου

· 'Πὲς ἔχασα τ' ἀδράχτι ...

τ' ἀδράχτι, τ' ἀδράχτι, τ' ἀδράχτι

— Βάσανα πῶχει ή ἀγάπη !...»

Τὸ τραγουδάκι ἀντήγησε ἀλαφρό, παιχνιδιάρικο κάτω στῆς κουμαριές καὶ στὰ σκοῖνα κι' ώς ἀπάνω στοὺς γυμνούς, κόκκινους βράχους, πούταν σὰ ματωμένες σάρκες γιγάντων. Ἐδῶ μιὰ κοκορεβιθιά, λουσοντυμένη κι' ὅλα κι' ὅλα σὰ νυφοῦλα, ἐκεὶ μιὰ μπουρζιά, σταφινισμένη μὲ χιλιάδες ἀγκάθια, ἔγερναν μὲσ' ἀπ' τῆς ραγμάδες τῶν βράχων, σὰ γιὰ ν' ἀκούσουν δλα τὰ λόγια τοῦ τραγουδιοῦ καὶ νὰ ἰδοῦν πειὸ καλὰ τὸ ζευγάρι ποὺ διάβαινε. "Επαιργε νὰ θαλαπώσῃ κ' η μολπάδα τ' οὐρανοῦ ἔπεφτε πηχτότερη στὴ γῆς ἀνακατεμένη μὲ τὸ ἀχνὸ σκοταδάκι. Κᾶποιο τσακάλι οὕρλιαζε μακρύὰ στὸ δάσος. Δυὸ κιρκινέζια ἔσκουζαν στρίγλικα καὶ κατέδαιναν μὲ ὄλόϊσο πέταμα, χωρὶς νὰ σαλεύουν καθόλου τῆς φτεροῦγες, στῆς ἀπόχρυφες φωληές τους ἀπάνω στοὺς βράχους. Σιγὰ-σιγὰ τὸ σκοτάδι ἔπηξε στὰ λαγκάδια, τὰ δέντρα ἔπαιργαν φανταστικές μορφὲς κ' οἱ βράχοι φήλωναν τὸ μπόϊ τους καὶ πλάταιναν τὸ μαῦρο τους δγκο. Ἡταν ἔνας τρόμος νὰ περπατάει κανεὶς τέτοιαν ὥρα σὲ τέτοιους τόπους, μὰ η φύση

Ἐνοιεωθε τὴ δύναμη τῶν ἀνθρώπων κι' ἀντιλαλοῦσε μὲ σεδασμὸν.
τὰ πατήματά τους καὶ τὰ λόγια τους.

— Ντεεὲ ϕωϕῆμ', νὰ σὲ φάη οὐ λύκους ... μᾶς νύχτουσες
μέσ' στοὺ λόγγου !..

'Αντίκρυ τρεμόσανε ἔνα φωτάκι. 'Ηταν ὁ μῦλος. Κάποτε
βρῆκαν τὸ νερὸ ποὺ κατρακυλοῦσε στὴ ρεμματιά. Πέρασαν κάτω
ἀπὸ σκοταδερά, αἰωνόδια πλατάνια, ἀνέβηκαν τὸν ἀνηφοράκη.
'Η φτερωτὴ δουλευομανοῦσε σὰ στοιχεὶδ μέσ' στὸ σκοτάδι. Φωνὲς
ἀνθρώπων καὶ χλιμιντρίσματα ζώων, γαυγίσματα σκυλλιών,
ἀκουγόντουσαν. 'Ένας εἶχε φορτώσῃ τ' ἀλεσμά του καὶ κατέ-
βαινε τραγουδῶντας χαρούμενα :

«Γῦραν τ' ἀπόσκια γύρανε, Λελούδω μ' στὴν αὐλὴ σου
Κ' ἐσύ, Λελούδω μ', νύχιωσε στὸ μῦλο μὴν παγαίνεις
Γιατ' εἶνε Τοῦρκος μυλωνᾶς κι' Ἄράπης πασπαλιάρης
Παίρνει τὸ ξάγι φίλημα»

— Παραμεράτε, δρέ, νὰ διαβῶ ..

— Πτερρ !. Σασσ !.. Διάολε !..

Στὸ χαμηλό, ξενταθάνωτο καὶ ξεπάτωτο μῦλο, ἀρχέ-
γονο ἀργαστῆρι, ποὺ θύμαγε τὴς πρώτες μηχανές τῶν πρώτων
ἀνθρώπων, στὸ καπνισμένο φῶς ἑνὸς λυχναρίου κρεμασμένου στὸ
δοκάρι, έζλεπε κανεὶς δχτὼ-δέκα ἀνθρώπους νὰ κάθονται ἡ νὰ
γυρίζουν ἀνάμεσα στὰ σακκιά μὲ τ' ἀλέσματα, κουφοὶ κι' ἀμί-
λητοι ἀπ' τὸ δαιμονισμένο κρότο, ποὺ κάνανε σὲ μυλόπετρες. 'Ο.
μυλωνᾶς, μὲ τὰ γένια καὶ τὸ κόντοκάπι του πασπαλισμένα ὄλευρι,
ζύγιαζε μ' ἔναν ἄλλον στὸ στατέρι τ' ἀλεσμά κ' ἔπειτα κρατοῦσε
τὸ ξάγι.—'Ο Πιντιλέος κ' ἡ Πηγελιὰ ἔδεσαν τὰ ζῶχ, τοὺς ἔρριξαν
χορτάρι, κουβάλησαν τὰ σακκιά τους μέσα, καλησπέρισαν χω-
ρὶς νὰ τοὺς ἀκούσουν καὶ τράβηξαν στὸ μυλωνᾶ νὰ πιάσουν
ἄράδα.

Τή νύχτα κοιμήθηκαν ἔκει. Ἀλλοι ἀπάνω στὰ σακκιά κι' άλλοι ἀπόμερα στὴς ἄκρες. Ο μῦλος δούλευε δληγή νύχτα. Κἀποιος μουρμούριζε τὸ τραγοῦδι τοῦ «Ἀσίκη μυλωνᾶ, λεβέντη μυλωνᾶ...» καὶ τάκουγε μοναχός του. Δυδ-τρεῖς ἄντρες βρωμολοχοῦσαν ἔκει στὴν ἄκρη καὶ χασκάριζαν. Οἱ γυναικες, ποὺ καθόντουσαν ἀπὸ δίπλα τους, ἀρπαζαν μὲ τ' αὐτὶ ἀπὸ κανένα χοντρὸς βρωμόλογο, μουντζογέλαγαν σκεπάζοντας μὲ τὴν ἄκρη τῆς σκέπης τὸ στόμα καὶ σκουντιόντουσαν μεταξύ τους. Ἀλλοι φώναζαν στὸ μυλωνᾶ τὰ συνειθισμένα τ' ἀστεῖα τοῦ μύλου.

— Δὲν τινάζεις τὰ γένια σου, μαστρο-Κώστα, νὰ φκιάσουμε ἀπόψε καμμιὰ πῆτα ;!...

— Εἰνε π' ὑενά νερὸν νὰ πιοῦμε; Ἀλήθεψε δ μῦθος π' λέει: διψᾶν τ' μυλωνᾶ τὰ πιδιὰ γιὰ νερό!..

Ο Πιντελέος ἔκατος ἀπάνω στ' ἄλεισμά του κ' ἔβγαλε ἀπ' τὸ σακκοῦλι φωμοτύρι νὰ προσφατήσῃ. Πρόσφερε καὶ στὴν Πηγελιὰ μὰ ἔκεινη εἶχε τὸ δικό της. Ἐπειτα τὰ μάτια του γλάρωσαν, ἀκούμπησε στὸν τοῖχο καὶ τὸν πῆρε. Η Πηγελιὰ ἔσυρε τὸ χεράμι της, τοολιάστηκε καὶ λούφαξε σὲ μιὰν ἄκρούλα... Σὲ λίγο ἔγινε ήσυχη. Μονάχα τὸ φωτερὸ κάπνιζε καὶ μονάχα οἱ μυλόπετρες κροτοῦσαν. Κἀποιος ροχάλιζε μέσα·μέσα. Ο μυλωνᾶς ἔυπνοῦσε κάθε τόσο κ' ἔρριχνε μιὰ ματιὰ στὸ κασόνι μήπως γιόρμισε ἀλεῦρι, κι' ἄλλη ματιὰ στὸ καρύκι μήπως σώθηκε τὸ καλαμπόκι. Κἀποτε-πότε σταματοῦσε τὴ φτερωτὴ μὲ τὴ σταματήρα καὶ φώναζε: — Ποιὸς ἔχει ἀράδα, ἀφεντάδες; ! Ολοις ἔυπνοῦσαν τότε καὶ κυταζόντουσαν γυσταγμένοι νὰ βροῦν ἔνας τὸν ἄλλον ποιὸς ἔχει ἀράδα...

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα δ Πιντελέος ἔυπνησε, ἀντερώθηκε καὶ κύταξε ἀμέσως κατὰ τὴν ἄκρούλα πούηταν κουλουριασμένη ή Πηγελιά... Εἶχε ἰδή στὸν ὅπνο του πὼς τὸν φώναζε τάχα στὸ τσόλι της καὶ τουλουπώχτηκαν μαζὶ κ' ἡταν καλὰ ἔτσι... Γιατί

νῦνε μονάχα δνειρό ; Γιατί νῦνε τόσο πολὺ ψέμμα ; Κύταζε, κύταζε ἀχόρταγα τὸ κουδαριασμένο ἐκεῖνο κορμάκι κ' ἔνας γλυκός πόθος ἐνέδαινε ὅλο ἀνέδαινε μέσα του. Θυμήθηκε κάποιους ἔρωτες καὶ κάποια κελεπούρια τῆς στρατιωτικῆς του ζωῆς κι' ἄθελα ἔφτασαν ώς τὸ χείληα του τὰ λόγια τῶν τραγουδῶν ποὺ τραγουδοῦσε τότε... «Τὰ κορίτσια Σερβικὰ τὰ λένε ντουνεράκια... καὶ ντούνερα καὶ ντούνερα...» "Αχ ! καῦμένο Πιερότ !... «Σάλαμ' ! Σάλαμ' ! Σάλαμ' ! Σάλαμ' ! τὸ μαντήλι σου!..» "Αχ ! καῦμένη Σμύρνη!..."

"Η Πηγελιὰ ἀναδεύτηκε. Κι' ὁ πόθος του φούντωσε σὰ νὰ τὸν συνεπῆρε ἡ κίνησή της ἐκείνη. Τάχα μὴ τὸν νειρεύστουν κι' αὐτή ; Κύτα: φάχνει σὰν κάτι νὰ ζητάῃ δίπλα της. Τούρθε νὰ τρέξῃ καὶ νὰ τῆς 'πή : —Τί ζητᾶς, Τί ; Τί θέλεις, τί ;... 'Εδῶ εἰμαὶ !... "Ελα νὰ γλεντήσουμε τὰ νειᾶτα μας !..."

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς ποὺ ἀνθισε ὁ γαῦρος κ' ἡ δέξια καὶ βγῆκαν στὰ βουνὰ οἱ βλάχοι. Πόσα χρόνια είχε ὁ Πιντελέος νὰ δρεθῇ στὴν ἀγαπημένη του Ψηλή Ράχη τέτοια ὥρα, τέτοιον καιρό, μόλις ἥρχιζε τὸ μεγάλο πανηγύρι τῆς ἀνοιξης !... "Επλεξε γύρω στὸ μεγάλο ρουπάκι τὸ τσατούρι τους κ' ἔφραξε πειὸ πέρα τὸν τόπο γιὰ στρούγγα. "Η φτέρη πρασίνιζε ζωηρὰ στῆς λάκκες ποὺ κρατοῦν νερό. Τὰ ροδάμια σκουροκοκκινιζαν ἀπάνω ἀπ' τὸ λόγγο. "Η χλόη ξεφύτρωνε τρυφερή-τρυφερή κι' ἀνάμεσά της παρδάλιζαν χλιδών λογιῶν λουλούδια. Μεριές-μεριές τ' Ἀπρίλια, ὅμορφα λουλουδάκια μὲ κίτρινο ἀστέρι καὶ κόκκινη καρδούλα, ἀνθιζαν ὅλα μαζὶ σὰ νὰ τάσπειρε χέρι ἀνθρώπου. Καὶ μοσχοδολούσαν. Τὰ στεφανούδια, μικρὰ σταχτόχρωμα πουλάκια, ζευγάρωναν ἀπάνω στὰ κλαριά μὲ τὴν πειὸ μελωδικὴ ἀνησυχία. Ο κοῦκος λαλούσε κόμπο-κόμπο βαθειὰ στῆς λαγκαδιές. Μυρωμένο ἀγεράκι κατέβαινε ἀπ' τῆς ψηλότε-

ρες ράχες. Ή καλοκαιρινή πηγή μὲ τὸ νερὸ τ' ἀφῦρι μόλις ἔρχεται νὰ τσουρνάῃ τὰ ὑγρὰ τῆς διαμάντια. Καὶ, δὲν ἔλειπε παρὰ μιὰ φλογέρα ποὺ νὰ λαλήσῃ ταῖριαστὰ τὸ χαρούμενο πόνο τοῦ ἀνθρώπου!..

Γέμισαν οἱ ράχες μαντριά, τὸ βουνὸ ἔσαναπόχτησε τὸ γνώριμο ρυθμὸ τῆς ζωῆς του. Βελάσματα καὶ κυπροκούδουνα ἀντηχοῦσαν παντοῦ. Κάπου ἀκουγότευν ἔνα γαύγισμα, κάπου ἔνα σαλάγημα, ἄλλοῦ μιὰ τουφεκιά. Τὸ τραγοῦδι ἀνέβαινε ὅλοῖσο στὸν οὐρανὸ σὰν καπνὸς καλοπρόσδεχτης θυσίας. Ή φλογέρα ἡταν πάντα γλυκολάλητη ἀκόμα καὶ στὰ χεῖλη τοῦ ἀνήλικου τσοπανάκου ποὺ τώρα τὴ πρωτομάθαιεν. "Ολα ἡταν δμορφα, δλα ἡταν ζωντανά, γιομάτα μουσική καὶ ποίηση!... Ο Πιντελέος, μὲ τὰ νειᾶτα του ἀρμονισμένα στὴ μαγεμένη ἐκείνη φύση, σκιρτοῦσε σὰν κατοίκι απὸ τὴ χαρὰ του. Εέρει πῶς στὴ ρέζα αὐτουνοῦ του ρουπακιοῦ γεννήθηκε μιὰ σεληνοφωτιστη νύχτα κι' ὁ παχύφλουδος αὐτὸς κορμός του ἐμπνέει στὴν ψυχή του σεδασμὸ καὶ δέος σὰ νὰ κατοικιέται ἀπὸ κάποιω Στοιχειό... Θυμάται τὴν ἀπόκρημνη κυλίστρα, τὴ φοθερή σάρκα ποὺ γκρεμίστηκε μικρὸς καὶ τῆς ἔχει μιὰ παράξενη ἀγάπη γιατὶ τοῦ γλύτωσε τάχα τὴ ζωή, τὴν ὥρα ποῦ χιλιάδες λάμιες καὶ χαμόδρακοι ξετρύπωναν ἀπὸ κάθε τσοχάρι τῆς νὰ τοῦ τὴν ἀρπάξουν καθὼς κατρακυλοῦσε... Σεργιανάει κοντά στὰ πράματα καὶ διαβαίνει ἀπὸ παντοῦ, δλα νὰ τὰ ἔσαναθυμηθῇ, δλα νὰ τὰ ἔσαναζήσῃ. Σπιθαμὴ τὴ σπιθαμὴ γνωστὸς κι' ἀγαπημένος δλος ὁ τόπος, δλα τὰ λόγγια, δλες οἱ γκρεμίλες, δλες οἱ ρεμματιές, δλος ὁ τόπος κι' δλη ἡ ίστορία του ὡς τὰ πειὸ ἀσήμαντα ίστορικά του. Νὰ ἔκει δά, πίσω ἀπὸ αὐτὴ τὴν πουρνάρα, βάρεσε ὁ Κίκιρης τὸ λαγὸ ἔδω κ' ἔξη χρόνια. Νὰ ἔκει κάτω, σ' ἔκεινο τὸ τσουγγρί, λάβωσαν οἱ χωροφυλάκοι τὸ Σταυρομῆτσο, δταν φυγοδικοῦσε. Νά ἔδω, μέσα σ' αὐτὴ τὴ λούζα, εἰδε ἡ Δευτέραινα τὴ Νεράϊδα, πᾶνε δέκα

χρόνια. Νά σ' αὐτή τῇ σαρούλα γκρεμίστηκε τὸ ζαράρικο τραγὶ τοῦ Καραγιώργου τότε πρόπερσι....

Χωρίζουν τώρα τὰ στέρφα ἀπ' τὰ γαλάρια καὶ τὰ βάζουν τὰ γαλάρια στ' ἀράδι. Σμιχτούνη. Εἰνε μιὰ προσωρινὴ ἔταιρεία, ἀπ' τὸν Ἀπρίλη ὡς τὸ Θεριστὴ κάθε χρόνο, ποὺ γίνεται γιὰ τὴν εύκολία τους. Σμίγουν δυό, τρία, τέσσερα κοπάδια μαζί, χώρια τὰ στέρφα, χώρια τὰ γαλάρια, τὰ βόσκουν δλα μαζί, τ' ἀρμοῦν δλα μαζί καὶ παίρνουν τὸ γάλα μὲ τὴν ἀράδα του καθένας δλο μαζί, ἀλλοτε στὸ μονδ κι' ἀλλοτε στὸ διπλό, καταπῶς τῶχουν κανονίση... Τότε κοντὰ ποὺ θὰ τᾶδεναν στ' ἀράδι ἀνταμωσε ὁ Πιντελέος τὴν Πηγελιὰ στὴν ποτίστρα. "Εγνεθε τῇ ρόκα της κι' ἔθλεπε χαμηλά. Σὰν κατασουφιασμένη τοῦ φαίνεται. Μή πως τοῦ χόλιασε τίποτα;.. Τί κάθεται καὶ λέει!.. Αὐτή; Καὶ γιατὶ νὰ τοῦ χολιάσῃ; Στὴ χάση καὶ στὴ φέζη ποὺ ἀνταμώνουν: καλή μέρχ!.. καλή σου μέρα!.. Τίποτα δὲν ἔχουν νὰ μεράσουν! Μὰ γι' αὐτὸ πχραξενεῦτηκε κι' αὐτός... "Επειτα τῇ ρώτησε μὲ ποιὸν θὰ τὰ σμίξουν. Μὲ κανέναν. Αὐτὲς ἔχουν λιγα καὶ δὲν τῆς θέλουν οἱ ἀλλοι σμίχτες. Καὶ θὰ τὰ καψαλώσουν;.. Θὰ τὰ καψαλώσουν!.. Κρίμα. "Αλλ' ἀσε νὰ πῇ αὐτὸς τοῦ γέροντα νὰ τὰ σμίξουν μαζί.. Θέλουν;.. 'Ακούσ ξαν θέλουν!.. Μακάρι νὰ τὸ κατάφερνε!.. Νὰ γλύτωνε κι' αὐτή ἀπὸ καμποσο κόπο... Παιδεύεται, παιδεύεται — καὶ τί ἀπολαβαίνει;.. Δὲ βγάνουν οὔτε ίσα-ΐσα γιὰ τὴν ἔμμερη!...

ΑΙ, τὸ κατάφερε. Καὶ τὰσμιξαν μαζί. Μπῆκε ὁ Πιντελέος; γαλαριάρης. "Η Πηγελιὰ πήγε στὴν ἀρχὴ μὲ τὰ στέρφα. "Επειτα ἦρθε κι' αὐτή στὰ γαλάρια. Νά μὲ μάθης πάλι τὸ τσοπανλῆκι γιατὶ ξεσυνεΐθισα! τῆς ἔλεγε στὰ χωρατὰ ὁ Πιντελέος ἐκεῖ ποὺ σκάριζαν τὰ πράματα. Κι' ἔσου τὶ θὰ μὲ μάθης; τὸν ρωτοῦσε ἀπονήρευτα αὐτή. Τί θὰ τῇ μάθη;.. Χμ! Δὲν εἰνε ἀκόμα καὶ τὸς νὰ τῆς τὸ 'πῃ. Μὰ κι' εἶνε τάχα ἀνάγκη νὰ τῆς τὸ πῃ αὐ-

τός ; Τί άλλο μπορεῖ νὰ τὴ μάθῃ ;.. "Ομως περνοῦσαν δμορφα καθώς ἔπαιρναν ντέρι τὰ βουνά καὶ δὲν ἀφηναν λαγκαδιὰ καὶ δὲν ἀφηναν ἀσεργιάνιστη ραχούλα Συχνὰ συνάλλαζαν τὸ φωμοτύρι τους, μὰ πάντα τὴν πειδὲ καλὴ μπουγάτσα τὴν εἶχε ἡ Πηγελιὰ .. Πόσες φορὲς τὴν εἶχε βρῆ ἀποκοιμισμένη στὸ λόγγο, μὲ τὸ κορμὶ ἀκουμπισμένο στὸ δέντρο, μὲ τὸ κεφάλι γυρτὸ στὸ νῶμο, μὲ τὰ χέρια πεσμένα στὴν ποδιὰ καὶ κρατῶντας πάντα τὰ ρόκα !. Ἡταν δμορφη σὰ Νεράϊδα. Κανεὶς δὲν τοὺς ἔδλεπε :— Νὰ πάη νὰ τὴ φιλήσῃ ;.. Πόσες φορὲς τὸν εἶχε βρῆ στῆς λαγκαδιές, στὸν Ἰσχιο τῶν πλατάνων, νὰ κοιμᾶται, ντάλα μεσημέρι, ἀνάσκελα μὲ τὰ γόνατα δρθά, μὲ τῶνα χέρι στὸ σελάχι !.. Ἡταν δμορφος σὰ Στοιχειὸ τοῦ λόγγου. Κανεὶς δὲν τοὺς ἔβλεπε :— Νὰ πάη νὰ τὸν χαιδέψῃ ;..

Ποτὲ δὲ μίλησαν μυστικά, ποτὲ δὲν κυτάχτηκαν πονηρά. Κι' δμως βαθειά τους ἡταν πειὰ πολὺ κουδεντιασμένοι. Ἡ ἀγάπη τους δὲν πέρασε ἀπὸ φόδους κι' ἀπὸ δισταγμούς, ἀπὸ πονηριές, ἀπὸ φεύτικα λόγια. Φύτρωσε φυσικὰ κι' ἀγνά. Ἀνθισε μὲ μιᾶς δμορφη καὶ μεγάλη. Ἡταν πολὺ βένδαιος ὁ Πιντελέος πώς θὰ τὴν ἀγαποῦσε, τῶξερε σὰ νὰ τὸν μαρτύρησε κάποιο Στοιχειὸ ξενα βράδυ στὸ μύλο... Κι' ἡ Πηγελιά, πολλὲς φορὲς, μουρμούριζε μέσα της σὰ νὰ παραλογοῦσε : « Εἰσαι δικός μου ἐσύ !... » Οταν σαλαγοῦσαν τὰ πράματα ἀπὸ μακρύά, οἱ παράξενες κραξιές τους διασταυρωνόντουσαν ἀπάνω ἀπ' τοὺς λόγγους κι' ἀπάνω ἀπ' τὴς χοράδρες σὰ φθόγγοι μαγικοί, ποὺ διαλαλοῦσαν μὲ κάποιο πρωτόγονο τρόπο τὸν ἔρωτά τους... Κι' ἡταν σὰ ν' ἀναζητοῦσε ὁ ἔνας τὸν ἄλλον μεγαλόφωνα καὶ ξωτικά :

— Λιάρ' λιάρ' λιάρ !... Τσίπ ! τσίπ ! τσίπ !.

— "Οι ! "Οι ! "Οι !...

Ἡ Πηγελιὰ χανόταν πολλὲς φορὲς μέσ' στὸ λόγγο κι' ἀπάνω στὰ γυμνὰ βράχια. Κανεὶς δὲν ἢξερε τὶ πήγαινε νὰ κάμη στήξαγριες

κείνες μοναξιές. Μὰ σάν νή μάνα της έκανε λίγο τὴ μάγισσα τόσο
τῆθελαν οἱ ἄλλες βοσκοπούλες νὰ πιστέψουν πώς ἐκεὶ ἀπάνω στὰ
βράχινα στεφάνια κ' ἐκεὶ κάτω στής δασωμένες λούζες ποὺ τρι-
γυρνοῦσε, ἔσμιγε τ' ἀνεμικὰ καὶ τίς νεράϊδες. Κι' ὁ Πιντελέος
τῶχε προσέξῃ. Πολλές φορὲς τὴν πυραμόνεψε. Μιά φορά τὴν
εἰδε ποὺ ἔκοθε διαλέτες καὶ κρινάκια τοῦ βουνοῦ καὶ στόλιζε
μ' αὐτὰ ἔνα στεφάνι πλεγμένο ἀπὸ βέργες ἀνθισμένης ἀγράμπε-
λης καὶ τὸ φοροῦσε στὰ μαλλιά της καὶ προχωροῦσε σιγὰ-ειγὰ
μέσ' στὸ λόγγο, ἀναμερίζοντας τὰ χαμόκλαδα, σὰν νὰ πήγαινε
νὰ ξυπνήσῃ καπιοιν μ' ἔναν διορρό τρόμο! Νᾶψκχνε γι' αὐτόν;
"Ομως αὐτὸς τὸν ἔνοιαθε εὐχάριστα τὸν διορρό τρόμο!." Αλλοτε
τὴν εἰδε νὰ φαχουλεύῃ ὥρα πολὺ στὴ βουνοπλαγιὰ καὶ πότε
πότε νὰ ξερριζώνῃ κανένα βοτάνι. Βοσκᾶς; τὴν ρώτησε δταν
ἡρθε κοντά. 'Εκείνη τάχασε κ' ἔσφιξε τὸ σακκωῦλι της νὰ μήν
ἀπλώσῃ καὶ τῆς πάρη τὰ βοτάνια. Δὲ σου τὰ παίρνω, τὴ βεβαί-
ωσε. Μὰ πέσμου τί μαζεύεις; Κάτι βοτάνια ποὺ φκιάνει γιατρικὰ
νή μάνα. Νὰ τὰ ἰδῃ κι' αὐτός;... Πώς κάλλις!... Ήταν πεντα-
νεῦρι, ποὺ χρειάζεται σὲ πολλές ἀρρώστειες καὶ σακοτρόφι ποὺ
κλεῖ τῆς πληγές, μητροχόρτι γιὰ τῆς γυναικες καὶ φύλο τῆς
φωτιᾶς γιὰ νὰ τραβήξῃ τὴ φλόγα στὰ καψίματα, μιθρακοχόρτι γιὰ
τὸ μιθράκι τῶν μικρῶν παιδιῶν καὶ νεράγκαθο πάλι γιὰ τὴ φω-
τιά. Κι' ἄλλα πολλὰ βοτάνια τῆς γῆς, ποὺ περνάει ὁ τσοπάνης
καὶ τὰ πατάει κι' ἀχρηστα τὰ θαρρεῖ, ἀφοῦ δὲν τὰ τρῶν τὰ πρό-
βατα κι' οὔτε βράχονται μὲ τὸ λάδι, μὰ ἔκεινα ἔχοιν τὴ δύναμή
τους καὶ τὸ λόγο τους καὶ γλυτώνουν πολὺν κόσμο—γι' αὐτὸ
τάσπειρε ὁ θεός στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γῆς, δταν ἔστειλε ὁ δξαποδῶ
τῆς ἀρρώστειες νὰ κολάσῃ τοὺς ἀνθρώπους!.. Ναί, νή μάνα της
ζῆσερε ἀπ' τὴ δική της μάνα κ' ἔκεινη ἀπ' τὴ δική της, ἀντὰν
παπαντάν, ποιὰ εἶνε τὰ γιατροσότανα καὶ ξέρει καὶ τὰ μεταχει-
ρίζεται κι' αὐτὸ εἶνε τὸ γιατροσόφι της κι' ὅχι τὰ μαϊκούρια

ποὺ λένε πώς κάνει;” Επειτα ξέρει καὶ κόδει τὸ ρῆμα τῶν ματιῶν καὶ ξαναβάνει τὰ βγαλμένα χέρια, καίει μ' ἔνα κόκκινο πανί τὴν ἀνεμοθλογιά, καὶ ξωρχάει τὸν ἀδασκαμό. “Εχει λιόχρινα γιὰ τὴ χρυσή καὶ παντέχρια γιὰ τὸ φίδιασμα, ἔχει ματοστάσινά καὶ στέκεται τὸ αἷμα καὶ γαλατόπετρα νὰ γινάῃ τὸ γάλα, ἔχει κι' ἀστραπόδιολο ποὺ ξει καὶ ποτίζει τοὺς γχρεμισμένους. Αὐτά. — Μάγια δὲν κάνει;... Δὲν κάνει!.. Δὲ θᾶκκνε, ἀν ἔξερε, πρῶτα-πρῶτα γιὰ τὸν ἔχυτό τους νὰ μὴ γυρίζουν ἔτσι στερεμένα;;.. Τὶ λέει δὲ κόσμος!... Τώρα λοιπόν—θὰ τὰ μάθη κι' αὐτὴ δλα τὰ γιατροσόφια κι' δλα τὰ βοτάνια;;.. Ναί, θὰ τὰ μάθη γιὰ τὸ καλὸ τοῦ κόσμου καὶ γιὰ ὥρα χρεία... Σ' αὐτὸν δὲ μπορεῖ νὰ τὰ μάθη;

— Άι;... Δὲ θέλει νὰ ’πῃ τ’ ὅχι καὶ δὲν κάνει νὰ ’πῃ τὸ ναϊ. (”Ομως τὶ τὰ θέλει αὐτός; — ἀφοῦ τὰ ξέρει αὐτή;)

“Οταν εἶχε ἀράδα στὸ γάλα ή Πηγελιὰ κατέβαινε καὶ τὸ μετροῦσε μοναχός του. Γιόμιζαν τὸ λεβέτι κ' ἐπειτα τόσες καρδάρες καὶ τόσα καπάκια στὸ λογαριασμό;. Καὶ χάραξε ὁ Πιντελέος χαρακιές στὸν τσέτλα κι' ἄλλες χαρακιές ή Πηγελιὰ στὴ ρόκα της. Τόσες καρδάρες γάλα τόσες χαρακιές. Σωστὸς λογαριασμός. Καὶ τὰ ταΐνια τῶν τσοπάνηδων πάντα βγαλμένα ἀπ' τὴ μέση. Τῶπαιρνε ή Πηγελιὰ τὸ μερδικό τους στὸ λεβέτι τὸ μικρὸ καὶ τραβοῦσε γιὰ τὴ δική τους τὴ στάνη κάτω ἀπ' τὸ πουρνάρι τὸ Καραγιώργεϊκο. Ἐκεὶ ἀδειαζε ή μάνα τὸ γάλα στὸ πυτερό, τὸ χλιάριζε, ἔρριχνε τὴν πυτιὰ καὶ μὲ τὴν ὥρα του ἔπηζε δὲ τύρος. Τότε τὸ σταύρωνε μὲ τὸν κεφὲ καὶ τὸ λιάνιζε γιὰ νὰ χωρίσῃ τὸ τυρόγαλο.” Επειτα τὸ ξετυρογάλιαζε καὶ κρεμοῦσε ἀπ' τὸ πουρνάρι τὴν τσαντήλα μὲ τὸ τυρί. Κ' ἔρραξε τὸ τυρόγαλο στὸ καζάνι κ' ἔθγαινε ἀφρός ή μυζήθρα κ' ἔμενε τὸ καπέτι ...

“Αλλοτε πάλι τέξρηναν τὸ γάλα δυὸ μέρες ἀδραστο στὴν καράμπη κ' ἐπειτα τῶδερναν μὲ τὸ βουρτσόδυλο μιάμιση ὥρα κ' ἔρ-

ριχναν πρῶτο νερὸ μιάμιση δκᾶ καὶ τραχόσια δράμια δεύτερο νερό. Καὶ μαζευότουν τὸ βούτυρο στὴν κωρφή, δώδεκα δκάδες γάλα μιὰ δκᾶ βούτυρο. Ἐμενε τὸ ξυνόγαλο ποὺ τῶνταν ἔπειτα καὶ χώριες ή πρέτες (Βουστίνα, Ξένα, τὸ ίδιο εἰνε) κ' ἔμενε τὸ καπέτι ...

Κάθε χρόνο, κάθε καλοκαΐρι αὐτὲς οἱ δουλειές... Πόσο τῆς διμόρφαινε ή συνήθεια!.. Πόσο γλυκὰ κυλοῦσε ἀνάμεσά τους ή ζωή, σταθερή, ξάστερη, ἀπλή, φυσικώτατη. Μὰ πόσο τὸ καλοκαΐρι ἐτοῦτο εἶνε δλα πειδ δμορφα, πειδ ἀγαπητά! Ποτὲ δὲν ξαναχτυπούσαν τόσο ςρμογικὰ τὰ κυπροκούδουνα κ' ή φλογέρα δὲν ἀντιλαλοῦσε ποτὲ μελωδικώτερα. Μὰ μήπως οἱ τσῶνοι λαλοῦσαν ποτὲ γλυκύτερα στὰ κλαδιά; Καὶ μήπως ήταν ἄλλοτε ποτὲ τόσο πολλὰ καὶ τόσο χιλιοπλούμιστα τ' ἀγριολούδουδα;.. "Ω! ἀγάπη, ἀγάπη! Μὲ τὴν ίδια γλῶσσα μιλᾶς πάντα σ' ὅλες τὶς καρδιές, σ' ὅλες τῆς καρδιές τῶν νέων ἀνθρώπων ἀπ' τῆς Βασιλοπούλες τῶν παλατιών ὡς τῆς Βοσκοπούλες τῶν λόγγων!..

Κάτι μουρμούρισαν οἱ γυναικες καὶ μπήκαν οἱ ψύλλοι στ' αὐτιὰ τοῦ γέρο-Κουτσοσπέρου.

— 'Ορε μπᾶς καὶ μπλέξουν τὸ παιδί αὐτὲς οἱ μαῖστρες;.. Γιά, νάχη τὸ νοῦ του!.. Καὶ κίναγε πειδ συχνότερα κοντὰ στὰ πράματα, τρύπωνε στὰ ρουμάνια δέρος, ἔβγαινε φηλὰ στῆς βίγλες καὶ παραμόνευε καὶ καραούλιαζε. Μὰ τὰ παιδιά χαιρόντουσαν ἀθῶα κι' ςπονήρευτα τὴν κρυψή τους ἀγάπη καὶ τὴν ἀργηναν νά σιγκοκαὶ γλυκά χωρὶς νά βιάζωνται, χωρὶς νά κολάζωνται. Κάπωτε ό Πιντελέος ξέμωσε ἀπάνω στὴν Πηγελιά, ἔτσι δπως ἔνακατοις κάκι ἀπάγω στ' ἄλλο, σὰν ἀσκοπα, σὸν ἀπὸ σκοπό, σὰν ἀπὸ φυσικὸ παιγνίδισμα. Μή μὲ παλεύης! τοῦ φώναζε σηκώνοντας τὰ χέρια τῆς φηλὰ σὰ γιὰ νάμεινη δλως διόλου ἀνυπεράσπι στη κ' ἔτσι νά κάμη πειδ σεβαστὴ τὴν ἀνέγγιχτη παρθενιά της. Τὰ χέρια του ἔπεισαν σὰν ξύλιασμένα κάτω κι' δπως τὴν ἔδλεπε νά φεύγη δ γλυκός πόθος ἀνέδαινε μέσα του καὶ τοῦ γαργαλοῦσε ἀνυπόρορα τὰ γλυκάδια στὸ λαιμό...

“Ομως μιά νύχτα στὸ νυχτοσκάρι, καθώς πήγαινε δὲ γέροντας σὰν ξωτικόδ μεσ’ στὸ ρουμάνι, βλέπει ἀνάμεσα στὴ ρίζα μιανῆς Ἀριᾶς τὰ δυὸ παιδιά νὰ κοιμῶνται μαζὶ-μαζὶ !..” Ἀκούμποισαν τὶς πλάτες στὸν χορμὸ τοῦ δέντρου κι’ δπως κουβέντιαζαν φαίνεται τάκλεψε δὲ βπνος !. “Ομως δὲν ἔκρουγαν τὰ χορμιά τους πουθενά κι’ οἱ δψες τους εἶχαν τὸ πειδὲ ἀθωότερο ἀθάρι. Τὸ φεγγάρι ἔλαμπε δόλογιομο ἀπάνω ἀπ’ τὸ δάσος κι’ ἔφτανε ὡς μὲ τὸ ἀγνὸ ζευγάρι τὸ χλωμό του φῶς ἀνακατεμένο παρδαλὰ μὲ ἀχνοὺς ἵσχιους...” Ἀνάμεσα στοὺς δυὸ ήταν πεσμένη καὶ τοὺς χώριζε ἡ λιανόμαχρη ἀγκλίτια τοῦ Πιντελέου. “Ετοι δπως ἔδαξαν μιὰ φορὰ τὰ ξίφη τους οἱ Ιππότες...

Χωρὶς νὰ τὸ θέλη στάθηκε δὲ γέροντας καὶ τοὺς καμάρωσε λιγάκι. “Ἐπειτα συλλογίστηκε πώς δὲν εἶνε καλὰ πράματα αὐτά. ”Ἐψυγε, ἀποφάσισε νὰ παντρέψῃ τὸ γρηγωρότερο τὸν Πιντελέο καὶ χούγιαξε ἀπὸ λίγο μακρύτερα γιὰ νὰ τοὺς ξυπνήσῃ...

Ἐκεῖνο τὸ ἀπομεσήμερο εἶχε πλαγιάση δὲ Πιντελέος ἀπάνω σὲ μιὰ κοντοπουρά στὸν ἵσχιο μιᾶς γέρικης βελανιδιᾶς.” Ἀξαφνα ἄκουσε στὸ λόγγο, σὰ λίγο παρέκει, καυγά καὶ φωνές. Εεχώρισε τὴν κρίση της :

— Θ’ ἀδράξου κάνας στοῦμπο νὰ σ’ τ’ ἀγοίξου τοὺς κιφάλι !.. “Ασε με, λέω !

— Μὲ τοὺν Πιντελέου γιατὶ πᾶς μουρή ; τῆς ἔλεγε κείνος σιγώτερα.

Πετάχτηκε. “Ἐτρεξε κοντά. Ή ἀφεντιά του ήταν ; Τὶ ξεστόμισε κι’ εἴπε .. Τίποτα, δρὲ Πανταλέο !.. Καὶ πώς ξάμωσε στὴν ξένη τσούπα ;.. Χωράτευα, δρέ !. Χωράτευε ; Στάσου νὰ χωρατέψῃ λίγο κι’ αὐτός. Μιά, δυό, τρεῖς ἀγκλίτισές. Μὰ εἶχε κι’ δὲλλος ἀγκλίτσα. Καὶ κάτω ἀπ’ τοὺς πράσινους θόλους τοῦ λόγγου τὸ μάλλωμα κι’ δὲ ξυλοδαρμὸς τῶν δύο βοσκῶν εἶχε μιὰ γραφική χάρη. Τὰ σκυλλιά τους κατάφτασαν καὶ ρίχτηκαν ἀπὸ πίσω τους κι’ ἐκεῖνα. Ή Πηγελιά ἔσκουζε : Πιντελέου ! Μωρὲ Πιντελέου !. “Απλώσε νὰ τοὺς χωρίση.

— “Οχ ! Γύρισε δὲ Πιντελέος σ’ αὐτή. Σιμὰ στὸ αὐτὶ του ἔτρεχαν αἴματα. Σὲ βάρεσε, Πηγελιά ;.. — ”Εσένα !.. Ο ἔλλος τῶνδαλε στὰ πόδια καταματωμένος κι’ ἐκεῖνος. “Ας ἔχη χάρη !..

”Εχλαίγε ή Πηνελιά. Τδ στήθος της όναδερνε. Μήν κλαίς, δὲν ἔχω, τίποτα!.. Δὲν κλαίει γι' αὐτό... Σὲ βάρεσε κι' έσένα; ”Οχι!.. Τότε; « ”Οχ! οχ! οχ! Θ' αἰκουστῶ τώρα σ' οὕλου τού χουριό!..»... Μήν τή νοιάζη. Δὲν ἀκούγεται καθόλου. Εδῶ είνε αὐτός!..

Μὰ ό γέροντας δὲν ἔχανε τὸν καιρό του. Καὶ τή βρήκε τή νύφη. Είνε ἀπάνω ἀπ' τὰ λεβεντοχώρια. Ἀπὸ σόι καὶ μὲ προκιό καὶ στὸ κούτσουρο φανεσιμιά. Ἡ γρηγά του ἔγινε ἀλλη τόση ἀπ' τή χαρά της. Τί λέσι κι' ἐσύ, γαμπρέ; — Οὕκου! Γιατί;.. Αὐτός, πατέρα, δὲ βιάζεται νὰ παντρεφτῇ, δὲν ἔχανε στὰ μάτια γιὰ γυναίκα. ”Επειτα κι' ἀν τ' ἀποράσιζε, μάνα, νὰ παντρεφτῇ θάπαιρνε δποιαν ηθελε αὐτός. Μιὰ γυναίκα ποῦ τοῦ τυχαίνει πρέπει νάνε τῆς καρδιᾶς του... Τὰ προικιά;.. ”Οσα καὶ νὰ πάρη αὐτός μὲ τ' ἀλέτρι του καὶ μὲ τὴν καρδίαν του θὰ ζήσῃ.... ”Επειτα, τόσοι φτωχοὶ κι' αὐτός!.. Βρέ, καλέ!.. Βρέ κακέ!.. Βρέ, ἀμάν!.. Τίποτα!.. Καὶ γιὰ νὰ ίδουμε: Ποιὰ ήέλει;..

—Τήν Πηνελιά;!

Αὐτή τή σαΐλη, τήν πεισα, τή δειξα, τήν κόρη τῆς ματσιρας, τήν ἀσογη, τή χαμένη; Αὐτή διάλεξε;.. Ντροπές!.. Ντροπές ξεντροπές—η αὐτήν η καμμιά!.. ”Οχι ἄλλο!.. Μάγια θά τώκαναν τοῦ παιδιοῦ, μάγια οἱ σκρόφες! Ήοιός ξέρει τί τὸ πότισαν... Αὐτές τί τὸ πότισαν;! Τότε μοναχὰ πώπεισε ἀπ' τή συκιά καὶ βροντήχτηκε τὸ παιδί κι' ἔφεραν τήν Καραγιωργοκώσταινα νὰ τὸ ιταγιαντέψῃ κι' εἴπε τάχα πώς θὰ τὸ ποτίση σκόνη απὸ αστραπόδολο, τότε μοναχὸ ποιός ξέρει τί τὸ πότισε τὸ παιδί καὶ τοῦ πήρε τὰ φρένα!..

Μάγια! Μάγια! Τί μοναχά, μήν κάθονται καθόλου—νὰ πάρουν σημάδι ἀπὸ πάνω του καὶ νὰ πάνε κάτω στὸν ”Επαχτο πούεινε ή ματστρα ή πειὸ τρανή μήπως καὶ τὰ λύσουν τὰ μάγια. Καὶ πήραν. Καὶ πήγαν. Κι' ἀκριβοπλήρωσαν...— ”Οχι δὲ λυῶνται τὰ μάγια! Είνε δεμένα βαρειά... Ν' ἀφήσουν τὸ παιδί τους νὰ τήν πάρη γιατὶ ἀλλοιώσ θὰ τὸ χάσουν.

—Νὰ τὸ χάσω χίλιες φορές!. Οὕρλιαζε ή μάνα.

— Κα! δέν τὸ διώχνω νὰ πάγη νὰ παιδεύεται! Ἐλεγε δ πατέρας.

Ντούχνισε τὸ χωριὸ ἀπ' τὴ φασαρία τους. Ἔγινε μολόγμα. Οἱ κακοὶ κρυφοχαίροντουσαν. Οἱ καλοὶ ἐπεφταν νὰ προλάβουν τὸ κακό. Ποιὸ κακό;

'Εκεὶ δὰ στήν ἄκρη στὸ χωριό, ποὺ ξαπλώνονται ἀνεβατὲς κάτι ζαγάδες — ἔτοι λένε τὰ στενόμακρα χωράφια μὲ τῆς πεζούλες — σὲ μιὰ μικρὴ παραδόλα — ἔτοι λένε τὸ ἀσπαρτο μέρος μεσ' στὸ χωράφι — βρίσκεται μιὰ χαμηλὴ καλύβα ἀπὸ ξερολίθια χιτισμένη πρόχειρα κι' ἀτεχνα, ὅπως τὸ δέμα τγῖς ἀναβόλας — ἔτοι λένε τῆς ἄκρες τῶν χωραφιῶν. Ήνε καινούργια ἡ καλυβούλα, οἱ πέτρες τῆς μόλις βγήκαν ἀπ' τὰ σπλάχνα τοῦ βράχου, ἡ πόρτα τῆς μόλις κόπηκε ἀπ' τοῦ λόγγου τὸ κορμί. "Ἐνας καπνὸς κατακαίνουργος ἀνεβαίνει ἀπ' τῆς πλάκες τῆς σκεπῆς τῆς δλόϊσα στὸν οὐρανὸ καὶ σημαδεύει ἀπάνω στὴ γῆς μιὰ κατακαίνουργη ἑστία." Ἐνα καινούργιο ζευγάρι λειτουργιέται ἐκεὶ μέσα κι' εἶνε τόσο καινούργιο ποὺ ὁ Θεὸς τὸ βλέπει ἀπὸ ψηλὰ κι' ἀναστενάζει γιατὶ θυμῆται τοὺς πρωτόπλαστους. Δέν ἔχει τίποτ' ἄλλο στὸν κόσμο τὸ νέο ζευγάρι παρὰ τὴν καλυδούλα πῶχτισε μοναχό του, τῆς ἀγονες ζαγάδες ποὺ τὴν περισφίγγουν, κάτι ἀξεχέρσωτα ἀγρῆια ἔκει σιμά, πατρογονικὸ μεράδιο ἔκεινοῦ, καὶ λιγες γιδούλες, ποὺ πήρε ἔκεινη ἀπ' τὴ φτώχια τῆς μάνας της. Τίποτ' ἄλλο — κι' ὅλον τὸν κόσμο γιατ' ἔχει ἀκόμα καὶ τὸν πειδὸ φλογερὸν ἔρωτα! Ὁ ὑπνος τους, τὸ ξύπνημά τους, ἡ δουλειά τους, τὸ φαῦ τους, ἡ κουδέντα τους εἶνε ὅλα ἔρωτας, ἡ ζωὴ τους εἶνε μόνο ἔρωτας. Κάτω ἀπ' τὴν ἱερὴ αὐτὴ σκεπῆ, ποὺ τὴν παράδωσαν στὴ φύλαξη τ' οὐρανοῦ μὲ τὰ ἔδια τους τὰ χέρια, κάτω ἀπ' αὐτὴ ἀλλάξανε, παντρεμένοι πειὰ τὸ πρώτο ἔρωτικὸ φιλὶ καὶ τὸ πρώτο ἔρωτικὸ χάδι! Μοσχοδόλησε τὸ ταπεινὸ σπιτικὸ ἀπ' τὴν πρωτάκουστη παρθενικότητα τοῦ ἔρωτά τους κι' ἔφτασε τ' ἀρώμα του ώς τὸν οὐρανὸ κι' εἴπε ὁ γέροντας δημιουργὸς τοῦ κόσμου πῶς ποτὲ δὲ θὰ μετανοιώσῃ πειὰ ποὺ ἔδωσε τὴ χαρὰ τοῦ ἔρωτα στοὺς νέους ἀνθρώπους!. Κι' ἔπειτα φυσικά, ἀπλά, σὰ δυὸ ἔντομα τοῦ δάσους, σὰ δυὸ ζουμπεράκια τῆς γῆς ξαπλώθηκαν ὁ ἔνας πλάτι στὸν ἄλλον ἀπάνω στὰ νέα στρωαίδια, ποὺ

μύριζαν ἀκόμα ἀργαλειό, ξαπλώθηκαν καὶ γεύτηκαν τὴν ὥδονή τῆς δημιουργίας...

Οἱ μέρες περνοῦν, οἱ μῆνες διαβαίνουν καὶ ντάιμα φιλιὰ καὶ ντάιμα χάδια. Δὲ φτουράν !.. Ἡ καρδιά τους δρέμει χαρά, τὰ μάτια τους γράζουν δλόγλυκα δάκρυα. Πιάνουν νὰ ξεχερσώσουν δλόγυρα τ' ἀγρίδια τους καὶ καθώς σκύδουν στήσκληρή δουλειά, αὐτὸς εἶνε τόσο πολὺ δλως διόλου νέο ἔργο ἀπάνω στή φλούδα τῆς γῆς ποὺ θαρρεῖς πώς θὰ τὸ προσέξουν τὸ βράδυ τ' ἀστέρια κι' ὁ ἥλιος τὴν αὐγήν. Θ' ἀνοίξουν ἐκεὶ ἔνα νέο χωράφι ποὺ δὲν ξαναγήτανε ποτὲ καθώς χτίστηκε ὁ κόσμος, θὰ τὸ ἀγιάσουν μὲ τὸν ἔδρωτά τους, θὰ τ' ὅργάσουν, θὰ τὸ σπείρουν, σὰ νὰ πῆραν αὐτοὶ τὸν πρῶτο σπόρο ἀπ' τοὺς θεοὺς καὶ θὰ τὸ θερίσουν μὲνα καινούργιο φεγγάρι ποὺ θξεινε σιδερένιο καὶ θὰ τὸ λένε αὐτοὶ δρεπάνι !.. Ἔπειτα θ' ἀλωνίσουν τὸ γέννημα καὶ θὰ τὸ πᾶνε στὸ μῆλο .. Ποιός ἀπ' τοὺς δυὸς θὰ τὸ πάγη στὸ μῆλο ; Αὐτὸς ; Εκείνη ;.. Θὰ τὸ πᾶνε κ' οἱ δύο μαζὶ καθώς ξαναπῆγαν ἄλλη μιὰ φορὰ οἱ δυό τους. δ Πιντελέος κι' ἡ Πηγελιά, τότε !

Αὐτὸς εἶνε τὸ κακὸ ποῦ πέφτανε οἱ καλοὶ χωριανοὶ νὰ προχάδουν ; Γι' αὐτὸς τὸ κακό καταριέται δλην τὴν ὥρα ἡ γρηγά Κουτσοσπύραινα.

— Στ' ἀναγύριγα, στ' ἀνασύφταγα καὶ στ' ἀναπρόφταγα !—;

Γι' αὐτὸς τὸ κακὸ δὲν ἔχει δώση ἀκόμα τὴν εύχη του ὁ γέρο πατέρας ; "Εχει λοιπὸν χαλάση τόσο πολὺ ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων ἀκόμα καὶ στὰ βουνά μας ; Μπορεῖ. "Ομως δ Πιντελέος κι' ἡ Πηγελιά δυσο ἀγαπιώνται κι' δυσο δουλεύουν δὲ φοβῶνται τίποτα παρὰ τὸ δρολάπι ποὺ τοὺς ἀναποδογυρίζει τὴ σκεπή, τὸ ἵλεμι ποὺ τοὺς χαλάει τὴ σπαρμωδιά, τὸ γαζέπι ποὺ τοὺς παρασέρνει τὰ δέματα καὶ τὴν ἀστραπὴν ποὺ τοὺς καλει τὴ γίδα κάτω ἀπ' τὸ ρουπάκι. Σὲ τίποτ' ἀλλο δὲ φοβῶνται οὔτε τὸ Θεό ! Γιατὶ δ Θεός ἀπὸ χτίση κόσμου ἔχει σηκώση ὀλότελα τὸ φόδο του ἀπ' δλους τοὺς νέους ἀνθρώπους ποὺ ἐρωτεύονται καὶ ζευγάρωνουν, ποὺ πειγοῦν καὶ ξεχερσώνουν τὴ γῆς !...

ΤΕΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑ

Πρωΐνὸ Ξεκίνημα ἐκδοσ. Β'

Ἄγάπη στὸν Ἐπαχτό.

Καιρὸς πολέμου.

Τὸ Πράσινο Καπέλλο (διηγήματα).

Δέκα Ἐρωτες (διηγήματα).

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝ. Ν. ΣΙΔΕΡΗ - ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Έζεδόδησαν:

		Δραμάς
Αθάνα Γ.		
—	Πρωτινό Σεκίνημα	10.—
—	Άγάπη στὸν Ἐπαχτο	8.—
—	Καιρὸς Πολέμου (ποιήματα)	12.50
—	Τὸ Πράσινο Καπέλλο (διηγήματα)	12.50
—	Δέκα Έρωτες (διηγήματα)	15.—
Βερναρδίνου δὲ Σαΐν-		
Βερναρδάκη Δημ.	Πιέρη Παύλος καὶ Βιργινία	10.—
Βιζηνηνού Γ.	Πάπφα	10.—
—	Ποίος ὡτὸ δ φονεὺς τοῦ Ἀδελφῶντος	12.50
—	Τὸ Ἀμάρτημα τῆς Μητρός μου. — Μο-	
—	σκώβ-Σελήμ	10.—
—	Τὸ Μόνον τῆς ζωῆς μου ταξιδίου. —	
—	Αἱ συνέπειαι τῆς παλαιᾶς ιστορίας	10.—
Γερυπάρη Ν.	Σκαραβαῖος καὶ Τερρακότες	10.—
Δροσίνη Γ.	Φωτερὰ Σκοτάδια. (ποιήματα)	10.—
—	Κλειστά Βλέφαρα (ποιήματα)	10.—
—	Άγροτικαι Ἐπιστολαὶ	12.50
—	Διηγήματα (τῶν ἀγρῶν καὶ τῆς πόλεως)	12.50
—	Τὸ Βοτάνι τῆς Άγάπης (διηγήματα)	12.50
—	Ἐλληνικὴ Χαλιψ	10.—
—	Παιδικά Παραμύθια	8.—
—	Άμαρυλλίς	12.50
—	Ἐρση	15.—
—	Ο Μπαρμπαδῆμος	12.50
—	Άμάραντα	10.—
—	Πύρινη Ρομφαία (ποιήματα)	10.—
—	Θά Βραδιάζῃ (ποιήματα)	12.50
—	Δημοτικὰ Δίστιχα	12.50
—	Εἴπε	
Δραγούνη Ἰουνίας	Ποριώτικες Ιστορίες (τόμος Α')	10.—
—	Ποριώτικες Ιστορίες (τόμος Β')	10.—
—	Στὸ νησὶ τους	15.—
Δημητρακοπούλου Π.	Η Σιδηρᾶ Διαθήκη	20.—
Δουμᾶς υἱοῦ	Η Κυρία μέ τὰς Καμελίας (μυθιστόρημα)	15.—
Καλογεροπούλου Δημ.	Τὶ σκέπτομαι	6.—
—	Διηγήματα	10.—
—	Τὸ βιβλίον τοῦ στρατιώτου	10.—
Δυνούνδη Ἐμ.	Διηγήματα	15.—
Δαμαρτίνου	Γρατσιέλλα (μυθιστόρημα)	15.—
Λεδωρίκη Μ.	Ἀσπρη-Κόκκινη-Κίτρινη	15.—
Μπάρετ Ο.	Αἱ ἡμέραι τοῦ Νέρωνος	15.—
Μωραϊτίδου Α.	Διηγήματα τόμοι πέντε, ἔκαστος	15.—
Μαλακάση Μ.	Συντρίματα	8.—
Μιχαηλίδου Μ.	Σωματικὴ εὐεξία	6.—
Πολέμη Ι.	Σπασμένα Μάρμαρα (ποιήματα)	12.50
—	Βασιλῆς Ἀνήλιαγος	10.—
—	Παληὸς Βιολί	12.50
—	Ἐσπερινὸς (ποιήματα)	10.—
—	Ἀλάδαστρο (ποιήματα)	12.50
—	Μιὰ φορὰ καὶ ἐναν καιρὸ (παραμυθόδρ.)	12.50